

การสร้างเกณฑ์ประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบก

ปริญญานิพนธ์

ของ

มาริกา ปาลกะวงศ์ ณ อยุธยา

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการวางแผนและการจัดการ
การท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

พฤษภาคม 2553

การสร้างเกณฑ์ประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบก

ปริญญานิพนธ์

ของ

มาริกา ปาลกะวงศ์ ณ อยุธยา

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการวางแผนและการจัดการ
การท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

พฤษภาคม 2553

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การสร้างเกณฑ์ประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบก

บทคัดย่อ

ของ

มาริกา ปาลกะวงศ์ ณ อยุธยา

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการวางแผนและการจัดการ
การท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

พฤษภาคม 2553

มาริกา ปาลกะวงศ์ ณ อยุธยา (2553). การสร้างเกณฑ์ประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวในเขต
ทหารของกองทัพบก. ปริญญาโท วท.ม. (การวางแผนและการจัดการการท่องเที่ยว
เพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
คณะกรรมการควบคุม: รองศาสตราจารย์ สุภาพร สุขสีเหลือง, ดร.รักษนก โคโต.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างเกณฑ์ประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหาร
สำหรับใช้ตรวจสอบคุณภาพและกำหนดคุณสมบัติที่เหมาะสมของแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารของ
กองทัพบก และเพื่อทดลองใช้เกณฑ์ประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารกับแหล่ง
ท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบก 2 แห่ง ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารพื้นที่โรงเรียนนาย
ร้อยพระจุลจอมเกล้า จังหวัดนครนายก และแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารพื้นที่ค่ายฝึกนักศึกษาวิชา
ทหาร เขาชนไก่ จังหวัดกาญจนบุรี ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบกประเภท
นันทนาการทางทหาร ดำเนินการวิจัยโดยการศึกษาโดยการท่องเที่ยวของกองทัพบกและเกณฑ์
มาตรฐานการท่องเที่ยวจากเอกสาร และศึกษาเพิ่มเติมด้วยการสัมภาษณ์ผู้บริหารสำนักงานส่งเสริม
การท่องเที่ยวกองทัพบกและผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยว จำนวน 6 คนเพื่อรวบรวมปัจจัยที่
เกี่ยวข้องและจัดทำเกณฑ์ประเมินฉบับร่าง จากนั้นตรวจสอบความถูกต้องของแบบประเมินด้วย
วิธีการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ว่าประเด็นและดัชนีที่ใช้มีความเหมาะสมหรือไม่ โดย
นายทหารสัญญาบัตรผู้มีประสบการณ์ในงานด้านการท่องเที่ยวในเขตทหารจาก 4 กองทัพภาค
จำนวน 16 นาย เมื่อได้แบบประเมินต้นฉบับแล้ว ผู้วิจัยได้จัดการสนทนากลุ่มนายทหารทั้ง 16 คน
อีกครั้ง เพื่อสอบถามความคิดเห็นและปรับปรุงแบบประเมิน จากนั้นมอบให้เจ้าหน้าที่จากสำนักงาน
ส่งเสริมการท่องเที่ยวกองทัพบก จำนวน 2 นาย เป็นผู้ทดลองใช้แบบประเมิน โดยเลือกพื้นที่ที่
ศึกษา จำนวน 2 แห่ง ตามเทคนิคเปรียบเทียบกลุ่มที่รู้จัก

ผลการวิจัยพบว่า มีมิติที่ใช้ในการประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารของ
กองทัพบก 3 ด้าน ได้แก่ การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว คุณภาพแหล่งท่องเที่ยว และคุณภาพ
กิจกรรม โดยมีดัชนีที่สามารถนำมาใช้ในการประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารของ
กองทัพบกทั้งสิ้น 52 ข้อ

จากการทดลองใช้แบบประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหาร ปรากฏว่าไม่พบ
ปัญหาในการใช้ และเมื่อนำผลการประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารทั้งสองแห่งไป
วิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติ พบว่า ในภาพรวมผลการประเมินทั้ง 3 มิติมีความแตกต่างกันอย่างมี
นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้ามีผลการประเมินสูงกว่าค่าย
ฝึกนักศึกษาวิชาทหาร เขาชนไก่ ซึ่งหมายความว่าแบบประเมินดังกล่าวมีความเที่ยงตรง สามารถ
นำไปใช้ได้จริง

A DETERMINATION OF EVALUATION CRITERIA
FOR THE ROYAL THAI ARMY TOURISM SITES

AN ABSTRACT
BY
MARIGAR PALAGAWONG NA AYUTHYA

Presented in Partial Fulfillment of Requirements for the
Master of Science Degree in Ecotourism Planning and Management
at Srinakharinwirot University

May 2010

Marigar Palagawong Na Ayuthya. (2010). *A Determination of Evaluation Criteria for the Royal Thai Army Tourism Sites*. Thesis, M.S. (Ecotourism Planning and Management). Bangkok: Graduate School, Srinakharinwirot University.
Advisor Committee: Assoc.Prof. Supaporn Suksilerng, Dr. Rakchanok Koto.

This research aimed to determinate the standard evaluation criteria for monitoring quality and designing the suitable tourism sites within the Royal Thai Army (RTA) boundary. Besides, the determinated criteria were evaluatively tested in the two tourism sites of RTA, Chulachomklao Royal Military Academy (CRMA) in Nakorn-Nayok Province and the ROTC Camp (Khao Chon Kai) in Kanchanaburi Province.

Data were collected, firstly, by reviewing the RTA tourism policies and other standard tourism site criteria. Secondly, interviewing the executive officers of the RTA Tourism Office and the tourism experts were conducted to compile factors, which had been used in determining the draft criteria, then IOC method were applied by 16 RTA tourism experts from the 4 army areas to validate the draft. After having the validated draft, a researcher had arranged a focus group for re-interviewing the 16 RTA tourism experts to receive their opinions and to improve the evaluation form. Finally, the tested evaluation form was handed to the two RTA tourism officers. The two officers had accordingly applied the evaluation form by using known-group technique to the qualified sites of CRMA in Nakorn-Nayok Province and the ROTC Camp (Khao Chon Kai) in Kanchanaburi Province. The evaluated results of the two sites had been compared after then.

There were 52 indicators used to evaluate standard of RTA tourism sites which divided into 3 dimensions including the site administrative operation, the quality of the site, and the quality of the activities.

After using the evaluation criteria upon 2 sites, none of the problems were found. The CRMA tourism site gained more scores in every dimension and when using statistically comparison, they were different in every dimension as well. The results showed that the determinated evaluation criteria of this research was accurately and it can be applied to evaluate all RTA recreational sites around the country.

ปริญญานิพนธ์
เรื่อง

การสร้างเกณฑ์ประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบก
ของ
มาริกา ปาลกะวงศ์ ณ อยุธยา

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาวិทยาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการวางแผนและการจัดการ
การท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร. สมชาย สันติวัฒนกุล)
วันที่.....เดือน พฤษภาคม พ.ศ.2553

คณะกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์

คณะกรรมการสอบปากเปล่า

.....ประธาน
(รองศาสตราจารย์สุภาพร สุขสีเหลือง)

.....ประธาน
(ดร.ชนภูมิ อติเวทิน)

.....กรรมการ
(ดร.รักษนก โคโต)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์สุภาพร สุขสีเหลือง)

.....กรรมการ
(ดร.ปัญญา วีระวิทยเลิศ)

.....กรรมการ
(ดร.รักษนก โคโต)

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์นี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี เพราะผู้วิจัยได้รับความกรุณาอย่างยิ่งจาก รองศาสตราจารย์ สุภาพร สุขสีเหลือง ประธานกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ อาจารย์ที่ปรึกษา และประธานกรรมการบริหารหลักสูตร ดร.รักษนก โคโต กรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ ท่านได้ เสียสละเวลาอันมีค่าเพื่อให้คำปรึกษาแนะนำในการจัดทำงานวิจัยนี้ทุกขั้นตอน ผู้วิจัยขอกราบ ขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

นอกจากนี้ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ทุกท่านที่ให้ความรู้แก่ผู้วิจัยในการศึกษา ตามหลักสูตรการวางแผนและการจัดการการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ขอขอบพระคุณ ดร.ธนภูมิ อติเวทิน ประธานกรรมการสอบปากเปล่าปริญญานิพนธ์ และ ดร.ปัญญา ธีระวิทยเลิศ ที่ร่วมเป็นกรรมการสอบปากเปล่าปริญญานิพนธ์และให้คำแนะนำที่ดีในการทำวิจัยครั้งนี้ ขอขอบพระคุณ เรือโท รองศาสตราจารย์ ดร.ไพบูลย์ อ่อนมั่ง รน. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มยุรี ศุภวิบูลย์ และ ดร.รักษพงศ์ วงศาโรจน์ ที่ร่วมเป็นกรรมการสอบเค้าโครงวิทยานิพนธ์และให้ คำแนะนำที่ดีในการทำวิจัยครั้งนี้ ขอขอบพระคุณ พลโท ฤทธิ์ไกร อุ่นพันธ์ ผู้อำนวยการสำนักงาน ส่งเสริมการท่องเที่ยวกองทัพบก และพันเอก ปวีต แจ่มสว่าง ผู้ช่วยผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริม การท่องเที่ยวกองทัพบก พันเอก เกษมสันต์ ปัทมานนท์ ผู้อำนวยการสำนักงานการท่องเที่ยว โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า และคณะนายทหารจากสำนักงานส่งเสริมการท่องเที่ยวของทุก หน่วย ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ข้อมูลเพื่อการวิจัย ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่สถาบันพัฒนาการท่องเที่ยว เพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทุกท่านที่คอยให้ความช่วยเหลือด้านต่างๆ และขอขอบคุณเพื่อน ๆ นิสิต ปริญญาโทสาขาวิชาการวางแผนและการจัดการการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ตลอดจนพี่ๆ ที่มีส่วนร่วมและให้คำปรึกษา และเป็นแรงผลักดันให้ผู้วิจัยมีกำลังใจในการทำวิจัย ท้ายที่สุดผู้วิจัย ขอขอบพระคุณคุณแม่ที่คอยเป็นกำลังใจที่ดีตลอดมา

ผลจากการมุ่งมั่นในการทำวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยขอมอบให้กับพ่อ แม่ ตลอดจนครอบครัวที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาทุกๆ ท่าน และผู้มีพระคุณทุกท่านที่ไม่อาจกล่าวถึงได้หมด ณ ที่นี้ ที่มีส่วน ทำให้ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงมาได้ด้วยดี

พันตรีหญิง มารีกา ปาลกะวงศ์ ณ อยุธยา

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	3
ความสำคัญของการวิจัย.....	3
ขอบเขตของการวิจัย.....	4
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	5
2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	6
แนวคิดด้านการท่องเที่ยว.....	6
แนวคิดด้านการท่องเที่ยวในเขตทหาร.....	21
แนวคิดด้านการกำหนดมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยว.....	27
บริบทพื้นที่ที่ทำการศึกษา.....	43
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	46
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	52
การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง.....	52
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	53
กระบวนการสร้างเกณฑ์ประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารของ กองทัพบก.....	54
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	56
การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล.....	56
การสำรวจทรัพยากรท่องเที่ยวและตรวจสอบสิ่งอำนวยความสะดวก.....	57
การประมวลผลเกณฑ์ประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารของ กองทัพบก ร่วมกับการสำรวจทรัพยากรการท่องเที่ยวและการตรวจสอบ สิ่งอำนวยความสะดวก.....	57

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	58
ตอนที่ 1 ผลการสร้างเกณฑ์ประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหาร ของกองทัพบก.....	58
ขั้นตอนที่ 1 การรวบรวมปัจจัยที่เกี่ยวข้อง.....	58
ขั้นตอนที่ 2 การพิจารณาปัจจัยเพื่อสรุปเป็นเกณฑ์ประเมินฉบับร่างโดย ผู้เชี่ยวชาญ.....	63
ขั้นตอนที่ 3 การสนทนากลุ่มเพื่อพิจารณาปรับแก้เกณฑ์ประเมินโดย ผู้เชี่ยวชาญ.....	73
ขั้นตอนที่ 4 การทดลองใช้เกณฑ์ประเมินในพื้นที่ที่เป็นตัวอย่าง.....	89
ตอนที่ 2 ผลการสำรวจทรัพยากรท่องเที่ยวและการตรวจสอบสิ่งอำนวยความสะดวก แหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารพื้นที่โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า จังหวัดนครนายก.....	114
ตอนที่ 3 ผลการสำรวจทรัพยากรท่องเที่ยวและการตรวจสอบสิ่งอำนวยความสะดวก แหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารพื้นที่ค่ายฝึกนักศึกษาวิชาทหาร เขาชนไก่ จังหวัดกาญจนบุรี.....	135
ตอนที่ 4 การประมวลผลข้อมูลที่ได้จากเกณฑ์ประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยว ในเขตทหารของกองทัพบกกับการสำรวจทรัพยากรการท่องเที่ยวและการ ตรวจสอบสิ่งอำนวยความสะดวก.....	148
การประมวลผลข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบก พื้นที่โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า จังหวัดนครนายก.....	148
การประมวลผลข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบก พื้นที่ค่ายฝึกนักศึกษาวิชาทหาร เขาชนไก่ จังหวัดกาญจนบุรี.....	150
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	152
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	152
ความสำคัญของการวิจัย.....	152
ขอบเขตของการวิจัย.....	152
กระบวนการสร้างเกณฑ์ประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหาร ของกองทัพบก.....	153

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
5 (ต่อ)	
การเก็บรวบรวมข้อมูล	154
การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล	154
สรุปผลการวิจัย.....	155
อภิปรายผล.....	162
ข้อเสนอแนะ.....	166
บรรณานุกรม.....	168
ภาคผนวก.....	172
ภาคผนวก ก แบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยวในเขตทหาร.....	173
ภาคผนวก ข แบบสอบถามความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยว ในเขตทหาร.....	174
ภาคผนวก ค ตารางตรวจสอบทรัพยากรท่องเที่ยว.....	181
ภาคผนวก ง แบบบันทึกการตรวจสอบสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว...	187
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	191

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 มิติในการตรวจสอบมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ.....	34
2 เกณฑ์การประเมินและสัญลักษณ์แหล่งท่องเที่ยว.....	36
3 มิติในการตรวจสอบคุณภาพ.....	59
4 ประเด็นและดัชนีเพื่อตรวจสอบคุณภาพของมิติด้านการบริหารจัดการ แหล่งท่องเที่ยว.....	60
5 ดัชนีเพื่อตรวจสอบคุณภาพของมิติด้านคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว.....	62
6 ดัชนีเพื่อตรวจสอบคุณภาพของมิติด้านคุณภาพกิจกรรม.....	63
7 จำนวนข้อของแบบประเมินจำแนกตามประเด็นและมิติของมาตรฐานแหล่ง ท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบกจากข้อคำถามที่พิจารณาร่วมกับผู้เชี่ยวชาญ กลุ่มที่ 1.....	64
8 ค่า IOC ของข้อความที่จะใช้เป็นเกณฑ์ประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวในเขต ทหารของกองทัพบก มิติที่ 1 การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว ประเด็นการ ปฏิบัติเบื้องต้นตามนโยบายกองทัพบก.....	65
9 ค่า IOC ของข้อความที่จะใช้เป็นเกณฑ์ประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวในเขต ทหารของกองทัพบก มิติที่ 1 การบริการจัดการแหล่งท่องเที่ยว ประเด็นการ ปฏิบัติเพิ่มเติม.....	66
10 ค่า IOC ของข้อความที่จะใช้เป็นเกณฑ์ประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวในเขต ทหารของกองทัพบก มิติที่ 1 การบริการจัดการแหล่งท่องเที่ยว ประเด็นการ จัดการด้านบุคลากร.....	67
11 ค่า IOC ของข้อความที่จะใช้เป็นเกณฑ์ประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวในเขต ทหารของกองทัพบก มิติที่ 2 คุณภาพแหล่งท่องเที่ยว ประเด็นการเข้าถึง.....	67
12 ค่า IOC ของข้อความที่จะใช้เป็นเกณฑ์ประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวในเขต ทหารของกองทัพบก มิติที่ 2 คุณภาพแหล่งท่องเที่ยว ประเด็นสภาพภูมิทัศน์...	68
13 ค่า IOC ของข้อความที่จะใช้เป็นเกณฑ์ประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวในเขต ทหารของกองทัพบก มิติที่ 2 คุณภาพแหล่งท่องเที่ยว ประเด็นสิ่งอำนวยความสะดวกและ บริการในพื้นที่.....	69
14 ค่า IOC ของข้อความที่จะใช้เป็นเกณฑ์ประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวในเขต ทหารของกองทัพบก มิติที่ 2 คุณภาพแหล่งท่องเที่ยว ประเด็นการให้บริการ นักท่องเที่ยว.....	70

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
15 ค่า IOC ของข้อความที่จะใช้เป็นเกณฑ์ประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวในเขต ทหารของกองทัพบก มิติที่ 3 คุณภาพกิจกรรม ประเด็นรูปแบบของกิจกรรม.....	71
16 ค่า IOC ของข้อความที่จะใช้เป็นเกณฑ์ประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวในเขต ทหารของกองทัพบก มิติที่ 3 คุณภาพกิจกรรม ประเด็นผู้นำกิจกรรม.....	72
17 ประเด็นและดัชนีเพื่อตรวจสอบคุณภาพของมิติด้านการบริหารจัดการ แหล่งท่องเที่ยว.....	74
18 ตัวอย่างวิธีการให้คะแนนแบบที่ 1.....	76
19 ตัวอย่างวิธีการให้คะแนนแบบที่ 2.....	77
20 ตัวอย่างวิธีการให้คะแนนแบบที่ 3.....	78
21 ผลการประเมินแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบกพื้นที่โรงเรียนนายร้อย พระจุลจอมเกล้า จังหวัดนครนายก และพื้นที่ค่ายฝึกนักศึกษาวิชาทหาร เขาสวนไถ่ จังหวัดกาญจนบุรี แยกรายข้อ ในมิติที่ 1 การบริหารจัดการแหล่ง ท่องเที่ยว ประเด็น 1.1 การปฏิบัติเบื้องต้นตามนโยบายกองทัพบก ในดัชนี 1.1.1 การจัดตั้งสำนักงานส่งเสริมการท่องเที่ยวของหน่วย.....	90
22 ผลการประเมินแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบกพื้นที่โรงเรียนนายร้อย พระจุลจอมเกล้า จังหวัดนครนายก และพื้นที่ค่ายฝึกนักศึกษาวิชาทหาร เขาสวนไถ่ จังหวัดกาญจนบุรี แยกรายข้อ ในมิติที่ 1 การบริหารจัดการแหล่ง ท่องเที่ยว ประเด็น 1.1 การปฏิบัติเบื้องต้นตามนโยบายกองทัพบก ในดัชนี 1.1.2 การกำหนดพื้นที่ในการทำกิจกรรม.....	91
23 ผลการประเมินแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบกพื้นที่โรงเรียนนายร้อย พระจุลจอมเกล้า จังหวัดนครนายก และพื้นที่ค่ายฝึกนักศึกษาวิชาทหาร เขาสวนไถ่ จังหวัดกาญจนบุรี แยกรายข้อ ในมิติที่ 1 การบริหารจัดการแหล่ง ท่องเที่ยว ประเด็น 1.1 การปฏิบัติเบื้องต้นตามนโยบายกองทัพบก ในดัชนี 1.1.3 การรวบรวมสถิติต่างๆ เกี่ยวกับผู้ใช้บริการ.....	92
24 ผลการประเมินแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบกพื้นที่โรงเรียนนายร้อย พระจุลจอมเกล้า จังหวัดนครนายก และพื้นที่ค่ายฝึกนักศึกษาวิชาทหาร เขาสวนไถ่ จังหวัดกาญจนบุรี แยกรายข้อ ในมิติที่ 1 การบริหารจัดการแหล่ง ท่องเที่ยว ประเด็น 1.1 การปฏิบัติเบื้องต้นตามนโยบายกองทัพบก ในดัชนี 1.1.4 มาตรการตรวจสอบสภาพการใช้งานอุปกรณ์.....	93

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
25 ผลการประเมินแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบกพื้นที่โรงเรียนนายร้อย พระจุลจอมเกล้า จังหวัดนครนายก และพื้นที่ค่ายฝึกนักศึกษาวิชาทหาร เขาสวนไถ่ จังหวัดกาญจนบุรี แยกรายข้อ ในมิติที่ 1 การบริหารจัดการแหล่ง ท่องเที่ยว ประเด็น 1.1 การปฏิบัติเบื้องต้นตามนโยบายกองทัพบก ในดัชนี 1.1.5 มาตรการรักษาพยาบาลสำหรับนักท่องเที่ยว.....	94
26 ผลการประเมินแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบกพื้นที่โรงเรียนนายร้อย พระจุลจอมเกล้า จังหวัดนครนายก และพื้นที่ค่ายฝึกนักศึกษาวิชาทหาร เขาสวนไถ่ จังหวัดกาญจนบุรี แยกรายข้อ ในมิติที่ 1 การบริหารจัดการแหล่ง ท่องเที่ยว ประเด็น 1.1 การปฏิบัติเบื้องต้นตามนโยบายกองทัพบก ในดัชนี 1.1.6 แผนปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยว.....	95
27 ผลการประเมินแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบกพื้นที่โรงเรียนนายร้อย พระจุลจอมเกล้า จังหวัดนครนายก และพื้นที่ค่ายฝึกนักศึกษาวิชาทหาร เขาสวนไถ่ จังหวัดกาญจนบุรี แยกรายข้อ ในมิติที่ 1 การบริหารจัดการแหล่ง ท่องเที่ยว ประเด็น 1.1 การปฏิบัติเบื้องต้นตามนโยบายกองทัพบก ในดัชนี 1.1.7 การจัดทำบัญชีและงบการเงิน.....	96
28 ผลการประเมินแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบกพื้นที่โรงเรียนนายร้อย พระจุลจอมเกล้า จังหวัดนครนายก และพื้นที่ค่ายฝึกนักศึกษาวิชาทหาร เขาสวนไถ่ จังหวัดกาญจนบุรี แยกรายข้อ ในมิติที่ 1 การบริหารจัดการแหล่ง ท่องเที่ยว ประเด็น 1.2 การปฏิบัติเพิ่มเติม ในดัชนี 1.2.1 มาตรการรักษา ความปลอดภัยของทรัพย์สิน.....	97
29 ผลการประเมินแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบกพื้นที่โรงเรียนนายร้อย พระจุลจอมเกล้า จังหวัดนครนายก และพื้นที่ค่ายฝึกนักศึกษาวิชาทหาร เขาสวนไถ่ จังหวัดกาญจนบุรี แยกรายข้อ ในมิติที่ 1 การบริหารจัดการแหล่ง ท่องเที่ยว ประเด็น 1.2 การปฏิบัติเพิ่มเติม ในดัชนี 1.2.2 มาตรการป้องกัน อันตรายให้กับนักท่องเที่ยว.....	98
30 ผลการประเมินแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบกพื้นที่โรงเรียนนายร้อย พระจุลจอมเกล้า จังหวัดนครนายก และพื้นที่ค่ายฝึกนักศึกษาวิชาทหาร เขาสวนไถ่ จังหวัดกาญจนบุรี แยกรายข้อ ในมิติที่ 1 การบริหารจัดการแหล่ง ท่องเที่ยว ประเด็น 1.2 การปฏิบัติเพิ่มเติม ในดัชนี 1.2.3 สนับสนุนให้ครอบครัว กำลังพล/ชุมชนในพื้นที่มีส่วนร่วมและมีรายได้เพิ่มขึ้น.....	99

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
31 ผลการประเมินแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบกพื้นที่โรงเรียนนายร้อย พระจุลจอมเกล้า จังหวัดนครนายก และพื้นที่ค่ายฝึกนักศึกษาวิชาทหาร เขาชนไก่ จังหวัดกาญจนบุรี แยกรายข้อ ในมิติที่ 1 การบริหารจัดการแหล่ง ท่องเที่ยว ประเด็น 1.2 การปฏิบัติเพิ่มเติม ในดัชนี 1.2.4 การจัดการ สิ่งแวดล้อมและรักษาทรัพยากรการท่องเที่ยวในพื้นที่.....	100
32 ผลการประเมินแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบกพื้นที่โรงเรียนนายร้อย พระจุลจอมเกล้า จังหวัดนครนายก และพื้นที่ค่ายฝึกนักศึกษาวิชาทหาร เขาชนไก่ จังหวัดกาญจนบุรี แยกรายข้อ ในมิติที่ 1 การบริหารจัดการแหล่ง ท่องเที่ยว ประเด็น 1.3 การจัดการบุคลากร.....	101
33 ผลการประเมินแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบกพื้นที่โรงเรียนนายร้อย พระจุลจอมเกล้า จังหวัดนครนายก และพื้นที่ค่ายฝึกนักศึกษาวิชาทหาร เขาชนไก่ จังหวัดกาญจนบุรี แยกรายข้อ ในมิติที่ 2 คุณภาพแหล่งท่องเที่ยว ประเด็น 2.1 การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว.....	102
34 ผลการประเมินแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบกพื้นที่โรงเรียนนายร้อย พระจุลจอมเกล้า จังหวัดนครนายก และพื้นที่ค่ายฝึกนักศึกษาวิชาทหาร เขาชนไก่ จังหวัดกาญจนบุรี แยกรายข้อ ในมิติที่ 2 คุณภาพแหล่งท่องเที่ยว ประเด็น 2.2 สภาพภูมิทัศน์.....	103
35 ผลการประเมินแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบกพื้นที่โรงเรียนนายร้อย พระจุลจอมเกล้า จังหวัดนครนายก และพื้นที่ค่ายฝึกนักศึกษาวิชาทหาร เขาชนไก่ จังหวัดกาญจนบุรี แยกรายข้อ ในมิติที่ 2 คุณภาพแหล่งท่องเที่ยว ประเด็น 2.3 สิ่งอำนวยความสะดวกและบริการภายในพื้นที่.....	104
36 ผลการประเมินแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบกพื้นที่โรงเรียนนายร้อย พระจุลจอมเกล้า จังหวัดนครนายก และพื้นที่ค่ายฝึกนักศึกษาวิชาทหาร เขาชนไก่ จังหวัดกาญจนบุรี แยกรายข้อ ในมิติที่ 2 คุณภาพแหล่งท่องเที่ยว ประเด็น 2.4 การบริการนักท่องเที่ยว.....	106
37 ผลการประเมินแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบกพื้นที่โรงเรียนนายร้อย พระจุลจอมเกล้า จังหวัดนครนายก และพื้นที่ค่ายฝึกนักศึกษาวิชาทหาร เขาชนไก่ จังหวัดกาญจนบุรี แยกรายข้อ ในมิติที่ 3 คุณภาพกิจกรรม ในประเด็น 3.1 รูปแบบของกิจกรรม.....	107

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
38 ผลการประเมินแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบกพื้นที่โรงเรียนนายร้อย พระจุลจอมเกล้า จังหวัดนครนายก และพื้นที่ค่ายฝึกนักศึกษาวิชาทหาร เขาชนไก่ จังหวัดกาญจนบุรี แยกรายข้อ ในมิติที่ 3 คุณภาพกิจกรรม ในประเด็น 3.2 ผู้นำกิจกรรม.....	108
39 สรุปผลการประเมินแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบกพื้นที่โรงเรียน นายร้อยพระจุลจอมเกล้า จังหวัดนครนายกและพื้นที่ค่ายฝึกนักศึกษาวิชาทหาร เขาชนไก่ จังหวัดกาญจนบุรี ในแต่ละมิติ.....	109
40 ผลการประเมินแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบกพื้นที่โรงเรียนนายร้อย พระจุลจอมเกล้า จังหวัดนครนายก และพื้นที่ค่ายฝึกนักศึกษาวิชาทหาร เขาชนไก่ จังหวัดกาญจนบุรี แยกรายประเด็น.....	110
41 แสดงผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของแบบประเมิน มาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหาร จำแนกตามมิติการประเมินและ โดยภาพรวม ของทั้งแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารพื้นที่โรงเรียนนายร้อย พระจุลจอมเกล้า จังหวัดนครนายก และแหล่งท่องเที่ยว ในเขตทหารพื้นที่ ค่ายฝึกนักศึกษาวิชาทหาร เขาชนไก่ จังหวัดกาญจนบุรี.....	112
42 ผลการเปรียบเทียบการประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหาร ระหว่างแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารพื้นที่โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า จังหวัดนครนายก และแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารพื้นที่ค่ายฝึกนักศึกษา วิชาทหาร เขาชนไก่ จังหวัดกาญจนบุรี.....	113

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 องค์ประกอบของการท่องเที่ยว.....	9
2 องค์ประกอบหลักของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ.....	19
3 อาคารกองบัญชาการโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า.....	114
4 น้ำตกห้วยบุพราวั.....	115
5 ศาลเจ้าพ่อขุนด่าน.....	115
6 อาคารพิพิธภัณฑ์ โรงเรียนนายร้อย จปร. 100 ปี.....	116
7 ศาลางกลม.....	117
8 วัดพระฉาย (วัดเขาชะโงก).....	118
9 กิจกรรมกระโดดหอสูง 34 ฟุต ณ หอฝึกโดดร่ม รร.จปร.	119
10 กิจกรรมเลื่อนข้ามลำน้ำ จักรยานน้ำ และพายเรือคายัก.....	121
11 กิจกรรมยิงปืนบีบีกัน.....	122
12 กิจกรรมยิงปืนเพนต์บอล.....	122
13 เรือรับรอง “สโมสรมายทหาร” และเรือชมชะโงก.....	123
14 สารสโมสรและปั้มน้ำมัน.....	124
15 สนามกอล์ฟ รร.จปร.....	124
16 ชุมทางเข้าหน้าโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า.....	125
17 สะพานมฆวานรังสรรค์และป้ายโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า.....	126
18 อาคารสมาคมแม่บ้านทหารบก สาขา รร.จปร.....	126
19 สำนักงานการท่องเที่ยว รร.จปร.....	127
20 อาคารประชาสัมพันธ์กิจกรรมท่องเที่ยวทางน้ำที่จำหน่ายคู่มือกิจกรรม.....	127
21 ห้องสุขา ณ จุดท่องเที่ยวย่อยต่าง ๆ.....	128
22 รถและซุ้มขายอาหาร-เครื่องดื่ม ณ จุดท่องเที่ยวย่อยต่าง ๆ.....	128
23 ร้านขายของที่ระลึก.....	129
24 ป้ายแนะนำกิจกรรม.....	130
25 ป้ายแนะนำแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่จังหวัดนครนายก	130
26 แผนที่แสดงภาพรวมของแหล่งท่องเที่ยวใน รร.จปร.....	131
27 ป้ายบอกทิศทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ.....	132
28 ลานจอดรถ ณ จุดท่องเที่ยวย่อย.....	132
29 ที่พักสำหรับนักท่องเที่ยวตามจุดต่าง ๆ	133
30 ระบบจัดการขยะที่เป็นสัดส่วน ถูกสุขลักษณะ.....	134

บัญชีภาพประกอบ (ต่อ)

ภาพประกอบ	หน้า
31 ภาพถ่ายทางอากาศทัศนียภาพบริเวณเขาชนไก่	135
32 ศาลเจ้าพ่อเขาชนไก่	135
33 ศาลเจ้าพ่อเขาชนไก่ และบรรยากาศในบริเวณศาล.....	136
34 พระพุทธรูปปางสมาธิ.....	137
35 ลานพระบรมราชานุสาวรีย์พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว.....	137
36 พิพิธภัณฑ์ยุทธโศภนกลางแจ้ง.....	138
37 สถานสักการะบ่อนยอเขาชนไก่.....	139
38 กิจกรรมกระโดดหอสู่ 34 ฟุต.....	140
39 กิจกรรมทดสอบกำลังใจ 10 สถานี.....	140
40 กิจกรรมการดำรงชีพในป่า.....	141
41 ห้องพัก ณ บ้านพักฝ่าย เสธ.....	142
42 โรงนอนอาคาร 9 หลัง.....	143
43 ทำรถตู้แยกตลาดหญ้า.....	144
44 ประตูค่ายฝึกนักศึกษาวิชาทหาร.....	145
45 ป้ายชี้ทางไปเขาชนไก่.....	145
46 สำนักงานท่องเที่ยวเขาชนไก่.....	146
47 ป้ายบอกประวัติของศาลเจ้าพ่อเขาชนไก่ และป้ายแผนผังภาพรวมของค่ายฝึกฯ.....	146
48 ที่จอดรถหน้าสำนักงานท่องเที่ยวเขาชนไก่.....	147

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นพลังขับเคลื่อนทางเศรษฐกิจที่สำคัญ เนื่องจากเป็นอุตสาหกรรมที่ให้บริการที่ประกอบด้วยธุรกิจมากมายหลายประเภท อันก่อให้เกิดการจ้างงานและสร้างรายได้ให้ภาคประชาชนเป็นจำนวนมาก ทำให้เกิดการหมุนเวียนของกระแสการเงินไปสู่ทุกระดับสังคมอย่างทั่วถึง ส่งผลดีต่อเศรษฐกิจของประเทศ ดังนั้นในช่วงเวลาที่เกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจจะเห็นได้ว่าการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวจึงเป็นเครื่องมือสำคัญที่รัฐบาลในแต่ละสมัยนำมาใช้เพื่อดึงดูดเงินตราต่างประเทศให้เข้าสู่วงจรเศรษฐกิจของไทยผ่านทางนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางมาท่องเที่ยวยังประเทศไทยและในขณะเดียวกันก็กระตุ้นคนไทยให้เดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศเพื่อกระจายรายได้สู่ท้องถิ่น

นับตั้งแต่สถานการณ์ด้านเศรษฐกิจของประเทศถดถอยเมื่อปี พ.ศ.2540 เป็นต้นมา “ทหาร” โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กองทัพบก ได้แสดงบทบาทในการรักษาผลประโยชน์แห่งชาติ ด้วยการเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจของชาติ ตามแนวคิดของรัฐบาลที่ให้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นกลไกสำคัญในการกระตุ้นเศรษฐกิจภายในประเทศ มุ่งให้เกิดการกระจายรายได้สู่ท้องถิ่นและเกิดการพัฒนาย่างยั่งยืน โดยในช่วงแรกได้จัดตั้งเป็นคณะทำงานส่งเสริมการท่องเที่ยวของกองทัพบกขึ้นบริหารงาน ต่อมาในปี พ.ศ. 2544 จนถึงปัจจุบัน ได้แปรสภาพเป็นสำนักงานส่งเสริมการท่องเที่ยวกองทัพบก บริหารงานในรูปของคณะกรรมการบริหารการท่องเที่ยวกองทัพบก มีผู้บัญชาการทหารบกเป็นประธานกรรมการฯ โดยตำแหน่ง มีหน้าที่กำหนดนโยบายด้านการท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบกเป็นส่วนรวมให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศด้านการท่องเที่ยวของรัฐบาล

แม้ว่ากองทัพบกจะไม่ใช่นายงานที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวโดยตรง แต่ด้วยภารกิจที่ต้องรับใช้ประชาชน และสภาพที่ตั้งของหน่วยทหารซึ่งมีกระจายอยู่ทั่วทุกภูมิภาคของประเทศ รวมถึงการมีทรัพยากรที่สามารถสนับสนุนกิจกรรมการท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี จึงทำให้หน่วยทหารมีความเหมาะสมต่อการเปิดพื้นที่ในความรับผิดชอบให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ในลักษณะ “การท่องเที่ยวเชิงผจญภัยในรูปแบบกิจกรรมท่องเที่ยวทางทหาร” หรือที่ฝ่ายทหารเรียกกันในชื่อ “การท่องเที่ยวในเขตทหาร” ซึ่งนอกเหนือจากจะเป็นการสนับสนุนการสร้างอาชีพและการกระจายรายได้ให้กับประชาชนที่อยู่ในพื้นที่ใกล้เคียงแล้ว กำลังพลในพื้นที่และครอบครัวก็จะได้รับประโยชน์ด้วย ดังนั้น กองทัพบกจึงได้กำหนดเป็นนโยบายเฉพาะเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในเขตทหารขึ้น โดยใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการกระจายความเจริญทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม เพื่อสร้างแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ มีความหลากหลาย และได้ผลดีในด้าน

จิตวิทยาด้วย โดยใช้การท่องเที่ยวเป็นศูนย์กลางในการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างประชาชนและกองทัพบก ในโอกาสเดียวกันก็ได้จัดทำแผนแม่บทการท่องเที่ยวภายในหน่วยทหาร พ.ศ.2544–2553 ขึ้นเพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงาน (สำนักงานการท่องเที่ยวกองทัพบก, 2544) เขตทหารจึงได้กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวแห่งใหม่ของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และคำว่า “เขตทหารห้ามเข้า” ที่ผู้คนคุ้นตา จึงเปลี่ยนเป็น “เขตทหารยินดีต้อนรับ”

การท่องเที่ยวในเขตทหารนับเป็นสินค้าใหม่ของตลาดการท่องเที่ยวที่สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวเฉพาะกลุ่ม (Niche Market) ที่ต้องการสัมผัสประสบการณ์การท่องเที่ยวแนวผจญภัยรูปแบบการฝึกทางทหาร ซึ่งเป็นจุดขายสำคัญ นอกเหนือจากจุดขายนี้แล้ว โดยตัวของแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารเอง บางแห่งมีที่ตั้งครอบคลุมแหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติ อาทิ ชายหาด ป่าเขา หรือ น้ำตก และบางแห่งมีสถานที่อันทรงคุณค่าทางประวัติศาสตร์ ที่สามารถบอกเล่าเรื่องราวความเป็นมาของพื้นที่นั้นๆ ได้เป็นอย่างดี ยิ่งไปกว่านั้นแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารบางแห่งยังสามารถผนวกรวมเข้ากับแหล่งท่องเที่ยวเดิมของจังหวัดได้อีกด้วย ถือเป็น การเพิ่มมูลค่าและเสริมสร้างคุณค่าให้แหล่งท่องเที่ยวเหล่านั้นๆ เรียกได้ว่ามีความหลากหลายทั้งในด้านการศึกษาหาความรู้ทางประวัติศาสตร์ ธรรมชาติ และกิจกรรมที่สามารถนำมารวมไว้ในที่เดียวได้อย่างกลมกลืน

แหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารที่เป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวาง ได้แก่ **สถานพักฟื้นและตากอากาศ (บางปู) จังหวัดสมุทรปราการ** ซึ่งมีจุดเด่นในการให้บริการแหล่งพักผ่อนหย่อนใจ และกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติพื้นที่ป่าชายเลน **หน่วยบัญชาการสงครามพิเศษ ค่ายสมเด็จพระนารายณ์มหาราช จังหวัดลพบุรี** ซึ่งมีจุดเด่นที่การให้ประสบการณ์ด้านวิชาทหารรบพิเศษและการดำรงชีพในป่า **โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า จังหวัดนครนายก** ซึ่งเป็นหน่วยนำร่องในการดำเนินการส่งเสริมการท่องเที่ยวในเขตทหารมาตั้งแต่ปี พ.ศ.2541 และประสบความสำเร็จเป็นอย่างดี จนได้รับรางวัลยอดเยี่ยมอุตสาหกรรมท่องเที่ยวประเภทรางวัลดีเด่นประเภทโครงการส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมท่องเที่ยว ในการส่งผลงานเข้าประกวดโครงการรางวัลยอดเยี่ยมอุตสาหกรรมท่องเที่ยว (Thailand Tourism Awards) ครั้งที่ 3 ประจำปี 2543 เมื่อ 5 เมษายน พ.ศ. 2543 อันถือได้ว่าเป็นแหล่งท่องเที่ยวต้นแบบ เป็นหน่วยนำร่องที่หน่วยทหารทั่วประเทศยึดเป็นแม่แบบและพยายามดำเนินการให้ใกล้เคียงมากที่สุด และ**ศูนย์การทหารราบ ค่ายธนะรัชต์ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์** ที่ได้รับรางวัลยอดเยี่ยมอุตสาหกรรมท่องเที่ยวประจำปี 2545 ประเภทองค์กรส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมท่องเที่ยว

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าการท่องเที่ยวในเขตทหารจะมีจุดแข็งอยู่ที่การมีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่หลากหลายไว้ในพื้นที่เดียว แต่ด้วยสภาพที่ตั้งของหน่วยทหารที่มีการกระจายตัวอยู่ทั่วประเทศ ทำให้ยากต่อการควบคุมคุณภาพให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ทั้งในด้านตัวแหล่งท่องเที่ยว กิจกรรมที่เกี่ยวข้องและการบริหารจัดการ และอุปสรรคอีกประการหนึ่งก็คือ การท่องเที่ยวในเขตทหารยังมิได้มีการกำหนดนิยามที่ชัดเจน ทำให้เกิดความคลุมเครือในการตรวจสอบคุณภาพ กล่าวคือ ไม่สามารถใช้เกณฑ์ประเมินมาตรฐานคุณภาพใดๆ ที่การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้

จัดทำไว้แล้วมาประเมินเป็นการเฉพาะได้ ทำให้ยากต่อการพัฒนาให้เป็นมาตรฐาน และหากเกิดปัญหาที่สร้างความไม่พึงพอใจให้กับนักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการก็จะส่งผลกระทบโดยตรงต่อภาพลักษณ์ของทหารเป็นส่วนรวม ดังนั้นการพัฒนาการท่องเที่ยวในเขตทหารให้มีมาตรฐานนอกจากจะช่วยฟื้นฟูสภาพเศรษฐกิจของประเทศแล้ว ยังช่วยให้ “แหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารสามารถดำรงรักษาไว้ซึ่งชื่อเสียง ภาพลักษณ์ และเกียรติยศ ให้ประชาชนเกิดความรัก ความศรัทธา และความเชื่อมั่นต่อกองทัพ ซึ่งเป็นผลกำไรเชิงคุณภาพที่กองทัพต้องการมากกว่าผลกำไรเชิงธุรกิจ” ดังนั้นนโยบายที่ผู้บัญชาการทหารบกได้กรุณามอบไว้เมื่อ 13 กุมภาพันธ์ 2552 (ประวัติ แจ่มสว่าง. 2552)

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงเป็นที่น่าสนใจว่าหากกองทัพบกจะดำเนินการพัฒนาการท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบกให้มีมาตรฐานเป็นที่ยอมรับ ก็ควรที่จะมีการกำหนดเกณฑ์มาตรฐานสำหรับตรวจสอบคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบก รวมถึงการบริหารจัดการและกิจกรรมที่เกี่ยวข้องเป็นการเฉพาะ เพื่อเป็นตัวกระตุ้นให้หน่วยทหารทั่วประเทศที่มีแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ ได้ปรับปรุงคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว การบริหารจัดการและกิจกรรมที่เกี่ยวข้องให้มีมาตรฐานเป็นที่ยอมรับในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวต่อไป ภายใต้หลักการพัฒนายั่งยืนแต่ในขั้นต้นการศึกษาครั้งนี้จะมุ่งเน้นที่แหล่งท่องเที่ยวประเภทนันทนาการทางทหารเพื่อเป็นการนำร่อง และจะพัฒนาให้ครอบคลุมทุกประเภทของแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบกต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การสร้างเกณฑ์ประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบก” มีความมุ่งหมายดังต่อไปนี้

1. เพื่อสร้างเกณฑ์ประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหาร สำหรับใช้ในการตรวจสอบคุณภาพและกำหนดคุณสมบัติที่เหมาะสมของแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบก
2. เพื่อทดลองใช้เกณฑ์ประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารกับแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบกที่เป็นตัวอย่าง

ความสำคัญของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้จะทำให้ได้แบบประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบก ซึ่งในขั้นต้นจะมุ่งไปที่แหล่งท่องเที่ยวประเภทนันทนาการทางทหารเป็นการนำร่อง เพื่อเสนอให้สำนักงานส่งเสริมการท่องเที่ยวกองทัพบกนำไปพัฒนาให้ครอบคลุมทุกประเภทของแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบก และใช้เป็นบรรทัดฐานในการตรวจสอบแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบกต่อไป และแบบประเมินที่ได้นี้จะเป็นตัวกระตุ้นให้หน่วยทหารในกองทัพบกที่มีแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ได้ปรับปรุงคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว การบริหารจัดการและกิจกรรมที่เกี่ยวข้องให้มีมาตรฐานเดียวกันทั่วทั้งกองทัพบก

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเพื่อหาแนวทางในการจัดทำเกณฑ์ประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหาร โดยมุ่งเน้นไปที่แหล่งท่องเที่ยวประเภทนันทนาการทางทหาร ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาตามขอบเขต ดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการในขอบเขตของนโยบายจากผู้บังคับบัญชาระดับสูง ระเบียบกองทัพกว่าด้วยการท่องเที่ยวในเขตทหาร กองทัพบก พ.ศ. 2553 และร่างแผนแม่บทการบริหารและพัฒนาการท่องเที่ยวและส่งเสริมการท่องเที่ยวในเขตทหารกองทัพบก พ.ศ. 2553-2556 โดยมุ่งเน้นศึกษาเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวประเภทนันทนาการทางทหาร

2. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในงานวิจัย

ประชากร ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย 3 กลุ่ม ได้แก่

กลุ่มที่ 1 ผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยวในเขตทหาร

กลุ่มที่ 2 นายทหารสัญญาบัตรสังกัดกองทัพบก ผู้มีประสบการณ์ในงานด้านการท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบก

กลุ่มที่ 3 เจ้าหน้าที่ฝ่ายติดตามความก้าวหน้าและประเมินผล สำนักงานส่งเสริมการท่องเที่ยวกองทัพบก

กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้จากการพิจารณาเลือกบุคคลโดยวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) จำนวน 3 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 ผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยวในเขตทหาร จำนวน 6 คน ทำหน้าที่ให้ข้อมูลในการสร้างเกณฑ์ประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบก

กลุ่มที่ 2 นายทหารสัญญาบัตรผู้มีประสบการณ์ในงานด้านการท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบก จำนวน 16 คน ทำหน้าที่ในการพิจารณาและแสดงความคิดเห็นในเรื่องความเหมาะสมในการนำเกณฑ์ประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบกไปใช้

กลุ่มที่ 3 ผู้ทำหน้าที่ทดลองใช้เกณฑ์ประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบก จำนวน 2 คน

3. ขอบเขตด้านพื้นที่

การวิจัยครั้งนี้กำหนดพื้นที่ในการทดลองใช้เกณฑ์ประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบก ไว้ 2 พื้นที่ ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารพื้นที่โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า จังหวัดนครนายก และแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารพื้นที่ค่ายฝึกนักศึกษาวิชาทหารเขาสวนไถ่ จังหวัดกาญจนบุรี ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวประเภทนันทนาการทางทหาร

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบก หมายถึง การเดินทางไปเยี่ยมเยียนยังหน่วยทหารที่มีการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่ โดยนำธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่สวยงาม ผสมผสานกับสถานที่ที่สร้างขึ้น หมายรวมถึงงานโครงการต่างๆ แหล่งโบราณคดี ประวัติศาสตร์และศิลปวัฒนธรรมที่อยู่ในพื้นที่ มาเป็นองค์ประกอบในการจัดกิจกรรม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพักผ่อนหย่อนใจ หรือเพื่อให้เกิดความสนุกสนาน บันเทิงเร้าอารมณ์ หรือเพื่อการประชุมสัมมนา การติดต่อธุรกิจ หรือเพื่อการศึกษา หรือการศึกษาหาความรู้ และหมายรวมถึงการเดินทางไปเยี่ยมญาติพี่น้องอีกด้วย ซึ่งกิจกรรมทั้งหมดนี้ดำเนินการภายในพื้นที่ของหน่วยทหารสังกัดกองทัพบก

2. แหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบก หมายถึง พื้นที่ สถานที่ สิ่งปลูกสร้าง ซึ่งใช้ประโยชน์จากสภาพธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหรือสถานที่ในความรับผิดชอบของทหารสังกัดกองทัพบก มาเป็นแหล่งดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาเพื่อประกอบกิจกรรมนันทนาการทางทหาร

3. กิจกรรมนันทนาการทางทหาร หมายถึง กิจกรรมเพื่อความสนุกสนานบันเทิงที่ต้องใช้พลกำลังและทักษะทางร่างกาย โดยใช้ประโยชน์จากสิ่งปลูกสร้างทางทหารและรูปแบบการฝึกทางทหารที่ได้รับการปรับให้เหมาะสมกับสมรรถภาพร่างกายของนักท่องเที่ยว ซึ่งนักท่องเที่ยวจะได้รับประสบการณ์แปลกใหม่ที่ตื่นเต้นท้าทาย ภายใต้การกำกับดูแลของนายทหารผู้ชำนาญการ

4. มาตรฐาน หมายถึง ข้อกำหนด บรรทัดฐาน และหลักเกณฑ์ที่เป็นที่ยอมรับ

5. มาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบก หมายถึง มาตรฐานสำหรับตรวจสอบคุณภาพของแหล่งท่องเที่ยวประเภทนันทนาการทางทหารในพื้นที่ของกองทัพบก รวมถึงการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้นักท่องเที่ยวผู้มาใช้บริการเกิดความพึงพอใจมากที่สุด โดยมีประเด็นในการประเมิน 3 ประการ ได้แก่ การบริหารจัดการ คุณภาพแหล่งท่องเที่ยว และคุณภาพกิจกรรม โดยแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบกที่เข้ารับการประเมิน ต้องผ่านการตรวจสอบทั้งกระบวนการด้านดัชนีชี้วัดที่ครอบคลุมมิติต่างๆ อย่างครบถ้วน

6. มิติในการตรวจสอบมาตรฐาน หมายถึง ประเด็นที่กำหนดขึ้นมาเพื่อใช้ในการวัดและประเมินคุณลักษณะของแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมที่เกี่ยวข้องว่าสมควรได้รับการรับรองมาตรฐานคุณภาพหรือไม่ ระดับใด

7. คุณลักษณะของมิติในการตรวจสอบมาตรฐาน หมายถึง คำอธิบายรายละเอียดของแต่ละมิติที่ถูกกำหนดเพื่อการตรวจสอบมาตรฐานคุณภาพของแหล่งท่องเที่ยว

8. ดัชนีชี้วัด หมายถึง ปัจจัยหรือตัวแปรที่ถูกกำหนดขึ้นมาเพื่อใช้วัดหรือกำหนดคุณค่าคุณลักษณะต่างๆ ของแต่ละมิติ ค่าของตัวแปรหรือปัจจัยที่วัดได้อาจอยู่ในรูปของค่าเชิงคุณภาพหรือเชิงปริมาณ ค่าของดัชนีชี้วัดทั้งหมดของแต่ละมิติ จะถูกนำไปเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ เพื่อกำหนดระดับมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวต่อไป

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การสร้างเกณฑ์ประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบก” เป็นการศึกษาเพื่อกำหนดดัชนีชี้วัดมาตรฐานคุณภาพสำหรับการประเมินแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบก จึงจำเป็นจะต้องมีศึกษาความหมายและองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยวประเภทต่างๆ ที่เกี่ยวข้องให้มีความชัดเจนและถูกต้องตามหลักวิชาการ สำหรับจัดทำเป็นแบบประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบก และให้หน่วยที่เกี่ยวข้องได้นำผลที่ได้ไปพัฒนาเป็นเกณฑ์ประเมินที่สมบูรณ์ต่อไป ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. แนวคิดด้านการท่องเที่ยว
2. แนวคิดด้านการท่องเที่ยวในเขตทหาร
3. แนวคิดด้านการกำหนดมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยว
4. บริบทของพื้นที่ที่ทำการศึกษา
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดด้านการท่องเที่ยว

1.1 ความหมายของการท่องเที่ยว (Tourism)

นักวิชาการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวได้ให้คำจำกัดความของคำว่า การท่องเที่ยว (Tourism) ไว้ด้วยกันหลายลักษณะ แต่ในเบื้องต้นพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ได้ให้ความหมายของคำว่า การท่องเที่ยวไว้ว่า การท่องเที่ยว หมายถึง การเดินทางจากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่ง

แมคอินทอชและโกลด์เนอร์ (McIntosh; & Goeldner. 1986) ได้กล่าวว่า การท่องเที่ยว เป็นกระบวนการนันทนาการรูปแบบหนึ่งที่เกิดขึ้นระหว่างเวลาว่างที่มีการเดินทางเข้ามาเกี่ยวข้อง โดยเป็นการเดินทางจากที่หนึ่งที่มีจุดหมายถึงที่อยู่อาศัย ไปยังอีกที่หนึ่งที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว เพื่อเป็นการเปลี่ยนบรรยากาศและสิ่งแวดล้อม

ปรีชา แดงโรจน์ (2544: 29 – 30) กล่าวว่า การท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมอย่างหนึ่งของมนุษย์ ซึ่งกระทำเพื่อผ่อนคลายความตึงเครียดจากกิจการงานประจำ และเป็นการเดินทางจากที่หนึ่งไปอีกที่หนึ่งโดยไม่คำนึงวาระยะทางนั้นจะใกล้หรือไกลและการเดินทางนั้นจะมีการค้างแรมหรือไม่ ยังได้อธิบายเพิ่มเติมสำหรับจุดหมายของการเดินทางเพื่อการท่องเที่ยวต้องมีใช่เพื่อการประกอบอาชีพและไปอยู่ประจำ แต่เป็นไปเพื่อวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลาย ๆ อย่าง อาทิเช่น เพื่อพักผ่อนในวันหยุด เพื่อวัฒนธรรมหรือศาสนา เพื่อการศึกษา เพื่อการกีฬาและความ

บันเทิง เพื่อชมประวัติศาสตร์และความสนใจพิเศษ เพื่องานอดิเรก เพื่อเยี่ยมเยือนญาติมิตร เพื่อวัตถุประสงค์ทางธุรกิจ และเพื่อเข้าร่วมประชุมหรือสัมมนา เป็นต้น

วรรณ วลัยวนิช (2539: 17) ได้ให้ความหมายว่า การท่องเที่ยว หมายถึง การที่คนเดินทางไปยังสถานที่ต่างๆ และตลอดระยะเวลาเหล่านั้นได้มีกิจกรรมต่างๆ เกิดขึ้น เช่น การไปเที่ยวชมสถานที่ที่สวยงามหรือทัศนียภาพแปลกๆ หรือเดินซื้อสิ่งของต่างๆ เป็นต้น

แม้จะมีการให้ความหมายที่หลากหลาย แต่ ประเสริฐ วิทยารัฐ (2530: 3) ได้ให้มุมมองถึงการท่องเที่ยวโดยภาพรวมว่า ถ้านับให้การท่องเที่ยวเป็นสินค้า การท่องเที่ยวก็เป็นสินค้าที่มีความแตกต่างจากสินค้าอื่น เพราะผู้ซื้อหรือนักท่องเที่ยวต้องมาหาสินค้าด้วยตนเองแทนที่สินค้าจะไปหาผู้ซื้อ ส่วนตัวสินค้าก็มีความแตกต่างจากสินค้าทั่วไป คือ ผู้ซื้อไม่สามารถเก็บสินค้าไว้เป็นสมบัติได้ แต่ผู้ซื้อจะได้รับความรื่นรมย์ ความพึงพอใจ ความแปลกใหม่ ประเทืองปัญญา พักผ่อน สนุกสนาน ความคุ้มค่าของผู้ซื้อจึงอยู่ที่ความรู้สึกพอใจ ประทับใจและมีการบอกเล่าถึงความประทับใจแก่ผู้อื่น เพื่อชักชวนให้เกิดการเดินทางท่องเที่ยว

อย่างไรก็ตาม เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน องค์การการท่องเที่ยวโลก (World Tourism Organization : WTO) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวว่าหมายถึง การเดินทางใดๆ ก็ตามที่เป็นการเดินทางตามเงื่อนไขสากล 3 ประการ อันได้แก่

ประการที่ 1 เป็นการเดินทางจากที่อยู่อาศัยปกติไปยังที่อื่นเป็นการชั่วคราว

ประการที่ 2 การเดินทางนั้นเป็นไปด้วยความสมัครใจ

ประการที่ 3 เป็นการเดินทางด้วยวัตถุประสงค์ใดๆ ก็ตามที่ไม่ใช่ประกอบอาชีพหรือหารายได้ แต่เป็นการเดินทางมาเพื่อพักผ่อนหย่อนใจ เพื่อเยี่ยมเยือนญาติมิตร เพื่อความเบิกบาน บันเทิงรื่นรมย์ เล่นกีฬา เพื่อการประชุมสัมมนา เพื่อศึกษาหาความรู้ และเพื่อประกอบธุรกิจ

โดยสรุป การท่องเที่ยวคือ การเดินทางจากที่อยู่อาศัยปกติไปยังที่อื่นเป็นการชั่วคราวด้วยความสมัครใจ เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจหรือเพื่อหาความสนุกสนาน การประชุมสัมมนาเพื่อศึกษาหาความรู้ เพื่อการศึกษา เพื่อติดต่อธุรกิจ เพื่อเยี่ยมญาติมิตร ที่ไม่ใช่เพื่อการประกอบอาชีพหรือหารายได้ ซึ่งในระหว่างการเดินทางนั้นมีกิจกรรมต่างๆ เกิดขึ้น

1.2 องค์ประกอบของการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวโดยทั่วไปมีองค์ประกอบหลักสำคัญ 3 ด้าน คือ ทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยว บริการการท่องเที่ยว และตลาดการท่องเที่ยว

1.2.1 ทรัพยากรการท่องเที่ยว (Tourism resource) แหล่งท่องเที่ยวเป็นทรัพยากรที่สำคัญ จัดเป็นอุปทานการท่องเที่ยวซึ่งสามารถแบ่งประเภทของทรัพยากรการท่องเที่ยวได้หลายแบบ

1.2.2 การบริการการท่องเที่ยว (Tourism service) หมายถึง การให้บริการเพื่อการท่องเที่ยวที่มีอยู่ในพื้นที่หรือกิจกรรมที่มีผลเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวของพื้นที่นั้นๆ เป็นการสร้างความสะดวกระหว่างการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวโดยเฉพาะบริการการท่องเที่ยวที่สำคัญ ได้แก่ บริการขนส่งภายในแหล่งท่องเที่ยว บริการที่พักแรม บริการอาหารและบันเทิง บริการนำเที่ยวและมีคฤหาสน์ รวมถึงบริการจำหน่ายสินค้าที่ระลึก

อย่างไรก็ดี ความไม่ปลอดภัยอาจเกิดขึ้นกับนักท่องเที่ยวได้ตลอดเวลา ซึ่งภัยต่างๆ เหล่านี้ อาจเป็นอันตรายต่อชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว จึงควรมีมาตรการในการสร้างความปลอดภัยอย่างจริงจัง และเป็นหน้าที่ของทุกคนที่จะต้องให้ความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว ซึ่งถือได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของการบริการการท่องเที่ยว

1.2.3 การตลาดการท่องเที่ยว (Tourism market or Tourist) หมายถึง ความพยายามที่จะทำให้ให้นักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมายเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวของตนและใช้สิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวและบริการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวนั้น โดยการตลาดการท่องเที่ยว ทำได้ 2 วิธี

1) การให้ข้อมูลข่าวสารการท่องเที่ยว หมายถึง การให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องต่างๆ ทางการท่องเที่ยว เช่น ทรัพยากรการท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว และการบริการการท่องเที่ยว เป็นต้น

2) การโฆษณาและประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว หมายถึง การสื่อสารข้อมูล ข่าวสาร การท่องเที่ยวไปยังนักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมายโดยผ่านสื่อต่างๆ เช่น โทรทัศน์ วิทยุ นิตยสาร หนังสือพิมพ์ จดหมาย เป็นต้น เพื่อเชิญชวน กระตุ้นให้นักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมายเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวของตน

อย่างไรก็ตาม เนื่องจากการท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ที่มีความเชื่อมโยงเกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมต่างๆ ทั้งทางตรงและทางอ้อม ซึ่งได้แก่ อุตสาหกรรมการขนส่ง อุตสาหกรรมอาหารและเครื่องดื่ม อุตสาหกรรมที่พักแรม อุตสาหกรรมนันทนาการ อุตสาหกรรมการผลิตสินค้าและบริการข้างเคียงต่างๆ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้นำการแบ่งองค์ประกอบของการท่องเที่ยวที่สถาบันพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม (2549: 1-3) ได้แบ่งย่อยในรายละเอียดขององค์ประกอบของการท่องเที่ยวออกเป็น 5 ประเภท ดังภาพประกอบ 1 ได้แก่

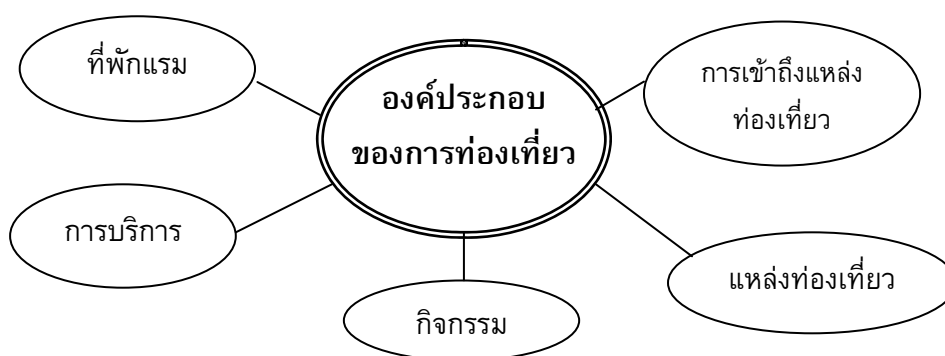
1) การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Accessibility) ได้แก่ มีระบบโครงสร้างพื้นฐานที่เหมาะสม เช่น สนามบิน ระบบขนส่งมวลชนที่สะดวก รวดเร็ว และปลอดภัย ตลอดจนบริการด้านอุตสาหกรรมขนส่ง ซึ่งเอื้ออำนวยให้นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางไปถึงจุดหมายปลายทาง หรือแหล่งท่องเที่ยว

2) ที่พักแรม (Accommodation) ได้แก่ ที่พักประเภทต่างๆ เช่น โรงแรม รีสอร์ท เกสต์เฮาส์ โฮมสเตย์ ที่พักแรม ประเภทต่างๆ มีสิ่งอำนวยความสะดวกในระดับต่างๆ กันซึ่งทำให้มีราคาและบริการในหลายระดับ ได้แก่ ภัตตาคาร ครัวบ้าน บาร์ และฟิตเนสเซ็นเตอร์

3) แหล่งท่องเที่ยว (Attractions) เป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญสูงสุดของจุดหมายปลายทาง (Destination) เนื่องจากเป็นสิ่งดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยวอาจเป็นแหล่งธรรมชาติที่มีความโดดเด่น เช่น ดอยอินทนนท์ แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ ตลอดจนการท่องเที่ยวชนบทเพื่อสัมผัสวิถีชีวิตชาวบ้าน เรียนรู้ถึงภูมิปัญญาท้องถิ่น

4) กิจกรรมการท่องเที่ยวและกิจกรรมนันทนาการ (Tourist activities and recreational activities) ในปัจจุบันการท่องเที่ยวมิได้หมายถึงการเดินทางเพียงเท่านั้น หากความสำคัญสำหรับผู้มาเยี่ยมชมคือการได้มีโอกาสทำกิจกรรมต่างๆ เช่น การเดินทางเข้าป่าเพื่อศึกษาระบบนิเวศ การล่องแก่งในแม่น้ำท้องถิ่น การปีนหน้าผา การดำน้ำ การพายเรือแคนู ตลอดจนการร่วมกิจกรรมกับชุมชนเจ้าบ้าน เช่น การดำนา การเกี่ยวข้าว การร่วมพิธีบายศรีสู่ขวัญ เป็นต้น ซึ่งกิจกรรมทั้งหมดจะเป็นประสบการณ์ที่อยู่ในความทรงจำของนักท่องเที่ยว และกิจกรรมดังกล่าวมักก่อให้เกิดการกระจายรายได้สู่ชุมชน

5) การบริการ (Ancillary) หมายถึง การบริการเบ็ดเตล็ดทั้งหมดที่มีให้นักท่องเที่ยว เช่น บริการด้านร้านอาหาร ไปรษณีย์ สถานีบริการน้ำมัน ร้านค้า ร้านขายของที่ระลึก ห้องสุขา เป็นต้น

ภาพประกอบ 1 องค์ประกอบของการท่องเที่ยว

ที่มา: สถาบันพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม. 2549.

เนื่องจากงานวิจัยนี้มุ่งเน้นการสร้างเกณฑ์ประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบก ซึ่งถือได้ว่าเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวที่สำคัญ ดังนั้นผู้วิจัยจึงขอกล่าวถึงรายละเอียดของทรัพยากรการท่องเที่ยวเพื่อประกอบการจัดทำเกณฑ์ประเมินในครั้งนี้

1.3 ทรัพยากรการท่องเที่ยว

ทรัพยากรการท่องเที่ยวนั้นเป็นหัวใจสำคัญที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยว ดังนั้น จึงจำเป็นต้องมีการศึกษาเพื่อให้รับรู้ถึงสภาพของทรัพยากรการท่องเที่ยวในแหล่ง

ท่องเที่ยว นั้น ๆ เป็นอย่างดี เพื่อให้สามารถนำข้อมูลที่ได้ไปประกอบการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวให้มีประสิทธิภาพ เหมาะสมกับศักยภาพในการรองรับของพื้นที่ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. 2545: 5)

1.3.1 ความหมายของทรัพยากรการท่องเที่ยว

วรรณ วรศิวานิซ (2545) กล่าวว่า ทรัพยากรการท่องเที่ยว (Tourism resource) หมายถึง สถานที่ท่องเที่ยวซึ่งรวมถึงสถานที่ที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติและสถานที่ที่มนุษย์สร้างขึ้นเพื่อใช้เป็นสถานที่ท่องเที่ยว กิจกรรม และวัฒนธรรมที่สะท้อนให้เห็นถึงอารยธรรมท้องถิ่นที่มีลักษณะเด่น และสามารถดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวได้

มนัส สุวรรณ และคนอื่น ๆ (2544) กล่าวว่า ทรัพยากรการท่องเที่ยว หมายถึง พื้นที่สิ่งของ กิจกรรม และ/หรือมิติอื่นใดที่สามารถให้คุณค่าเชิงการท่องเที่ยว เช่น ความสวยงามตามธรรมชาติ คุณค่าเชิงประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม และการเรียนรู้ประสบการณ์ใหม่ ทั้งนี้ทรัพยากรการท่องเที่ยวสามารถปรากฏได้ทั้งในลักษณะของรูปธรรมที่สามารถสัมผัสได้ด้วยการจับต้อง และในลักษณะของนามธรรมที่ไม่สามารถสัมผัสได้ด้วยการจับต้อง แต่สามารถสัมผัสได้ด้วยทางอื่น

รุ่งทิพ ว่องปฏิการ (2544) กล่าวว่า ทรัพยากรการท่องเที่ยว หรือทรัพยากรนันทนาการ หมายถึง สิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ และสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น และหลักฐานทางโบราณคดี หรือร่องรอยของสิ่งมีชีวิตในยุคต่างๆ ซึ่งมนุษย์สามารถนำมาใช้ประโยชน์เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ และประกอบกิจกรรมนันทนาการ อันนำมาซึ่งความพึงพอใจและความสุขในรูปแบบต่างๆ ได้

จากทรรศนะต่างๆ ที่กล่าวมาพอสรุปได้ว่า ทรัพยากรการท่องเที่ยว หมายถึง สิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ และสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น ทั้งในลักษณะที่เป็นรูปธรรมที่สามารถสัมผัสได้ด้วยการจับต้อง และลักษณะที่เป็นนามธรรมไม่สามารถสัมผัสได้ด้วยการจับต้อง ซึ่งมนุษย์สามารถนำมาใช้ประโยชน์เป็นสินค้าทางการท่องเที่ยวและสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว ทั้งยังเป็นมรดกที่ทรงคุณค่าของประเทศ โดยจะอยู่ในลักษณะที่เรียกว่าเป็นแหล่งท่องเที่ยว หรือไม่อยู่ในลักษณะของแหล่งท่องเที่ยวก็ได้ เช่น ภาษา วิถีชีวิต การแต่งกาย อาหารประจำชาติ เป็นต้น

1.3.2 ประเภทของทรัพยากรการท่องเที่ยว

สถาบันสิ่งแวดล้อมไทย (2544: 40) ได้แบ่งประเภทของการท่องเที่ยวออกเป็น 3 ประเภท ตามลักษณะคุณค่า และความสนใจของนักท่องเที่ยว ประกอบด้วย

- **ประเภทธรรมชาติ** หมายถึง แหล่งท่องเที่ยวที่มีความสวยงาม และเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ ได้แก่ ภูเขา ถ้ำ น้ำตก อุทยานแห่งชาติ หาดทราย เป็นต้น

- **ประเภทประวัติศาสตร์ โบราณวัตถุ โบราณสถาน และศาสนา** หมายถึง แหล่งท่องเที่ยวหรือสถานที่ท่องเที่ยวที่มีความเกี่ยวข้องในฐานะที่เป็นหลักฐานสำคัญทางประวัติศาสตร์ โบราณคดี และศาสนา เช่น โบราณสถาน อุทยานประวัติศาสตร์ ชุมชนโบราณ กำแพงเมือง วัด พิพิธภัณฑสถาน เป็นต้น ทั้งนี้รวมถึงสิ่งก่อสร้างที่มีคุณค่าทางศิลปะและสถาปัตยกรรม

■ **ประเภทศิลปวัฒนธรรม ประเพณี และกิจกรรม** หมายถึง แหล่งท่องเที่ยวหรือทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีคุณค่าทางศิลปะและขนบธรรมเนียมประเพณีที่บรรพบุรุษได้สร้างสมและถ่ายทอดเป็นมรดกสืบทอดกันมา ประกอบด้วย งานประเพณี วิถีชีวิตความเป็นอยู่ การแต่งกาย ภาษา ศิลปวัฒนธรรม เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม เนื่องจากในปัจจุบันได้มีการระบุประเภทของการท่องเที่ยวที่ชัดเจนขึ้น ดังจะเห็นได้จากการประกวดรางวัลอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทยครั้งล่าสุด ซึ่งจัดขึ้นเป็นครั้งที่ 8 ประจำปี พ.ศ.2553 (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. 2552; ออนไลน์) ได้มีการระบุประเภทของแหล่งท่องเที่ยวไว้เป็น 6 ประเภท ได้แก่

1) **แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ** หมายถึง บริเวณพื้นที่ทางบกหรือทางทะเลที่มีความเป็นธรรมชาติและเปิดให้สาธารณชนเข้ามาใช้ประโยชน์เพื่อการท่องเที่ยวหรือพักผ่อน หรือสัมผัสเรียนรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ หรือระบบนิเวศและความหลากหลายทางชีวภาพ แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติอาจอยู่ในความรับผิดชอบดูแลโดยหน่วยงานภาครัฐหรือภาคเอกชนหรือภาคประชาชนก็ได้ เช่น อุทยานแห่งชาติทางบกทางทะเล วนอุทยาน เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตห้ามล่าสัตว์ แหล่งน้ำลำธาร ถ้ำ น้ำตก ลำน้ำ ทะเลสาบ โป่งน้ำพุร้อน แหล่งโบราณชีววิทยา ป่าชายเลน เกาะ ชายหาด แนวปะการัง ธรรมชาติในท้องทะเล เป็นต้น

2) **แหล่งท่องเที่ยวประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม** หมายถึง สถานที่ที่เป็นแหล่งประวัติศาสตร์ โบราณคดี หรือศาสนสถาน และอาจรวมถึงสถานที่ที่มีการจัด ตกแต่ง หรือรวบรวมงานด้านศิลปะหรือวัฒนธรรมของประเทศ หรือของท้องถิ่น โดยมีการจัดการเพื่อเปิดให้สาธารณชนได้เข้ามาใช้เพื่อการท่องเที่ยวและการศึกษาหาความรู้ แหล่งท่องเที่ยวประเภทนี้อาจอยู่ในความรับผิดชอบดูแลโดยหน่วยงานภาครัฐหรือภาคเอกชนหรือภาคประชาชนก็ได้ เช่น อุทยานประวัติศาสตร์ แหล่งโบราณคดี อนุสาวรีย์ ศาสนสถาน กำแพงเมือง คูเมือง เป็นต้น

3) **แหล่งท่องเที่ยวชุมชน** หมายถึง ชุมชนในเขตเมืองหรือในชนบทที่เปิดให้มีการท่องเที่ยว เพื่อให้ผู้มาเยี่ยมชมเยือนได้สัมผัสเรียนรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตหรืออัตลักษณ์ของชุมชน รวมทั้งเข้าร่วมกิจกรรมท่องเที่ยวแบบอื่นๆ ทั้งนี้ โดยมีสมาชิกของชุมชนเป็นผู้กำหนดทิศทาง แผนงาน และการจัดการการท่องเที่ยว

4) **แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ** หมายถึง แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติทางบกหรือทางทะเลที่มีการดูแลรักษาและให้การเรียนรู้เกี่ยวกับระบบนิเวศ ความหลากหลายทางชีวภาพ และวิถีชีวิตท้องถิ่นแก่ผู้มาเยี่ยมชมเยือน โดยการมีส่วนร่วมและกระจายประโยชน์สู่ท้องถิ่นด้วยความเป็นธรรม โดยมีลักษณะสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ดังนี้

- เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มีการอนุรักษ์อย่างเข้มข้น
- เห็นคุณค่าของธรรมชาติแวดล้อมและความหลากหลายทางชีวภาพเป็นจุดขายมากกว่าสิ่งอำนวยความสะดวกและการบริการ

- กิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีความเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
- มีองค์ประกอบของการบริการที่เน้นการให้ข้อมูลและสื่อความหมายธรรมชาติ
- ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมบริการและอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว
- แหล่งท่องเที่ยวและชุมชนท้องถิ่นได้รับประโยชน์เชิงเศรษฐกิจอย่างเป็นรูปธรรม

5) แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร หมายถึง สถานที่ที่จัดสร้างหรือพัฒนาขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์ด้านการเกษตรเป็นหลัก เช่น ฟาร์ม ปศุสัตว์ โรงเรือนผลิตไวน์ สถานที่พืชสวน ฟาร์มไข่มุก สวนผลไม้ สวนไม้ดอก เป็นต้น โดยในสถานที่ดังกล่าวนี้ได้มีการจัดบริการต่างๆ เพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถเข้าไปเยี่ยมชมหาความเพลิดเพลินและเรียนรู้ได้ อาทิ มีวิทยากรนำชมไปตามเส้นทางที่จัดไว้ การสาธิตทางการเกษตร การบรรจุผลิตภัณฑ์ หรือการเลี้ยงสัตว์ในฟาร์ม เป็นต้น

6) แหล่งท่องเที่ยวหนันทนาการ หมายถึง สถานที่ที่มนุษย์สร้างขึ้นและจัดให้มีการบริการหรืออำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้มาเยี่ยมชมหรือผู้มาใช้บริการได้รับความเพลิดเพลินหรือความสนุกสนาน หรือเพื่อการเรียนรู้ โดยแบ่งออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่

- แหล่งท่องเที่ยวหนันทนาการเพื่อการเรียนรู้ หมายถึง สถานที่ที่มนุษย์สร้างขึ้นหรือพัฒนาขึ้นเพื่อเน้นการเสริมสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือหลายสิ่งแก่ผู้มาเยี่ยมชม เช่น พิพิธภัณฑ์ ศูนย์การเรียนรู้ชนิดต่างๆ เป็นต้น

- แหล่งท่องเที่ยวหนันทนาการเพื่อการบันเทิง หมายถึง สถานที่ที่มนุษย์สร้างขึ้นหรือพัฒนาขึ้นเพื่อให้ความบันเทิงหรือความสนุกสนานแก่นักท่องเที่ยวเป็นหลัก เช่น สวนสนุก Theme Park พิพิธภัณฑ์บางประเภท เป็นต้น

- แหล่งท่องเที่ยวหนันทนาการเพื่อการผจญภัย หมายถึง แหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์พัฒนาขึ้นหรือดัดแปลงธรรมชาติอย่างกลมกลืนและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เพื่อเน้นให้นักท่องเที่ยวหรือผู้ให้บริการได้ดำเนินกิจกรรมที่ท้าทาย ตื่นเต้น ได้รับประสบการณ์แปลกใหม่ สนุกสนาน เพลิดเพลิน เช่น แหล่งหรือบริเวณที่ปีนหน้าผา ดำน้ำ ล่องแก่ง แคนู คายัค บันจี้จัมพ์ อุทยานผจญภัย เป็นต้น

1.3.3 คุณลักษณะของทรัพยากรการท่องเที่ยว

ทรัพยากรการท่องเที่ยวหลากหลายประเภทที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เดินทางไปท่องเที่ยวยังสถานที่ท่องเที่ยวนั้น ควรมีลักษณะที่สำคัญ 4 ประการ หรือที่เรียกว่า 4As คือ

- ความดึงดูดใจ (Attraction) ทรัพยากรการท่องเที่ยวควรดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวได้ หรือมีลักษณะชวนตา ชวนใจ มีเสน่ห์เฉพาะตัวอันมีสาเหตุมาจาก ความงามตามธรรมชาติหรือความงดงามที่มนุษย์สร้างขึ้น หรืออาจมี ลักษณะของเหตุการณ์สำคัญเฉพาะกาล เช่น งานประเพณีสำคัญของท้องถิ่น

- ความสามารถในการเข้าถึงง่าย (Accessibility) ทรัพยากรการท่องเที่ยวจะดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวได้มาก หากมีความสะดวกในการเดินทางเข้าเที่ยวชม จึงเป็น

หน้าที่ของหน่วยงานที่รับผิดชอบที่จะต้องจัดสร้างสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ถนน สะพาน ที่จอดรถ เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยว

- **ความประทับใจ (Amenity)** ทรัพยากรการท่องเที่ยวควรก่อให้เกิดความประทับใจ สุขใจ และซาบซึ้งในการเที่ยวชม

- **องค์ประกอบของการบริการ (Ancillary service)** สถานที่ท่องเที่ยวควรจัดสรรบริการด้านต่าง ๆ ให้กับนักท่องเที่ยว หน่วยงาน และภาคธุรกิจที่เกี่ยวข้อง เพื่ออำนวยความสะดวกและดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาเยือนสถานที่ท่องเที่ยวเหล่านี้ อาทิเช่น บริการด้านการตลาด เช่น การให้ข้อมูลข่าวสาร การส่งเสริมการท่องเที่ยว เป็นต้น นอกจากนี้ยังต้องมี การประสานความร่วมมือด้านการพัฒนาและกิจกรรมการท่องเที่ยว เช่น การส่งเสริมให้มีการอนุรักษ์และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวจากความร่วมมือของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง การวางแผนการใช้ทรัพยากรการท่องเที่ยวในท้องถิ่น และการจัดระบบการจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นต้น

นอกจากคุณลักษณะหลักของทรัพยากรการท่องเที่ยวแล้ว ยังมีคุณลักษณะอื่นของทรัพยากรการท่องเที่ยวที่สามารถบ่งบอกถึงความหลากหลายและแตกต่างกันไปโดยใช้เกณฑ์ต่าง ๆ ดังนี้ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. 2545: 7-9)

- **กรรมสิทธิ์การถือครอง (Ownership)** นับเป็นคุณลักษณะหนึ่งที่สำคัญซึ่งจะต้องคำนึงถึงในการจัดการ กรรมสิทธิ์เป็นได้ทั้งของรัฐ (Public) และเอกชน (Private) หากเป็นของรัฐ รัฐจะเป็นผู้สนับสนุนงบประมาณในการจัดการ วางแผน กำหนดนโยบาย และตัดสินใจ โดยคำนึงถึงผลกระทบทางสังคมและสิ่งแวดล้อมเป็นหลัก มากกว่าที่จะให้ความสำคัญกับเรื่องผลกำไรหรือผลตอบแทนที่จะได้รับ การวางแผนจัดการจึงเน้นระยะยาวมากกว่าระยะสั้น

- **ทิศทางการดำเนินการ (Orientation)** มีทั้งแบบแสวงหากำไร (Profit) และไม่แสวงหากำไร (Non-profit)

- **ลักษณะพื้นที่ท่องเที่ยว (Spatial configuration)** ทั้งที่เป็นพื้นที่กว้าง (Area) และเป็นจุดท่องเที่ยวเฉพาะ (nodal)

- **ลักษณะความเป็นของแท้หรือดั้งเดิม (Authenticity)** มีทั้งแบบของแท้ (genuine) และของเลียนแบบ (imitative)

- **ความหายาก (Scarcity)** ลักษณะความหายากอาจทำให้ทรัพยากรการท่องเที่ยวนั้นมีความพิเศษได้ แบ่งเป็น มีเพียงหนึ่งเดียว (unique) และพบเห็นได้ทั่วไป (ubiquitous)

- **สถานภาพ (Status)** เป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวหลัก ซึ่งมีความสำคัญเป็นอันดับแรกในการดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาเยี่ยมชม เยี่ยม หรือว่า เป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวอันดับรองที่นักท่องเที่ยวให้ความสนใจในอันดับถัดไป

- **ความสามารถในการรองรับ (Carrying capacity)** ทรัพยากรการท่องเที่ยวแต่ละประเภทอาจมีความสามารถในการรองรับในแต่ละด้านและแต่ละช่วงเวลาแตกต่างกัน ทั้งในระดับสูงและในระดับต่ำ

- ตลาด (Market) ทรัพยากรการท่องเที่ยวแต่ละประเภทจะเหมาะกับตลาดหรือกลุ่มลูกค้าที่แตกต่างกัน เช่น ตลาดเฉพาะกลุ่ม (niche) หรือตลาดทุกกลุ่ม (inclusive) ตลาดที่เป็นคนท้องถิ่น (residential) หรือตลาดที่เป็นคนต่างประเทศ (tourist)

- ภาพลักษณ์ (Image) สะท้อนให้เห็นได้ในลักษณะของความเป็นที่รู้จัก (familiar) ไม่เป็นที่รู้จัก (unfamiliar) มีภาพลักษณ์ทางบวก (positive) และมีภาพลักษณ์ทางลบ (negative) ภาพลักษณ์จึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญมากต่อการตัดสินใจเลือกหรือไม่เลือกเดินทางท่องเที่ยว ดังนั้นการตรวจสอบภาพลักษณ์ของทรัพยากรการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอจึงเป็นสิ่งจำเป็นมาก

1.3.4 วิธีการดำเนินการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยว

ระพีพรรณ ทองหล่อ และคณะ (2549: 12-15) ได้กล่าวว่าการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว (Resource management) ควรประกอบด้วยวิธีการดำเนินการต่อไปนี้

1.3.4.1 การวิเคราะห์ทรัพยากรการท่องเที่ยวเพื่อประเมินศักยภาพและจัดระดับ

การวิเคราะห์ทรัพยากรการท่องเที่ยวเพื่อประเมินศักยภาพ และจัดระดับทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวหมายถึง การวิเคราะห์หาจุดเด่นที่มีเอกลักษณ์ของทรัพยากรภายในแหล่งท่องเที่ยว เพื่อจะได้วิเคราะห์ความเหมาะสมต่อการกำหนดแนวทางการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวประกอบด้วย 2 ขั้นตอนดังนี้

1) ขั้นตอนการวิเคราะห์ทรัพยากรการท่องเที่ยว ก่อนที่จะทำการวิเคราะห์ทรัพยากรการท่องเที่ยว ผู้ที่รับผิดชอบควรเริ่มต้นด้วยการสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับทรัพยากรท่องเที่ยวในพื้นที่เพื่อประกอบการตัดสินใจในการกำหนดทิศทางในการดำเนินงานเกี่ยวกับการท่องเที่ยว โดยการสำรวจแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ว่ามีทรัพยากรการท่องเที่ยวอะไรบ้าง เป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภทใด และมีสภาพอย่างไร ทรัพยากรการท่องเที่ยวมีคุณลักษณะและความเหมาะสมที่แตกต่างกันตามศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยวที่มีความเหมาะสมสูงสุด จึงควรได้รับการจัดการที่ถูกต้อง ส่วนแหล่งท่องเที่ยวที่มีความเหมาะสมน้อยควรได้รับการพิจารณาในด้านรูปแบบและการจัดการที่ทำให้สามารถรองรับการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับแหล่งท่องเที่ยว และมีระบบการจัดการที่สามารถเอื้อประโยชน์และตอบสนองความต้องการโดยรวมของประเทศ

2) ขั้นตอนการประเมินศักยภาพและจัดระบบของทรัพยากรภายในแหล่งท่องเที่ยว ประกอบด้วยขั้นตอนการกำหนดตัวชี้วัดเพื่อพิจารณาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว โดยกำหนดระดับการให้คะแนน 5-1 จากมากที่สุดถึงน้อยที่สุด ดังตัวอย่างต่อไปนี้

- ชนิดของแหล่งท่องเที่ยว เป็นการพิจารณาสภาพทั่วไปของแหล่งท่องเที่ยว ความเกี่ยวเนื่องของระบบนิเวศในพื้นที่ โอกาสในการจัดกิจกรรมท่องเที่ยว เช่น กำหนดให้แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติหรือวัฒนธรรมที่สมบูรณ์ ได้คะแนนเท่ากับ 5 และแหล่งท่องเที่ยวที่มีการปรับปรุงแก้ไขสภาพของพื้นที่ เพื่รองรับการท่องเที่ยวเล็กน้อยได้คะแนน 4 เป็นต้น

- ลักษณะของแหล่งท่องเที่ยว เป็นการพิจารณาจากสภาพโดยทั่วไปใน 3

ปัจจัย คือ ระบบนิเวศภายในแหล่งท่องเที่ยว ความโดดเด่นและเป็นเอกลักษณ์ และการมีองค์ประกอบที่หลากหลาย เช่น มีโบราณสถานภายในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ มีความเหมาะสมของทรัพยากรในการจัดกิจกรรมท่องเที่ยว ได้คะแนน 5 เป็นต้น

1.3.4.2 การประเมินขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยว

เป็นการประเมินปริมาณของนักท่องเที่ยว รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยว และระดับการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกที่แหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่งจะสามารถรองรับได้โดยไม่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในระบบนิเวศ และการลดลงของคุณภาพ ประสิทธิภาพ หรือนันทนาการที่นักท่องเที่ยวควรจะได้รับจากการไปเยือนแหล่งท่องเที่ยววันนั้น ๆ การประเมินขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยว ควรพิจารณาปัจจัยสำคัญ 3 ด้าน ดังนี้

1) **ขีดจำกัดทางสภาพแวดล้อม** หมายถึง ขีดความสามารถในการรักษาสสมดุลระหว่างสภาพแวดล้อมทางกายภาพกับจำนวนนักท่องเที่ยวในบริเวณแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งถ้าขาดความสมดุลจะก่อให้เกิดผลกระทบต่อแหล่งท่องเที่ยวทางกายภาพ เช่น จำนวนนักท่องเที่ยวสูงสุดที่สามารถใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติโดยไม่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพและระบบนิเวศ และไม่ทำให้ประสิทธิภาพที่นักท่องเที่ยวจะได้รับน้อยลง

2) **ขีดจำกัดทางการตลาด** หมายถึง ขีดความสามารถในการรองรับตลาดการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นความสามารถในการรักษาสสมดุลระหว่างปริมาณนักท่องเที่ยวกับกิจกรรม และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ที่รองรับนักท่องเที่ยว ซึ่งมีผลกระทบต่อนักท่องเที่ยวเชิงจิตวิทยา เช่น จำนวนนักท่องเที่ยวที่เพิ่มมากขึ้นจนถึงจุดวิกฤต ทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความรู้สึกว่าประสิทธิภาพที่ได้รับด้อยคุณภาพ เช่น รถติดบริเวณทางเข้าแหล่งท่องเที่ยว เนื่องจากถนนแคบและมีรถจำนวนมาก ที่พักรอไม่เพียงพอที่จะรองรับปริมาณนักท่องเที่ยว เป็นต้น

3) **ขีดจำกัดของชุมชน** หมายถึง ขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวของชุมชน ซึ่งหากมีจำนวนนักท่องเที่ยวมากเกินไป จะเกิดผลกระทบต่อประชาชนในท้องถิ่นความหนาแน่นของพื้นที่ใช้สอยในชุมชน เช่น ในร้านอาหาร ร้านค้า หรือบริเวณชายหาด เป็นต้น

1.3.4.3 การกำหนดเขตการใช้พื้นที่หรือเขตการจัดการในแหล่งท่องเที่ยว

บริเวณแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่งต้องมีการกำหนดเขตการใช้พื้นที่เพื่อประโยชน์ต่าง ๆ (Zoning) หรือเพื่อการจัดการ (Management zone) ให้เหมาะสมตามสภาพและขนาดของทรัพยากรที่จะรองรับปริมาณนักท่องเที่ยว และกิจกรรมการท่องเที่ยวที่จะเกิดขึ้น โดยสามารถป้องกันผลกระทบที่มีผลต่อระบบนิเวศโดยรวมด้วย โดยมีแนวทางการดำเนินการต่อไปนี้

1) การจัดให้มีเขตบริการหรือศูนย์บริการนักท่องเที่ยว (Visitor center) ในแต่ละแหล่งท่องเที่ยวควรจัดให้อยู่ในบริเวณที่เหมาะสม และเป็นพื้นที่ราบมากพอที่จะจัดสิ่งอำนวยความสะดวก ศูนย์บริการนักท่องเที่ยวทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางในการให้บริการ ข้อมูลและความรู้แก่

นักท่องเที่ยว มีเอกสารสิ่งพิมพ์ นิทรรศการ แผ่นป้ายบรรยาย จัดให้เส้นทางเดินเท้าหรือเส้นทางเดินป่า ให้สามารถแนะนำ และอธิบายเกี่ยวกับธรรมชาติ รวมถึงสิ่งที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ของนักท่องเที่ยว

2) การจัดเขตสงวนหรือบริเวณพื้นที่ที่มีความเปราะบางด้านนิเวศ พื้นที่ที่มีความเปราะบางทางด้านนิเวศและพื้นที่ที่เป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์ ควรจัดไว้เป็นเขตสงวนหรือเขตพื้นที่อนุรักษ์ที่จำเป็น ต้องมีการควบคุมการใช้ประโยชน์อย่างเข้มงวดเพื่อรักษาสมดุลทางด้านนิเวศ

1.3.4.4 การควบคุมดูแลรักษาทรัพยากรท่องเที่ยว

เป็นการควบคุมการพัฒนาพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวทางกายภาพให้เหมาะสมกับวัฒนธรรมในพื้นที่ การรักษาความเป็นระเบียบเรียบร้อยและการมีระบบป้องกันและกำจัดมลภาวะที่เหมาะสม

1.4 การตรวจสอบทรัพยากรการท่องเที่ยว

หลักการตรวจสอบทรัพยากรท่องเที่ยว (สถาบันการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม: 2549: 68-72) มีขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ทำความเข้าใจทรัพยากรท่องเที่ยว ประเภทของทรัพยากร

1) ทรัพยากรหลัก ที่ดึงดูดนักท่องเที่ยว
2) ทรัพยากรสนับสนุน ชนิดของทรัพยากรท่องเที่ยว เพื่อสนับสนุนทรัพยากรหลักในการดึงดูดนักท่องเที่ยว

- 3) ทรัพยากรธรรมชาติ พืช สัตว์ ภูมิทัศน์ น้ำ
- 4) ทรัพยากรวัฒนธรรม ศาสนา มรดกทางวัฒนธรรม ชาติพันธุ์
- 5) ทรัพยากรเหตุการณ์สำคัญ งานมหกรรม การแข่งขัน ธุรกิจ โชว์ต่างๆ
- 6) ทรัพยากรกิจกรรม นันทนาการ สิ่งอำนวยความสะดวก
- 7) ทรัพยากรบริการ ที่พัก อาหาร บริการ การต้อนรับ การขนส่ง การรักษาพยาบาล

ขั้นที่ 2 การตรวจสอบทรัพยากรการท่องเที่ยว การเขียนรายงานทรัพยากรที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว

1) รายงานทรัพยากรที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ได้แก่ สิ่งที่น่าสนใจในเรื่องการบริการ กิจกรรม ที่พัก การเข้าถึง สิ่งอำนวยความสะดวก ซึ่งดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมชม

2) รายการทรัพยากรธรรมชาติ ได้แก่ ในพื้นที่นั้นๆ มีทรัพยากรธรรมชาติที่โดดเด่น และมีความสำคัญเพียงพอ ทรัพยากรธรรมชาตินั้นเป็นของที่มีทั่วไปในแหล่งท่องเที่ยวอื่นหรือไม่ มีความสำคัญเพียงพอเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งในปัจจุบันหรือในอนาคตหรือไม่

3) การเก็บข้อมูลทรัพยากรธรรมชาติ ได้แก่ ชื่อ ที่ตั้ง อยู่ห่างจากศูนย์กลางหรือศูนย์ข้อมูลเท่าไร ฤดูกาลและเวลาที่ใช้ การเข้าถึง ใครเป็นเจ้าของ/ใครจัดการ/ติดต่อใคร มี

ระดับการใช่มากน้อยในปัจจุบัน ใครมาเที่ยว มาจากไหน มาทำอะไร มีลักษณะประชากรอย่างไร มีค่าผ่านประตูหรือไม่ เท่าไหร่ ต้องเป็นสมาชิกหรือไม่

4) **รายการทรัพยากรวัฒนธรรม** ได้แก่ มีทรัพยากรวัฒนธรรมที่โดดเด่น มีความรู้สึกดึงดูดนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับวัฒนธรรมสังคมหรือไม่ มีน้ำหนักมากพอที่จะดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาในพื้นที่มากน้อยเพียงใด

5) **การเก็บข้อมูลทรัพยากรวัฒนธรรม** ได้แก่ ชื่อ ที่ตั้งจากศูนย์ ศูนย์ข้อมูล การเดินทางเข้าถึง ทางเข้า ทาสีสำหรับคนพิการ บุคคลที่สามารถติดต่อได้ ระดับการใช่มากน้อยเพียงใด ช่วงเวลาที่ใช้ ค่าธรรมเนียมการเข้าชม ข้อมูลพื้นฐานนักท่องเที่ยว มีกิจกรรมและลักษณะประชากรอย่างไร

6) **รายการทรัพยากรเหตุการณ์สำคัญ** ได้แก่ เหตุการณ์นั้นมีความโดดเด่นอย่างไร สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวมาร่วมได้หรือไม่ เหตุการณ์นั้นเสริมหรือเป็นคู่แข่งกับเหตุการณ์คล้ายๆ กันในพื้นที่อื่นหรือไม่ จำนวนครั้งของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น

7) **การเก็บข้อมูลทรัพยากรเหตุการณ์สำคัญ** ได้แก่ ชื่อ และที่ตั้งของกิจกรรม จากศูนย์/ศูนย์ข้อมูล ช่วงเวลา ฤดูและระยะเวลาของกิจกรรม การจัดระบบและการจัดการ ติดต่อใคร จำนวนคนที่เข้าร่วม ผู้ชมท้องถิ่น ผู้ชมต่างถิ่น นักท่องเที่ยวมีลักษณะอย่างไร เป็นใคร มีกิจกรรมอะไรให้ผู้เข้าร่วม ค่าผ่านประตูเท่าไร

8) **รายการทรัพยากรกิจกรรม** ได้แก่ กิจกรรมนั้นมีความโดดเด่นอย่างไรในแหล่งท่องเที่ยว นั้น และแตกต่างจากแหล่งอื่นอย่างไร สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวซึ่งไม่ใช่คนในท้องถิ่นได้หรือไม่

9) **การเก็บข้อมูลทรัพยากรกิจกรรม** ได้แก่ ชื่อ ที่ตั้งจากศูนย์/ศูนย์ข้อมูล ช่วงเวลา หรือฤดูกาลที่ใช้ การเข้าถึง บุคคลที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรม ความหลากหลายของกิจกรรม ข้อมูลพื้นฐานของนักท่องเที่ยว ค่าธรรมเนียมในการเข้าร่วมกิจกรรม

10) **การเก็บข้อมูลด้านบริการต้อนรับ** ได้แก่ ชื่อ ที่ตั้งบริการข้อมูล เวลาเปิดปิดทำการ บริการที่เสนอให้ (ภาษา นำเที่ยว ของที่ระลึก) ข้อมูลที่ให้บริการแก่นักท่องเที่ยว (แผ่นพับ แผนที่) บุคคลที่สามารถติดต่อได้ ระดับการใช้ในปัจจุบัน นักท่องเที่ยวเป็นใคร มาจากไหน

11) **ประโยชน์ของการเก็บข้อมูล** เพื่อทำแผนที่ทรัพยากรท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยว เพื่อแสดงที่ตั้งทางกายภาพของทรัพยากร ทรัพยากรธรรมชาติ และทรัพยากรวัฒนธรรม เพื่อชี้จุดที่พบทรัพยากรกิจกรรม เมื่อกิจกรรมนั้นต้องใช้ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม เพื่อชี้จุดที่ตั้งทางกายภาพของบริการต่างๆ เช่น ที่พัก ร้านอาหาร และบริการที่สำคัญ ตลอดจนบริการให้แก่ นักท่องเที่ยว

12) **รายการทรัพยากรบริการ** ได้แก่ ลักษณะของการบริการ บุคคลที่สามารถติดต่อได้

13) **บริการด้านที่พักแรม** ได้แก่ ชื่อและที่ตั้งของที่พัก ประเภทที่พักและสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เวลาที่ให้บริการ การเดินทางเข้าถึงที่พัก ข้อมูลพื้นฐานของนักท่องเที่ยว บุคคลที่เกี่ยวข้อง และค่าบริการ

14) **ทรัพยากรด้านอาหาร** ได้แก่ ชื่อและที่ตั้งจากศูนย์ ประเภทและอันดับของสิ่งนั้น บุคคลที่สามารถติดต่อได้ จำนวนที่ตั้ง เวลาเปิดปิด ระดับการใช้และประเภทผู้ใช้ ราคาต่อมื้อ

ขั้นที่ 3 การประเมินทรัพยากร

1) **คุณภาพทรัพยากร** คือ อะไรทำให้ทรัพยากรนั้นดีกว่า/แย่กว่าทรัพยากรอื่นในที่ไหนๆ อะไรเป็นจุดอ่อน ตรงไหนเสียหาย ได้รับการดูแลรักษาดีหรือไม่ บริการมีคุณภาพสม่ำเสมอหรือไม่ จะปรับปรุงทรัพยากรนี้ได้อย่างไร อะไรเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนา

2) **ความโดดเด่นของทรัพยากร** ได้แก่ ในพื้นที่นั้นๆ อะไรทำให้ทรัพยากรมีความน่าสนใจเป็นพิเศษ อะไรทำให้แตกต่างจากที่อื่น ทรัพยากรดังกล่าวสะท้อนให้คิดถึงกฎหมายในสถานที่นั้นๆ อย่างไร

3) **อำนาจในการดึงดูดนักท่องเที่ยว** ได้แก่ สิ่งนี้มีบทบาทอะไรในกิจกรรม มีการจัดระดับการใช้หรือไม่ ประเมินการใช้อย่างไร จะทำให้แหล่งท่องเที่ยวมีเสน่ห์ดึงดูดมากขึ้นอย่างไร

4) **ฐานข้อมูลของทรัพยากรท่องเที่ยว** ได้แก่ อะไรทำให้ทรัพยากรนั้นเป็นคุณค่าต่อแหล่งท่องเที่ยว ในปัจจุบันการท่องเที่ยวประเภทใดเหมาะสมและน่าพึงพอใจ และถ้าจะให้มีความสำคัญในอนาคตจะต้องเพิ่มความดึงดูดอย่างไร ทรัพยากรนี้มีลักษณะอะไรซึ่งเป็นปัญหาอุปสรรคต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวในอนาคต เช่น มีการตัดไม้ทำลายป่าเพิ่มขึ้นและอาจมีน้ำท่วมหรือแผ่นดินเคลื่อนบนพื้นที่ท่องเที่ยว

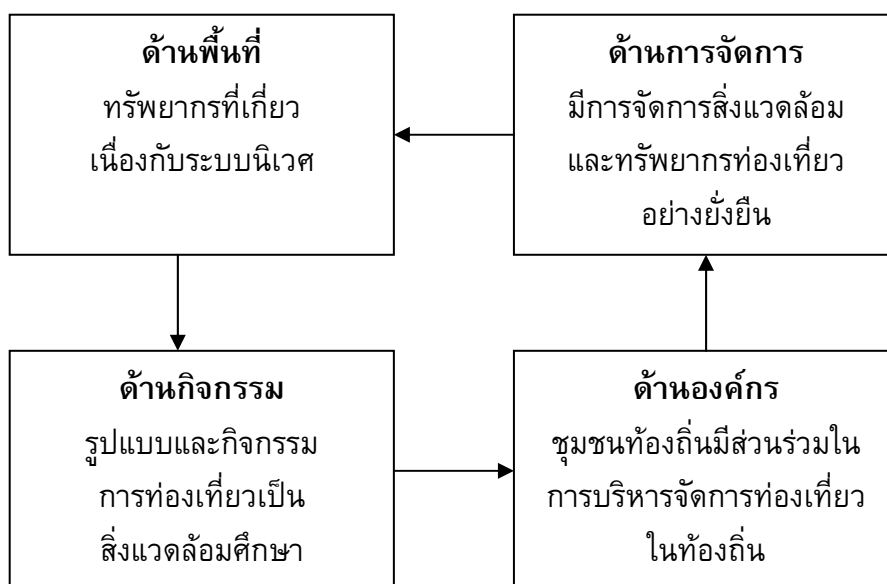
1.5 การเปลี่ยนแปลงทางยุคสมัยของการท่องเที่ยว

เนื่องจากลักษณะและรูปแบบของการท่องเที่ยวได้มีการเปลี่ยนแปลงไปตามกระแสสังคม ประเด็นเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้เข้ามามีบทบาททำให้การท่องเที่ยวในรูปแบบเดิมๆ ได้เปลี่ยนแปลงไปสู่การท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ที่ได้นำหลักการของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนมาใช้ในการจัดการ ซึ่งได้รับการขนานนามว่า **Ecotourism**

Ecotourism หรือ **การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ** หมายถึง การท่องเที่ยวรูปแบบหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการเดินทางไปยังแหล่งธรรมชาติอย่างมีความรับผิดชอบ โดยไม่ก่อให้เกิดการรบกวนหรือทำลายเสียแก่ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม แต่มีวัตถุประสงค์อย่างมุ่งมั่นเพื่อชื่นชม ศึกษา เรียนรู้ และเพลิดเพลินไปกับทัศนียภาพ พืชพรรณ และสัตว์ป่า ตลอดจนลักษณะทางวัฒนธรรมที่ปรากฏในแหล่งธรรมชาตินั้น อีกทั้งช่วยสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจที่ส่งผลให้การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเกิดประโยชน์ต่อชุมชนท้องถิ่นด้วย ซึ่งราชบัณฑิตยสถาน ได้ให้ความหมายไว้ว่า **การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ** หมายถึง “การท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบต่อแหล่ง

ธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้อง เนื่อง กับระบบนิเวศ สิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยว โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้องภายใต้การจัดการอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่น เพื่อมุ่งเน้นให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน”

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (Conservation tourism) ที่หมายถึง รูปแบบของการท่องเที่ยวเพื่อรักษาสีเขียวสิ่งแวดล้อม เป็นการจัดการการท่องเที่ยวที่รักษาคุณภาพทั้งการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติ (Nature - based tourism) และแหล่งวัฒนธรรม (Culture - based tourism) อันจะนำไปสู่การจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Sustainable tourism) ที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อตอบสนองความจำเป็นทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสุนทรียภาพ โดยใช้ทรัพยากรอันทรงคุณค่าอย่างชาญฉลาด สามารถรักษาเอกลักษณ์ความเป็นธรรมชาติและวัฒนธรรมไว้นานที่สุด เกิดผลกระทบน้อยที่สุด และใช้ประโยชน์ได้ตลอดกาลยาวนานที่สุด โดยมีองค์ประกอบพื้นฐาน 4 ประการ ดังภาพประกอบ 2 ซึ่งหากขาดหรือปราศจากข้อใดข้อหนึ่งไปความสมบูรณ์จะลดน้อยลงจนอาจกลายเป็นการท่องเที่ยวรูปแบบอื่น ๆ

ภาพประกอบ 2 องค์ประกอบหลักของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ที่มา : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. 2544: 3

รูปแบบของกิจกรรมท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติและแหล่งวัฒนธรรมนั้นมีความหลากหลาย บางกิจกรรมอาจมีลักษณะที่บ่งชี้ว่าเป็น การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ในขณะที่บางกิจกรรมอาจมีความคล้ายคลึง หรือคาบเกี่ยว ซึ่งต้องพิจารณาถึงองค์ประกอบ วัตถุประสงค์ในการปฏิบัติ กิจกรรม และการให้บริการว่ามุ่งเน้นอะไร และอย่างไร เช่น เพื่อพักผ่อนหย่อนใจ ศึกษาหาความรู้ ผจญภัย กีฬาสนุกสนาน เพื่อความบันเทิง สัมผัสองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยว แลกเปลี่ยนและถ่ายทอดประสบการณ์ เป็นต้น ซึ่งจะต้องเป็นกิจกรรมที่สอดคล้องและไปด้วยกันได้

กับกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กล่าวคือ เป็นกิจกรรมที่กระทำในพื้นที่ธรรมชาติ มีการจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยวต่อกลุ่มต่อกิจกรรม ทั้งนี้ เพื่อไม่สร้างผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมธรรมชาติโดยมีตัวอย่าง ดังนี้

กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ได้แก่ การเดินป่า (Hiking/trekking) กิจกรรมศึกษาธรรมชาติ (Nature education) กิจกรรมถ่ายรูปธรรมชาติ บันทึกเทปวีดีโอ เทปเสียงธรรมชาติ (Nature photography video taping and sound of nature audio taping) กิจกรรมส่องสัตว์/ดูนก (Animal/bird watching) กิจกรรมศึกษา/เที่ยวถ้ำ (Cave exploring/visiting) กิจกรรมศึกษา ท้องฟ้าและดาราศาสตร์ (Sky interpretation) กิจกรรมล่องเรือศึกษาธรรมชาติ (Boat sightseeing) กิจกรรมพายเรือแคนู (Canoeing)/เรือคายัก (Kayak) เรือใบ (Row boating) เรือใบ (Sail boating) กิจกรรมดำน้ำชมปะการังน้ำตื้น (Snorkel or skin diving) และกิจกรรม ดำน้ำลึก (Scuba diving)

กิจกรรมท่องเที่ยวประเภทชื่นชมธรรมชาติและกิจกรรมท่องเที่ยวประเภทตื่นเต้นผจญภัยท้าทายกับธรรมชาติ ได้แก่ กิจกรรมชมทิวทัศน์ธรรมชาติในบรรยากาศที่สงบ (Relaxing) กิจกรรมขี่จักรยานตามเส้นทางธรรมชาติ (Terrain/mountain biking) กิจกรรมปีน/ไต่เขา (Rock/mountain climbing) กิจกรรมพักแรมด้วยเต็นท์ (Tent camping) กิจกรรมเครื่องร่อนขนาดเล็ก (Hang glider) กิจกรรม ล่องแพยาง/ไม้ไฟ (White water rafting) กิจกรรมพักผ่อนรับประทานอาหาร (Picnicking) กิจกรรมเที่ยวน้ำตก (Waterfall visits/exploring) และ กิจกรรมวินด์เซิร์ฟ (Wind surfing)

กิจกรรมทางวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ ได้แก่ ชมความงาม ความเก่าแก่ ลักษณะเฉพาะตัวของแหล่งประวัติศาสตร์ ศึกษาเรียนรู้ประวัติศาสตร์ ความเป็นมาของแหล่งโบราณคดีและประวัติศาสตร์ ศึกษาชื่นชมความงามศิลปกรรม วัฒนธรรม และกิจกรรมเรียนรู้พฤติกรรมของคน การศึกษาเรียนรู้การผลิตของที่ระลึก และสินค้าพื้นเมือง

2. การท่องเที่ยวในเขตทหาร

2.1 ความเป็นมา

การท่องเที่ยวในเขตทหารมีจุดกำเนิดเมื่อใดมิได้มีการระบุไว้ชัด หากแต่เป็นกิจกรรมที่มีอดีตอันยาวนานอยู่คู่กับหน่วยทหารมานับตั้งแต่วันแรกที่ได้มีการเปิดประตูค่ายหรือเปิดพื้นที่ทหารให้ประชาชนเดินทางเข้าไปเยี่ยมชม โดยกิจกรรมที่เกิดขึ้นมีรูปแบบดังนี้ (ปวิศ แจ่มสว่าง. 2552)

1. การเยี่ยมเยียนทหารที่ปฏิบัติราชการตามแนวชายแดนและนำเครื่องอุปโภคบริโภคไปมอบให้ทหารเหล่านั้น ทำให้ผู้มาเยี่ยมเยียนได้มีโอกาสเห็นสภาพความเป็นอยู่ของทหาร ได้เห็นฐานปฏิบัติการ ได้เห็นสภาพที่แท้จริงของสนามรบ อันก่อให้เกิดความประทับใจ เห็นใจและต้องการสนับสนุนช่วยเหลือทหารในแนวหน้า

2. กิจกรรมงานวันพร้อมญาติทหารใหม่ที่อนุญาตให้ครอบครัวของทหารกองประจำการ (ทหารเกณฑ์) เข้าเยี่ยมและรับบุตรหลานที่เป็นทหารใหม่กลับบ้านหลังจากฝึกเรียบร้อยแล้ว

แล้ว ทำให้ครอบครัวของทหารเหล่านี้ได้มีโอกาสเห็นสภาพความเป็นอยู่ภายในค่ายทหาร ได้เห็นความเปลี่ยนแปลงของบุตรหลานในทางที่ดีขึ้นซึ่งเกิดจากการฝึกอบรมวินัย

3. การนำเยาวชนจากสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ไปจัดกิจกรรมค่ายพักแรม กิจกรรมรับน้องใหม่ หรือการนำบุคลากรจากองค์กรต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนไปจัดการฝึกอบรมพัฒนาศักยภาพและกิจกรรมเชื่อมสัมพันธ์ภายในองค์กร

จากตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นว่าทหารมีความเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวมาโดยตลอด เพียงแต่ยังมิได้มีการบัญญัติชื่ออย่างเป็นทางการเท่านั้น

จุดสำคัญที่ “การท่องเที่ยวในเขตทหาร” ได้มีการดำเนินกิจกรรมอย่างเป็นรูปธรรมนั้นเริ่มตั้งแต่ช่วงวิกฤตเศรษฐกิจถดถอยในปี 2540 ที่รัฐบาลได้ประกาศให้อุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นมาตรการที่ทุกหน่วยงานจะต้องให้การส่งเสริมเพื่อแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจของชาติ และได้ประกาศให้ปี 2541 – 2542 เป็นปีส่งเสริมการท่องเที่ยวไทย (Amazing Thailand 1998 – 1999) มุ่งเน้นให้ชาวต่างชาติเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวยังประเทศไทยและส่งเสริมให้คนไทยเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศเพื่อพลิกฟื้นวิกฤตเศรษฐกิจ ดังนั้นเพื่อเป็นการสนองตอบนโยบายรัฐกระทรวงกลาโหมจึงได้มอบหมายให้ทุกเหล่าทัพ ทั้งบก เรือ อากาศ เปิดพื้นที่หน่วยทหารในความรับผิดชอบซึ่งมีอยู่ทั่วประเทศให้ประชาชนสามารถเข้าไปท่องเที่ยว ตลอดจนพักผ่อนหย่อนใจและเล่นกีฬาเพื่อสุขภาพได้ (สำนักงานการท่องเที่ยวกองทัพบก, 2544)

ในส่วนของกองทัพบกก็ได้มีการจัดตั้งคณะทำงานส่งเสริมการท่องเที่ยวของกองทัพบกขึ้นเมื่อเดือนพฤศจิกายน 2540 โดยมี พลเอกสุรยุทธ์ จุลานนท์ ผู้บัญชาการทหารบกในขณะนั้น เป็นประธานคณะทำงานฯ การดำเนินงานในช่วงแรกเป็นขั้นตอนการสำรวจและสร้างความเข้าใจ รวมทั้งการให้คำแนะนำกับหน่วยทหารเพื่อปรับทัศนคติและให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดการด้านการท่องเที่ยว ซึ่งก็ได้รับผลตอบรับที่ดีจากหน่วยต่าง ๆ ที่มีสถานที่และกิจกรรมทางทหารที่สามารถตอบสนองนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวได้ มีนักท่องเที่ยวโดยเฉพาะที่เป็นคนไทยให้ความสนใจแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมที่หน่วยทหารจัดขึ้นเป็นอย่างมาก

ปัจจุบันแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบกมีจำนวนทั้งสิ้น 55 แห่ง ใน 25 จังหวัด แหล่งท่องเที่ยวที่เป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวาง ได้แก่ โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า จังหวัดนครนายก ซึ่งเป็นหน่วยนาร่องในการดำเนินการตั้งแต่ปี พ.ศ.2541 และประสบผลสำเร็จเป็นอย่างดี จนได้รับรางวัลยอดเยี่ยมอุตสาหกรรมท่องเที่ยว (Thailand Tourism Awards) ประจำปี 2543 ประเภท “รางวัลดีเด่นประเภทโครงการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยว” จากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ศูนย์การทหารราบ ค่ายธนะรัชต์ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ได้รับรางวัลยอดเยี่ยมอุตสาหกรรมท่องเที่ยวประจำปี 2545 ประเภทองค์กรส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยว **สถานพักผ่อนและตากอากาศ (บางปู)** จังหวัดสมุทรปราการ มีจุดเด่นคือเป็นแหล่งพักผ่อนหย่อนใจให้บริการด้านอาหารเครื่องดื่มและนันทนาการเพื่อสุขภาพ (ลีลาศ) และยังมีกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติพื้นที่ป่าชายเลน และหน่วยบัญชาการสงครามพิเศษ ค่ายสมเด็จพระ

พระนารายณ์มหาราช จังหวัดลพบุรี ซึ่งเน้นการให้ประสบการณ์ด้านวิชาทหารเป็นพิเศษและการดำรงชีพในป่า เป็นต้น

สำหรับศักยภาพในการรองรับนักท่องเที่ยว พบว่าแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบกส่วนใหญ่มีความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวประเภทกลุ่มได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะกลุ่มนักเรียน นักศึกษา ในด้านการท่องเที่ยวเชิงการเรียนรู้และนันทนาการ รวมถึงมีความสามารถในการรองรับบุคลากรจากหน่วยงานต่างๆ ที่เดินทางมาใช้สถานที่ในการประชุมสัมมนาและฝึกอบรม

ในส่วนของการดำเนินการด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวของกองทัพบก คณะทำงานส่งเสริมการท่องเที่ยวของกองทัพบก ได้จัดทำแผนแม่บทการท่องเที่ยวภายในหน่วยทหารของกองทัพบก (พ.ศ.2544 – 2553) ระยะเวลาปฏิบัติ 10 ปี เพื่อให้หน่วยทหารของกองทัพบก โดยเฉพาะผู้บังคับหน่วยทหารทุกระดับชั้นได้มีความเข้าใจและมองเห็นความสำคัญของนโยบายดังกล่าว พร้อมทั้งสามารถกำหนดแนวทางการดำเนินงานของหน่วยให้สอดคล้องกับแผนแม่บท เพื่อสร้างพื้นฐานที่มั่นคงและยั่งยืนสำหรับการท่องเที่ยวภายในหน่วยทหารสืบไป

แต่เนื่องจากแผนแม่บทดังกล่าวใกล้ถึงระยะสิ้นสุดการดำเนินการ สำนักงานส่งเสริมการท่องเที่ยวของกองทัพบก จึงได้จัดทำร่างแผนแม่บทการท่องเที่ยวในเขตทหารขึ้นใหม่ โดยให้ชื่อว่า “แผนแม่บทการบริหารและพัฒนาการท่องเที่ยวและส่งเสริมการท่องเที่ยวในเขตทหารกองทัพบก พ.ศ. 2553-2556” ซึ่งเป็นแผนการดำเนินการระยะเวลา 3 ปี เพื่อกำหนดยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวในเขตทหารกองทัพบกให้มั่นคงและยั่งยืน พร้อมสนองตอบต่อร่างแผนยุทธศาสตร์กวีวิฤตและมาตรการกระตุ้นการท่องเที่ยว พ.ศ.2552-2554 ภายใต้วาระแห่งชาติว่าด้วยการท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นรูปธรรม ซึ่งขณะนี้ร่างแผนแม่บทดังกล่าวอยู่ในระหว่างการพิจารณาเพื่อขออนุมัติจากผู้บัญชาการทหารบกต่อไป

นอกจากนี้ เพื่อให้การควบคุมและกำกับดูแลการดำเนินการของแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบก ให้ปฏิบัติไปในแนวทางเดียวกันอย่างมีมาตรฐานถูกต้องตามหลักการมีความเหมาะสมกับหน่วยทหาร และสามารถปฏิบัติตามข้อบังคับกระทรวงการคลังว่าด้วยการหักเงินรายได้จากการประกอบกิจกรรมแหล่งท่องเที่ยวในหน่วยทหาร พ.ศ.2545 และแก้ไข (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2547 ได้อย่างถูกต้อง ผู้บัญชาการทหารบกจึงได้อนุมัติ “ระเบียบกองทัพบกว่าด้วยการท่องเที่ยวในเขตทหารกองทัพบก พ.ศ.2553” ตามที่สำนักงานส่งเสริมการท่องเที่ยวของกองทัพบกได้นำเสนอ

การดำเนินการส่งเสริมการท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบกนั้นเป็นกิจการที่มีได้แสวงหาผลกำไรเชิงธุรกิจ แต่มุ่งให้แหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารเป็นจุดประสานความสัมพันธ์อันดีระหว่างประชาชนและกองทัพบก ด้วยการท่องเที่ยวเชิงการเรียนรู้และกิจกรรมจากอุปกรณ์เครื่องช่วยฝึกทางทหาร อันมีแนวคิดให้หน่วยทหารในสังกัดทุกระดับได้รับรู้ถึงประโยชน์ของการดำเนินการท่องเที่ยวที่มีต่อกองทัพบก ทั้งในด้านการน่ายได้มาพัฒนาหน่วยและสภาพความ

เป็นอยู่ของครอบครัวกำลังพลในพื้นที่ รวมถึงการได้นำเสนอภาพลักษณ์ที่ดีต่อประชาชน ผู้เข้ามาท่องเที่ยว

2.2 ความสำคัญของการส่งเสริมการท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบก

ด้วยสภาพการณ์ทางสังคม เศรษฐกิจและการเมืองการปกครองที่เปลี่ยนแปลงไปในปัจจุบัน ทำให้กองทัพบกในฐานะกลไกหนึ่งของรัฐที่ต้องดำรงรักษาไว้ซึ่งเอกราชและอธิปไตยของชาติ มีความจำเป็นที่จะต้องปรับเปลี่ยนแนวคิด ยุทธศาสตร์และยุทธวิธีการปฏิบัติงานเพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล รวมไปถึงการส่งเสริมอุตสาหกรรมท่องเที่ยวที่ต้องดำเนินการให้สอดคล้องกับนโยบายการท่องเที่ยว เพื่อเป็นหลักประกันในการรักษาไว้ซึ่งความมั่นคงของชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ เป็นที่พึงของประชาชน สร้างจิตสำนึกให้ประชาชนมีความสมัครสมานสามัคคีและร่วมกันพัฒนาประเทศ นอกจากเหตุผลดังกล่าวแล้ว การส่งเสริมการท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบกยังมีบทบาทที่สำคัญอีกหลายประการ ดังนี้

- 1) ส่งเสริมและสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างประชาชนกับทหาร ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของงานด้านกิจการพลเรือน
- 2) ประชาสัมพันธ์และเผยแพร่เกียรติประวัติ รวมทั้งการฝึกสาธิต เพื่อสร้างความมั่นใจในสมรรถภาพของหน่วยทหารต่อผู้ที่มาเยี่ยมชม รวมทั้งเป็นการเสริมสร้างความภาคภูมิใจในอาชีพทหารของกำลังพลและผู้ที่เคยรับใช้ชาติในฐานะทหาร
- 3) สร้างเสริมวิสัยทัศน์ด้านงานบริการให้กำลังพลของกองทัพบก
- 4) มีส่วนร่วมในการพัฒนาเศรษฐกิจ เนื่องจากการท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการสร้างรายได้ สร้างงาน สร้างอาชีพ และกระจายรายได้สู่ภูมิภาค หากมีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาเยี่ยมชมหรือเข้าร่วมกิจกรรมยังหน่วยทหารแต่ละแห่ง จะทำให้เกิดการสร้างรายได้ให้กับกำลังพล เป็นการยกระดับคุณภาพชีวิตของกำลังพลและครอบครัว เกิดเป็นขวัญกำลังใจส่งผลดีต่อการปฏิบัติหน้าที่
- 5) กระตุ้นให้เกิดจิตสำนึกอนุรักษทรัพย์ากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งเป็นเครื่องมือในการสร้างความรู้ ความเข้าใจ และความผูกพันในทรัพยากรของชาติแก่นักท่องเที่ยว

2.3 นโยบายและขอบเขตของงานด้านการท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบก

ตามที่มีบัญชาการทหารบกได้กรุณามอบนโยบายเกี่ยวกับการดำเนินการด้านการท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบกไว้ว่า “กองทัพบกเป็นของประชาชน ดังนั้นกองทัพบกจะไม่เน้นการสร้างผลกำไรทางธุรกิจจากการท่องเที่ยวในเขตทหาร แต่กองทัพบกจะให้ความสำคัญกับการสร้างผลกำไรเชิงคุณภาพ นั่นคือ การสร้างภาพลักษณ์ เกียรติยศ และชื่อเสียงให้ประชาชนเกิดความรัก ความศรัทธา และความเชื่อมั่นต่อกองทัพ” จึงได้มีการนํานโยบายดังกล่าวมาแปลงเป็นขอบเขตในการปฏิบัติเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบก ดังต่อไปนี้

- 1) งานด้านการท่องเที่ยวในเขตทหารนี้ จะเป็นงานที่สนับสนุนงานด้านกิจการพลเรือนอย่างชัดเจน (กิจการพลเรือน เป็นการดำเนินงานของทหาร ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ภาคพลเรือนสนับสนุนการปฏิบัติของทหาร ในภารกิจรักษาความมั่นคงของชาติ)
- 2) เร่งรัดให้เกิดการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบก
- 3) สนับสนุนกำลังพลของสำนักงานส่งเสริมการท่องเที่ยวของกองทัพบกในทุกระดับ ให้มีประสิทธิภาพสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อสนองนโยบายของกองทัพบก
- 4) อนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวและปรับปรุงภูมิทัศน์ของหน่วยในกองทัพบก ให้คงความเป็นธรรมชาติที่สมบูรณ์
- 5) พัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยวของหน่วยอย่างต่อเนื่องสู่เป้าหมายการเป็นมืออาชีพ
- 6) การพัฒนาต้องสนองตอบนโยบายของรัฐบาลและต้องสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

2.4 เป้าหมายของการบริหารและพัฒนากิจการท่องเที่ยวและส่งเสริมการท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบก

อย่างไรก็ตามเพื่อให้การดำเนินการพัฒนากิจการท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบก มีความสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล จึงได้มีการศึกษารายละเอียดของพระราชบัญญัติ นโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ.2551 ทำให้การพัฒนากิจการท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบกมีความหมายครอบคลุมกิจการตั้งแต่การบริหาร การพัฒนา และการส่งเสริม กิจการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบก ดังที่ปรากฏในระเบียบกองทัพบก ว่าด้วยการท่องเที่ยวในเขตทหารกองทัพบก พ.ศ. 2553 ซึ่งกล่าวว่า “การบริหารและพัฒนากิจการท่องเที่ยวและส่งเสริมการท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบก” หมายความว่ารวมถึงการดำเนินการดังต่อไปนี้

- การจัดสร้างและจัดการปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยว
- การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว
- การรักษาคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว
- การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว
- การพัฒนาบริการท่องเที่ยว
- การพัฒนาบุคลากรการท่องเที่ยว
- การสร้างและเผยแพร่องค์ความรู้ทางการท่องเที่ยว
- การสร้างสินค้าทางการท่องเที่ยว
- การรักษาความปลอดภัยของการท่องเที่ยว
- การอื่นใดที่เกี่ยวข้องกับแหล่งท่องเที่ยว นักท่องเที่ยว ไม่ว่าโดยทางตรงหรือ

ทางอ้อมอันเป็นการสนับสนุนให้เกิดการท่องเที่ยวในเขตทหารอย่างยั่งยืน

ดังนั้นเพื่อให้เกิดภาพการปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม สำนักงานส่งเสริมการท่องเที่ยวของกองทัพบก จึงได้กำหนดเป้าหมายของการบริหารและพัฒนาการท่องเที่ยวและส่งเสริมการท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบก จำนวน 4 ข้อ ดังนี้

- 1) ปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวในหน่วยทหารของกองทัพบกที่มีอยู่แล้ว ให้นักท่องเที่ยวได้รับความสะดวกสบายยิ่งขึ้น
- 2) แสวงหาแหล่งท่องเที่ยวแห่งใหม่ เพื่อนำมาปรับปรุงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวต่อไป เป็นการเพิ่มจำนวนแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบก
- 3) จัดตั้งสำนักงานส่งเสริมการท่องเที่ยวในเขตทหารพื้นที่ภาคต่าง ๆ ขึ้นในหน่วยชั้นตรงของกองทัพบก ระดับกองทัพบกถึงระดับกองพล หน่วยบัญชาการช่วยรบ มณฑลทหารบก และจังหวัดทหารบกทั่วประเทศ เพื่อทำการควบคุม ประเมินผล และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบก ให้เป็นที่ประทับใจแก่นักท่องเที่ยวต่อไป
- 4) มีการประชาสัมพันธ์อย่างทั่วถึง โดยใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่เข้าช่วยและมีความต่อเนื่อง เพื่อเป็นการแนะนำแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบก และเชิญชวนประชาชนให้ท่องเที่ยวภายในประเทศอย่างกว้างขวางมากขึ้น

จากเป้าหมายของการบริหารและพัฒนาการท่องเที่ยวและส่งเสริมการท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบกที่กำหนดไว้ 4 ประการ จะเห็นได้ว่า สำนักงานส่งเสริมการท่องเที่ยวในเขตทหารกองทัพบก ได้ให้ความสำคัญในการพัฒนาการท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบกตามองค์ประกอบของการท่องเที่ยวที่สำคัญ 3 ด้าน ได้แก่ ด้านทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยว ด้านการบริการเพื่อการท่องเที่ยว และด้านการตลาดเพื่อการท่องเที่ยว

2.5 แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบก

เพื่อให้หน่วยทหารของกองทัพบกทุกหน่วยสามารถรองรับและอำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยวและผู้เข้ามาเยี่ยมชมในพื้นที่ได้อย่างเหมาะสม คณะทำงานส่งเสริมการท่องเที่ยวในเขตทหารกองทัพบกจึงได้วางแผนทางเพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับการท่องเที่ยวในเขตทหารกองทัพบก ไว้ในร่างแผนแม่บทการบริหารและพัฒนาการท่องเที่ยวและส่งเสริมการท่องเที่ยวในเขตทหารกองทัพบก พ.ศ. 2553-2556 เพื่อนำไปสู่มาตรฐานการท่องเที่ยว ดังนี้

- 1) ความสะอาด ความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสถานที่ภายในหน่วยและพื้นที่ท่องเที่ยว
- 2) ความปลอดภัยต่อร่างกายและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยวในการทำกิจกรรมภายในพื้นที่
- 3) เจ้าหน้าที่นำชมและข้อมูลประกอบการบรรยาย
- 4) การจัดทำแผนผังเส้นทางแหล่งท่องเที่ยว รวมทั้งติดตั้งป้ายบอกทางภายในและภายนอกหน่วย เพื่อให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามายังแหล่งท่องเที่ยวได้ถูกต้อง

5) การประชาสัมพันธ์ หน่วยควรจัดทำแผนประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมทางทหารของหน่วยที่จัดขึ้นเพื่อสื่อสารไปยังกลุ่มเป้าหมาย รวมทั้งการประชาสัมพันธ์ทางสื่อต่างๆ เช่น มีบทความทางหนังสือพิมพ์และนิตยสาร จัดทำป้ายขนาดใหญ่บริเวณทางเข้าหน่วยหรือบริเวณใกล้เคียงที่สังเกตเห็นได้ชัด รวมทั้งประชาสัมพันธ์ทางรายการโทรทัศน์และวิทยุ โดยใช้สื่อของกองทัพบกให้เป็นประโยชน์

6) การจัดตั้งสำนักงานหรือศูนย์ประสานงานเพื่อแนะนำและอำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมที่หน่วยจัดขึ้น โดยสถานที่ตั้งควรอยู่บริเวณทางเข้าด้านหน้าของหน่วย ซึ่งจะต้องจัดให้มีเจ้าหน้าที่อยู่ประจำเพื่อให้คำแนะนำทั้งในวันธรรมดาและวันหยุดราชการ รวมทั้งมีหมายเลขโทรศัพท์ในการติดต่อสอบถาม

7) การจัดสิ่งของอุปโภคและบริโภค สาธารณูปโภคต่างๆ และห้องน้ำสะอาดเพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว

8) การจัดร้านค้าขายของที่ระลึกให้กับนักท่องเที่ยว

9) การจัดเตรียมพื้นที่เพื่อเป็นการรักษามาตรการรักษาความปลอดภัย ได้แก่

- พื้นที่สีเขียว หมายถึง พื้นที่ซึ่งนักท่องเที่ยวสามารถเข้ามาเยี่ยมชมได้โดยลำพัง
- พื้นที่สีเหลือง หมายถึง พื้นที่ที่มีความสำคัญซึ่งจะต้องได้รับอนุญาตและมีเจ้าหน้าที่ของหน่วยนำเข้ามาเยี่ยมชม
- พื้นที่สีแดง หมายถึง พื้นที่หวงห้ามซึ่งห้ามไม่ให้บุคคลภายนอกเข้า ยกเว้นจะได้รับอนุญาตเป็นกรณีพิเศษ

2.6 ประเภทของแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบก

ระเบียบกองทัพบก ว่าด้วยการท่องเที่ยวในเขตทหารกองทัพบก พ.ศ. 2553 ได้มีการแบ่งประเภทของแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารตามลักษณะทางกายภาพ อันสอดคล้องกับ พระราชบัญญัตินโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ.2551 โดยแบ่งเป็น 4 ประเภท ประกอบด้วย

1) แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความงามตามธรรมชาติ ได้แก่ ภูเขา ป่าไม้ น้ำตก ลำธาร ทะเล หาดทราย ห้วย หนอง คลอง บึง ปะการัง และธรรมชาติใต้ทะเล อุทยานแห่งชาติ วนอุทยาน สวนรุกขชาติ สวนพฤกษศาสตร์

2) แหล่งท่องเที่ยวทางศิลปวัฒนธรรม เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สร้างขึ้นในรูปแบบการดำเนินชีวิตของผู้คนในพื้นที่ มีการปฏิบัติยึดถือสืบทอดต่อกันมา ได้แก่ พระราชพิธีต่างๆ โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ประเพณีท้องถิ่น วิถีชีวิต หมู่บ้านชาวเขา แหล่งผลิตหัตถกรรมพื้นบ้าน ตลาดนัดร้านค้า

3) แหล่งท่องเที่ยวทางโบราณสถาน เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สร้างขึ้น ทั้งที่เป็นมรดกอันทรงคุณค่าทางประวัติศาสตร์ทั้งในอดีตและที่สร้างเพิ่มในปัจจุบัน ได้แก่ พระราชวัง อุทยาน

ประวัติศาสตร์ พิพิธภัณฑ วัด ศาสนสถาน ชุมชนโบราณ กำแพงเมือง ประตูเมือง คูเมือง อนุสาวรีย์ อนุสรณ์สถาน

4) แหล่งท่องเที่ยวที่ได้มีการจัดสร้างขึ้น เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีการสร้างขึ้นเพื่อการพักผ่อน ให้ความรู้ วัฒนาความรู้ เสริมสร้างประสบการณ์ การนันทนาการและบันเทิง การผจญภัยสร้างความสนุกสนาน ได้แก่ สวนสัตว์ สวนสนุก สนามทดสอบกำลังใจ และการฝึกการผจญภัยทางทหาร

เนื่องจากงานวิจัยนี้เป็นการศึกษาเพื่อหาแนวทางในการจัดทำเกณฑ์มาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบกในชั้นต้น ดังนั้นผู้วิจัยจึงมุ่งทำการศึกษาเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวในข้อ 2.6.4 ซึ่งได้แก่ “แหล่งท่องเที่ยวที่ได้มีการจัดสร้างขึ้น” ซึ่งในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยจะเรียกว่า “แหล่งท่องเที่ยวประเภทนันทนาการทางทหาร”

3. แนวคิดด้านการกำหนดมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยว

การกำหนดมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเป็นมาตรการหนึ่งที่มีวัตถุประสงค์ที่สำคัญ คือ ความยั่งยืนของการจัดการด้านการท่องเที่ยว และศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวในการแข่งขันในระดับสากล ด้วยการท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมประเภทหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมโดยตรงในการดึงดูดใจนักท่องเที่ยวให้ไปเยี่ยมชม การส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศที่ผ่านมาเน้นการนำเอาทรัพยากรการท่องเที่ยวมาแปรรูปมากเกินไป การดูแลรักษาและการอนุรักษ์ยังไม่ได้รับการใส่ใจจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเท่าที่ควรเป็นเหตุให้เกิดความเสื่อมโทรมขึ้นในแหล่งท่องเที่ยวหลายแห่ง และลดคุณค่าในเชิงการท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยวเหล่านั้นลงด้วย จึงจำเป็นต้องมีการกำหนดมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว

3.1 นิยามในการกำหนด “มาตรฐาน”

สถาบันวิจัยสภาวะแวดล้อม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2548) ได้ศึกษาและประมวลความหมายของคำว่า “มาตรฐาน” ของหน่วยงานต่างๆ ในประเทศไทย ในประเด็นที่เกี่ยวข้องดังนี้

- พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 ได้ให้นิยามของ มาตรฐาน ว่า มาตรฐาน คือ สิ่งที่ถือเป็นหลักสำหรับเทียบกำหนด

- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้ให้นิยามของคำว่า มาตรฐาน การศึกษา หมายความว่า ข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะ คุณภาพที่พึงประสงค์และมาตรฐานที่ต้องการให้เกิดขึ้นในสถานศึกษาทุกแห่ง และเพื่อให้เป็นหลักในการเทียบเคียงสำหรับการส่งเสริมและกำกับดูแล การตรวจสอบ การประเมินผล และการประกันคุณภาพทางการศึกษา

- กองส่งเสริมและพัฒนาด้านการมาตรฐาน สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม ได้ให้ความหมายของคำว่า มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม หมายถึง สิ่งหรือเกณฑ์ทางเทคนิคที่กำหนดขึ้น สำหรับผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม เกณฑ์ทางเทคนิคนี้จะระบุคุณลักษณะที่

สำคัญของผลิตภัณฑ์ ประสิทธิภาพของการนำไปใช้งาน คุณภาพของวัตถุดิบที่นำมาผลิต ซึ่งจะรวมถึงวิธีการทดสอบด้วย เพื่อใช้เป็นเครื่องตัดสินว่าคุณภาพผลิตภัณฑ์นั้นๆ เป็นไปตามมาตรฐานหรือไม่

■ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ร่วมกับ สถาบันวิจัยสิ่งแวดล้อมไทย ได้จัดทำโครงการศึกษาเพื่อจัดทำดัชนีวัดคุณภาพมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว โดยให้ความหมายของระบบมาตรฐานคุณภาพไว้ว่า ระบบมาตรฐานคุณภาพ หมายถึง ระบบการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเพื่อให้นักท่องเที่ยวผู้มาใช้บริการเกิดความพึงพอใจมากที่สุด การกำหนดมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวต้องผ่านการตรวจสอบทั้งระบบด้วยดัชนีชี้วัด (Indicators) ที่ครอบคลุมมิติต่างๆ อย่างครบถ้วน

จากนิยามข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า มาตรฐาน หมายถึง ข้อกำหนด บรรทัดฐาน และหลักเกณฑ์ที่เป็นที่ยอมรับ

3.2 วิวัฒนาการของมาตรฐานระบบคุณภาพ

คริสต์ศตวรรษที่ 18 หลังการปฏิวัติอุตสาหกรรม การกำหนดมาตรฐานระบบคุณภาพเริ่มมีขึ้นในยุโรปและอเมริกา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อแยกชิ้นส่วนของสินค้าที่บกพร่องออกจากชิ้นส่วนที่ดีก่อนนำไปประกอบเป็นผลิตภัณฑ์ ต่อมาได้พัฒนาเป็นระบบควบคุมคุณภาพทางสถิติด้วยการสุ่มตัวอย่างผลิตภัณฑ์หรือชิ้นส่วนมาเพื่อตรวจสอบความคลาดเคลื่อนหรือผิดปกติว่าอยู่ในระดับที่ยอมรับได้หรือไม่ ต่อมาช่วงทศวรรษที่ 1950 เป็นช่วงของการประกันคุณภาพที่เน้นให้ความสำคัญทั้งการตรวจสอบการควบคุม และการประกันคุณภาพของสินค้าโดยรวมทั้งโครงสร้างตั้งแต่การวางแผน การออกแบบ การผลิต จนกระทั่งการบริการหลังการขายแก่ลูกค้า ปัจจุบันอยู่ในยุคของการบริหารเชิงกลยุทธ์ตั้งแต่ช่วงทศวรรษที่ 1980 เป็นการบริการคุณภาพแบบเบ็ดเสร็จ (Total Quality Management – TQM) ซึ่งหมายถึง การบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์กรโดยอาศัยการมีส่วนร่วมจากสมาชิกทุกคนในองค์กรเป้าหมายที่สำคัญคือ ความพึงพอใจของลูกค้า นอกจากนี้ยังมีการพัฒนาระบบมาตรฐานคุณภาพ ISO 9000 ขึ้น ซึ่งเน้นระบบการบริหารคุณภาพเพื่อทำให้ลูกค้าพึงพอใจ มีขั้นตอนการดำเนินงานที่ทำให้สินค้าและบริการที่ผลิตได้ตามความต้องการของลูกค้าเป็นระบบบริหารคุณภาพที่ไม่จำกัดชนิด ขนาดของธุรกิจ เป็นที่ยอมรับของสากล มีการตรวจสอบและประเมินเป็นระยะจากบุคคลที่ 3 (Third party) และในขณะนี้ได้พัฒนาระบบบริหารมาตรฐานเพิ่มขึ้นคือมาตรฐานการจัดการสิ่งแวดล้อม (ISO 14000) และมาตรฐานความปลอดภัย (ISO 18000)

สำหรับประเทศไทยได้มีการนำระบบการควบคุมมาตรฐานคุณภาพ QCC และ 5 ส มาใช้รวมทั้งระบบ TQM และระบบคุณภาพ ISO 9000 หรือเรียกว่า มอก. นอกจากนี้ ยังมีมาตรฐาน ออย. ของสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา มาตรฐานใบไม้เขียว (Green Label) ของมูลนิธิใบไม้เขียว มาตรฐานฉลากเขียว (Green Label) ของ สมอ. ร่วมกับสถาบันสิ่งแวดล้อมไทย มาตรฐานคุณภาพ

โรงพยาบาล (HA) เป็นต้น และกำลังพัฒนาเพื่อนำมาใช้ในอนาคต คือ มาตรฐานควบคุมคุณภาพผู้ประกอบการธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย และมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เป็นต้น

3.3 เป้าหมายและวัตถุประสงค์ของมาตรฐานระบบคุณภาพ

3.3.1 เป้าหมายของมาตรฐานระบบคุณภาพ เมื่อวิเคราะห์สาระสำคัญของแต่ละมาตรฐานคุณภาพแล้ว อาจสรุปได้ว่า การนำระบบมาตรฐานคุณภาพมาใช้มีเป้าหมายอยู่ในกรอบ 4 ประเด็น ได้แก่

- 1) เป้าหมายในการบริหารจัดการ เน้นการเปิดโอกาสให้พนักงานทุกคนในองค์กรมีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารจัดการคุณภาพ เพื่อนำไปสู่การดำเนินงานที่ยั่งยืนขององค์กร
- 2) เป้าหมายด้านเศรษฐกิจ เน้นที่ประสิทธิภาพเชิงเศรษฐกิจ คือ การลงทุนให้น้อยที่สุดแต่ให้ได้ผลตอบแทนได้มากที่สุด
- 3) เป้าหมายด้านจิตวิทยา เน้นความพึงพอใจสูงสุดของลูกค้า ศักยภาพในการแข่งขันในตลาด รวมทั้งศักดิ์ศรีและชื่อเสียงที่ดีขององค์กร
- 4) เป้าหมายด้านสิ่งแวดล้อม เน้นการดำเนินงานขององค์กรที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมทั้งทางตรงและทางอ้อมน้อยที่สุด

3.3.2 วัตถุประสงค์ของมาตรฐานระบบคุณภาพ

- 1) เพื่อสร้างความพึงพอใจและความมั่นใจให้แก่ลูกค้าในผลิตภัณฑ์หรือบริการที่จะได้รับ
- 2) เพื่อให้ธุรกิจขององค์กรดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพตามเป้าหมายที่กำหนดไว้
- 3) เพื่อให้สามารถควบคุมกระบวนการในการดำเนินธุรกิจได้ตั้งแต่ต้นจนจบ
- 4) เพื่อสร้างความมั่นใจในการดำเนินงานขององค์กรให้กับผู้บริหาร
- 5) เพื่อปรับปรุงและพัฒนากระบวนการปฏิบัติงานในส่วนที่ยังมีจุดอ่อน
- 6) เพื่อลดการสูญเสียจากการดำเนินงานที่ไม่มีคุณภาพ
- 7) เพื่อให้เกิดการยอมรับในประชาคมโลก ซึ่งเท่ากับเป็นการสนับสนุนการส่งสินค้าไปต่างประเทศ
- 8) เพื่อพัฒนาบุคลากรและทรัพยากรให้ได้ประโยชน์อย่างเต็มที่

3.4 ระดับของมาตรฐาน

กองส่งเสริมและพัฒนาด้านการมาตรฐาน สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (กองส่งเสริมและพัฒนาด้านการมาตรฐาน. 2552: ออนไลน์) ได้กล่าวว่า มาตรฐานที่กำหนดขึ้นนั้น จำแนกโดยระดับแล้วอาจมีได้หลายระดับ โดยพิจารณาจากการกำหนดขึ้นและการนำไปใช้ ระดับมาตรฐานดังกล่าวแยกได้เป็น 6 ระดับ ดังนี้

1. มาตรฐานระดับบุคคล (Individual standard) เป็นมาตรฐานที่กำหนดขึ้นโดยผู้ที่ต้องการใช้แต่ละบุคคล รวมไปถึงการกำหนดโดยแต่ละหน่วยงานเพื่อให้เป็นไปตามความประสงค์

ของแต่ละคนหรือแต่ละหน่วยงานนั้น เช่น ข้อกำหนดในการทำเฟอร์นิเจอร์แต่ละชิ้น การออกแบบบ้านแต่ละหลัง การเชื่อมแต่ละแห่ง การสร้างสะพาน การสร้างโรงงาน ทำผลิตภัณฑ์เฉพาะ ฯลฯ

2. มาตรฐานระดับบริษัท (Company standard) เป็นมาตรฐานที่เกิดขึ้นโดยการตกลงร่วมกันของแผนกในบริษัท เพื่อใช้เป็นแนวทางในการออกแบบการผลิต การซื้อขาย ฯลฯ

3. มาตรฐานระดับสากล (Association standard) เป็นมาตรฐานที่กำหนดขึ้นจากกลุ่มบริษัท หรือโดยกลุ่มบุคคลที่อยู่ในวงการเดียวกัน หรือเกิดจากข้อตกลงของกลุ่มบริษัทหรือโรงงานที่มีกิจกรรมของอุตสาหกรรมเป็นอย่างเดียวกัน หรือมีการผลิตของชนิดเดียวกัน เช่น กลุ่มผู้ผลิตชิ้นส่วนรถยนต์ รถจักรยานยนต์ สมาคมอุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้า ฯลฯ เป็นต้น

4. มาตรฐานระดับประเทศ (National standard) เป็นมาตรฐานที่ได้จากการประชุมหารือเพื่อหาข้อตกลงร่วมกันของผู้เกี่ยวข้องหลายฝ่ายในชาติ โดยมีหน่วยงานมาตรฐานของชาตินั้นๆ เป็นศูนย์กลาง ซึ่งหน่วยงานมาตรฐานของชาตินี้อาจเป็นหน่วยงานของรัฐหรือเอกชนก็ได้

5. มาตรฐานระดับภูมิภาค (Regional standard) เป็นมาตรฐานที่เกิดขึ้นจากการประชุมปรึกษาหารือกันระหว่างประเทศในภูมิภาคเดียวกัน แล้วกำหนดข้อตกลงร่วมกัน ส่วนมากจะเป็นการปรับมาตรฐานระดับประเทศในภูมิภาคเดียวกันให้มีสาระสำคัญสอดคล้องกัน

6. มาตรฐานระดับระหว่างประเทศ (International standard) เป็นมาตรฐานที่ได้จากข้อตกลงร่วมกันของประเทศสมาชิกต่างๆ ที่มีความสนใจร่วมกัน เช่น มาตรฐานระหว่างประเทศขององค์การระหว่างประเทศว่าด้วยการมาตรฐาน (International Organization for Standard - ISO)

3.5 หลักการของมาตรฐาน

เนื่องจากกองส่งเสริมและพัฒนาด้านการมาตรฐาน สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม ได้ใช้คำว่า การมาตรฐาน แทนคำว่า มาตรฐาน ดังนั้นเพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกัน การมาตรฐานจึงหมายถึงมาตรฐานนั่นเอง และได้กล่าวถึงหลักการมาตรฐานที่สำคัญ 6 หลักการสรุปได้ดังนี้ (กองส่งเสริมและพัฒนาด้านการมาตรฐาน. 2552: ออนไลน์)

หลักการที่ 1 หลักการของการลดแบบและขนาด หลักการนี้สืบเนื่องมาจากความคิดของมนุษย์ที่ต้องการให้การดำเนินชีวิตของคนเราเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ การลดแบบและขนาดของสิ่งต่างๆ ที่มีอยู่มากมายให้เข้ารูปเข้าแบบที่เหมาะสม จึงเป็นการทำสิ่งที่ยุ่งยากให้ง่ายขึ้น ขจัดความฟุ่มเฟือยของแบบและขนาดที่ไม่จำเป็น โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อลดความยุ่งยากและซับซ้อนในสังคมปัจจุบัน รวมทั้งเพื่อป้องกันความวุ่นวายที่ไม่จำเป็นในอนาคตด้วย

หลักการที่ 2 หลักของการเห็นพ้องต้องกัน การมาตรฐานเป็นกิจกรรมที่ต้องได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ดังนั้น ในการกำหนดมาตรฐานจึงต้องอาศัยความเห็นพ้องต้องกันของทุกฝ่ายและต้องเป็นการเห็นพ้องกันที่เป็นที่ยอมรับด้วย

หลักการที่ 3 ต้องมีการนำไปใช้ มาตรฐานแม้จะมีเนื้อหาดีเด่นเพียงใดก็ตาม หากไม่มีใครนำไปใช้แล้วก็ถือว่ามาตรฐานนั้นเป็นเพียงเอกสารที่ไม่มีคุณค่า เพราะไม่สามารถทำให้เกิดประโยชน์จากมาตรฐานดังกล่าวได้

หลักการที่ 4 มาตรฐานต้องทันสมัยอยู่เสมอ มาตรฐานควรจะได้รับทบทวนและปรับปรุงให้ทันสมัย เหมาะสมกับสภาพสังคมปัจจุบันอยู่เสมอ ต้องไม่หยุดนิ่งเป็นเวลานาน โดยทั่วไปมาตรฐานทุกเรื่องจะต้องได้รับการตรวจสอบหรือปรับปรุงแก้ไขทุกๆ 5 ปี

หลักการที่ 5 มาตรฐานต้องมีข้อกำหนดที่จำเป็น ข้อกำหนดมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมเรื่องใดเรื่องหนึ่งควรมีการระบุคุณลักษณะที่สำคัญของผลิตภัณฑ์ประสิทธิภาพของการนำไปใช้งาน คุณภาพของวัตถุดิบ ฯลฯ โดยการกำหนดคุณลักษณะแต่ละรายการต้องชัดเจน และต้องมีข้อกำหนดวิธีทดสอบผลิตภัณฑ์ไว้ด้วย เพื่อใช้เป็นเกณฑ์ตัดสินว่าคุณภาพของผลิตภัณฑ์นั้นๆ เป็นไปตามข้อกำหนดในมาตรฐานหรือไม่

หลักการที่ 6 มาตรฐานควรมีการนำไปใช้โดยเสรี เชื่อกันว่าการนำมาตรฐานไปใช้โดยสมัครใจจะได้ผลดีกว่า แต่ในกรณีที่จำเป็นต้องมีการบังคับใช้มาตรฐานก็ควรจะได้มีการพิจารณาอย่างรอบคอบในทุกๆ ด้าน

3.7 ประโยชน์ของมาตรฐาน

ประโยชน์ของมาตรฐานนั้น กองส่งเสริมและพัฒนาด้านการมาตรฐาน สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม ได้กล่าวว่า การมาตรฐานอำนวยความสะดวกแก่บุคคลหลายๆ ฝ่าย ทั้งผู้ผลิต ผู้บริโภค และต่อเศรษฐกิจของชาติโดยรวมด้วย กล่าวสรุปได้ดังนี้ (กองส่งเสริมและพัฒนาด้านการมาตรฐาน. 2552: ออนไลน์)

1. ประโยชน์ของการมาตรฐานต่อผู้ผลิต ได้แก่ ลดจำนวนวิธีหรือทางปฏิบัติเพื่อให้ได้ผลอย่างเดียวกันให้เหลือเท่าที่จำเป็น โดยมีการเปลี่ยนแปลงสายการผลิตให้สั้นลง ลดเครื่องมือเครื่องจักร และเวลาที่ใช้ และลดจำนวนแบบและขนาดให้เหลือน้อยลง ด้วยการใช้แบบและขนาดที่สับเปลี่ยน ทดแทนกันได้ ทำให้สามารถใช้เครื่องจักรช่วยในการผลิตได้มากขึ้น และสิ่งของที่ผลิตขึ้นมีความสม่ำเสมอ ในสายการผลิตเดียวกันสามารถผลิตสิ่งของอย่างเดียวกันติดต่อกันได้นานขึ้น เสียเวลาในการปรับตั้งเครื่องจักรเพื่อไปผลิตสิ่งของอย่างอื่นน้อยลง และประหยัดทั้งเครื่องมือในการปรับตั้งและวัสดุที่ใช้ทดลองผลิต กับเปลี่ยนส่วนที่สึกหรอของเครื่องจักรได้ง่าย รวมทั้งลดความยุ่งยากและค่าใช้จ่ายในการตรวจสอบ ควบคุมคุณภาพ การชดเชยอุบัติเหตุในการทำงานลดลง ลดปริมาณวัสดุ ส่วนประกอบ อะไหล่ และสินค้าที่ต้องมีไว้สำหรับใช้และจำหน่าย อันก่อให้เกิดการเพิ่มผลผลิตซึ่งนำไปสู่การลดต้นทุนการผลิต ราคา และเพิ่มปริมาณการขาย

2. ประโยชน์ของการมาตรฐานต่อผู้บริโภค กล่าวคือ ความปลอดภัยในการใช้งาน และการบริโภค สะดวก ประหยัดเงินและเวลาในการเลือกซื้อ-เลือกใช้ เพราะผลิตภัณฑ์มาตรฐานสามารถสับเปลี่ยนทดแทนกันได้ และได้รับความเป็นธรรมในการซื้อผลิตภัณฑ์ เพราะผลิตภัณฑ์

มาตรฐานจะมีคุณภาพสมราคา และสามารถเลือกซื้อได้ตามความต้องการ และยังสามารถซื้อหาสินค้าที่มีคุณภาพและสมรรถนะในการทำงานได้อย่างเดียวกันในราคาที่ต่ำลง

3. ประโยชน์ของการมาตรฐานต่อเศรษฐกิจโดยรวม หรือประโยชน์ร่วมกัน ได้แก่ ทำให้เกิดความสะดวกในการติดต่อสื่อสาร เพราะมีความเข้าใจที่ตรงกัน รวมถึงการประหยัดกำลังคน การใช้วัสดุและเวลา ลดค่าใช้จ่ายในการจัดหาการส่งสินค้าออกสู่ตลาด ทำให้สามารถลดต้นทุนการผลิตและราคาจำหน่ายลงได้ และเป็นการสร้างพื้นฐานการเปรียบเทียบ ก่อให้เกิดความยุติธรรมในการซื้อขายและเป็นพื้นฐานการแข่งขันในเชิงการค้า รวมทั้งเป็นการประหยัดการทรัพยากรธรรมชาติของประเทศ เพราะสามารถใช้ทรัพยากรของประเทศให้เกิดประโยชน์สูงสุด พร้อมเป็นการสร้างความนิยมเชื่อถือในสินค้าที่ผลิตขึ้นแก่ผู้ใช้ทั้งในและต่างประเทศ ขยายตลาดสินค้าอุตสาหกรรมอันได้แก่ กิจกรรมอุตสาหกรรมและการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ

3.8 เหตุผลในการสร้างมาตรฐานด้านการท่องเที่ยว

พัชริน ดำรงกิตติกุล (2543: 17-18) ได้ให้เหตุผลของการสร้างระบบรับรองคุณภาพ Ecotourism ซึ่งระบบรับรองดังกล่าวมีความหมายใกล้เคียงกับเหตุผลของการกำหนดมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวที่สรุปไว้ว่า เนื่องจากสถานการณ์ ecotourism ปัจจุบันมีอยู่หลากหลายรูปแบบกระจายอยู่ตามพื้นที่ต่างๆ ทั่วประเทศและมีหน่วยงานทุกระดับให้การสนับสนุนแต่ละกลุ่มมีความเชี่ยวชาญแตกต่างกันไป ทำให้ขาดมาตรฐานเกณฑ์กลางประเมินคุณภาพการจัดการ รวมทั้งขาดกลไกรับรองมาตรฐานคุณภาพ ทำให้กลุ่มที่ทำ ecotourism ที่มีคุณภาพจริงไม่สามารถดำเนินธุรกิจให้อยู่รอดได้ ดังนั้นหากมีระบบรับรองมาตรฐานคุณภาพ ecotourism นักท่องเที่ยวที่สนใจการท่องเที่ยวที่มีคุณภาพจะมีความมั่นใจในการเลือกใช้บริการ และได้รับความพึงพอใจในการมีส่วนร่วมอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ในขณะที่เดียวกันผู้ประกอบการธุรกิจ ecotourism ก็ได้ลดต้นทุนด้านการจัดการ เนื่องจากในกระบวนการจัดการ ecotourism จะมีการประหยัดพลังงาน ใช้ทรัพยากรด้านต่างๆ เช่น การประหยัดน้ำ ตลอดจนค่าใช้จ่ายในการโฆษณาด้วย

นิออน ศรีสมยง (2548: 30-31) ได้กล่าวถึงบทบาทและประโยชน์ของตรารับรองสิ่งแวดล้อมในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวต่อผู้ประกอบการ ต่อชุมชน และต่อนักท่องเที่ยวไว้ว่า ตรารับรองสิ่งแวดล้อมในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวว่าเป็นเครื่องมือที่จะช่วยปรับปรุงสิ่งแวดล้อมในชุมชน ช่วยกระตุ้นผู้ประกอบการ นักท่องเที่ยว และชุมชนให้ตระหนักถึงผลกระทบของพฤติกรรมกรการท่องเที่ยวอาจมีต่อสิ่งแวดล้อม ใช้กดดันให้ผู้ประกอบการทางการท่องเที่ยวให้มีการจัดการสิ่งแวดล้อมโดยให้เกิดผลกระทบน้อยที่สุด และใช้เป็นเครื่องมือในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศซึ่งก่อให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน โดยมีบทบาทและประโยชน์สรุปได้ดังนี้

1. บทบาทและประโยชน์ต่อผู้ประกอบการ ได้แก่ การประหยัดค่าใช้จ่าย จะช่วยสนับสนุนการลดปริมาณการใช้พลังงาน ลดปริมาณของเสีย และส่งเสริมการใช้น้ำอย่างประหยัด การสร้างความแตกต่างจากคู่แข่ง การพัฒนาการจัดการสิ่งแวดล้อมเพื่อให้ได้มาตรฐาน ได้รับการยอมรับ

จากนักท่องเที่ยวและจากชุมชนจนได้รับตรารับรองสิ่งแวดล้อม สามารถสร้างความแตกต่างและเพิ่มคุณค่าให้กับผู้ประกอบการในเรื่องของคุณภาพและการช่วยประชาสัมพันธ์ผู้ประกอบการ ส่งเสริมการขาย เกิดการยอมรับจากชุมชน

2. บทบาทและประโยชน์ต่อนักท่องเที่ยว ได้แก่ นักท่องเที่ยวได้รับข้อมูลการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมของผู้ประกอบการอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ด้านที่พัก บริษัทนำเที่ยว หรือบริษัทขนส่ง เพื่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการ อีกทั้งนักท่องเที่ยวได้รับการประกันว่าผู้ประกอบการที่นักท่องเที่ยวเลือกใช้บริการมีการจัดการสิ่งแวดล้อมที่ดี มีคุณภาพ ความสะอาด และความปลอดภัยได้อย่างน่าพึงพอใจ

3. บทบาทและประโยชน์ต่อชุมชน ได้แก่ เมื่อผู้ประกอบการอุตสาหกรรมท่องเที่ยวได้รับตรารับรองสิ่งแวดล้อม แสดงให้เห็นว่าชุมชนได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างแท้จริง ร่วมกับผู้ประกอบการ ชุมชนได้รับประโยชน์ที่เกิดขึ้นโดยตรงจากการท่องเที่ยว สร้างงานและรายได้ และมีสิ่งแวดล้อมที่ดีต่อการพักอาศัยในชุมชน ดังนั้นตรารับรองสิ่งแวดล้อมในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว จึงเป็นเครื่องมือที่จะช่วยปรับปรุงสิ่งแวดล้อมในชุมชน ช่วยกระตุ้นผู้ประกอบการ นักท่องเที่ยวและชุมชนให้ตระหนักถึงผลกระทบของพฤติกรรมการท่องเที่ยวที่อาจมีต่อสิ่งแวดล้อม ใช้กดดันให้ผู้ประกอบการทางการท่องเที่ยวให้มีการจัดการสิ่งแวดล้อมโดยให้เกิดผลกระทบน้อยที่สุด และใช้เป็นเครื่องมือในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งก่อให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

3.9 มาตรฐานระบบคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมเกี่ยวเนื่องของต่างประเทศ

จากการเปิดตลาดการค้าเสรีและการติดต่อสื่อสารคมนาคมระหว่างประเทศทำได้อย่างสะดวกและรวดเร็วมากขึ้น ทำให้ธุรกิจการท่องเที่ยวมีการแข่งขันกันสูงมาก การนำเอาทรัพยากรการท่องเที่ยวมาให้บริการแก่นักท่องเที่ยวอาจไม่เพียงพอ การพัฒนามาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมเกี่ยวเนื่องจึงมีความจำเป็นและสำคัญยิ่ง ซึ่งเป็นปัจจัยที่ช่วยสนับสนุนให้นักท่องเที่ยวเลือกเดินทางไปท่องเที่ยวหรือไม่ เช่น ระบบความปลอดภัย ความสะดวกการกำหนดราคาสินค้าและรายการ ความสะอาด การไม่ถูกเอารัดเอาเปรียบ รวมถึงการจัดการสภาพแวดล้อมได้มีการกำหนดมาตรฐาน คุณภาพแหล่งท่องเที่ยว และกิจกรรมเกี่ยวเนื่องที่สำคัญ ได้แก่ Green Globe 21, The Green Tourism Business Scheme, ECOTEL CERTIFICATION และ BLUE FLAG

3.10 มาตรฐานการท่องเที่ยวของประเทศไทย

การศึกษาวิจัยเรื่องการสร้างเกณฑ์ประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบก เป็นการศึกษาเพื่อหาแนวทางในการสร้างเกณฑ์ประเมินและกำหนดดัชนีชี้วัดมาตรฐานคุณภาพสำหรับการประเมินทรัพยากรการท่องเที่ยวในเขตทหาร จึงต้องมีการศึกษาในเรื่องการกำหนดมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวจากเกณฑ์การประเมินที่ได้มีการจัดทำก่อนหน้านี้

3.10.1 โครงการศึกษาเพื่อจัดทำดัชนีวัดคุณภาพมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยว

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ร่วมกับ สถาบันสิ่งแวดล้อมไทย ได้ทำการศึกษาเพื่อจัดทำดัชนีวัดคุณภาพมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยว พบว่าในการกำหนดมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว ควรพิจารณาองค์ประกอบต่างๆ ได้แก่ (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. 2544)

1) **ทรัพยากรการท่องเที่ยว** หมายถึง สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว ประกอบด้วย ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ โบราณสถาน ศิลปวัฒนธรรม

2) **ความสามารถในการรองรับ** หมายถึง ระดับศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวในการให้บริการแก่นักท่องเที่ยวจำนวนหนึ่ง โดยนักท่องเที่ยวได้รับความพึงพอใจจากการใช้บริการ และเกิดผลกระทบต่อระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยวน้อยที่สุด

3) **ระบบมาตรฐานคุณภาพ** หมายถึง ระบบการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเพื่อให้ นักท่องเที่ยวเกิดความพึงพอใจมากที่สุด โดยต้องผ่านการตรวจสอบทั้งกระบวนการด้านดัชนีชี้วัดที่ครอบคลุมมิติต่างๆ อย่างครบถ้วน โดยมีหน่วยงานตรวจสอบมาตรฐานคุณภาพ (Certified body) และมีหน่วยงานรับรองมาตรฐาน (Accreditation body) ที่เป็นที่ยอมรับ เมื่อผ่านการรับรองมาตรฐานคุณภาพแล้วแหล่งท่องเที่ยวนั้นจะได้รับตราสัญลักษณ์รับรองคุณภาพ ตามระดับมาตรฐานที่ได้รับการรับรอง

4) **มิติในการตรวจสอบมาตรฐานคุณภาพ** หมายถึง ประเด็นที่กำหนดขึ้นมาเพื่อใช้ในการวัดและประเมินคุณลักษณะของแหล่งท่องเที่ยวว่าสมควรได้รับการรับรองมาตรฐานคุณภาพหรือไม่ ระดับใด โดยมีตัวอย่างของประเด็นการตรวจสอบ 7 มิติ ได้แก่ ลักษณะทางกายภาพของแหล่งท่องเที่ยว การรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม ด้านเศรษฐกิจ-สังคม ด้านศิลปวัฒนธรรม ด้านประวัติศาสตร์และโบราณคดี และด้านคุณค่าทางการเรียนรู้และการศึกษา โดยมีรายละเอียดดังตาราง 1

ตาราง 1 มิติในการตรวจสอบมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

มิติ	คุณลักษณะ
ลักษณะทางกายภาพของแหล่งท่องเที่ยว	1. ที่ตั้งของแหล่งท่องเที่ยว 2. การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว 3. ความสมบูรณ์และความมีชื่อเสียงของแหล่งท่องเที่ยว
การรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม	1. การจัดการขยะมูลฝอย 2. การจัดการคุณภาพน้ำ 3. การจัดการคุณภาพอากาศ 4. การจัดการคุณภาพเสียง 5. ความเปราะบางด้านสิ่งแวดล้อม

ตาราง 1 (ต่อ)

มิติ	คุณลักษณะ
ด้านเศรษฐกิจ-สังคม	1. ผลประโยชน์ต่อชุมชน 2. ความสามารถในการพึ่งตนเอง 3. ความคุ้มค่าของการเที่ยวชม 4. การมีส่วนร่วมของชุมชน 5. ความเข้มแข็งของชุมชนและวัฒนธรรม
ด้านศิลปวัฒนธรรม	1. คุณค่าทางอัตตลักษณ์ 2. คุณค่าทางภูมิปัญญาและองค์ความรู้ 3. คุณค่าทางด้านสุนทรียศาสตร์ 4. คุณค่าทางประวัติศาสตร์ 5. คุณค่าทางสังคม
ด้านประวัติศาสตร์และโบราณคดี	1. คุณค่าทางสุนทรียภาพ 2. คุณค่าทางประวัติศาสตร์และโบราณคดี 3. คุณค่าทางวิทยาการและการศึกษา 4. คุณค่าทางสังคม 5. ขนาด 6. ความสำคัญของกลุ่มสิ่งก่อสร้าง 7. สภาพทางกายภาพในปัจจุบัน 8. ความเสี่ยงต่อการเสื่อมสภาพ
ด้านคุณค่าทางการเรียนรู้และการศึกษา	1. ผลประโยชน์และความคุ้มค่าในการเรียนรู้ 2. วิธีการเผยแพร่เนื้อหาความรู้และการใช้แหล่งท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้และการศึกษา 3. การปรับปรุงปัจจัยและกระบวนการให้ความรู้อย่างต่อเนื่อง
ด้านการบริหารและการจัดการ	1. ประสิทธิภาพของการใช้ทรัพยากรและพลังงาน 2. การจัดสิ่งอำนวยความสะดวก 3. การให้ความปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สิน 4. การบริหารบุคลากรและงบประมาณ 5. การปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง 6. การให้ความรู้และสร้างจิตสำนึกในคุณค่าของการท่องเที่ยว

ที่มา: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. โครงการศึกษาเพื่อจัดทำดัชนีวัดคุณภาพมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยว โดยมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ร่วมกับ สถาบันสิ่งแวดล้อมไทย. (2544).

5) **คุณลักษณะของมิติในการตรวจสอบมาตรฐาน** หมายถึง คำอธิบาย รายละเอียดของแต่ละมิติที่กำหนดเพื่อการตรวจสอบมาตรฐานคุณภาพของแหล่งท่องเที่ยว

6) **ดัชนีชี้วัด** หมายถึง ปัจจัยหรือตัวแปรที่กำหนดขึ้นมาเพื่อใช้วัดหรือกำหนด คุณค่าคุณลักษณะต่าง ๆ ของแต่ละมิติ ค่าของตัวแปรหรือปัจจัยที่วัดได้อาจอยู่ในรูปของค่าเชิงคุณภาพ เช่น มี/ไม่มี มาก/ปานกลาง/น้อย หรือในรูปของค่าเชิงปริมาณ เช่น ร้อยละ 20 ของพื้นที่ แหล่งท่องเที่ยว เป็นต้น ค่าของดัชนีชี้วัดทั้งหมดของแต่ละมิติ จะถูกนำไปประมวลเข้ากับค่าน้ำหนัก แล้วเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ เพื่อกำหนดระดับมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวต่อไป

7) **ค่าน้ำหนัก** หมายถึง ตัวเลขแสดงความสำคัญหรือความเข้มข้นของแต่ละดัชนี แตกต่างกันตามประเภทของแหล่งท่องเที่ยว ตัวอย่างการกำหนดค่าน้ำหนัก 3 ระดับ คือ

- ความสำคัญ/ความเข้มข้น/ความเหมาะสม มาก ค่าน้ำหนัก 3
- ความสำคัญ/ความเข้มข้น/ความเหมาะสม ปานกลาง ค่าน้ำหนัก 2
- ความสำคัญ/ความเข้มข้น/ความเหมาะสม น้อย ค่าน้ำหนัก 1

8) **เกณฑ์การประเมิน** หมายถึง ระดับมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวแต่ละประเภท ตัวอย่าง อาจแบ่งระดับมาตรฐานคุณภาพออกเป็น 5 ระดับ โดยพิจารณาแต่ละระดับ มาตรฐานคุณภาพโดยเทียบค่าคะแนนร้อยละของคะแนน (ค่าน้ำหนัก x คะแนนดิบ) ที่ประเมินได้จากค่าคะแนน (ค่าน้ำหนัก x คะแนนดิบ) ที่เป็นไปได้สูงสุด โดยมีเกณฑ์และสัญลักษณ์ ดังตาราง 2

ตาราง 2 เกณฑ์การประเมินและสัญลักษณ์แหล่งท่องเที่ยว

ร้อยละ	ระดับมาตรฐานคุณภาพ	สัญลักษณ์
81+	ดีเยี่ยม	5 ดาว
71-80	ดีมาก	4 ดาว
61-70	ดี	3 ดาว
51-60	ปานกลาง	2 ดาว
41-50	ต่ำ	1 ดาว
คะแนน 40 และต่ำกว่า	ต้องปรับปรุงและฟื้นฟู	-

ที่มา : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. โครงการศึกษาเพื่อจัดทำดัชนีวัดคุณภาพมาตรฐาน แหล่งท่องเที่ยว โดยมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ร่วมกับ สถาบันสิ่งแวดล้อมไทย. (2544).

การกำหนดเกณฑ์การประเมินคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวอาศัยแนวคิดของการกำหนดเกณฑ์ที่ยอมรับได้ (Acceptable criteria) มากกว่าการยึดเกณฑ์สูงสุด (Maximizing criteria) ด้วยเหตุผลคือ

- โอกาสที่จะพบแหล่งท่องเที่ยวที่มีความสมบูรณ์พร้อม ได้คะแนนร้อยละ 100 เป็นไปได้นยาก

- ถ้านักท่องเที่ยวที่ต้องการแสวงหาแหล่งท่องเที่ยวที่มีความสมบูรณ์พร้อม อาจไม่มาเที่ยวประเทศไทยซึ่งจะมีผลกระทบต่อการส่งเสริมอุตสาหกรรมท่องเที่ยวให้เป็นกลไกในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศได้
- ยังมีดัชนีชี้วัดมากเท่าใดความน่าจะเป็นของการได้คะแนนเต็มหรือคะแนนสูงสุดในทุกดัชนีย่อมต่ำลง

9) **เครื่องมือ** หมายถึง อุปกรณ์และเทคนิควิธีการที่ใช้ในการตรวจสอบมาตรฐานคุณภาพของแหล่งท่องเที่ยวเครื่องมือต้องประกอบด้วยดัชนีชี้วัดมาตรฐานคุณภาพที่ครอบคลุมทุกมิติตามประเภทของแหล่งท่องเที่ยว เช่น แบบประเมินใช้มาตรฐานกำหนดค่า 5 ระดับ เป็นต้น

10) **สัญลักษณ์** หมายถึง ตราหรือเครื่องหมายระดับมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวที่ได้ผ่านการตรวจสอบและรับรองมาตรฐานจากหน่วยงานตรวจสอบมาตรฐานและหน่วยงานรับรองมาตรฐานแล้ว

11) **หน่วยงานตรวจสอบมาตรฐาน** หมายถึง บุคคลหรือนิติบุคคลที่มีความรู้ความสามารถด้านการจัดการการท่องเที่ยว หรือผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นที่ยอมรับในสาขาการท่องเที่ยว และ/หรือผู้ที่ได้ผ่านการอบรมหลักสูตรการตรวจสอบมาตรฐานคุณภาพ หน่วยงานนี้ต้องได้รับการขึ้นทะเบียนและได้รับใบอนุญาตตรวจสอบจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย หรือองค์กรระหว่างประเทศว่าด้วยการมาตรฐาน (ISO)

12) **หน่วยงานรับรองมาตรฐานคุณภาพ** หมายถึง องค์กรนิติบุคคลที่ได้รับอนุญาตจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย หรือองค์กรสากลว่าด้วยการกำหนดมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมเกี่ยวเนื่องให้สามารถออกใบรับรองมาตรฐานคุณภาพแก่แหล่งท่องเที่ยวที่ได้ผ่านการตรวจสอบ โดยหน่วยงานตรวจสอบมาตรฐานและผ่านเกณฑ์การประเมินคุณภาพระดับหนึ่งใน 5 ระดับที่กำหนด

3.10.2 เกณฑ์มาตรฐานรางวัลอุตสาหกรรมท่องเที่ยวการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้มีการจัดโครงการประกวดรางวัลอุตสาหกรรมท่องเที่ยว หรือ Thailand Tourism Awards ขึ้นตั้งแต่ พ.ศ. 2539 จนถึงปัจจุบัน ซึ่งได้ให้สถาบันวิจัยสภาวะแวดล้อม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยทำการศึกษากำหนดมาตรฐานเกณฑ์การตัดสินรางวัลอุตสาหกรรมท่องเที่ยวขึ้น ซึ่งการศึกษาได้ทำการกำหนดเกณฑ์มาตรฐานสำหรับรางวัลประเภทต่างๆ รวมทั้งสำหรับแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งมีเกณฑ์มาตรฐาน 6 ด้าน ดังนี้

1) มาตรฐานการบริหารจัดการและคุณภาพของแหล่งท่องเที่ยว

1.1) ด้านการบริหารจัดการ

- แหล่งท่องเที่ยวมีระบบบริหารจัดการที่เหมาะสม โดยคำนึงถึงหลักเกณฑ์ในการจัดการ เพื่อให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวมีคุณภาพ เช่น การจัดการบริหารงานบุคคล การจัดการโครงสร้างพื้นฐานและด้านบริการการท่องเที่ยว เป็นต้น
- แหล่งท่องเที่ยวมีการกำหนดนโยบาย และแผนการดำเนินงานที่ชัดเจนในการปรับปรุงและพัฒนากระบวนการให้บริการ
- การรักษาความปลอดภัยสำหรับนักท่องเที่ยวและทรัพย์สิน ที่เป็นระบบได้มาตรฐานและสามารถพร้อมรับมือภัยคุกคามที่อาจเกิดขึ้นได้
- แหล่งท่องเที่ยวมีหลักการจัดการใช้พื้นที่สำหรับกิจกรรมต่างๆ ได้อย่างเหมาะสมตามสภาพพื้นที่
- กำหนดมาตรการป้องกันการใช้ที่ดินสำหรับกิจกรรมที่ไม่เหมาะสมต่างๆ บริเวณโดยรอบแหล่งท่องเที่ยว เช่น ที่ทิ้งขยะ วัสดุก่อสร้าง แหล่งเสื่อมโทรม เป็นต้น

1.2) ด้านคุณภาพของแหล่งท่องเที่ยว

- สภาพการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว มีความสะดวกและความปลอดภัยเหมาะสมกับแหล่งท่องเที่ยวนั้น เช่น มีป้ายอธิบายเส้นทางที่ชัดเจนและเหมาะสม
- สิ่งอำนวยความสะดวกบริเวณแหล่งท่องเที่ยวที่เพียงพอ เช่น มีที่พักริมทาง ห้องสุขาที่เป็นสัดส่วนและถูกสุขลักษณะ มีพื้นที่จอดรถ สถานที่บริการ เพื่อให้บริการนักท่องเที่ยวอย่างเหมาะสม
- ส่วนบริการนักท่องเที่ยวที่เหมาะสม เป็นสัดส่วน เช่น ศูนย์บริการให้ข้อมูล ข่าวสารร้านค้า ร้านจำหน่ายของที่ระลึก
- การบริการนักท่องเที่ยวอย่างมีมาตรฐาน เช่น การต้อนรับที่ดี มีความเอาใจใส่ต่อลูกค้า และอำนวยความสะดวกอย่างรวดเร็ว

2) บทบาทในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว และการให้การศึกษาเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว

2.1) แหล่งท่องเที่ยวมีระบบการจัดการและป้องกันผลกระทบของกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีต่อสิ่งแวดล้อม

2.2) การดำเนินการให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวแก่นักท่องเที่ยว เช่น ความหมายของชื่อ ความสำคัญและความเป็นมาของแหล่งท่องเที่ยวนั้นๆ กฎข้อห้าม ข้อพึงปฏิบัติ โดยอาจทำเป็นเอกสารแผ่นพับ ป้ายสื่อความหมาย

2.3) ระบบการจัดการรักษาสภาพแวดล้อมบริเวณโดยรอบแหล่งท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์โดยรอบ สิ่งก่อสร้างมีความสอดคล้องกลมกลืนกับสภาพธรรมชาติ

2.4) ระบบการจัดการรักษาความสะอาดบริเวณแหล่งท่องเที่ยวที่มีประสิทธิภาพ และมีระบบป้องกันมลพิษที่เหมาะสม เช่น มีระบบการจัดการน้ำเสียและขยะที่เกิดขึ้นบริเวณแหล่งท่องเที่ยวอย่างเหมาะสม

2.5) การอนุรักษ์พลังงานบริเวณแหล่งท่องเที่ยว เช่น การใช้วัสดุอุปกรณ์ที่ช่วยประหยัดพลังงาน ลดปริมาณการใช้น้ำ และลดปริมาณขยะโดยดำเนินกิจกรรมรีไซเคิล เป็นต้น

3) การส่งเสริมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและเอกลักษณ์ของชุมชนและท้องถิ่น

3.1) ส่งเสริมกิจกรรมที่เน้นถึงความสำคัญทางด้านประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม วิถีชีวิตของประชาชน รวมทั้งมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่น

3.2) การจัดกิจกรรมส่งเสริมเอกลักษณ์ของชุมชนและท้องถิ่น และสนับสนุนการดำเนินงานของท้องถิ่น เพื่อก่อให้เกิดความรักและความภาคภูมิใจและแรงกระตุ้นให้ประชาชนช่วยกันอนุรักษ์คุณค่าของชุมชนของตนในทิศทางที่ยั่งยืน

3.3) ส่งเสริมให้ประชาชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

3.4) บทบาทและส่วนร่วมในชุมชนที่จะสนับสนุนให้เกิดการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

3.5) การเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างชุมชนกับนักท่องเที่ยว เพื่อเป็นการสร้างประสบการณ์ที่ดีกับชุมชน ในขณะที่นักท่องเที่ยวได้รับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบริบทของชุมชนและความเป็นเอกลักษณ์ของสังคมท้องถิ่น

4) การจูงใจพนักงาน นักท่องเที่ยว องค์กรและประชาชนในท้องถิ่นให้เกิดจิตสำนึกและมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

4.1) การดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกันระหว่างพนักงาน นักท่องเที่ยว และประชาชนในท้องถิ่น เพื่อเป็นการสร้างการมีส่วนร่วมในชุมชน

4.2) จัดให้มีการอบรมหรือประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เพื่อเพิ่มความรู้และความเข้าใจให้กับพนักงาน นักท่องเที่ยว และชุมชน

4.3) สนับสนุนการเพิ่มขีดความสามารถของบุคลากรในการจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว

4.4) การส่งเสริมให้พนักงาน นักท่องเที่ยวและประชาชนในท้องถิ่นตระหนักถึงคุณค่าความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวและชุมชน

5) การดำเนินการด้านการตลาดและการสื่อสารการตลาดที่ชัดเจนสม่ำเสมอ

5.1) การประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ โดยอาจเป็นข้อมูลข่าวสารการท่องเที่ยว หรือสื่อโฆษณาต่างๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ

5.2) การจัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวร่วมกับหน่วยงานต่างๆ ในช่วงเทศกาลสำคัญๆ ตลอดทั้งปี เช่น โครงการไทยเที่ยวไทย โครงการท่องเที่ยวไทยไปได้ทุกเดือน

5.3) การชักจูงให้นักท่องเที่ยวภายในประเทศและต่างประเทศมาท่องเที่ยวมากขึ้น ทั้งทางตรงและทางอ้อม

5.4) แผนการตลาดสอดคล้องกับนโยบายของภาครัฐ และมีแผนการติดตามประเมินผลที่สามารถวัดได้

6) การประเมินความสำเร็จของงานที่วัดได้ทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ

6.1) มีระบบการประเมินและติดตามตรวจสอบความสำเร็จของงานที่เหมาะสม

6.2) มีการเก็บรวบรวมข้อมูลสถิติของการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ เช่น ข้อมูลจำนวนนักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการ รายได้จากการให้บริการ ทักษะคิของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวและการดำเนินงาน เป็นต้น

6.3) มีแผนการประเมินผลสำเร็จ ซึ่งประกอบด้วยปัจจัยหลักของความสำเร็จ และตัวชี้วัดการดำเนินการให้เป็นไปตามนโยบายหรือเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้

6.4) การปรับปรุงแก้ไขปัญหา อุปสรรคที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน

การศึกษากำหนดมาตรฐานเกณฑ์การตัดสินรางวัลอุตสาหกรรมท่องเที่ยวยังได้กำหนดเกณฑ์มาตรฐานเฉพาะสำหรับแหล่งท่องเที่ยวแต่ละประเภทเพิ่มเติมจากเกณฑ์พื้นฐาน 6 ข้อข้างต้น โดยแบ่งประเภทของแหล่งท่องเที่ยวออกเป็น 5 ประเภท ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวศิลปวัฒนธรรม แหล่งท่องเที่ยวเพื่อการนันทนาการ แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ดังนี้

1) แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ

- การจัดการรักษาสภาพแวดล้อมบริเวณแหล่งธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพ
- มีการพัฒนาโครงการต่างๆ ที่เหมาะสมกับสิ่งแวดล้อมโดยกำหนดที่ตั้ง ความสูง ลีลันและวัสดุก่อสร้างให้สอดคล้องและกลมกลืนกับสภาพแวดล้อมโดยรอบ
- การดำเนินกิจการต่างๆ ในสถานที่ท่องเที่ยว จะต้องไม่ขัดแย้งกับหลักการอนุรักษ์ธรรมชาติ
- จัดให้มีกิจกรรมการอนุรักษ์โดยมุ่งเน้นให้เกิดความรู้เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมและระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยว การสร้างความตระหนักและปลูกจิตสำนึกแก่นักท่องเที่ยว ประชาชนท้องถิ่น และผู้ที่เกี่ยวข้องอื่นๆ
- มีการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในพื้นที่และเส้นทางท่องเที่ยวเป็นอย่างดี และมีการจัดภูมิทัศน์ตามธรรมชาติโดยการปลูกพันธุ์ไม้ประจำถิ่น

2) แหล่งท่องเที่ยวศิลปวัฒนธรรม

- การจัดรูปแบบการนำเสนอแหล่งท่องเที่ยวศิลปวัฒนธรรมที่ก่อให้เกิดความซาบซึ้งเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม วิถีชีวิตของประชาชน รวมทั้งมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่น

- มีการให้ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม วิถีชีวิตของประชาชน รวมทั้งมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่น

- จัดกิจกรรมที่แสดงให้เห็นถึงความสำคัญทางด้านประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม วิถีชีวิตของประชาชน รวมทั้งมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่น

- มีเอกลักษณ์และลักษณะเฉพาะทางศิลปวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ

3) แหล่งท่องเที่ยวเพื่อการนันทนาการ

- การกำหนดราคาค่าเข้าชม มีระบบการจำลองเวลาเข้าชมล่วงหน้า พร้อมทั้งบุคลากรสนับสนุน

- อุปกรณ์และเครื่องเล่นต่างๆ ต้องมีความปลอดภัย มีการตรวจสอบบำรุงสม่ำเสมอ และมีระบบป้องกันอุบัติเหตุ หรือระบบรักษาความปลอดภัยให้นักท่องเที่ยว

- การจัดกิจกรรมที่สร้างความรู้และความเพลิดเพลินให้นักท่องเที่ยวได้ดี

4) แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

- แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศนั้นต้องเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มีการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม วิถีชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น เพื่อมุ่งเน้นให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน และประชาชนในท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยว

- ระบบการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่เหมาะสม เช่น มีศูนย์ศึกษาธรรมชาติ มีการจัดเส้นทางศึกษาธรรมชาติที่ดี กิจกรรมที่เกิดขึ้นบริเวณแหล่งท่องเที่ยวสอดคล้องกับหลักการอนุรักษ์ธรรมชาติ

- การจัดกิจกรรมบริเวณแหล่งท่องเที่ยวต้องก่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างนักท่องเที่ยวประชาชน และชุมชนโดยรอบแหล่งท่องเที่ยว

- การจัดการระบบสื่อความหมายในแหล่งท่องเที่ยวมีความชัดเจนเหมาะสม สร้างความรู้ความเข้าใจให้กับนักท่องเที่ยวถึงความสัมพันธ์ของระบบนิเวศในท้องถิ่นกับชุมชนที่อยู่ใกล้เคียงและที่ห่างไกล

5) แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

- การให้ความรู้ความเข้าใจในเรื่องการดำเนินกิจการด้านการเกษตรที่ดำเนินอยู่

- ระบบของการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่เหมาะสม เป็นที่พอใจของนักท่องเที่ยว เช่น การจัดเส้นทางนำชมในพื้นที่ มีวิทยากรบรรยายเพื่อให้ความรู้

- จัดกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วม ตลอดจนการสาธิตทางการเกษตร และมีพื้นที่แสดงผลผลิตทางการเกษตร

- รูปแบบกิจกรรมภายในแหล่งท่องเที่ยวไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

3.10.3 มาตรฐานการส่งเสริมการท่องเที่ยว องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น กรุงเทพมหานคร

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กรุงเทพมหานคร ร่วมกับ คณะสังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล (2547) ได้จัดทำมาตรฐานการส่งเสริมการท่องเที่ยว เพื่อให้ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ได้มีแนวทางในการส่งเสริมการท่องเที่ยวในท้องถิ่นของตน โดยยึดตาม องค์ประกอบของการส่งเสริมการท่องเที่ยวในระบบการท่องเที่ยว (Tourism system) ซึ่งการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยใช้เป็นหลักการในการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยว โดยได้กำหนด รายละเอียดหรือตัวชี้วัดในแต่ละมาตรฐานไว้ดังนี้

1) มาตรฐานด้านแหล่งท่องเที่ยว ประกอบด้วยตัวชี้วัด 3 ตัว ได้แก่ มีเส้นทาง เข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว มีสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว และมีระบบดูแลรักษาแหล่งท่องเที่ยว

2) มาตรฐานด้านการบริการการท่องเที่ยว ประกอบด้วยตัวชี้วัด 8 ตัว ได้แก่ มีบริการด้านความปลอดภัย มีบริการรถสาธารณะและร้านอาหาร มีบริการสินค้าและของที่ระลึก มีบริการที่พักค้างแรมสำหรับนักท่องเที่ยว มีบริการนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ มีบริการด้านบันเทิง และ นันทนาการ มีบริการด้านสารสนเทศ และมีบริการด้านขนส่ง

3) มาตรฐานด้านการตลาดท่องเที่ยว ประกอบด้วยตัวชี้วัด 3 ตัว ได้แก่ มีการ กำหนดแผนการตลาดท่องเที่ยว มีการสร้างเส้นทางหรือกิจกรรมท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว และจัด ให้มีการโฆษณาไปยังกลุ่มนักท่องเที่ยว

ทั้งนี้มาตรฐานในแต่ละด้านได้กำหนดตัวชี้วัดเพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงาน โดยตัวชี้วัดมี 2 ระดับ ได้แก่

- **ตัววัดขั้นพื้นฐาน** หมายถึง ตัวชี้วัดที่มีความสำคัญและเป็นภารกิจที่ ตอบสนองความจำเป็นพื้นฐานในการส่งเสริมการท่องเที่ยว เพื่อกำหนดให้องค์กรปกครองตนเอง ส่วนท้องถิ่นต้องดำเนินการ

- **ตัววัดขั้นพัฒนา** หมายถึง ตัวชี้วัดที่มีความสำคัญและเป็นภารกิจที่มีการ พัฒนายกระดับการส่งเสริมการท่องเที่ยวให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น หรือก้าวหน้ากว่ามาตรฐาน ตัววัดขั้นพื้นฐาน และกำหนดให้องค์กรปกครองตนเองส่วนท้องถิ่นอาจจะทำ หรือเลือกทำตาม ศักยภาพขององค์กรปกครองตนเองส่วนท้องถิ่นนั้นๆ

เมื่อทำการศึกษาแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวและแนวทางในการกำหนด ตัวชี้วัดพร้อมทั้งวิธีการประเมินจากแหล่งต่างๆ รวมถึงการศึกษาในส่วนของนโยบายและระเบียบ ของทางราชการทหารแล้ว ผู้วิจัยจะได้แนวทางเบื้องต้นในการกำหนดกรอบหรือประเด็นที่สำคัญใน การประเมิน ซึ่งในส่วนของตัวชี้วัดแต่ละตัวจะเป็นปัจจัยที่จะทราบได้จากการทำการศึกษในส่วน ต่อไป

4. บริบทของพื้นที่ที่ทำการศึกษา

4.1 โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า จังหวัดนครนายก

โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าได้รับพระมหากรุณาธิคุณจากพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาจุฬาลงกรณ์พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงสถาปนาขึ้นเมื่อวันที่ 5 สิงหาคม 2430 ณ บริเวณพระราชวังสราญรมย์ โดยในระยะแรกชื่อว่า “กะเต็ตสกูล” ปัจจุบันเป็นที่ตั้งของกรมแผนที่ทหาร ครั้นต่อมาเมื่อวันที่ 26 ธันวาคม 2452 ได้ย้ายสถานที่ตั้งโรงเรียนนายร้อยชั้นมัธยมไปอยู่ที่ถนนราชดำเนินนอก เพื่อความเหมาะสมกับสถานการณ์และได้มีการปรับปรุงหลักสูตรและเปลี่ยนชื่อเป็น โรงเรียนนายร้อยทหารบก ในปีพุทธศักราช 2477 จากนั้นได้เพิ่มหลักสูตรโรงเรียนเทคนิทหารบก เพื่อผลิตนายทหารในบางเหล่า จนเมื่อถึงปีพุทธศักราช 2491 ได้รวมหลักสูตรทั้งสองเข้าด้วยกันและขอพระราชทานนามจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ให้กับโรงเรียนนายร้อยหลักสูตรใหม่ว่า “โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า” เพื่อเฉลิมพระเกียรติและรำลึกในพระมหากรุณาธิคุณแห่งองค์พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

ต่อมาในปีพุทธศักราช 2510 กองทัพบกได้กำหนดแนวนโยบายที่จะย้ายโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า ไปตั้ง ณ สถานที่ใหม่ที่เหมาะสมสำหรับการเป็นโรงเรียนนายร้อยหลักของประเทศ และเมื่อต้นปี 2524 ความทราบถึงพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จึงทรงมีพระราชดำริให้ย้ายโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า มาอยู่ ณ ที่ตั้งใหม่ บริเวณเขาชะโงก อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก ซึ่งมีพื้นที่ทั้งสิ้น 19,290 ไร่ และในวันที่ 5 สิงหาคม 2524 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พร้อมด้วย พลตรีหญิงสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (พระยศในขณะนั้น) ได้เสด็จพระราชดำเนินมากระทำพิธีวางศิลาฤกษ์ และเริ่มทำการก่อสร้างตั้งแต่วันที่ 1 มิถุนายน 2526 จนแล้วเสร็จในปีพุทธศักราช 2529 และโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า ยังได้รับพระมหากรุณาธิคุณจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พร้อมด้วย พลตรีหญิงสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินมาทรงเปิดโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า ณ จังหวัดนครนายก เมื่อวันที่ 5 สิงหาคม 2529

ตามที่กองทัพบกได้มอบนโยบายให้โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า ดำเนินการเปิดเป็นแหล่งท่องเที่ยวให้กับประชาชนทั่วไปได้เข้ามาสัมผัสกับหน่วยตั้งแต่ปี 2541 เป็นต้นมา โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า โดยผู้บัญชาการโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า ซึ่งเป็นประธานคณะกรรมการบริหารการท่องเที่ยว รร.จปร. และมีผู้บังคับหน่วยขึ้นตรงของโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าเป็นคณะทำงาน ได้วางรูปแบบของการดำเนินการ จัดตั้งเป็นศูนย์บริการท่องเที่ยว เพื่อรับผิดชอบงานการท่องเที่ยวภายในโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าโดยตรง และได้ส่งผลงานเข้าประกวดโครงการรางวัลยอดเยี่ยมอุตสาหกรรมท่องเที่ยว (Tourism Awards) ครั้งที่ 3 ประจำปี 2543 เมื่อวันที่ 5 เมษายน 2543 ผลการพิจารณาตัดสินรางวัล เป็นที่น่ายินดีว่าศูนย์บริการท่องเที่ยวโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า ได้รับรางวัลยอดเยี่ยมอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ประเภท “รางวัลดีเด่นประเภทโครงการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยว” โดยมี นายอดิศักดิ์ โพธารามิก

รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี เป็นผู้มอบรางวัล เมื่อวันที่ 27 กันยายน 2543 ณ ห้องวิภาวดี บอลรูม โรงแรมเซ็นทรัล แกรนด์พลาซ่า กรุงเทพมหานคร

ปัจจุบันได้ยกฐานะศูนย์บริการท่องเที่ยวโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า เป็นสำนักงานท่องเที่ยวโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า มีผู้อำนวยการสำนักงานท่องเที่ยวโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า เป็นผู้บริหารงาน

4.2 ค่ายฝึกนักศึกษาวิชาทหาร เขาชนไก่ จังหวัดกาญจนบุรี

ค่ายฝึกนักศึกษาวิชาทหาร เขาชนไก่ เป็นหน่วยขึ้นตรงของศูนย์การกำลังสำรอง หน่วยบัญชาการรักษาดินแดน (กรมการรักษาดินแดน เดิม) ตั้งอยู่ ณ ตำบลลาดหญ้า อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี บนเส้นทางถนนกาญจนบุรี-เขื่อนศรีนครินทร์ ห่างจากกรุงเทพมหานคร 150 กิโลเมตร ใช้เวลาเดินทางเพียง 2 ชั่วโมงเศษ เป็นพื้นที่ซึ่งใช้ในการฝึกภาคสนามประจำปีให้กับ นักศึกษาวิชาทหาร (รต.) ทั้งชายและหญิงจากส่วนกลาง โดยมี ศูนย์การกำลังสำรอง หน่วยบัญชาการรักษาดินแดน เป็นผู้รับผิดชอบการฝึก มีพื้นที่ 19,000 ไร่ แต่มีการใช้พื้นที่เพื่อการฝึกประมาณ 6,000 ไร่ เปิดทำการฝึกภาคสนามเพื่อทบทวนวิชาความรู้และทักษะทางทหารในช่วงเดือนมกราคม – มีนาคม ของทุกปี และมีนักศึกษาวิชาทหารหมุนเวียนกันเข้ารับการฝึกปีละประมาณ 60,000 – 70,000 คน ถือเป็นสถานที่เพาะบ่มประสบการณ์ทางทหารที่เยาวชนส่วนใหญ่ที่ได้สัมผัสมักไม่เคยลืม

เขาชนไก่ เป็นภูเขาขนาดย่อม ประกอบด้วยยอดสูง 3 ยอด จุดที่สูงที่สุดประมาณ 272 ฟุต หรือประมาณ 5 เส้น มีระยะทางเดินขึ้นเขาประมาณ 3 กิโลเมตร ด้วยชัยภูมิที่เป็นต่อและอยู่กลางเมืองกาญจนบุรี จึงถูกใช้เป็นจุดตรวจกำลังของข้าศึก ทำให้ทหารไทยสามารถมองเห็นการเคลื่อนไหวของข้าศึกที่กำลังเดินทัพผ่านที่ราบก่อนถึงตัวเมืองกาญจนบุรีได้อย่างชัดเจน และสามารถส่งกำลังมาสกัดกันไว้ได้ทุกครั้ง และในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น ในช่วงการบสมรภูมิสงคราม 9 ทัพ ยอดเขาชนไก่อีกเป็นจุดตรวจการณ์สำคัญและมีผลให้ทหารไทยมีชัยชนะเหนือทหารพม่าได้อย่างเด็ดขาด กล่าวกันว่าได้มีการสร้างเจดีย์เพื่อเป็นอนุสรณ์แห่งชัยชนะสงครามทุ่งลาดหญ้าครั้งนั้น โดยมีหลักฐานยืนยัน คือ ซากเจดีย์โบราณที่พบบนยอดเขาชนไก่

เมื่อพื้นที่บริเวณเขาชนไก่ ได้รับมอบหมายให้เป็นพื้นที่การฝึกภาคสนามสำหรับนักศึกษาวิชาทหาร จึงได้มีการพัฒนาพื้นที่ มีสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐาน ไม่ว่าจะเป็น โรงผลิตน้ำประปา โรงนอนสำหรับนักศึกษาหญิงจำนวน 9 หลัง ที่จุคนได้กว่า 450 คน พร้อมห้องสุขาและห้องอาบน้ำ มีอาคารฝ่ายสุทกรรมหรือโรงประกอบอาหาร ซึ่งกล่าวกันว่าเป็นโรงประกอบอาหารที่ทำกับข้าวเลี้ยงคนมากที่สุดเฉลี่ยวันละกว่า 6,000 คน มีฝ่ายการแพทย์ซึ่งพร้อมรับผู้ป่วยตลอดเวลา มีพื้นที่สวัสดิการร้านอาหาร เครื่องดื่ม และจุดโทรศัพท์ รวมถึงมีพื้นที่สำหรับรับรองผู้ปกครองที่เดินทางมาเยี่ยมบุตรหลานระหว่างการฝึกด้วย

ด้วยเรื่องราวจากประสบการณ์การฝึกภาคสนามที่เล่าต่อกันมาปีแล้วปีเล่าประกอบกับเรื่องราวทางประวัติศาสตร์อันยาวนานของพื้นที่ ทำให้ค่ายฝึกนักศึกษาวิชาทหาร เขาชนไก่ ได้รับ

ความสนใจจากผู้ปกครองและเยาวชนที่เตรียมตัวเข้ารับการฝึกเป็นจำนวนมาก จนเมื่อปี พ.ศ. 2540 ในสมัยที่ พลเอก สุรยุทธ์ จุลานนท์ เป็นผู้บัญชาการทหารบก ได้มีการจัดตั้งโครงการ “พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหาร” เพื่อสนับสนุนนโยบายด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวของรัฐและสนับสนุนงานด้านกิจการพลเรือน หน่วยบัญชาการรักษาดินแดน หรือ กรมการรักษาดินแดน ในขณะนั้น จึงได้รับนโยบายดังกล่าวมาพัฒนาเป็นโครงการ “ค่ายฝึกเปิดเขาสนไก่อ” เพื่อรองรับการเดินทางเข้ามาสัมผัสประสบการณ์การฝึกวิชาทหารแบบเดียวกับที่ รด. ทำการฝึก ซึ่งได้รับการตอบรับจากนักท่องเที่ยวเป็นอย่างดี

ปัจจุบันค่ายฝึกนักศึกษาวิชาทหารเขาสนไก่อ จังหวัดกาญจนบุรี นอกจากจะทำการฝึกภาคสนามให้นักศึกษาวิชาทหารแล้ว ในช่วงที่ค่ายฯ เว้นว่างจากการฝึกยังเปิดให้สถานศึกษาต่างๆ ได้นำเยาวชนมาเข้าค่ายพัฒนาความสัมพันธ์ เสริมสร้างความสามัคคีและความมีระเบียบวินัยอีกด้วย

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

5.1 การท่องเที่ยวในเขตทหาร

ศนิกาญจน์ เทพกาญจนา (2542) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวที่มายังโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า จังหวัดนครนายก พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะมาท่องเที่ยวโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าครั้งนี้เป็นครั้งแรก โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อท่องเที่ยวพักผ่อนส่วนตัว ส่วนใหญ่จะมากับกลุ่มเพื่อน พาหนะที่ใช้เดินทางคือ รถนำเที่ยวของกลุ่ม สำหรับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวสรุปเรียงตามลำดับความสำคัญที่นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญ คือ ปัจจัยด้านแหล่งท่องเที่ยว ปัจจัยด้านที่ตั้งและระยะทาง ปัจจัยด้านค่าใช้จ่ายในการเดินทาง ปัจจัยด้านการประชาสัมพันธ์

ผลการวิจัยพบว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะเดินทางมาท่องเที่ยว ณ โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าครั้งนี้เป็นครั้งแรก โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อท่องเที่ยวพักผ่อนส่วนตัว ส่วนใหญ่จะมากับกลุ่มเพื่อน พาหนะที่ใช้เดินทางคือ รถนำเที่ยวของกลุ่ม สำหรับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวสรุปเรียงตามลำดับความสำคัญที่นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญ คือ ปัจจัยด้านแหล่งท่องเที่ยว ปัจจัยด้านที่ตั้งและระยะทาง ปัจจัยด้านค่าใช้จ่ายในการเดินทาง ปัจจัยด้านการประชาสัมพันธ์

อุษณีย์ ศรีภูมิ (2544) ได้ศึกษาความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยวทัศนศึกษาในเขตฐานทัพเรือสัตหีบ พบว่า นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นต่อการท่องเที่ยวในเขตฐานทัพเรือสัตหีบในระดับดีมาก ในเรื่องของความสะดวกในการเดินทาง ความสะดวกในการผ่านเข้าออก ความสวยงามของสภาพแวดล้อม การรักษาความสะอาด และการรักษาความปลอดภัย ในระดับค่อนข้างดี ส่วนเรื่องการจัดการสิ่งอำนวยความสะดวก การประชาสัมพันธ์ และการจัดจำหน่ายของที่ระลึก ความเห็นต่อกิจกรรมทัศนศึกษาที่ได้ไปเยี่ยมชมโดยรวมอยู่ในระดับดีมาก เรียงลำดับตามความ

คิดเห็นในเชิงบวก ดังนี้ การเยี่ยมชมศูนย์อนุรักษ์พันธุ์เต่าทะเล กิจกรรมค่ายพักแรม อาคารพิพิธภัณฑ์ทหารนาวิกโยธิน การเยี่ยมชมเรือรบหลวง ศูนย์อนุรักษ์และฟื้นฟูสภาพแวดล้อมทางทะเล การทัศนศึกษาบริเวณอ่าวสัตหีบ และกิจการสโมสรเรือใบ สำหรับผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ปัจจัยด้านอายุ และระดับการศึกษาของนักท่องเที่ยวที่แตกต่างกัน ส่งผลให้มีความเห็นต่อการท่องเที่ยวต่างกัน ส่วนปัจจัยด้านอื่นๆ ได้แก่ เพศ สถานภาพ อาชีพ รายได้ที่แตกต่างกัน ไม่ส่งผลให้มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สิริพงศ์ สิริกุลสิงห์ (2546) ได้ทำการศึกษา ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการให้บริการนันทนาการของหน่วยบัญชาการสงครามพิเศษ ค่ายสมเด็จพระนารายณ์มหาราช จังหวัดลพบุรี จำแนกตามตัวแปร เพศ อายุระดับการศึกษา และความมุ่งหมายของการท่องเที่ยว โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวและร่วมกิจกรรมนันทนาการ จำนวน 330 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการให้บริการนันทนาการ เป็นมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าคะแนนเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุระหว่าง 25-34 ปี การศึกษาระดับ ปวส./อนุปริญญา ทั้งนี้เมื่อพิจารณาเกี่ยวกับระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการให้บริการนันทนาการ พบว่า มีระดับความพึงพอใจโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ทั้งตัวแปร เพศ อายุ และระดับการศึกษา มีความถี่ของความพึงพอใจสูงสุดอยู่ในระดับมาก คือ 5.191 คิดเป็นร้อยละ 70.99

ณรงค์ฤทธิ์ หวังพัฒน์พาณิชย์ (2546) ได้ทำการศึกษาพฤติกรรมและความพึงพอใจการท่องเที่ยวแบบผจญภัยของนักท่องเที่ยวไทย กรณีศึกษาโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า จังหวัดนครนายก กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ นักท่องเที่ยวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวในโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า จังหวัดนครนายก จำนวน 400 คนโดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผลการวิจัยพบว่า นักท่องเที่ยวไทยเป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย โดยส่วนใหญ่จะมีอายุ 25-29 ปี จบการศึกษาระดับปริญญาตรี เป็นพนักงานบริษัทเอกชน มีรายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 5,000 บาท รับข้อมูลข่าวสารด้านการประชาสัมพันธ์จากปากต่อปาก มาเข้าร่วมกิจกรรมได้หน้าผาจำลอง มากับกลุ่มเพื่อน โดยมีสาเหตุการเดินทางมาท่องเที่ยวเพื่อสัมผัสธรรมชาติ และมาโดยรถยนต์ กิจกรรมท่องเที่ยวที่ชอบมากที่สุด คือ ปีนเขา/ไต่เขา มีความถี่ในกิจกรรมท่องเที่ยวแบบผจญภัยโดยเฉลี่ย 1-2 ครั้งต่อปี เหตุผลในการท่องเที่ยวแบบผจญภัยในระดับความสำคัญมาก คือ ต้องการทดสอบสมรรถภาพของตนเอง นักท่องเที่ยวไทยมีความพึงพอใจในกิจกรรมทางทหารอยู่ในระดับพอใจอย่างมาก คือ ได้ผจญภัยกับสิ่งแปลกใหม่ในชีวิต พฤติกรรมการท่องเที่ยวแบบผจญภัยของ

นักท่องเที่ยวไทย มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในกิจกรรมท่องเที่ยวทางทหารของนักท่องเที่ยวไทยในระดับสูงและในทิศทางเดียวกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01

พจนีย์ ขวัญเมือง (2547) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมาท่องเที่ยวในพื้นที่ทหารของโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า จังหวัดนครนายก โดยมีวัตถุประสงค์ 2 ประการ คือ เพื่อทราบถึงข้อมูลทั่วไปของศูนย์บริการนักท่องเที่ยวในพื้นที่ทหารของโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า จังหวัดนครนายก และเพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมาท่องเที่ยวในพื้นที่ทหารของโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า จังหวัดนครนายก โดยใช้ข้อมูลปฐมภูมิเป็นหลักที่ได้จากการออกแบบสอบถาม ทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญจำนวน 400 ตัวอย่างจากนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวยังโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูล ได้ทำการวิเคราะห์โดยใช้แบบจำลองสมการถดถอยแบบโลจิสติก

ผลการศึกษาพบว่า ลักษณะของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุระหว่าง 20-29 ปี รายได้เฉลี่ยอยู่ในช่วงระหว่าง 10,000-19,999 บาท มีค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวเฉลี่ยต่อครั้งต่ำกว่า 1,000 บาท นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เดินทางมาท่องเที่ยวเอง ทราบข้อมูลข่าวสารการท่องเที่ยวจากเพื่อนและครอบครัวแนะนำ มีความพึงพอใจในกิจกรรม ในสถานที่ท่องเที่ยว และในการบริการ การท่องเที่ยวในระดับมาก ความแตกต่างของปัจจัยส่วนประสมการตลาดจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า เพศ อายุ รายได้ ค่าใช้จ่ายที่แตกต่างกันทำให้ระดับความพึงพอใจในกิจกรรมท่องเที่ยวและในสถานที่ท่องเที่ยวมีความแตกต่างกัน ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับการรับรู้ข่าวสารการท่องเที่ยวและรูปแบบของการมาท่องเที่ยว พบว่า เพศ อายุ สถานภาพ รายได้ มีความสัมพันธ์กับการรับรู้ข่าวสารการท่องเที่ยวทางโทรทัศน์ วิทยุ เพศของนักท่องเที่ยวนั้นมีความสัมพันธ์กับรูปแบบการมาท่องเที่ยว

ส่วนผลการวิเคราะห์แบบจำลองสมการถดถอยแบบโลจิสติก พบว่า มีตัวแปรอิสระ 3 ตัวที่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตาม ได้อย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ได้แก่ อายุ ความพึงพอใจในสถานที่ท่องเที่ยวภายในโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า และรูปแบบการมาท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว

ประภัสสร ศรีภักดี (2548) ได้ศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการบริการและกิจกรรมนันทนาการของค่ายฝึกนักศึกษาวิชาทหารเขาชนไก่ จังหวัดกาญจนบุรี พบว่า นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจต่อการบริการและกิจกรรมนันทนาการของค่ายฝึกนักศึกษาวิชาทหารเขาชนไก่ จังหวัดกาญจนบุรี โดยรวมอยู่ในระดับดีมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านบุคลากร ด้านกิจกรรม ด้านสถานที่ อุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวกและด้านการให้บริการ มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ในประเด็นเรื่องเพศของนักท่องเที่ยวที่ต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการบริการและกิจกรรมนันทนาการของค่ายฝึกนักศึกษาวิชาทหารเขาชนไก่ จังหวัดกาญจนบุรี โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าด้านการให้บริการ ด้านบุคลากร ด้านกิจกรรม แตกต่างกัน

อย่างมีนัยสำคัญ ในประเด็นเรื่องอายุของนักท่องเที่ยวที่ต่างกัน พบว่าโดยรวมไม่มีความแตกต่างกัน แต่หากพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการให้บริการ ด้านบุคลากร ด้านกิจกรรม มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ และในประเด็นเรื่องรายได้ที่ต่างกัน พบว่า มีความพึงพอใจโดยรวม ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านสถานที่ อุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวก และด้านการให้บริการ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

นิโรธ ฉายะกุล (2548) ได้ทำการศึกษาการบริหารจัดการโครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวของหน่วยทหารบกพิเศษ พื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี และยังได้ศึกษาแนวทางในการส่งเสริมการท่องเที่ยวรวมทั้งปัญหา และแนวทางการแก้ไขของโครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวของหน่วยทหารบกพิเศษในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกต่อผู้บริหาร และเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบเกี่ยวกับ โครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวของหน่วยงานทหารบกพิเศษ และศึกษาจากข้อมูลโครงการส่งเสริมการท่องเที่ยว ของหน่วยบัญชาการสงครามพิเศษซึ่งได้รับนโยบายการส่งเสริมการท่องเที่ยวในหน่วยทหารจากกองทัพบก มาดำเนินการในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี นอกจากนั้นยังได้ศึกษาจากเอกสารเกี่ยวกับ ยุทธศาสตร์การพัฒนากการท่องเที่ยวไทย ของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ซึ่งถือว่าเป็นนโยบายหลักของรัฐบาลในด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยว โดยหวังระยะเวลาการศึกษาระหว่าง เดือน เมษายน - มิถุนายน 2548

ผลการศึกษาพบว่า ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบต่อโครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวของหน่วยทหารบกพิเศษ สามารถบริหารจัดการเป็นอย่างดี ทำให้เพิ่มศักยภาพการแข่งขันด้านการท่องเที่ยว การพัฒนาสินค้าและบริการ การท่องเที่ยวแบบบูรณาการของจังหวัดลพบุรี ได้เป็นอย่างดี อย่างไรก็ตาม มีปัญหาบางประการที่ต้องแก้ไข เช่น นโยบายการท่องเที่ยว ระดับกองทัพบกยังขาดความชัดเจน ความไม่คล่องตัวในการบริการนักท่องเที่ยว ขาดความรู้และประสบการณ์ในการบริหารเชิงธุรกิจ การโฆษณาและประชาสัมพันธ์น้อย เป็นต้น

ผดุงเกียรติ โปร่งจิตต์ และ เสกสรรค์ ยงวิชัย (2549) ได้ทำการศึกษาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวและหาแนวทางในการพัฒนาการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวในหน่วยทหาร ณ ค่ายเปรมติณสูลานนท์ อำเภอป่าพอง จังหวัดขอนแก่น พบว่าพื้นที่ค่ายเปรมติณสูลานนท์ มีศักยภาพเหมาะสมกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยมีโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกพร้อมที่จะรองรับด้านการท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวที่มาที่นี่มีความต้องการในการท่องเที่ยวทางธรรมชาติมากที่สุด รองลงมาคือ การท่องเที่ยวเชิงผจญภัย โดยมีกิจกรรมที่สนใจมาก ได้แก่ การเดินป่าชมธรรมชาติ เข้าค่ายพักแรม/แคมป์ปิ้ง และกิจกรรมทางทหาร ส่วนด้านการบริหารจัดการพบว่าควรพัฒนาและปรับปรุงองค์การที่รองรับด้านการท่องเที่ยวให้พร้อมที่จะดำเนินงานในอนาคต ควรจัดกิจกรรมให้ตรงกับความต้องการของนักท่องเที่ยว และเพิ่มการประชาสัมพันธ์ให้มากขึ้น

รวมทั้งประสานงานสร้างเครือข่ายด้านการท่องเที่ยวเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียงเพื่อดึงดูดให้นักท่องเที่ยวมาใช้บริการค่ายฯ ให้มากขึ้น

วรา สวัสดิ์ผล และคนอื่นๆ (2550) ได้ทำการศึกษาแนวทางการบริหารจัดการและออกแบบพื้นที่ท่องเที่ยวเชิงผจญภัยในหน่วยทหารของกองทัพบก โดยศึกษาความพร้อมของพื้นที่ในหน่วยทหารทุกภูมิภาคทั้งในด้านลักษณะทางกายภาพ ได้แก่ ตำแหน่งที่ตั้งและรูปแบบอาคารของสิ่งอำนวยความสะดวก มีการวิเคราะห์รูปแบบของกิจกรรมท่องเที่ยวทางทหารในพื้นที่จากพฤติกรรมความต้องการของนักท่องเที่ยว ประกอบการศึกษาการบริหารจัดการพื้นที่ รวมทั้งการมีส่วนร่วมระหว่างหน่วยทหารกับชุมชน

ผลการวิจัยพบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีอายุ 16-35 ปี เดินทางมาจากจังหวัดอื่นๆ เน้นการท่องเที่ยวแบบกลุ่ม ในกิจกรรมที่มีมาตรฐานการป้องกันอุบัติเหตุ มีความท้าทาย สามารถเสริมความรู้และทักษะได้ดี เช่น การเดินป่าผจญภัย การเดินป่าเชิงอนุรักษ์ อีกทั้งมีความต้องการให้หน่วยทหารร่วมมือกับชุมชนในการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับวิถีชีวิตของชุมชนในรูปแบบต่างๆ ทั้งนี้ข้อเสนอจากการวิจัยสะท้อนว่า แนวทางการออกแบบและบริหารจัดการพื้นที่ท่องเที่ยวเชิงผจญภัยในหน่วยทหารของกองทัพบกเป็นแนวทางในการกำหนดลักษณะเขตกำหนดกิจกรรมภายใต้โครงการบริหารจัดการแบบรวมศูนย์เชิงบูรณาการ โดยแนวทางดังกล่าวจะเกิดขึ้นอย่างมีคุณภาพ นำมาซึ่งความร่วมมือระหว่างทหารกับชุมชน เมื่อมีกลไกที่ทำหน้าที่ประสานงานเป็นหน่วยงานท้องถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในด้านเครื่องมือ การแบ่งปันลูกค้า และการแลกเปลี่ยนข่าวสารระหว่างกัน

5.2 การกำหนดดัชนีชี้วัดมาตรฐานคุณภาพ

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย โดยมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ร่วมกับ สถาบันสิ่งแวดล้อมไทย (2544) ได้ดำเนินโครงการศึกษาเพื่อจัดทำดัชนีวัดคุณภาพมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยว โดยได้กำหนดมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวจำนวน 7 มิติ (114 ดัชนี) ดังนี้

- มิติด้านสภาพทางกายภาพของแหล่งท่องเที่ยว
- มิติด้านการอนุรักษ์และรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม
- มิติด้านเศรษฐกิจ-สังคม
- มิติด้านศิลปวัฒนธรรม
- มิติด้านคุณค่าทางประวัติศาสตร์และโบราณคดี
- มิติด้านคุณค่าทางการศึกษาและการเรียนรู้
- มิติด้านการบริหารจัดการ

สถาบันวิจัยสภาวะแวดล้อม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ร่วมกับ สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา (2548) ได้ทำการศึกษาและกำหนดดัชนีวัดมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยแยกประเภทของแหล่งธรรมชาติที่จะทำการประเมินออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ แหล่งธรรมชาติที่ยังไม่มีการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยว และแหล่งธรรมชาติที่มีการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยว โดยได้กำหนดองค์ประกอบที่จะประเมินความเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศไว้ 4 ด้านตามแนวคิดองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 4 ประการ ได้แก่ ศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การจัดการด้านการใช้ประโยชน์ของพื้นที่เพื่อให้เกิดความยั่งยืน การจัดการด้านการให้ความรู้และสร้างจิตสำนึก และการมีส่วนร่วมของชุมชนในกิจกรรมการท่องเที่ยว สรุปว่ามีการประเมิน 4 มิติ รวมทั้งสิ้น 12 ดัชนี

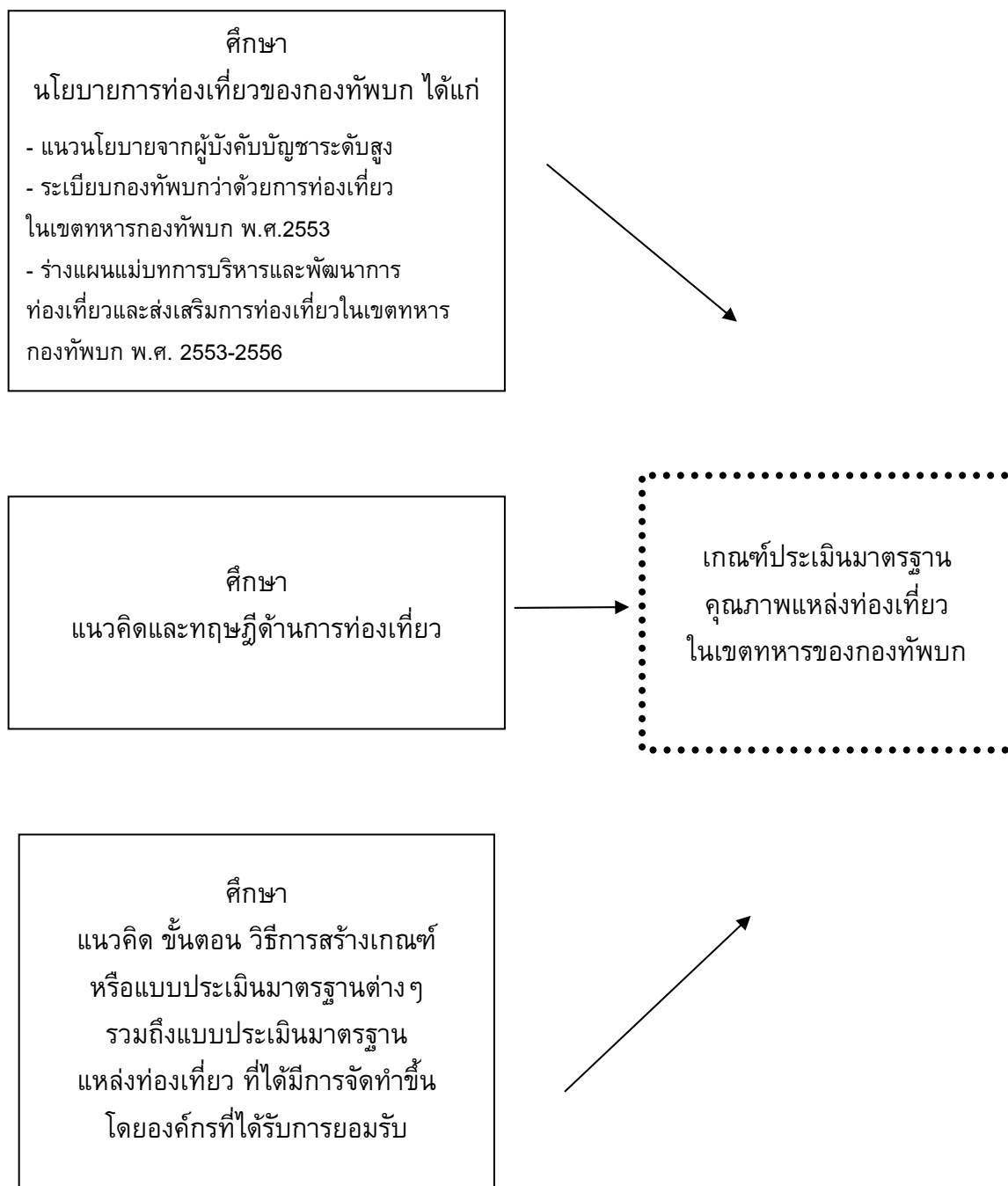
ศิริกาญจน์ กิตติชยานนท์ (2550) ได้ทำการสร้างมาตรฐานตลาดน้ำเพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และทำการเปรียบเทียบมาตรฐานตลาดน้ำที่ได้กับสภาวะปัจจุบันของตลาดน้ำตลิ่งชัน

ผลการวิจัยพบว่า มาตรฐานตลาดน้ำเพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมี 5 ด้าน ได้แก่ ด้านลักษณะทางกายภาพของแหล่งท่องเที่ยว ด้านลักษณะการจัดการและบริการแหล่งท่องเที่ยว ด้านสังคมและศิลปวัฒนธรรม ด้านการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม และด้านเศรษฐกิจ ได้ดัชนีชี้วัดจำนวนทั้งสิ้น 48 ข้อ ส่วนในการเปรียบเทียบสภาวะปัจจุบันของตลาดน้ำตลิ่งชันกับตลาดน้ำมาตรฐาน พบความแตกต่างในทุกด้านและทุกดัชนีของมาตรฐานตลาดน้ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา (2552) ได้จัดทำแบบประเมินคุณภาพด้านการท่องเที่ยว เพื่อให้จังหวัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดอย่างมีประสิทธิภาพและได้มาตรฐาน โดยแบ่งการประเมินออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ 1) ประเภทแหล่งท่องเที่ยว จำนวน 12 แหล่ง ได้แก่ มาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ มาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ มาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม มาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวทางศิลปวิทยาการ มาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวเพื่อนันทนาการ มาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ น้ำพุร้อนธรรมชาติ มาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวประเภทชายหาด มาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวประเภทน้ำตก มาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติประเภทเกาะ และมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติประเภทแก่ง มาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติประเภทถ้ำ และ 2) ประเภทบริการการท่องเที่ยว จำนวน 8 ชนิด ได้แก่ ได้แก่ มาตรฐานบริการอาหารเพื่อการท่องเที่ยว มาตรฐานการบริการอาหารฮาลาลเพื่อการท่องเที่ยว มาตรฐานที่พักเพื่อการท่องเที่ยว (มาตรฐานโรงแรม) มาตรฐานกิจกรรมล่องแก่ง มาตรฐานกิจกรรมเดินป่า มาตรฐานกิจกรรมปีนหน้าผา มาตรฐานกิจกรรมดูนก และมาตรฐานโฮมสเตย์ รวมจำนวนทั้งสิ้น 20 มาตรฐาน

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการศึกษาและทบทวนแนวคิด ทฤษฎี รวมทั้งงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้มากำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังต่อไปนี้

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

จากประเด็นที่น่าสนใจว่า หากกองทัพบกจะดำเนินการพัฒนาการท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบกโดยเฉพาะอย่างยิ่งแหล่งท่องเที่ยวประเภทนั้นทนาการทางทหาร ให้มีมาตรฐานเป็นที่ยอมรับ ย่อมสมควรที่จะมีการกำหนดเกณฑ์มาตรฐานสำหรับตรวจสอบคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบก รวมถึงการบริหารจัดการและกิจกรรมที่เกี่ยวข้องเป็นการเฉพาะ เพื่อเป็นตัวกระตุ้นให้หน่วยทหารทั่วประเทศที่มีแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ ได้ปรับปรุงคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวการบริหารจัดการและกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง ให้มีมาตรฐานเป็นที่ยอมรับในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวต่อไป ภายใต้หลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน ผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาเรื่อง “การสร้างเกณฑ์ประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบก” โดยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง
 2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
 3. กระบวนการสร้างเกณฑ์ประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบก
 4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
 5. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล
 6. การสำรวจทรัพยากรการท่องเที่ยวและการตรวจสอบสิ่งอำนวยความสะดวก
 7. การประมวลผลเกณฑ์ประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบก
- ร่วมกับการสำรวจทรัพยากรการท่องเที่ยวและการตรวจสอบสิ่งอำนวยความสะดวก

การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย

กลุ่มที่ 1 ผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยวในเขตทหาร

กลุ่มที่ 2 นายทหารสัญญาบัตรสังกัดกองทัพบก ผู้มีประสบการณ์ในงานด้านการท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบก

กลุ่มที่ 3 เจ้าหน้าที่ฝ่ายติดตามความก้าวหน้าและประเมินผล สำนักงานส่งเสริมการท่องเที่ยวกองทัพบก

การเลือกกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้จากการพิจารณาเลือกบุคคลโดยวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) จำนวน 3 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มตัวอย่างที่ 1 ได้แก่ กลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยวในเขตทหาร จำนวน 6 คน ทำหน้าที่ให้ข้อมูลในการสร้างเกณฑ์ประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารของ กองทัพบก ประกอบด้วย หัวหน้าฝ่ายวางแผนและประสานงาน สำนักงานส่งเสริมการท่องเที่ยว กองทัพบก หัวหน้าฝ่ายติดตามความก้าวหน้าและประเมินผล สำนักงานส่งเสริมการท่องเที่ยว กองทัพบก ผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมการท่องเที่ยวกองทัพบก และนายทหารสัญญาบัตรผู้มี ประสบการณ์ในงานด้านการท่องเที่ยวในเขตทหารจากหน่วยทหารในสังกัดกองทัพบก จำนวน 1 คน นักวิชาการด้านการท่องเที่ยว จำนวน 1 คน และบุคลากรจากบริษัทนำเที่ยวที่มีประสบการณ์ในการนำนักท่องเที่ยวมายังแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบก จำนวน 1 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ 2 ได้แก่ นายทหารสัญญาบัตรผู้มีประสบการณ์ในงานด้านการท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบก จำนวน 16 คน โดยคัดเลือกจากสำนักงานส่งเสริมการท่องเที่ยวของหน่วยทหารในสังกัดกองทัพบกซึ่งมีจำนวน 4 กองทัพภาค กองทัพภาคละ 4 หน่วย หน่วยละ 1 คน ทำหน้าที่ในการพิจารณาและแสดงความคิดเห็นในเรื่องความเหมาะสมในการนำ เกณฑ์ประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบกไปใช้

กลุ่มตัวอย่างที่ 3 ได้แก่ ผู้ทำหน้าที่ทดลองใช้เกณฑ์ประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบก ได้แก่ เจ้าหน้าที่ฝ่ายติดตามความก้าวหน้าและประเมินผล สำนักงานส่งเสริมการท่องเที่ยวกองทัพบก จำนวน 2 คน

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลต่างๆ ที่ใช้ประกอบในการวิจัย ผู้วิจัยได้เลือกวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ผสมผสานกับการวิจัยเชิงปริมาณ โดยสามารถแบ่งประเภทของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวม ข้อมูล ได้ดังนี้

1. แบบสัมภาษณ์ เป็นเครื่องมือเพื่อรวบรวมความเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่ 1 เกี่ยวกับ ประเด็นและปัจจัยอันเป็นคุณสมบัติที่เหมาะสมสำหรับนำมาเป็นดัชนีเพื่อตรวจสอบมาตรฐานคุณภาพ แหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบก

2. แบบสำรวจทรัพยากรการท่องเที่ยว เป็นเครื่องมือเพื่อตรวจสอบทรัพยากรท่องเที่ยว ท่องเที่ยวในเขตทหารที่ทำการศึกษ (Tourism resources audit) โดยใช้แบบสังเกตการณ์ที่มีเค้าโครงกำหนดไว้ล่วงหน้า (Structure observation) ของสถาบันพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สำหรับการตรวจสอบทรัพยากรท่องเที่ยว นำมาเป็น เครื่องมือเพื่อตรวจสอบทรัพยากรท่องเที่ยวภายในอำเภอแบ่ง ออกเป็น 5 ประเภทดังนี้

- ทรัพยากรธรรมชาติ : ภูมิทัศน์และภูมิอากาศ พืช น้ำ
- ทรัพยากรวัฒนธรรม : มรดกวัฒนธรรม มรดกด้านศาสนา ศิลปะ ชาติพันธุ์
- ทรัพยากรมหรหรรรมและเหตุการณ์ที่สำคัญ : มหรหรรรม การแข่งขันกีฬา งานแสดง

สินค้าธุรกิจ งานแสดงอื่น ๆ

- ทรัพยากรกิจกรรม : กิจกรรมนันทนาการ กิจกรรมด้านบริการ
- ทรัพยากรบริการ : การขนส่ง ที่พักแรม การต้อนรับ บริการอื่นๆ

3. แบบตรวจสอบสิ่งอำนวยความสะดวก เป็นเครื่องมือเพื่อตรวจสอบศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารที่ทำการศึกษ โดยผู้วิจัยได้นำแบบตรวจสอบที่สร้างโดยสถาบันพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มาทำการสำรวจสิ่งอำนวยความสะดวก จำนวน 20 ประการ ได้แก่ 1) ป้ายบอกทางเข้าถึง 2) สิ่งบ่งชี้จุดท่องเที่ยว 3) ศูนย์ข้อมูลนักท่องเที่ยว 4) สุขา 5) ร้านอาหารและเครื่องดื่ม 6) ร้านขายของที่ระลึก 7) การให้ข้อมูลและการสื่อความหมายเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว 8) การกำหนดเส้นทางเดินท่องเที่ยวในบริเวณนั้นและมีลูกศรชี้ทาง 9) มัคคุเทศก์ท้องถิ่น 10) การมีป้ายข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยว 11) แผนที่แสดงภาพรวมของจุดท่องเที่ยว 12) สภาพลานจอดรถ 13) ที่พักนักท่องเที่ยว 14) การเล่าเรื่องราวและให้ข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว 15) สิ่งอำนวยความสะดวกเหมาะสมแก่นักท่องเที่ยว 16) การบริการด้านข้อมูล 17) ความสะอาดแหล่งท่องเที่ยว 18) นักท่องเที่ยวสามารถเดินดูสิ่งต่าง ๆ ได้มากเท่าที่ต้องการ 19) ภาพลักษณ์แหล่งท่องเที่ยว 20) ปริมาณนักท่องเที่ยว

กระบวนการสร้างเกณฑ์ประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบก

ในการสร้างเกณฑ์ประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบก ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนต่างๆ ดังนี้

- ขั้นตอนที่ 1 การรวบรวมปัจจัยที่เกี่ยวข้อง
- ขั้นตอนที่ 2 การพิจารณาปัจจัยเพื่อสรุปเป็นเกณฑ์ประเมินฉบับร่างโดยผู้เชี่ยวชาญ
- ขั้นตอนที่ 3 การสนทนากลุ่มเพื่อพิจารณาปรับแก้เกณฑ์ประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ
- ขั้นตอนที่ 4 การทดลองใช้เกณฑ์ประเมินในพื้นที่ที่เป็นตัวอย่าง

ขั้นตอนที่ 1 การรวบรวมปัจจัยที่เกี่ยวข้อง

เพื่อให้ได้ข้อสรุปเกี่ยวกับประเด็นและปัจจัยต่างๆ ที่ควรนำมาใช้ในการสร้างเกณฑ์ประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบกจากผู้เชี่ยวชาญ ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังต่อไปนี้

1. ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว รวมทั้งได้ศึกษารูปแบบการจัดทำเกณฑ์มาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ที่ได้มีการจัดทำขึ้นโดยองค์กรที่ได้รับการยอมรับ เช่น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และสำนักพัฒนาการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา เป็นต้น
2. ศึกษาแนวนโยบายด้านการท่องเที่ยวของกองทัพบก รวมถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในเขตทหาร

3. ศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมด้วยการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างที่ 1 เกี่ยวกับประเด็นและปัจจัยอันเป็นคุณสมบัติที่เหมาะสมในการประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบก ตามแบบสัมภาษณ์

4. ประมวลผลการสัมภาษณ์และวิเคราะห์ร่วมกับเอกสารต่างๆ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วนำผลที่ได้ทั้งหมดมาร่างเป็นเกณฑ์ที่ครอบคลุมประเด็นต่างๆ แล้วสร้างแบบประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบก (ฉบับร่าง)

ขั้นตอนที่ 2 การพิจารณาปัจจัยเพื่อสรุปเป็นเกณฑ์ประเมินฉบับร่างโดยผู้เชี่ยวชาญ

เมื่อผู้วิจัยได้แบบประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบก (ฉบับร่าง) แล้ว ผู้วิจัยได้นำร่างแบบประเมินดังกล่าวไปให้ผู้เชี่ยวชาญ (กลุ่มตัวอย่างที่ 2) ได้พิจารณาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Validity) ของข้อความที่จะนำไปเป็นเกณฑ์/ดัชนีว่ามีความเหมาะสมหรือไม่ แล้วคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC = Index of Item Objective Congruence) โดยเลือกข้อที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป

ขั้นตอนที่ 3 การสนทนากลุ่มเพื่อพิจารณาปรับแก้เกณฑ์ประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ

นำแบบประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบกที่ปรับปรุงแล้ว มาให้กลุ่มตัวอย่างที่ 2 ได้ร่วมกันพิจารณา แสดงความคิดเห็นและปรับปรุงอีกครั้ง ด้วยวิธีการสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) ก่อนนำไปทดลองใช้

ขั้นตอนที่ 4 การทดลองใช้เกณฑ์ประเมินในพื้นที่ที่เป็นตัวอย่าง

ผู้วิจัยนำแบบประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบกไปทดลองใช้ โดยให้กลุ่มตัวอย่างที่ 3 เป็นผู้ประเมิน ด้วยเทคนิคเปรียบเทียบกับกลุ่มที่รู้จัก (Known-group technique) โดยเลือกพื้นที่ทำการศึกษา 2 แห่ง ได้แก่

1. แหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารพื้นที่โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า จังหวัดนครนายก เนื่องจากเป็นหน่วยนำร่องในการดำเนินการด้านการท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบก และมีการบริหารจัดการที่ทำให้หน่วยประสบความสำเร็จและมีจำนวนนักท่องเที่ยวมาเยือนมากที่สุด กองทัพบก

2. แหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารพื้นที่ค่ายฝึกนักศึกษาวิชาทหารเขาชนไก่ จังหวัดกาญจนบุรี เนื่องจากยังมิได้มีการวางแผนทางการบริหารจัดการที่เหมาะสม ทำให้มีจำนวนนักท่องเที่ยวไม่มาก

จากนั้น นำผลการประเมินของผู้ประเมินทั้งสองคนต่อแหล่งท่องเที่ยวทั้งสองแห่งมาเปรียบเทียบกับว่าผลการประเมินที่ได้มีความแตกต่างกันหรือไม่ และนำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบด้วยวิธีการทางสถิติอีกครั้ง เพื่อแสดงว่าเกณฑ์ประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบกฉบับนี้มีความตรงสามารถนำไปใช้ได้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. วางแผนการเก็บรวบรวมข้อมูลและศึกษาพื้นที่ในการวิจัย
2. ข้อมูลที่ได้จากขั้นตอนการสร้างแบบประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารของ กองทัพบก

2.1 ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ : ผู้วิจัยได้ประสานผู้ให้ข้อมูลเพื่อขอนัดวันสัมภาษณ์

2.2 ข้อมูลจากการตรวจสอบความถูกต้องของแบบประเมิน : ผู้วิจัยได้ทำการประสานผู้แทนจากสำนักงานส่งเสริมการท่องเที่ยวของแต่ละกองทัพบกเพื่อหานายทหารประจำสำนักงานส่งเสริมการท่องเที่ยวของแต่ละหน่วยที่ยินดีร่วมเป็นผู้ตรวจสอบแบบประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบก จากนั้นได้ส่งแบบประเมินฉบับร่างให้ทำการตรวจสอบทาง อีเมลระยะเวลาการตอบกลับภายใน 1 สัปดาห์

2.3 ข้อมูลจากการสนทนากลุ่มเพื่อปรับแก้แบบประเมิน : ผู้วิจัยร่วมกับสำนักงานส่งเสริมการท่องเที่ยวของกองทัพบก เชิญผู้แทนจากสำนักงานส่งเสริมการท่องเที่ยวของแต่ละกองทัพบกมาร่วมการประชุมเพื่อพิจารณาแบบประเมินดังกล่าว

2.4 ข้อมูลจากการทดลองใช้แบบประเมินในพื้นที่ตัวอย่าง : ผู้วิจัยได้นำแบบประเมินดังกล่าวไปทำการประเมินแหล่งท่องเที่ยวที่ใช้ในการวิจัย โดยให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายติดตามและประเมินผล สำนักงานส่งเสริมการท่องเที่ยวของกองทัพบก เป็นผู้ประเมิน

3. ผู้วิจัยทำการรวบรวมข้อมูลที่ได้จากแบบประเมินเพื่อนำเสนอต่อไป

การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมมาจัดกระทำ วิเคราะห์ และประมวลผล ดังนี้

1. ข้อมูลที่ได้จากขั้นตอนการสร้างแบบประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารของ กองทัพบก

- ผู้วิจัยวิเคราะห์และสรุปประเด็น ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์
- ตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา
- วิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC = Index of Item Objective Congruence) ของแบบประเมินฉบับร่าง
- สรุปและวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดในเชิงพรรณนา

2. ข้อมูลที่ได้จากการประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบก ผู้วิจัยแบ่งการตรวจให้คะแนนเป็น 2 ลักษณะ ดังนี้

2.1 ค่าคะแนน 3 ระดับ : สำหรับพิจารณาว่าแหล่งเที่ยวนั้นมีคุณสมบัติตรงกับดัชนีในข้อที่สุด โดยให้ค่าคะแนนตั้งแต่ 0 คะแนน ถึง 2 คะแนน

2.2 ค่าคะแนน 3 ระดับ : สำหรับพิจารณาว่าแหล่งท่องเที่ยวนั้นมีคุณสมบัติตรงกับดัชนีนั้นในระดับใด โดยให้ค่าคะแนนดังนี้

- ให้ 3 คะแนน เมื่อมีคุณสมบัติตามที่ระบุ ในระดับดีมาก
- ให้ 2 คะแนน เมื่อมีคุณสมบัติตามที่ระบุ ในระดับดี
- ให้ 1 คะแนน เมื่อมีคุณสมบัติตามที่ระบุ ในระดับพอใช้

จากนั้น นำผลการประเมินของผู้ประเมินทั้งสองคนต่อแหล่งท่องเที่ยวทั้งสองแห่งมาเปรียบเทียบกับว่าผลการประเมินที่ได้มีความแตกต่างกันหรือไม่ และนำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบด้วยวิธีการทางสถิติอีกครั้ง เพื่อแสดงว่าเกณฑ์ประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบกฉบับนี้มีความตรงสามารถนำไปใช้ได้

3. ข้อมูลที่ได้จากแบบตรวจสอบทรัพยากรและแบบตรวจสอบสิ่งอำนวยความสะดวก เป็นข้อมูลที่ได้จากการสังเกตการณ์ของผู้วิจัยโดยตรง นำข้อมูลมาสรุปประเด็นเนื้อหาในภาพรวม

4. การนำเสนอข้อมูล จากการวิเคราะห์และประเมินผล ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ในรูปของตาราง ภาพและข้อความบรรยาย

การสำรวจทรัพยากรท่องเที่ยวและการตรวจสอบสิ่งอำนวยความสะดวก

การสำรวจทรัพยากรท่องเที่ยวและการตรวจสอบสิ่งอำนวยความสะดวก มีขึ้นเพื่อนำเสนอสภาพของพื้นที่ที่ใช้ในการวิจัย โดยผู้วิจัยได้ทำการสำรวจแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบกประเภทนันทนาการทางทหาร จำนวน 2 แห่ง ได้แก่ 1) แหล่งท่องเที่ยวในเขตทหาร พื้นที่โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า จังหวัดนครนายก 2) แหล่งท่องเที่ยวในเขตทหาร พื้นที่ค่ายฝึกนักศึกษาวิชาทหาร เขาชนไก่ จังหวัดกาญจนบุรี โดยได้ทำการศึกษาสภาพพื้นที่ด้วยการสำรวจภาคสนามและสัมภาษณ์ โดยใช้เครื่องมือของสถาบันพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้แก่ แบบสำรวจทรัพยากรการท่องเที่ยว และแบบตรวจสอบสิ่งอำนวยความสะดวก

การประมวลผลเกณฑ์ประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบกร่วมกับการสำรวจทรัพยากรการท่องเที่ยวและการตรวจสอบสิ่งอำนวยความสะดวก

การประมวลผลเกณฑ์ประเมินมาตรฐานฯ ร่วมกับการสำรวจทรัพยากรท่องเที่ยวและการตรวจสอบสิ่งอำนวยความสะดวก มีขึ้นเพื่อวิเคราะห์ผลที่ได้จากการประเมินด้วยเกณฑ์มาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบกที่ได้จากการวิจัย ร่วมกับข้อมูลและสภาพความเป็นจริงของพื้นที่ที่ได้จากการสำรวจทรัพยากรและการตรวจสอบสิ่งอำนวยความสะดวก โดยเมื่อประมวลผลร่วมกันแล้วจะช่วยให้เห็นจุดเด่นและจุดด้อยของแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่งได้อย่างชัดเจน นำมาสู่แนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทั้งสองแห่งต่อไป ตามมิติที่ใช้ในการประเมิน

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยเรื่อง “การสร้างเกณฑ์ประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารของ กองทัพบก” ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เสนอการวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลผล โดยดำเนินการดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการสร้างเกณฑ์ประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารของ กองทัพบก

ตอนที่ 2 ผลการสำรวจทรัพยากรการท่องเที่ยวและการตรวจสอบสิ่งอำนวยความสะดวก แหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบก พื้นที่โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า จังหวัด นครนายก

ตอนที่ 3 ผลการสำรวจทรัพยากรการท่องเที่ยวและการตรวจสอบสิ่งอำนวยความสะดวก แหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบก พื้นที่ค่ายฝึกนักศึกษาวิชาทหารเขาชนไก่ จังหวัด กาญจนบุรี

ตอนที่ 4 การประมวลผลข้อมูลที่ได้จากเกณฑ์ประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวในเขต ทหารของกองทัพบกกับการสำรวจทรัพยากรการท่องเที่ยวและการตรวจสอบสิ่งอำนวยความสะดวก

ตอนที่ 1 ผลการสร้างเกณฑ์ประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารของ กองทัพบก

ในการสร้างเกณฑ์ประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบก ผู้วิจัยได้ ดำเนินการตามขั้นตอนต่างๆ ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การรวบรวมปัจจัยที่เกี่ยวข้อง

ขั้นตอนที่ 2 การพิจารณาปัจจัยเพื่อสรุปเป็นเกณฑ์ประเมินฉบับร่างโดยผู้เชี่ยวชาญ

ขั้นตอนที่ 3 การสนทนากลุ่มเพื่อพิจารณาปรับแก้เกณฑ์ประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ

ขั้นตอนที่ 4 การทดลองใช้เกณฑ์ประเมินในพื้นที่ที่เป็นตัวอย่าง

ขั้นตอนที่ 1 การรวบรวมปัจจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาวิจัยขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเกณฑ์ประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยว ในเขตทหารของกองทัพบก โดยใช้กระบวนการศึกษาเอกสารและสัมภาษณ์กลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้าน การท่องเที่ยวในเขตทหาร (กลุ่มที่ 1) เพื่อพิจารณาประเด็นและปัจจัยอันเป็นคุณสมบัติที่เหมาะสมใน การประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบก สรุปผลได้ดังนี้

1.1 มิติที่ควรใช้ในการประเมิน 3 ด้าน ได้แก่ 1) การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว 2) คุณภาพแหล่งท่องเที่ยว และ 3) คุณภาพกิจกรรม โดยในแต่ละมิตินั้นมีคุณลักษณะดังรายละเอียดต่อไปนี้

ตาราง 3 มิติในการตรวจสอบคุณภาพ

มิติ	คำอธิบาย
ด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว	เป็นองค์ประกอบสำคัญ ที่สะท้อนว่าหน่วยซึ่งเป็นที่ตั้งหรือดูแลแหล่งท่องเที่ยว นั้นๆ มีระบบบริหารจัดการที่เหมาะสมเพื่อให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณภาพหรือไม่ โดยพิจารณาจาก 1) การดำเนินการตามแนวนโยบายของกองทัพบก ที่ระบุไว้ในระเบียบกองทัพบกกว่าด้วยการท่องเที่ยวในเขตทหารกองทัพบก พ.ศ. 2553 และตามที่สำนักงานส่งเสริมการท่องเที่ยวกองทัพบกได้ให้คำแนะนำ 2) การปฏิบัติเพิ่มเติมของหน่วยเพื่อปูทางไปสู่การพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอนาคต 3) การจัดการบุคลากร เพื่อให้ผู้ปฏิบัติทุกนายสามารถทำงานด้านการท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสามารถตรวจสอบได้จากนโยบาย แผน และการปฏิบัติของหน่วยในการพัฒนาส่งเสริมการท่องเที่ยวในเขตทหารของหน่วย
ด้านคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว	เป็นองค์ประกอบที่สนับสนุนให้การท่องเที่ยวในเขตทหาร โดยเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวประเภทนันทนาการทางทหาร มีความน่าสนใจและมีคุณค่ายิ่งขึ้น โดยมุ่งประเมินที่ลักษณะทางกายภาพของแหล่งท่องเที่ยว หรือคุณภาพการให้บริการที่ปรากฏแก่สายตาของผู้ประเมิน ได้แก่ 1) สภาพเส้นทางการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว 2) สภาพภูมิทัศน์ของแหล่งท่องเที่ยว 3) สิ่งอำนวยความสะดวกและบริการนักท่องเที่ยว 4) การบริการนักท่องเที่ยว
ด้านคุณภาพกิจกรรม	สำหรับการท่องเที่ยวในเขตทหารโดยเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวประเภทนันทนาการทางทหาร กิจกรรมถือเป็นสิ่งดึงดูดใจสูงสุดและเป็นองค์ประกอบหลักที่ทำให้นักท่องเที่ยวเดินทางมา ดังนั้นรูปแบบของกิจกรรมและตัวผู้นำกิจกรรมจึงมีความสำคัญอย่างมากต่อการท่องเที่ยวประเภทนี้

1.2 รายละเอียดการประเมินในแต่ละมิติ มีดังนี้

1.2.1 มิติด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว เป็นองค์ประกอบสำคัญที่สะท้อนว่าหน่วยซึ่งเป็นที่ตั้งหรือดูแลแหล่งท่องเที่ยวนั้นๆ มีระบบบริหารจัดการที่เหมาะสมเพื่อให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณภาพหรือไม่ มิติดีมีประเด็นในการพิจารณา 3 ส่วน ดังตารางที่ 4 ได้แก่

1) **การปฏิบัติเบื้องต้นตามนโยบายกองทัพบก** พิจารณาจากการปฏิบัติของหน่วย ด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวให้มีประสิทธิภาพ ตามนโยบายที่กองทัพบกได้วางแนวทางไว้ให้ ประเด็นนี้จะสะท้อนความร่วมมือและการให้ความสนใจของหน่วยผู้ดูแลแหล่งท่องเที่ยว ประกอบด้วยเกณฑ์ในการประเมิน จำนวน 11 ข้อ

2) **การปฏิบัติเพิ่มเติม** พิจารณาจากการปฏิบัติเพิ่มเติมของหน่วยด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวให้มีประสิทธิภาพนอกเหนือไปจากนโยบายที่กองทัพบกได้วางแนวทางไว้ และเป็นการปูพื้นฐานให้หน่วยสำหรับการพัฒนาสู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ประกอบด้วยเกณฑ์ในการประเมิน จำนวน 5 ข้อ

3) **การจัดการบุคลากร** พิจารณาจากการปฏิบัติของหน่วย ด้านการจัดการบุคลากรผู้ปฏิบัติงานด้านการท่องเที่ยว ในการให้ความรู้และ พัฒนาทักษะ รวมถึงการแบ่งสรรหน้าที่ และสร้างแรงจูงใจในการทำงาน เพื่อให้งานการท่องเที่ยวมีประสิทธิภาพและได้ประสิทธิผลสูงสุด ประเด็นนี้จะสะท้อนความสนใจของหน่วยผู้ดูแลแหล่งท่องเที่ยวในการจัดการและพัฒนาบุคลากร ประกอบด้วยเกณฑ์ในการประเมิน จำนวน 5 ข้อ

ตาราง 4 ประเด็นและดัชนีเพื่อตรวจสอบคุณภาพของมิติด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว

1. การปฏิบัติเบื้องต้นตามนโยบายกองทัพบก	
ดัชนี	
1.	มีการจัดตั้งสำนักงานส่งเสริมการท่องเที่ยวของหน่วย
2.	มีตำแหน่งเฉพาะสำหรับกำลังพลที่ปฏิบัติงานในสำนักงานส่งเสริมการท่องเที่ยวของหน่วย (หมายถึง การช่วยราชการ)
3.	มีการกำหนดพื้นที่สำหรับการท่องเที่ยวอย่างชัดเจน ไม่ขัดต่อระเบียบการรักษาความปลอดภัยทางทหาร
4.	มีการจัดทำบัญชีและงบการเงินหรือปฏิบัติตามผังบัญชีมาตรฐานที่กรมบัญชีกลางกำหนด
5.	มีการรายงานผลการปฏิบัติงานและสถิติของผู้ใช้บริการตามแบบรายงานที่สำนักงานส่งเสริมการท่องเที่ยวกองทัพบกกำหนด
6.	มีการประเมินผลความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการให้บริการของหน่วย
7.	มีการกำหนดแผนปฏิบัติในอนาคตเพื่อปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวของหน่วยให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น
8.	มีการกำหนดแผนปฏิบัติเพื่อขยายหรือแสวงหาแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่เพิ่มเติม

ตาราง 4 (ต่อ)

1. การปฏิบัติเบื้องต้นตามนโยบายกองทัพบก	
ดัชนี	
9. มีการวางระบบการติดต่อสื่อสารทั้งภายในและภายนอกที่ใช้งานได้ดี เพื่อให้การประสานงานเป็นไปด้วยความเรียบร้อย	
10. มีมาตรการตรวจสอบสภาพการใช้งานของอุปกรณ์ที่ให้บริการ	
11. มีมาตรการรักษาพยาบาล เพื่อดูแลความปลอดภัยให้นักท่องเที่ยว	
2. การปฏิบัติเพิ่มเติม	
ดัชนี	
1. มีการสนับสนุนให้ครอบครัวกำลังพลและสมาชิกจากชุมชนใกล้เคียงได้ทำงานในสำนักงานส่งเสริมการท่องเที่ยวของหน่วย ทั้งแบบชั่วคราวและประจำ	
2. มีการสนับสนุนให้ครอบครัวกำลังพลและสมาชิกจากชุมชนใกล้เคียงเป็นผู้ให้บริการธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว เช่น ขายอาหาร เครื่องดื่ม เป็นมัคคุเทศก์ เป็นผู้ช่วยดูแลกิจกรรม/เครื่องเล่น ฯลฯ	
3. มีมาตรการรักษาสวัสดิภาพ/ป้องกันอันตรายสำหรับนักท่องเที่ยวตามสภาพพื้นที่ เช่น ป้ายเตือนในจุดอันตราย ทำรั้วกันตกจากที่สูง กำแพงป้องกันดินถล่ม เสื่อชูชีพ น้ำยาดับเพลิง เป็นต้น	
4. มีมาตรการรักษาทรัพย์สินให้นักท่องเที่ยว	
5. มีการดำเนินการเพื่อชักจูงหรือเสริมสร้างทัศนคติที่ดีต่อภารกิจด้านการท่องเที่ยว แก่กำลังพลทุกระดับชั้น ให้ความสำคัญและให้ความร่วมมือในการดำเนินการ	
3. การจัดการบุคลากร	
ดัชนี	
1. มีการส่งเสริมให้เจ้าหน้าที่ของสำนักงานฯ ได้พัฒนาขีดความสามารถของตนตามตำแหน่งหน้าที่สู่การเป็นมืออาชีพ	
2. มีการพิจารณามอบหมายงานให้ผู้ปฏิบัติแต่ละคนอย่างเหมาะสมกับความสามารถ	
3. มีการกำหนดอัตราส่วนระหว่างผู้ดูแลกับจำนวนนักท่องเที่ยวที่เหมาะสม	
4. มีการกำหนดตารางเวรหรือหมุนเวียนการปฏิบัติเพื่อให้มีวันพักผ่อน	
5. มีมาตรการสร้างแรงจูงใจในการทำงาน เช่น ให้โบนัส หรือพิจารณาบำเหน็จเป็นการพิเศษ	

1.2.2 มิติด้านคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว เป็นองค์ประกอบที่สนับสนุนให้การท่องเที่ยวในเขตทหาร โดยเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวประเภทนันทนาการทางทหาร มีความน่าสนใจและ

มีคุณค่ายิ่งขึ้น โดยมุ่งประเมินที่ลักษณะทางกายภาพของแหล่งท่องเที่ยว หรือคุณภาพการให้บริการที่ปรากฏแก่สายตาของผู้ประเมิน มิตินี้มีดัชนีในการพิจารณา 4 ประการ ดังตาราง 5 ได้แก่

- 1) การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว
- 2) สภาพภูมิทัศน์
- 3) สิ่งอำนวยความสะดวกและบริการภายในพื้นที่
- 4) การบริการนักท่องเที่ยว

ตาราง 5 ดัชนีเพื่อตรวจสอบคุณภาพของมิติด้านคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว

ดัชนี	รายละเอียด
1. การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว	เป็นองค์ประกอบที่อำนวยความสะดวกในการนำนักท่องเที่ยวมายังแหล่งท่องเที่ยว พิจารณาจากคุณสมบัติต่างๆ ในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ ระดับความหนาแน่นของการจราจร บริการขนส่งสาธารณะ ป้ายบอกทางมายังแหล่งท่องเที่ยว และความใกล้กับแหล่งท่องเที่ยวสำคัญในพื้นที่
2) สภาพภูมิทัศน์	เป็นองค์ประกอบที่สนับสนุนให้เกิดความประทับใจในแหล่งท่องเที่ยว เพราะสร้างความเพลิดเพลิน เพลินใจให้นักท่องเที่ยว พิจารณาที่สภาพความสะอาด เรียบร้อย สวยงาม กลมกลืนของพื้นที่โดยรวม
3) สิ่งอำนวยความสะดวกและบริการภายในพื้นที่	เป็นองค์ประกอบที่สร้างความสะดวกสบายให้นักท่องเที่ยว พิจารณาจากความพร้อมของสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการภายในแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ซึ่งต้องอยู่ในสภาพที่ใช้งานได้ดี มีจำนวนเพียงพอ และมีการบำรุงรักษาอย่างสม่ำเสมอ
4) การบริการนักท่องเที่ยว	พิจารณาจากความสามารถในการให้บริการของบุคลากรด้านบริการ (ไม่ใช่ผู้นำกิจกรรม) ที่สร้างความประทับใจให้นักท่องเที่ยว สนองตอบต่อหลัก “ ยินดีต้อนรับสู่ค่ายทหาร ” ได้แก่ อธิยาศัยไมตรี ทักษะในการสื่อสาร ความรู้รอบ และความรวดเร็วในการให้บริการ

1.2.3 มิติด้านคุณภาพกิจกรรม สำหรับการท่องเที่ยวในเขตทหารโดยเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวประเภทนันทนาการทางทหาร กิจกรรมถือเป็นสิ่งดึงดูดใจสูงสุดและเป็นองค์ประกอบหลักที่ทำให้นักท่องเที่ยวเดินทางมา ดังนั้นรูปแบบของกิจกรรมและตัวผู้นำกิจกรรมจึงมีความสำคัญ

อย่างมากต่อการท่องเที่ยวประเภทนี้ มิตินี้มีดัชนีในการพิจารณา 2 ประการ ได้แก่ 1) รูปแบบของกิจกรรม และ 2) ผู้นำกิจกรรม ดังตาราง 6

ตาราง 6 ดัชนีเพื่อตรวจสอบคุณภาพของมิติด้านคุณภาพกิจกรรม

ดัชนี	รายละเอียด
1) รูปแบบของกิจกรรม	พิจารณาจากองค์ประกอบในการวางแผนจัดกิจกรรม เน้นทางการทางทหาร เพื่อให้กิจกรรมมีความสนุกสนาน ต่อเนื่อง ไม่น่าเบื่อ สร้างความประทับใจ และความพึงพอใจ ให้นักท่องเที่ยว อีกทั้งยังให้ผลทางด้านจิตวิทยามวลชน ได้แก่ ความเหมาะสมกับสภาพของนักท่องเที่ยว เวลาใน การจัด ความหลากหลายของกิจกรรม การสร้างเส้นทาง ท่องเที่ยวภายในแหล่ง การแทรกข้อคิดต่างๆ
2) ผู้นำกิจกรรม	พิจารณาจากคุณสมบัติต่างๆ ของผู้นำกิจกรรมที่สามารถ สร้างความประทับใจและความพึงพอใจให้กับนักท่องเที่ยว ได้แก่ ความรู้ความสามารถ ความเชี่ยวชาญ มนุษยสัมพันธ์ ความสามารถในการเชื่อมโยงความสนุกสนาน

1.3 วิธีการให้คะแนน หลังจากที่ได้มิติและรายละเอียดของปัจจัยที่จะทำการตรวจสอบมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบกแล้ว ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการให้คะแนน โดยพิจารณาว่าแหล่งท่องเที่ยวนั้น มีคุณสมบัติตรงกับดัชนีหรือไม่ โดยค่าคะแนนจะมีด้วยกัน 2 ระดับ คือ ให้ 0 คะแนน ถ้าแหล่งท่องเที่ยวนั้นไม่มีคุณสมบัติตรงกับดัชนี และ ให้ 1 คะแนน ถ้าแหล่งท่องเที่ยวนั้นมีคุณสมบัติตรงกับดัชนี

ขั้นตอนที่ 2 การพิจารณาปัจจัยเพื่อสรุปเป็นเกณฑ์ประเมินฉบับร่างโดยผู้เชี่ยวชาญ

เมื่อผู้วิจัยได้แบบประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบก (ฉบับร่าง) ซึ่งเป็นเกณฑ์ที่ครอบคลุมประเด็นต่างๆ แล้ว ผู้วิจัยได้นำร่างแบบประเมินดังกล่าวไปให้ผู้เชี่ยวชาญ (กลุ่มที่ 2) ได้พิจารณาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Validity) ของข้อความที่จะนำไปเป็นเกณฑ์/ดัชนีว่ามีความเหมาะสมหรือไม่ โดยผู้วิจัยจะคัดเลือกข้อความที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC - Index of Item Objective Congruence) ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป โดยผู้วิจัยได้นำเสนอตามลำดับดังนี้

ตาราง 7 จำนวนข้อของแบบประเมินจำแนกตามประเด็นและมิติของมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบกจากข้อคำถามที่พิจารณาร่วมกับผู้เชี่ยวชาญกลุ่มที่ 1

ประเด็น	มิติ			รวม
	การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว	คุณภาพแหล่งท่องเที่ยว	คุณภาพกิจกรรม	
1. การปฏิบัติเบื้องต้นตามนโยบายกองทัพบก	11	-	-	11
2. การปฏิบัติเพิ่มเติม	5	-	-	5
3. การจัดการด้านบุคลากร	5	-	-	5
4. การเข้าถึง	-	4	-	4
5. สภาพภูมิทัศน์	-	4	-	4
6. สิ่งอำนวยความสะดวกและบริการในพื้นที่	-	13	-	13
7. การให้บริการนักท่องเที่ยว	-	5	-	5
8. รูปแบบของกิจกรรม	-	-	7	7
9. ผู้นำกิจกรรม	-	-	5	5
	21	26	12	59

จากตาราง 7 จำนวนข้อคำถามในแบบประเมินที่ผู้วิจัยนำเสนอผู้เชี่ยวชาญเพื่อพิจารณาความสอดคล้องในการนำไปใช้เป็นเกณฑ์/ดัชนีประเมิน มีทั้งสิ้น จำนวน 59 ข้อ จำแนกเป็นมิติที่ 1 การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว ประเด็นการปฏิบัติเบื้องต้นตามนโยบายกองทัพบก จำนวน 11 ข้อ ประเด็นการปฏิบัติเพิ่มเติม จำนวน 5 ข้อ และประเด็นการจัดการด้านบุคลากร จำนวน 5 ข้อ มิติที่ 2 คุณภาพแหล่งท่องเที่ยว ประเด็นการเข้าถึง จำนวน 4 ข้อ ประเด็นสภาพภูมิทัศน์ จำนวน 4 ข้อ ประเด็นสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการในพื้นที่ จำนวน 4 ข้อ ประเด็นการให้บริการนักท่องเที่ยว จำนวน 13 ข้อ ประเด็นรูปแบบของกิจกรรม จำนวน 13 ข้อ และประเด็นผู้นำกิจกรรม จำนวน 5 ข้อ สรุptyามมิติที่ 3 คุณภาพกิจกรรม ประเด็นรูปแบบของกิจกรรม จำนวน 7 ข้อ และประเด็นผู้นำกิจกรรม จำนวน 5 ข้อ

ตาราง 8 ค่า IOC ของข้อความที่จะใช้เป็นเกณฑ์ประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารของ กองทัพบก มิติที่ 1 การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว ประเด็นการปฏิบัติเบื้องต้นตาม นโยบายกองทัพบก

ข้อความที่จะใช้เป็นเกณฑ์ / ดัชนีในการประเมิน	ค่า IOC	การพิจารณา
1. มีการจัดตั้งสำนักงานส่งเสริมการท่องเที่ยวของหน่วย	1.00	✓
2. มีตำแหน่งเฉพาะสำหรับกำลังพลที่ปฏิบัติงานในสำนักงานส่งเสริมการท่องเที่ยวของหน่วย (หมายถึง การช่วยราชการ)	0.00	✗
3. มีการกำหนดพื้นที่สำหรับการท่องเที่ยวอย่างชัดเจน ไม่ขัดต่อระเบียบการรักษาความปลอดภัยทางทหาร	0.56	✓
4. มีการจัดทำบัญชีและงบการเงินหรือปฏิบัติตามผังบัญชีมาตรฐานที่กรมบัญชีกลางกำหนด	0.56	✓
5. มีการรายงานผลการปฏิบัติงานและสถิติของผู้ใช้บริการตามแบบรายงานที่สำนักงานส่งเสริมการท่องเที่ยวกองทัพบกกำหนด	1.00	✓
6. มีการประเมินผลความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการให้บริการของหน่วย	0.81	✓
7. มีการกำหนดแผนปฏิบัติในอนาคตเพื่อปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวของหน่วยให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น	0.94	✓
8. มีการกำหนดแผนปฏิบัติเพื่อขยายหรือแสวงหาแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่เพิ่มเติม	0.63	✓
9. มีการวางระบบการติดต่อสื่อสารทั้งภายในและภายนอกที่ใช้งานได้ดี เพื่อให้การประสานงานเป็นไปด้วยความเรียบร้อย	0.06	✗
10. มีมาตรการตรวจสอบสภาพการใช้งานของอุปกรณ์ที่ให้บริการ	1.00	✓
11. มีมาตรการรักษาสวัสดิภาพ/ป้องกันอันตรายสำหรับนักท่องเที่ยวตามสภาพพื้นที่ เช่น ป้ายเตือนในจุดอันตราย ทำรั้วกันตกจากที่สูง กำแพงป้องกันดินถล่ม เสื่อชูชีพ น้ำยาดับเพลิง เป็นต้น	0.88	✓

หมายเหตุ ✓ หมายถึง ผ่านเกณฑ์การยอมรับว่าเหมาะสมที่จะใช้เป็นเกณฑ์/ดัชนีในการประเมิน

✗ หมายถึง ไม่ผ่านเกณฑ์การยอมรับว่าเหมาะสมที่จะใช้เป็นเกณฑ์/ดัชนีในการประเมิน

จากตาราง 8 พบว่าข้อความที่จะใช้เป็นเกณฑ์ / ดัชนีในการประเมิน ที่ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องมากที่สุด ในมิติที่ 1 การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว ประเด็นการปฏิบัติเบื้องต้นตามนโยบาย ทบ. คือ มีการจัดตั้งสำนักงานส่งเสริมการท่องเที่ยวของหน่วย มีการรายงานผลการปฏิบัติงานและสถิติของผู้ใช้บริการตามแบบรายงานที่สำนักงานส่งเสริมการท่องเที่ยวกองทัพบกกำหนด และมีมาตรการตรวจสอบสภาพการใช้งานของอุปกรณ์ที่ให้บริการ และมีข้อความที่จะใช้

เป็นเกณฑ์ / ดัชนีในการประเมิน 2 ข้อ ที่ไม่ผ่านเกณฑ์การพิจารณาเนื่องจากมีค่า IOC ไม่ถึง 0.5 ได้แก่ การมีตำแหน่งเฉพาะสำหรับกำลังพลที่ปฏิบัติงานในสำนักงานส่งเสริมการท่องเที่ยวของหน่วย (หมายถึง การช่วยราชการ) และ มีการวางระบบการติดต่อสื่อสารทั้งภายในและภายนอกที่ใช้งานได้ดี เพื่อให้การประสานงานเป็นไปด้วยความเรียบร้อย แสดงว่า ข้อความที่จะใช้เป็นเกณฑ์ / ดัชนีในการประเมิน 2 ข้อนี้ กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นแตกต่างกัน ดังนั้นผู้วิจัยจำเป็นต้องพิจารณาตัดข้อความที่จะใช้เป็นเกณฑ์ / ดัชนีในการประเมิน 2 ข้อนี้ทิ้งออกจากแบบประเมิน

ตาราง 9 ค่า IOC ของข้อความที่จะใช้เป็นเกณฑ์ประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบก มิติที่ 1 การบริการจัดการแหล่งท่องเที่ยว ประเด็นการปฏิบัติเพิ่มเติม

ข้อความที่จะใช้เป็นเกณฑ์ / ดัชนีในการประเมิน	ค่า IOC	การพิจารณา
1. มีการสนับสนุนให้ครอบครัวกำลังพลและสมาชิกจากชุมชนใกล้เคียงได้ทำงาน ในสำนักงานส่งเสริมการท่องเที่ยวของหน่วย ทั้งแบบชั่วคราวและประจำ	0.88	✓
2. มีการสนับสนุนให้ครอบครัวกำลังพลและสมาชิกจากชุมชนใกล้เคียงเป็นผู้ให้บริการธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว เช่น ขายอาหาร เครื่องดื่ม เป็นมัคคุเทศก์ เป็นผู้ช่วยดูแลกิจกรรม/เครื่องเล่น ฯลฯ	0.94	✓
3. มีมาตรการรักษาพยาบาล เพื่อดูแลความปลอดภัยให้นักท่องเที่ยว	0.88	✓
4. มีมาตรการรักษาทรัพย์สินให้นักท่องเที่ยว	0.94	✓
5. มีการดำเนินการเพื่อชักจูงหรือเสริมสร้างทัศนคติที่ดีต่อภารกิจด้านการท่องเที่ยวแก่กำลังพลทุกระดับชั้น ให้ความสำคัญและให้ความร่วมมือในการดำเนินการ	1.00	✓

หมายเหตุ ✓ หมายถึง ผ่านเกณฑ์การยอมรับว่าเหมาะสมที่จะใช้เป็นเกณฑ์/ดัชนีในการประเมิน

จากตาราง 9 พบว่า ข้อความที่จะใช้เป็นเกณฑ์ / ดัชนีในการประเมินที่ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกันมากที่สุด ในมิติที่ 1 การบริการจัดการแหล่งท่องเที่ยว ประเด็นการปฏิบัติเพิ่มเติมประเด็นการปฏิบัติเพิ่มเติม คือ มีการดำเนินการเพื่อชักจูงหรือเสริมสร้างทัศนคติที่ดีต่อภารกิจด้านการท่องเที่ยวแก่กำลังพลทุกระดับชั้น ให้ความสำคัญและให้ความร่วมมือในการดำเนินการ มีการดำเนินการเพื่อชักจูงหรือเสริมสร้างทัศนคติที่ดีต่อภารกิจด้านการท่องเที่ยวแก่กำลังพลทุกระดับชั้น ให้ความสำคัญและให้ความร่วมมือในการดำเนินการ ซึ่งข้อความทุกข้อในประเด็นนี้ผ่านการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญตามประเด็นที่กำหนดไว้ คือ มีค่า IOC มากกว่า 0.5 แสดงว่า กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกัน ว่าข้อความข้างต้น มีความเหมาะสมที่จะนำไปเป็นเกณฑ์/ดัชนีประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบก

ตาราง 10 ค่า IOC ของข้อความที่จะใช้เป็นเกณฑ์ประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหาร
ของกองทัพบก มิติที่ 1 การบริการจัดการแหล่งท่องเที่ยว ประเด็นการจัดการด้านบุคลากร

ข้อความที่จะใช้เป็นเกณฑ์ / ดัชนีในการประเมิน	ค่า IOC	การพิจารณา
1. มีการส่งเสริมให้เจ้าหน้าที่ของสำนักงานฯ ได้พัฒนาขีดความสามารถของ ตนตามตำแหน่งหน้าที่สู่การเป็นมืออาชีพ	1.00	✓
2. มีการพิจารณามอบหมายงานให้ผู้ปฏิบัติแต่ละคนอย่างเหมาะสมกับ ความสามารถ	1.00	✓
3. มีการกำหนดอัตราส่วนระหว่างผู้ดูแลกับจำนวนนักท่องเที่ยวที่เหมาะสม	0.88	✓
4. มีการกำหนดตารางเวรหรือหมุนเวียนการปฏิบัติเพื่อให้มีวันพักผ่อน	1.00	✓
5. มีมาตรการสร้างแรงจูงใจในการทำงาน เช่น ให้โบนัส หรือพิจารณา บำเหน็จเป็นการพิเศษ	0.75	✓

หมายเหตุ ✓ หมายถึง ผ่านเกณฑ์การยอมรับว่าเหมาะสมที่จะใช้เป็นเกณฑ์/ดัชนีในการประเมิน

จากตาราง 10 พบว่า ข้อความที่จะใช้เป็นเกณฑ์ / ดัชนีในการประเมินที่ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกันมากที่สุด ในมิติที่ 1 การบริการจัดการแหล่งท่องเที่ยว ประเด็นการจัดการด้านบุคลากร คือ มีการส่งเสริมให้เจ้าหน้าที่ของสำนักงานฯ ได้พัฒนาขีดความสามารถของตนตามตำแหน่งหน้าที่สู่การเป็นมืออาชีพ มีการพิจารณามอบหมายงานให้ผู้ปฏิบัติแต่ละคนอย่างเหมาะสมกับความสามารถ มีการกำหนดตารางเวรหรือหมุนเวียนการปฏิบัติเพื่อให้มีวันพักผ่อน ซึ่งข้อความทุกข้อในประเด็นนี้ผ่านการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญตามประเด็นที่กำหนดไว้ คือ มีค่า IOC มากกว่า 0.5 แสดงว่า กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกันว่าข้อความข้างต้น มีความเหมาะสมที่จะนำไปเป็นเกณฑ์/ดัชนีประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบก

ตาราง 11 ค่า IOC ของข้อความที่จะใช้เป็นเกณฑ์ประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหาร
ของกองทัพบก มิติที่ 2 คุณภาพแหล่งท่องเที่ยว ประเด็นการเข้าถึง

ข้อความที่จะใช้เป็นเกณฑ์ / ดัชนีในการประเมิน	ค่า IOC	การพิจารณา
1. มีระดับความแออัด/หนาแน่นของการจราจรต่ำ	0.94	✓
2. มีบริการขนส่งสาธารณะอำนวยความสะดวกสม่ำเสมอ	1.00	✓
3. มีป้ายบอกทางที่ชัดเจนทำให้นักท่องเที่ยวมาถึงยังแหล่งท่องเที่ยว ได้โดยง่าย	1.00	✓
4. มีที่ตั้งอยู่ใกล้กับแหล่งท่องเที่ยวสำคัญในพื้นที่	1.00	✓

หมายเหตุ ✓ หมายถึง ผ่านเกณฑ์การยอมรับว่าเหมาะสมที่จะใช้เป็นเกณฑ์/ดัชนีในการประเมิน

จากตาราง 11 ข้อความที่จะใช้เป็นเกณฑ์ / ดัชนีในการประเมินที่ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกันมากที่สุด มิติที่ 2 คุณภาพแหล่งท่องเที่ยว ประเด็นการเข้าถึง คือ มีบริการขนส่งสาธารณะอำนวยความสะดวกสม่ำเสมอ มีป้ายบอกทางที่ชัดเจนทำให้นักท่องเที่ยวมาถึงยังแหล่งท่องเที่ยวได้โดยง่าย และ มีที่ตั้งอยู่ใกล้กับแหล่งท่องเที่ยวสำคัญในพื้นที่ ซึ่งข้อความทุกข้อในประเด็นนี้ผ่านการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญตามประเด็นที่กำหนดไว้ คือ มีค่า IOC มากกว่า 0.5 แสดงว่า กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่าข้อความข้างต้น มีความเหมาะสมที่จะนำไปเป็นเกณฑ์/ดัชนีประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบก

ตาราง 12 ค่า IOC ของข้อความที่จะใช้เป็นเกณฑ์ประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบก มิติที่ 2 คุณภาพแหล่งท่องเที่ยว ประเด็นสภาพภูมิทัศน์

ข้อความที่จะใช้เป็นเกณฑ์ / ดัชนีในการประเมิน	ค่า IOC	การพิจารณา
1. มีการดูแลให้สภาพพื้นที่โดยรวมมีความสะอาด เรียบร้อย	1.00	✓
2. มีการตกแต่งสภาพพื้นที่ให้สวยงาม เช่น จัดสวน แต่งต้นไม้ ปลูกลดดอกไม้	1.00	✓
3. มีการบำรุงรักษาสภาพอาคาร สิ่งปลูกสร้าง และเครื่องเล่นกิจกรรมให้มีสีสันสวยงาม น่านั่งอยู่เสมอ	0.94	✓
4. มีการจัดการทัศนียภาพ ให้อาคาร สิ่งปลูกสร้าง เครื่องเล่นกิจกรรม และสภาพธรรมชาติในพื้นที่ มีความกลมกลืน	0.94	✓

หมายเหตุ ✓ หมายถึง ผ่านเกณฑ์การยอมรับว่าเหมาะสมที่จะใช้เป็นเกณฑ์/ดัชนีในการประเมิน

จากตาราง 12 ข้อความที่จะใช้เป็นเกณฑ์ / ดัชนีในการประเมินที่ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกันมากที่สุด มิติที่ 2 คุณภาพแหล่งท่องเที่ยว ประเด็นสภาพภูมิทัศน์ คือ มีการดูแลให้สภาพพื้นที่โดยรวมมีความสะอาด เรียบร้อย และมีการตกแต่งสภาพพื้นที่ให้สวยงาม เช่น จัดสวน แต่งต้นไม้ ปลูกลดดอกไม้ ซึ่งข้อความทุกข้อในประเด็นนี้ผ่านการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญตามประเด็นที่กำหนดไว้ คือ มีค่า IOC มากกว่า 0.5 แสดงว่า กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่าข้อความข้างต้น มีความเหมาะสมที่จะนำไปเป็นเกณฑ์/ดัชนีประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบก

ตาราง 13 ค่า IOC ของข้อความที่จะใช้เป็นเกณฑ์ประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหาร
ของกองทัพบก มิติที่ 2 คุณภาพแหล่งท่องเที่ยว ประเด็นสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการ
ในพื้นที่

ข้อความที่จะใช้เป็นเกณฑ์ / ดัชนีในการประเมิน	ค่า IOC	การพิจารณา
1. มีพื้นที่จอดรถที่กว้างขวาง ที่เพียงพอสำหรับจำนวนรถที่เข้ามา โดยเฉพาะในช่วงที่มีนักท่องเที่ยวหนาแน่น	1.00	✓
2. มีห้องสุขาสะอาด ถูกสุขลักษณะ แยกชายหญิง ที่เพียงพอต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว	1.00	✓
3. มีที่พักผ่อนเพียงพอ เช่น ม้านั่งพักผ่อน ศาลา ชุมนั่งพักผ่อน ชุดโต๊ะม้านั่ง ที่เพียงพอสำหรับนักท่องเที่ยว	1.00	✓
4. มีถังขยะสภาพดี สะอาด ไม่มีขยะตกค้าง ที่เพียงพอ	0.81	✓
5. มีการจัดชุมทางเข้า/ป้ายชื่อสถานที่/จุดถ่ายภาพที่ระลึกที่สวยงาม สอดคล้องกับเอกลักษณ์ของพื้นที่	0.94	✓
6. มีส่วนบริการข้อมูลที่จัดแสดงนิทรรศการหรือฉายวิดีโอเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว พร้อมเจ้าหน้าที่บรรยายให้แก่นักท่องเที่ยว ก่อนเดินทางไปเยี่ยมชมพื้นที่จริง (อาจตั้งอยู่ภายในสำนักงานส่งเสริมการท่องเที่ยว)	1.00	✓
7. มีสื่อในการให้ข้อมูล/ความรู้เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว เช่น แผ่นพับ แผนที่	1.00	✓
8. มีบริการร้านอาหาร/โรงอาหารที่สะอาดถูกสุขอนามัยและเพียงพอ	1.00	✓
9. มีบริการที่พักค้างแรม/โรงนอนที่สะอาด ปลอดภัย และเพียงพอ	1.00	✓
10. มีบริการร้านขายสินค้า และของที่ระลึกที่เพียงพอ	1.00	✓
11. มีป้ายบอกทิศทาง เพื่อไปยังจุดท่องเที่ยวภายในพื้นที่ พร้อมแผนผังเส้นทาง	1.00	✓
12. มีป้ายแนะนำเรื่องราว/ประวัติของจุดท่องเที่ยวแต่ละแห่ง	1.00	✓
13. มีป้ายคำแนะนำในการปฏิบัติตน / ข้อควรทำ - ไม่ควรทำ ณ พื้นที่ทำกิจกรรม	0.94	✓

หมายเหตุ ✓ หมายถึง ผ่านเกณฑ์การยอมรับว่าเหมาะสมที่จะใช้เป็นเกณฑ์/ดัชนีในการประเมิน

จากตาราง 13 ข้อความที่จะใช้เป็นเกณฑ์ / ดัชนีในการประเมินที่ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกันมากที่สุด มิติที่ 2 คุณภาพแหล่งท่องเที่ยว ประเด็นสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการในพื้นที่มิติที่ 2 คุณภาพแหล่งท่องเที่ยว ประเด็นสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการในพื้นที่ คือ การมีพื้นที่จอดรถที่กว้างขวาง ที่เพียงพอสำหรับจำนวนรถที่เข้ามา โดยเฉพาะในช่วงที่มีนักท่องเที่ยวหนาแน่น มีห้องสุขาสะอาด ถูกสุขลักษณะ แยกชายหญิง ที่เพียงพอต่อความ

ต้องการของนักท่องเที่ยว มีที่พักผ่อนเพียงพอ เช่น ม้านั่งพักผ่อน ศาลา ชุมนุมพักผ่อน ชุมนุมพักผ่อน ที่เพียงพอสำหรับนักท่องเที่ยว มีส่วนบริการข้อมูลที่จัดแสดงนิทรรศการหรือนายวิทัศน์เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว พร้อมเจ้าหน้าที่บรรยายให้แก่นักท่องเที่ยว ก่อนเดินทางไปเยี่ยมชมพื้นที่จริง (อาจตั้งอยู่ภายในสำนักงานส่งเสริมการท่องเที่ยว มีสื่อในการให้ข้อมูล/ความรู้เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว เช่น แผ่นพับ แผนที่ มีบริการร้านอาหาร/โรงอาหารที่สะอาดถูกสุขอนามัยและเพียงพอ มีบริการที่พักค้างแรม/โรงแรมที่สะอาด ปลอดภัย และเพียงพอ มีบริการร้านขายสินค้า และของที่ระลึกที่เพียงพอ มีป้ายบอกทิศทาง เพื่อไปยังจุดท่องเที่ยวภายในพื้นที่ พร้อมแผนผังเส้นทาง และมีป้ายแนะนำเรื่องราว/ประวัติของจุดท่องเที่ยวแต่ละแห่ง ซึ่งข้อความทุกข้อในประเด็นนี้ผ่านการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญตามประเด็นที่กำหนดไว้ คือ มีค่า IOC มากกว่า 0.5 แสดงว่า กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่าข้อความข้างต้น มีความเหมาะสมที่จะนำไปเป็นเกณฑ์/ดัชนีประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบก

ตาราง 14 ค่า IOC ของข้อความที่จะใช้เป็นเกณฑ์ประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบก มิติที่ 2 คุณภาพแหล่งท่องเที่ยว ประเด็นการให้บริการนักท่องเที่ยว

ข้อความที่จะใช้เป็นเกณฑ์ / ดัชนีในการประเมิน	ค่า IOC	การพิจารณา
1. เจ้าหน้าที่มีอัธยาศัยไมตรี ยิ้มแย้ม ให้บริการด้วยความเต็มใจ	1.00	✓
2. เจ้าหน้าที่มีทักษะการสื่อสารที่ดี	1.00	✓
3. เจ้าหน้าที่ให้ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างถูกต้อง	1.00	✓
4. เจ้าหน้าที่มีความรู้รอบตัว สามารถเพิ่มเกร็ดความรู้เพื่อให้เรื่องราวของแหล่งท่องเที่ยวมีความน่าสนใจขึ้น	1.00	✓
5. เจ้าหน้าที่สามารถอำนวยความสะดวกให้นักท่องเที่ยวได้อย่างรวดเร็วทันใจ	1.00	✓

หมายเหตุ ✓ หมายถึง ผ่านเกณฑ์การยอมรับว่าเหมาะสมที่จะใช้เป็นเกณฑ์/ดัชนีในการประเมิน

จากตาราง 14 ข้อความที่จะใช้เป็นเกณฑ์ / ดัชนีในการประเมินที่ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกันมากที่สุด ในมิติที่ 2 คุณภาพแหล่งท่องเที่ยว ประเด็นการให้บริการนักท่องเที่ยวทุกข้อ คือ เจ้าหน้าที่มีอัธยาศัยไมตรี ยิ้มแย้ม ให้บริการด้วยความเต็มใจ เจ้าหน้าที่มีทักษะการสื่อสารที่ดี เจ้าหน้าที่ให้ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างถูกต้อง เจ้าหน้าที่มีความรู้รอบตัว สามารถเพิ่มเกร็ดความรู้เพื่อให้เรื่องราวของแหล่งท่องเที่ยวมีความน่าสนใจขึ้น และเจ้าหน้าที่สามารถอำนวยความสะดวกให้นักท่องเที่ยวได้อย่างรวดเร็ว ทันใจ ซึ่งข้อความทุกข้อในประเด็นนี้ผ่านการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญตามประเด็นที่กำหนดไว้ คือ มีค่า IOC มากกว่า 0.5 แสดงว่ากลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่าข้อความข้างต้น มีความเหมาะสมที่จะนำไปเป็นเกณฑ์/ดัชนีประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบก

ตาราง 15 ค่า IOC ของข้อความที่จะใช้เป็นเกณฑ์ประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบก มิติที่ 3 คุณภาพกิจกรรม ประเด็นรูปแบบของกิจกรรม

ข้อความที่จะใช้เป็นเกณฑ์ / ดัชนีในการประเมิน	ค่า IOC	การพิจารณา
1. มีการคำนึงถึงความเหมาะสมของเพศ วัย และสมรรถภาพของนักท่องเที่ยว	1.00	✓
2. มีการผสมผสานกิจกรรมหลายรูปแบบ (ฐาน/สถานที่) ได้อย่างเหมาะสมเพื่อสร้างความน่าสนใจ น่าติดตาม ให้กับโปรแกรม	0.88	✓
3. มีการสร้างเส้นทางเชื่อมโยงกิจกรรมต่างๆ ในพื้นที่อย่างเป็นระบบ เพื่อสร้างบรรยากาศความสนุกสนานหรือสาระที่ต่อเนื่อง	1.00	✓
4. มีการกำหนดระยะเวลาในแต่ละกิจกรรมได้อย่างเหมาะสม	1.00	✓
5. มีการสอดแทรกข้อคิดเรื่องวินัย สามัคคี และจิตสำนึกรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์	1.00	✓
6. มีการผสมผสานความรู้เกี่ยวกับเกียรติประวัติและเกียรติภูมิของหน่วยในกิจกรรมที่จัด	1.00	✓
7. มีการผสมผสานกิจกรรมเชิงนิเวศและสิ่งแวดล้อม ให้เสริมจิตสำนึกอนุรักษ์ธรรมชาติ	0.81	✓

หมายเหตุ ✓ หมายถึง ผ่านเกณฑ์การยอมรับว่าเหมาะสมที่จะใช้เป็นเกณฑ์/ดัชนีในการประเมิน

จากตาราง 15 ข้อความที่จะใช้เป็นเกณฑ์ / ดัชนีในการประเมินที่ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกันมากที่สุด มิติที่ 3 คุณภาพกิจกรรม ประเด็นรูปแบบของกิจกรรม คือ มีการคำนึงถึงความเหมาะสมของเพศ วัย และสมรรถภาพของนักท่องเที่ยว มีการสร้างเส้นทางเชื่อมโยงกิจกรรมต่างๆ ในพื้นที่อย่างเป็นระบบ เพื่อสร้างบรรยากาศความสนุกสนานหรือสาระที่ต่อเนื่อง มีการกำหนดระยะเวลาในแต่ละกิจกรรมได้อย่างเหมาะสม มีการสอดแทรกข้อคิดเรื่องวินัย สามัคคี และจิตสำนึกรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ และมีการผสมผสานความรู้เกี่ยวกับเกียรติประวัติและเกียรติภูมิของหน่วยในกิจกรรมที่จัด ซึ่งข้อความทุกข้อในประเด็นนี้ผ่านการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญตามประเด็นที่กำหนดไว้ คือ มีค่า IOC มากกว่า 0.5 แสดงว่า กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่าข้อความข้างต้น มีความเหมาะสมที่จะนำไปเป็นเกณฑ์/ดัชนีประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบก

ตาราง 16 ค่า IOC ของข้อความที่จะใช้เป็นเกณฑ์ประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบก มิติที่ 3 คุณภาพกิจกรรม ประเด็นผู้นำกิจกรรม

ข้อความที่จะใช้เป็นเกณฑ์ / ดัชนีในการประเมิน	ค่า IOC	การพิจารณา
1. มีความรู้ ความสามารถ ในกิจกรรมที่รับผิดชอบ	1.00	✓
2. มีความชำนาญในอุปกรณ์ที่ใช้ สามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้	1.00	✓
3. มีมนุษยสัมพันธ์ อธิบายไม่ตรี ดูแลเอาใจใส่นักท่องเที่ยว	1.00	✓
4. มีจิตวิทยาในการเข้าถึง/เข้าใจนักท่องเที่ยวในแต่ละวัย	1.00	✓
5. มีความสามารถในการเชื่อมโยงกิจกรรม บรรยายภาคความสนุกสนาน และวัตถุประสงค์ของกิจกรรมได้อย่างราบรื่น	0.94	✓

หมายเหตุ ✓ หมายถึง ผ่านเกณฑ์การยอมรับว่าเหมาะสมที่จะใช้เป็นเกณฑ์/ดัชนีในการประเมิน

จากตาราง 16 ข้อความที่จะใช้เป็นเกณฑ์ / ดัชนีในการประเมินที่ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกันมากที่สุด มิติที่ 3 คุณภาพกิจกรรม ประเด็นผู้นำกิจกรรม คือ มีความรู้ความสามารถ ในกิจกรรมที่รับผิดชอบ มีความชำนาญในอุปกรณ์ที่ใช้ สามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ มีมนุษยสัมพันธ์ อธิบายไม่ตรี ดูแลเอาใจใส่นักท่องเที่ยว และมีจิตวิทยาในการเข้าถึง/เข้าใจนักท่องเที่ยวในแต่ละวัย ซึ่งข้อความทุกข้อในประเด็นนี้ผ่านการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญตามประเด็นที่กำหนดไว้ คือ มีค่า IOC มากกว่า 0.5 แสดงว่า กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่าข้อความข้างต้น มีความเหมาะสมที่จะนำไปเป็นเกณฑ์/ดัชนีประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบก

จากการคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ดังกล่าว ผู้วิจัยพบว่า มีข้อความที่จะใช้เป็นเกณฑ์/ดัชนีในการประเมินที่มีค่า IOC ต่ำกว่า 0.5 (ไม่ผ่านเกณฑ์) จำนวน 2 ข้อความ ได้แก่

- ข้อความ “มีตำแหน่งเฉพาะสำหรับกำลังพลที่ปฏิบัติงานในสำนักงานส่งเสริมการท่องเที่ยวของหน่วย (หมายถึง การช่วยราชการ)”
- ข้อความ “มีการวางระบบการติดต่อสื่อสารทั้งภายในและภายนอกที่ใช้งานได้ดี เพื่อให้การประสานงานเป็นไปด้วยความเรียบร้อย”

ดังนั้น จึงเหลือข้อความที่จะใช้เป็นเกณฑ์/ดัชนีในการประเมินที่มีค่ามากกว่า 0.5 จำนวน 57 ข้อความ และมีวิธีการให้คะแนน คือ ให้ 0 คะแนน ถ้าแหล่งท่องเที่ยวนั้นไม่มีคุณสมบัติตรงกับดัชนี และ ให้ 1 คะแนน ถ้าแหล่งท่องเที่ยวนั้นมีคุณสมบัติตรงกับดัชนี

ขั้นตอนที่ 3 การสนทนากลุ่มเพื่อพิจารณาปรับแก้เกณฑ์ประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ

อย่างไรก็ตามเพื่อเป็นการยืนยันความเห็นของผู้เชี่ยวชาญกลุ่มที่ 2 หลังจากที่ได้พิจารณาร่างแบบประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารและเพื่อให้ทราบความคิดเห็นในรายละเอียดจากผู้เชี่ยวชาญซึ่งเป็นนายทหารผู้มีประสบการณ์ด้านการท่องเที่ยวในเขตทหารโดยตรง ผู้วิจัยจึงได้ร่วมกับสำนักงานส่งเสริมการท่องเที่ยวกองทัพบก จัดการสนทนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญอีกครั้ง (Focus group discussion) ส่งผลให้เกิดการดำเนินการดังนี้

1) มีการปรับปรุงและยุบรวมข้อความบางส่วน เพื่อให้เหมาะสมกับการปฏิบัติจริง ทำให้เหลือข้อความที่จะใช้เป็นเกณฑ์/ดัชนี เพียง 52 ข้อความ

2) มีการปรับวิธีการให้คะแนน จาก การให้ค่าคะแนน 0 สำหรับแหล่งท่องเที่ยวที่ไม่มีความสัมพันธ์ตรงกับดัชนี และให้ค่าคะแนน 1 คะแนน สำหรับแหล่งท่องเที่ยวที่มีความสัมพันธ์ตรงกับดัชนี เป็น ให้ค่าคะแนนตามระดับความเข้มของแต่ละดัชนี เพื่อให้แหล่งท่องเที่ยวทุกแห่งได้มีโอกาสในการได้รับคะแนน อีกทั้งในการปฏิบัติจริงนั้นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความสัมพันธ์ตรงตามที่ระบุ อาจมีระดับของการดำเนินการที่แตกต่างกัน เช่น พอใช้ ดี และดีมาก เป็นต้น

ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ โดยสามารถสรุปรายละเอียดของแบบประเมินในรอบสุดท้ายได้ดังนี้

3.1 มิติที่ควรใช้ในการประเมิน 3 ด้าน ได้แก่ 1) การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว 2) คุณภาพแหล่งท่องเที่ยว และ 3) คุณภาพกิจกรรม โดยในแต่ละมิตินั้นมีคุณลักษณะดังรายละเอียดในตาราง 3 และ ตาราง 4 ที่เสนอไปแล้วข้างต้น

3.2 รายละเอียดการประเมินในแต่ละมิติ มีดังนี้

3.2.1 มิติด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว เป็นองค์ประกอบสำคัญที่สะท้อนว่าหน่วยซึ่งเป็นที่ตั้งหรือดูแลแหล่งท่องเที่ยวนั้นๆ มีระบบบริหารจัดการที่เหมาะสมเพื่อให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณภาพหรือไม่ มิติด้านนี้มีประเด็นในการพิจารณา 3 ส่วน ได้แก่

1) การปฏิบัติเบื้องต้นตามนโยบายกองทัพบก พิจารณาจากการปฏิบัติของหน่วย ด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวให้มีประสิทธิภาพ ตามนโยบายที่กองทัพบกได้วางแนวทางไว้ให้ ประเด็นนี้จะสะท้อนความร่วมมือและการให้ความสนใจของหน่วยผู้ดูแลแหล่งท่องเที่ยว

2) การปฏิบัติเพิ่มเติม พิจารณาจากการปฏิบัติเพิ่มเติมของหน่วยด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวให้มีประสิทธิภาพนอกเหนือไปจากนโยบายที่กองทัพบกได้วางแนวทางไว้ และเป็นการปูพื้นฐานให้หน่วยสำหรับการพัฒนาสู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

3) การจัดการบุคลากร พิจารณาจากการปฏิบัติของหน่วย ด้านการจัดการบุคลากรผู้ปฏิบัติงานด้านการท่องเที่ยว ในการให้ความรู้และ พัฒนาทักษะ รวมถึงการแบ่ง

สรรหน้าที่ และสร้างแรงจูงใจในการทำงาน เพื่อให้งานการท่องเที่ยวมีประสิทธิภาพและได้ประสิทธิผลสูงสุด ประเด็นนี้จะสะท้อนความสนใจของหน่วยผู้ดูแลแหล่งท่องเที่ยวในการจัดการและพัฒนาบุคลากร

ในมิติด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวข้างต้น ได้มีการปรับปรุง ยุบรวม ข้อความ และจัดทำระดับความเข้มของแต่ดัชนีเพื่อการประเมินแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารของ กองทัพบก ดังรายละเอียดในตาราง 17

ตาราง 17 ประเด็นและดัชนีเพื่อตรวจสอบคุณภาพของมิติด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว

1. การปฏิบัติเบื้องต้นตามนโยบายกองทัพบก	
ดัชนี	รายละเอียด
1.1 มีการจัดตั้งสำนักงานส่งเสริมการท่องเที่ยวของหน่วย	ความเป็นรูปธรรมของการจัดตั้งสำนักงานส่งเสริมการท่องเที่ยวของหน่วย เจ้าหน้าที่ และเอกภาพในการบริหารจัดการ
1.2 มีการกำหนดพื้นที่ในการทำกิจกรรม	ความเป็นรูปธรรมของมาตรการกำหนดพื้นที่ใช้ประโยชน์ด้านการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับระเบียบการรักษาความปลอดภัยทางทหาร
1.3 มีการรวบรวมสถิติต่างๆ เกี่ยวกับผู้ใช้บริการ	ความเป็นรูปธรรมของการรวบรวมและรายงานสถิติต่างๆ ที่เกี่ยวกับผู้ใช้บริการ
1.4 มีมาตรการตรวจสอบสภาพการใช้งานอุปกรณ์	ความเข้มงวดในการตรวจสอบสภาพการใช้งานของอุปกรณ์เครื่องช่วยฝึกและเครื่องเล่นกิจกรรมต่างๆ ที่ให้บริการในแหล่งท่องเที่ยว
1.5 มีมาตรการป้องกันอันตรายสำหรับนักท่องเที่ยว	ความเข้มงวดของมาตรการป้องกันอันตรายสำหรับนักท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดความมั่นใจในการใช้บริการ
1.6 มีแผนปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยว	ความเป็นรูปธรรมของแผนหรือโครงการในการปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวของหน่วยให้พร้อมรองรับนักท่องเที่ยวยิ่งขึ้น
1.7 มีแผนการจัดทำบัญชีและงบการเงิน	การเตรียมการเพื่อรองรับการจัดทำบัญชีและงบการเงินตามระเบียบของกระทรวงการคลังที่มีขึ้นในอนาคต
2. การปฏิบัติเพิ่มเติม	
ดัชนี	รายละเอียด
2.1 มีมาตรการรักษาความปลอดภัยของทรัพย์สิน	ความเข้มงวดของมาตรการเพื่อรักษาความปลอดภัยทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว

ตาราง 17 (ต่อ)

2. การปฏิบัติเพิ่มเติม	
ดัชนี	รายละเอียด
2.2 มีมาตรการรักษาพยาบาลสำหรับนักท่องเที่ยว	ระดับการเตรียมพร้อมเพื่อให้การรักษาพยาบาลแก่นักท่องเที่ยวกรณีเกิดเหตุฉุกเฉิน
2.3 มีการสนับสนุนให้ครอบครัวกำลังพลหรือชุมชนในพื้นที่มีส่วนร่วมและมีรายได้เพิ่มขึ้น	ระดับการสนับสนุนให้ครอบครัวกำลังพลหรือสมาชิกจากชุมชนในพื้นที่ได้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานของกิจกรรมการท่องเที่ยวในเขตทหาร
2.4 มีการจัดการสิ่งแวดล้อมและรักษาทรัพยากรการท่องเที่ยวในพื้นที่	ระดับของการจัดการสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรท่องเที่ยวที่หน่วยได้ดำเนินการให้ทุกฝ่ายได้มีส่วนร่วมในการดูแลรักษาทรัพยากรท่องเที่ยวในพื้นที่
3. การจัดการบุคลากร	
ดัชนี	รายละเอียด
3.1 มีจำนวนบุคลากรด้านบริการที่เพียงพอต่อการให้บริการนักท่องเที่ยว	การจัดเจ้าหน้าที่ด้านบริการให้เหมาะสมกับจำนวนของนักท่องเที่ยว ทำให้การบริการนั้นรวดเร็ว ไม่ทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความรู้สึกด้านลบ
3.2 มีอัตราส่วนระหว่างผู้ดูแลกิจกรรมที่เหมาะสมกับจำนวนนักท่องเที่ยว	การจัดเจ้าหน้าที่ผู้ดูแลกิจกรรมที่เหมาะสมกับจำนวนนักท่องเที่ยว ทำให้สามารถดูแลเอาใจใส่นักท่องเที่ยวได้อย่างทั่วถึง โดยเจ้าหน้าที่ไม่ทำงานหนักจนเกินไป
3.3 มีการพิจารณาแบ่งมอบงานให้ผู้ปฏิบัติแต่ละคนอย่างเหมาะสมกับความสามารถ และความชำนาญทางทหาร	ผู้บริหารพิจารณาแบ่งมอบงานให้เจ้าหน้าที่แต่ละคนได้เหมาะสมกับความสามารถและความชำนาญทางทหาร เพื่อให้สามารถปฏิบัติได้อย่างถูกต้องตามขั้นตอน เกิดความปลอดภัย
3.4 เปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานได้เข้ารับการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาขีดความสามารถของตนตามตำแหน่งหน้าที่ สู่การเป็นมืออาชีพ	ผู้บริหารได้มีการส่งหรือสนับสนุนให้เจ้าหน้าที่แต่ละคนได้มีโอกาสไปฝึกอบรมเพื่อพัฒนาความสามารถตามตำแหน่งหน้าที่และเพิ่มทักษะความชำนาญ เพื่อสามารถให้บริการได้อย่างมืออาชีพ
3.5 มีมาตรการหมุนเวียนการปฏิบัติที่เหมาะสม เพื่อให้ผู้ปฏิบัติไม่ทำงานหนักจนเกินไป	ผู้บริหารได้พิจารณาจัดตารางการปฏิบัติงานหรือหมุนเวียนการทำงานเพื่อให้เจ้าหน้าที่ได้มีวันหยุดพักผ่อนหรือไม่ทำงานหนักจนเกินไป
3.6 มีการสร้างขวัญและกำลังใจในการทำงานให้แก่เจ้าหน้าที่ เช่น จัดหาเครื่องแต่งกายในการปฏิบัติงานให้ ให้คะแนนพิเศษในการพิจารณาบำเหน็จประจำปี หรือให้โบนัสพิเศษ	เนื่องจากงานด้านการท่องเที่ยวมีใช้ภารกิจหลัก ดังนั้นจึงต้องมีการพัฒนาขวัญและกำลังใจของเจ้าหน้าที่ด้วยการให้เงินพิเศษ จัดหาเครื่องแต่งกายในการปฏิบัติงานให้โดยไม่คิดมูลค่า หรือนำผลการปฏิบัติงานมาร่วมในการพิจารณาบำเหน็จประจำปีด้วย

3.2.2 มิติด้านคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว เป็นองค์ประกอบที่สนับสนุนให้การท่องเที่ยวในเขตทหาร โดยเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวประเภทนันทนาการทางทหาร มีความน่าสนใจและมีคุณค่ายิ่งขึ้น โดยมุ่งประเมินที่ลักษณะทางกายภาพของแหล่งท่องเที่ยว หรือคุณภาพการให้บริการที่ปรากฏแก่สายตาของนักท่องเที่ยว มิติด้านนี้ในการพิจารณา 4 ประการ รายละเอียดคงเดิมเช่นเดียวกับในตาราง 5 ได้แก่

- 1) การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว
- 2) สภาพภูมิทัศน์
- 3) สิ่งอำนวยความสะดวกและบริการภายในพื้นที่
- 4) การบริการนักท่องเที่ยว

3.2.3 มิติด้านคุณภาพกิจกรรม สำหรับการท่องเที่ยวในเขตทหารโดยเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวประเภทนันทนาการทางทหาร กิจกรรมถือเป็นสิ่งดึงดูดใจสูงสุดและเป็นองค์ประกอบหลักที่ทำให้นักท่องเที่ยวเดินทางมา ดังนั้นรูปแบบของกิจกรรมและตัวผู้นำกิจกรรมจึงมีความสำคัญอย่างมากต่อการท่องเที่ยวประเภทนี้ มิติด้านนี้ในการพิจารณา 2 ประการ ได้แก่ 1) รูปแบบของกิจกรรม และ 2) ผู้นำกิจกรรม โดยมีรายละเอียดคงเดิม เช่นเดียวกับในตาราง 6

3.3 วิธีการให้คะแนน หลังจากที่ได้รับฟังความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญแล้ว ผู้วิจัยได้ปรับวิธีการให้คะแนนใหม่ ดังนี้

แบบที่ 1 ดำเนินการให้คะแนนโดยพิจารณาว่าแหล่งเที่ยวนั้น มีคุณสมบัติตรงกับดัชนีข้อใดมากที่สุด โดยดัชนีจะมีด้วยกัน 3 ระดับ ค่าคะแนน 0 1 2 ดังตัวอย่างในตาราง 18

ตาราง 18 ตัวอย่างวิธีการให้คะแนนแบบที่ 1

1.1 การปฏิบัติเบื้องต้นตามนโยบาย ทบ.		คะแนนเต็ม 14 คะแนน
หมายเหตุ พิจารณาจากการปฏิบัติของหน่วย ด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวให้มีประสิทธิภาพตามนโยบายที่กองทัพบกได้วางแนวทางไว้ให้ ประเด็นนี้จะสะท้อนความร่วมมือและการให้ความสนใจของหน่วยผู้ดูแลแหล่งท่องเที่ยว การประเมิน : เลือกข้อที่ตรงกับการปฏิบัติของหน่วยที่สุดเพียง 1 ข้อ		
1.1.1 การจัดตั้งสำนักงานส่งเสริมการท่องเที่ยวของหน่วย		
ดัชนี		คะแนน
ยังไม่มีการจัดตั้งสำนักงานส่งเสริมการท่องเที่ยวของหน่วยที่เป็นรูปธรรม		0
มีสำนักงานส่งเสริมการท่องเที่ยวของหน่วย เป็นอาคารสำนักงานที่ชัดเจนหรือเป็นสำนักงานที่แฝงอยู่ในส่วนราชการของหน่วย มีการบริหารและดำเนินงานตามสายการบังคับบัญชา และมีเจ้าหน้าที่ประสานงานขั้นต้น		1
มีสำนักงานส่งเสริมการท่องเที่ยวของหน่วยที่เป็นรูปธรรม มีที่ตั้งที่ชัดเจน มีเอกภาพในการบริหารจัดการ มีหัวหน้าสำนักงาน เจ้าหน้าที่ประสานงาน และเจ้าหน้าที่ในตำแหน่งต่างๆ		2

แบบที่ 2 ดำเนินการให้คะแนนโดยพิจารณาว่าแหล่งท่องเที่ยว นั้น มีคุณสมบัติ ตรงกับดัชนีข้อใดมากที่สุด โดยดัชนีจะมีด้วยกัน 3 ระดับ กล่าวคือ ไม่มีคุณสมบัติตามที่ระบุ ให้ 0 คะแนน มีคุณสมบัติใกล้เคียงกับที่ระบุ ให้ 1 คะแนน มีคุณสมบัติครบถ้วนตามที่ระบุ ให้ 2 คะแนน ดังตัวอย่างในตาราง 19

ตาราง 19 ตัวอย่างวิธีการให้คะแนนแบบที่ 2

2.1 การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว		คะแนนเต็ม 8 คะแนน		
หมายเหตุ เป็นองค์ประกอบที่อำนวยความสะดวกในการนำนักท่องเที่ยวมายังแหล่งท่องเที่ยว พิจารณาจากคุณสมบัติต่างๆ ในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว การประเมิน : ถ้าไม่มีคุณสมบัติตามที่ระบุ ให้ 0 คะแนน ถ้ามีคุณสมบัติใกล้เคียงกับที่ระบุ ให้ 1 คะแนน ถ้ามีคุณสมบัติครบถ้วน ให้ 2 คะแนน				
ดัชนี	ผลการประเมิน			
	ไม่มี คุณสมบัติ	ใกล้ เคียง	ครบ ถ้วน	
1) ความสะดวกของการสัญจร หมายถึง เส้นทางที่นำนักท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยว มีระดับความหนาแน่นหรือความแออัดต่ำ				
2) มีบริการขนส่งสาธารณะนำนักท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวอย่างสม่ำเสมอ				
3) มีป้ายบอกทางที่ชัดเจนทำให้นักท่องเที่ยวมาถึงแหล่งท่องเที่ยวได้โดยง่าย				
4) ความใกล้กับแหล่งท่องเที่ยวสำคัญในท้องถิ่น				
คะแนนรวม ข้อ 2.1				

แบบที่ 3 ดำเนินการให้คะแนนโดยพิจารณาว่าแหล่งท่องเที่ยวนั้นมีคุณสมบัติตรงกับดัชนีข้อใดมากที่สุด โดยดัชนีจะมีด้วยกัน 3 ระดับ กล่าวคือ พอใช้ ให้ 1 คะแนน ดี ให้ 2 คะแนน ดีมาก ให้ 3 คะแนน ดังตัวอย่างในตาราง 20

ตาราง 20 ตัวอย่างวิธีการให้คะแนนแบบที่ 3

3.1 รูปแบบของกิจกรรม		คะแนนเต็ม 21 คะแนน		
หมายเหตุ พิจารณาจากองค์ประกอบในการวางแผนจัดกิจกรรมนันทนาการทางทหาร เพื่อให้กิจกรรมมีความสนุกสนาน ต่อเนื่อง ไม่น่าเบื่อ สร้างความประทับใจ และความพึงพอใจแก่นักท่องเที่ยว อีกทั้งยังให้ผลทางด้านจิตวิทยามวลชน การประเมิน : การประเมิน : เลือกข้อที่ตรงกับการปฏิบัติที่สุดเพียง 1 ข้อ (พอใช้ = 1 คะแนน ดี = 2 คะแนน ดีมาก = 3 คะแนน)				
ดัชนี	ผลการประเมิน			
	พอใช้	ดี	ดีมาก	
1) คำนึงถึงความเหมาะสมกับเพศ วัย และสมรรถภาพทางร่างกายของนักท่องเที่ยว				
2) จัดสรรเวลาในแต่ละกิจกรรมได้อย่างเหมาะสม				
3) มีการคัดเลือกกิจกรรมที่น่าสนใจหลากหลายรูปแบบ มาประกอบกันเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์หลักของกิจกรรมได้ดี				
4) มีการสร้างเส้นทางเชื่อมโยง (Loop) กิจกรรมต่างๆ ในพื้นที่อย่างเป็นระบบ สร้างบรรยากาศความสนุกสนาน และสราบรื่นทั้งที่ต่อเนื่อง				
5) มีการสอดแทรกข้อคิดเรื่องความมีวินัย ความสามัคคี ความรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์				
6) ให้ความรู้เกี่ยวกับเกียรติประวัติและเกียรติภูมิของหน่วยตามความเหมาะสม				
7) นำกิจกรรมเชิงนิเวศและสิ่งแวดล้อมมาประกอบ เพื่อให้ความรู้ด้านการอนุรักษ์				
คะแนนรวม ข้อ 3.1				

ในท้ายที่สุดผู้วิจัยก็ได้แบบประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบก ที่พร้อมสำหรับการนำไปทดลองใช้ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

แบบประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบก

โดย

สำนักงานส่งเสริมการท่องเที่ยวกองทัพบก

ร่วมกับ

สถาบันพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ชื่อแหล่งท่องเที่ยว

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ

ที่อยู่

ตำบล อำเภอ

จังหวัด.....

ผู้ประเมิน (ยศ ชื่อ สกุล)

(หน่วยงาน)

ประเมินเมื่อวันที่..... เดือน พ.ศ.

ผลการให้คะแนน

มิติ	คะแนนเต็ม	ผลการให้คะแนน
1. ด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว	34	
2. ด้านคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว	50	
3. ด้านคุณภาพกิจกรรม	36	
รวมทั้งสิ้น	120	

1. การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว

คะแนนเต็ม 34 คะแนน

1.1 การปฏิบัติเบื้องต้นตามนโยบาย ทบ.

คะแนนเต็ม 14 คะแนน

หมายเหตุ พิจารณาจากการปฏิบัติของหน่วย ด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวให้มีประสิทธิภาพ ตามนโยบายที่กองทัพบกได้วางแนวทางไว้ให้ ประเด็นนี้จะสะท้อนความร่วมมือและการให้ความสนใจของหน่วยผู้ดูแลแหล่งท่องเที่ยว การประเมิน : เลือกข้อที่ตรงกับการปฏิบัติของหน่วยที่สุดเพียง 1 ข้อ

1.1.1 การจัดตั้งสำนักงานส่งเสริมการท่องเที่ยวของหน่วย

ดัชนี	คะแนน
ยังไม่มีการจัดตั้งสำนักงานส่งเสริมการท่องเที่ยวของหน่วยที่เป็นรูปธรรม	0
มีสำนักงานส่งเสริมการท่องเที่ยวของหน่วย เป็นอาคารสำนักงานที่ชัดเจนหรือเป็นสำนักงานที่แฝงอยู่ในส่วนราชการของหน่วย มีการบริหารและดำเนินงานตามสายการบังคับบัญชา และมีเจ้าหน้าที่ประสานงานขั้นต้น	1
มีสำนักงานส่งเสริมการท่องเที่ยวของหน่วยที่เป็นรูปธรรม มีที่ตั้งที่ชัดเจน มีเอกภาพในการบริหารจัดการ มีหัวหน้าสำนักงาน เจ้าหน้าที่ประสานงาน และเจ้าหน้าที่ในตำแหน่งต่าง ๆ	2

1.1.2 การกำหนดพื้นที่ในการทำกิจกรรม

ดัชนี	คะแนน
ยังไม่มีมาตรการกำหนดพื้นที่ที่ชัดเจนสำหรับกิจกรรมการท่องเที่ยว	0
มีการแบ่งระดับการเข้าถึงพื้นที่ ที่สอดคล้องกับระเบียบการรักษาความปลอดภัยทางทหาร (เช่น พื้นที่สีเขียว = เข้าชมได้โดยลำพัง, พื้นที่สีเหลือง = เข้าชมได้ แต่ต้องมีเจ้าหน้าที่นำชม, พื้นที่สีแดง = หวงห้ามเด็ดขาด)	1
มีการแบ่งแยกพื้นที่สำหรับทำกิจกรรมท่องเที่ยวออกจากพื้นที่ใช้งานของหน่วยที่ชัดเจน อาจผสมผสานกับการแบ่งระดับการเข้าถึงพื้นที่ ตามระเบียบการรักษาความปลอดภัยทางทหาร	2

1.1.3 การรวบรวมสถิติต่าง ๆ เกี่ยวกับผู้ให้บริการ

ดัชนี	คะแนน
ในรอบหกเดือนที่ผ่านมา หน่วยมิได้ส่งรายงานสถิติการใช้บริการถึง สง.ทท.ทบ.	0
ในรอบหกเดือนที่ผ่านมา หน่วยได้ส่งรายงานสถิติการใช้บริการตามแบบรายงานของ สง.ทท.ทบ.	1
ในรอบหกเดือนที่ผ่านมา หน่วยได้ส่งรายงานสถิติการใช้บริการตามแบบรายงานของ สง.ทท.ทบ. และเพิ่มการรายงานในส่วนของการปฏิบัติที่สำคัญ หรือ ผลการสำรวจทัศนคติ หรือการประเมินความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อแหล่งท่องเที่ยวและ/หรือการให้บริการของหน่วย	2

1.1.4 มาตรการตรวจสอบสภาพการใช้งานอุปกรณ์

ดัชนี	คะแนน
■ ในรอบปีที่ผ่านมา หน่วยได้มีการตรวจสอบสภาพการใช้งานหรือบำรุงรักษาอุปกรณ์ที่ให้บริการในแหล่งท่องเที่ยว	0
■ ในรอบปีที่ผ่านมา หน่วยมีการตรวจสอบสภาพการใช้งานหรือบำรุงรักษาตามสภาพ เพื่อให้ อุปกรณ์ต่างๆ ที่ให้บริการในแหล่งท่องเที่ยว เช่น เครื่องช่วยฝึกทางทหาร เครื่องเล่นกิจกรรมต่างๆ อยู่ในสภาพใช้งานได้ดี แข็งแรง ปลอดภัย	1
■ ในรอบปีที่ผ่านมา หน่วยมีการตรวจสอบสภาพการใช้งานหรือบำรุงรักษาอุปกรณ์ที่ให้บริการในแหล่งท่องเที่ยวให้มีสภาพใช้งานได้ดี แข็งแรง ปลอดภัย มากกว่า 2 ครั้ง	2

1.1.5 มาตรการป้องกันอันตรายให้กับนักท่องเที่ยว

ดัชนี	คะแนน
■ ดำเนินกิจกรรมโดยมิได้มีการใส่เครื่องป้องกันอันตรายให้นักท่องเที่ยว มีเพียงเจ้าหน้าที่ควบคุมกิจกรรมคอยดูแล	0
■ มีเจ้าหน้าที่คอยดูแล และมีเครื่องมือป้องกันอันตรายตามลักษณะของกิจกรรม แต่ไม่เพียงพอต่อความต้องการ หรือไม่อยู่ในสภาพที่แข็งแรงพอ/ไม่ค่อยได้รับการบำรุงรักษา ส่วนในพื้นที่มีป้ายเตือนจุดอันตราย ตามสภาพพื้นที่	1
■ มีมาตรการป้องกันอันตรายสำหรับนักท่องเที่ยวอย่างเต็มที่ตามลักษณะของกิจกรรม มีเครื่องป้องกันอันตราย เช่น เสื้อชูชีพ หมวกนิรภัย แวนกันลม ชุดป้องกันเสียงดัง ที่อยู่ในสภาพดี เพียงพอต่อความต้องการ มีป้ายบอกข้อควรทำ-ไม่ควรทำ ส่วนในพื้นที่ มีอุปกรณ์ดับเพลิง มีป้ายเตือนจุดอันตราย จัดทำรั้ว/ราว/ตาข่ายกัน ตามสภาพพื้นที่	2

1.1.6 แผนปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยว

ดัชนี	คะแนน
■ หน่วยยังมิได้มีแผนปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยว	0
■ หน่วยอยู่ในระหว่างรับนโยบายจากผู้บังคับบัญชามาปรับเป็นแนวทางปฏิบัติ หรืออยู่ในขั้นริเริ่มวางแผนเพื่อปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวให้มีความพร้อมรองรับนักท่องเที่ยวยิ่งขึ้น	1
■ หน่วยมีแผนโครงการที่ชัดเจนแล้ว หรือได้รับอนุมัติให้ดำเนินการเพื่อปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยว หรือแหล่งท่องเที่ยวของหน่วยมีความสมบูรณ์ สามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้อย่างเพียงพอแล้ว	2

1.1.7 การจัดทำบัญชีและงบการเงิน

ดัชนี	คะแนน
■ หน่วยยังมิได้มีการศึกษา เตรียมการด้านบัญชี เพื่อเตรียมพร้อมรับการปฏิบัติตามระเบียบกระทรวงการคลัง	0
■ หน่วยเริ่มดำเนินการศึกษา หรือมีแผนเตรียมการด้านการจัดทำบัญชีและงบการเงินเพื่อรองรับการปฏิบัติในอนาคต	1
■ หน่วยได้ศึกษาทำความเข้าใจและพร้อมรับการปฏิบัติตามการจัดทำบัญชีและงบการเงินตามระเบียบกระทรวงการคลัง	2
คะแนนรวม ข้อ 1.1	

1.2 การปฏิบัติเพิ่มเติม

คะแนนเต็ม 8 คะแนน

หมายเหตุ พิจารณาจากการปฏิบัติเพิ่มเติมของหน่วยด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวให้มีประสิทธิภาพ นอกเหนือไปจากนโยบายที่กองทัพบกได้วางแนวทางไว้ และเป็นการปูพื้นฐานให้หน่วยสำหรับการพัฒนาสู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การประเมิน : เลือกข้อที่ตรงกับการปฏิบัติของหน่วยที่สุดเพียง 1 ข้อ

1.2.1 มาตรการรักษาความปลอดภัยของทรัพย์สิน

ดัชนี	คะแนน
■ มีการจัดทหารยาม/กองรักษาการณ์ เพื่อดูแลความปลอดภัยของทรัพย์สิน	0
■ มีมาตรการขั้นต้น ได้แก่ จัดทำป้าย/สติ๊กเกอร์แสดงหมายเลขโทรศัพท์ของสำนักงานท่องเที่ยว กองรักษาการณ์ หรือ สถานีตำรวจ กรณีเหตุฉุกเฉิน ติดตั้งภายในพื้นที่ตามความเหมาะสม	1
■ มีมาตรการเพิ่มเติมจากป้ายแสดงหมายเลขโทรศัพท์ฉุกเฉิน เช่น มีห้องรับแจ้งของหาย (Lost & Found) หรือจัดชุดดูแลความปลอดภัย/ดูยาม ในพื้นที่สำหรับการท่องเที่ยวตามความเหมาะสม	2

1.2.2 มาตรการรักษาพยาบาลสำหรับนักท่องเที่ยว

ดัชนี	คะแนน
■ หน่วยมิได้มีมาตรการพิเศษในการติดตามนักท่องเที่ยว หากเกิดอุบัติเหตุจะนำส่งฝ่ายการแพทย์ของหน่วย	0
■ มีการจัดชุดเสนารักษ์ติดตามกลุ่มนักท่องเที่ยว หากเกินความสามารถในการปฐมพยาบาลจะนำส่งฝ่ายการแพทย์ของหน่วยหรือโรงพยาบาลใกล้เคียง	1
■ มีการจัดห้องพยาบาลพร้อมเจ้าหน้าที่ ในจุดให้บริการกิจกรรมท่องเที่ยว ที่สามารถปฐมพยาบาลได้เมื่อเกิดเหตุ และ/หรือมีชุดเสนารักษ์ติดตามกลุ่มนักท่องเที่ยว มีการเตรียมพร้อมเคลื่อนย้ายผู้ป่วยส่งฝ่ายการแพทย์หรือโรงพยาบาลใกล้เคียง	2

1.2.3 สหับสนุนให้ครอบครัวกำลังพล/ชุมชนในพื้นที่มีส่วนร่วมและมีรายได้เพิ่มขึ้น

ดัชนี	คะแนน
กิจกรรมด้านการท่องเที่ยวของหน่วยทั้งหมด ดำเนินการโดยกำลังพลตามที่ได้รับมอบหมาย	0
หน่วยอนุญาตให้ครอบครัวกำลังพล/สมาชิกจากชุมชนใกล้เคียงมีส่วนร่วมในขั้นต้น ด้วยการตั้งซุ้มขายอาหาร-เครื่องดื่ม ซุ้มขายของที่ระลึก ในแหล่งท่องเที่ยวของหน่วย	1
หน่วยอนุญาตให้ครอบครัวกำลังพล/สมาชิกจากชุมชนใกล้เคียงมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวของหน่วย ด้วยการเป็นเจ้าหน้าที่ในสำนักงานท่องเที่ยว หรือเป็นผู้ดูแลแหล่งท่องเที่ยว หรือเป็นมัคคุเทศก์ หรือเป็นผู้ให้บริการในธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวตามความเหมาะสม	2

1.2.4 การจัดการสิ่งแวดล้อมและรักษาทรัพยากรการท่องเที่ยวในพื้นที่

ดัชนี	คะแนน
หน่วยได้จัดหาบริการ/เจ้าหน้าที่ ดูแลรักษาความสะอาดของสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก รวมทั้งดูแลไม่ให้แหล่งท่องเที่ยวเสื่อมโทรม ตามระเบียบของหน่วย	0
นอกจากการดูแลพื้นที่แล้ว หน่วยได้รณรงค์ให้ทุกคนในพื้นที่ (กำลังพล ครอบครัว และนักท่องเที่ยว) ช่วยกันดูแลรักษาความสะอาด ทั้งขยะลงในถังที่จัดไว้ มีมาตรการกำจัดสิ่งปฏิกูลที่เหมาะสม หรือมีมาตรการประหยัดน้ำประปาและไฟฟ้า	1
นอกเหนือจากการปฏิบัติข้างต้น หน่วยได้รณรงค์ให้ทุกคนในพื้นที่ (กำลังพล ครอบครัว และนักท่องเที่ยว) ร่วมใจกันดูแลรักษาทรัพยากรการท่องเที่ยวในพื้นที่ ไม่สร้างความเสียหายแก่สภาพธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระตุ้นให้ทุกคนเห็นความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวของหน่วย มีการจัดการขยะและสิ่งปฏิกูลที่ดี เช่น แยกประเภทขยะ นำเทคนิค reuse และ recycling มาใช้ในการจัดการขยะ หรือใช้วัสดุประหยัดพลังงาน เป็นต้น	2
คะแนนรวม ข้อ 1.2	

1.3 การจัดการบุคลากร**คะแนนเต็ม 12 คะแนน**

หมายเหตุ พิจารณาจากการปฏิบัติของหน่วย ด้านการจัดการบุคลากรผู้ปฏิบัติงานด้านการท่องเที่ยว ในการให้ความรู้ และ พัฒนาทักษะ รวมถึงการแบ่งสรรหน้าที่ และสร้างแรงจูงใจในการทำงาน เพื่อให้งานการท่องเที่ยวมีประสิทธิภาพ และได้ประสิทธิผลสูงสุด ประเด็นนี้จะสะท้อนความสนใจของหน่วยผู้ดูแลแหล่งท่องเที่ยวในการจัดการและพัฒนาบุคลากร การประเมิน : ถ้าไม่มีการดำเนินการตามที่ระบุ ให้ 0 คะแนน ถ้ามีการดำเนินการ แต่ทำได้ในระดับพอใช้ ให้ 1 คะแนน ถ้ามีการดำเนินการตามที่ระบุ โดยทำได้ในระดับดี ให้ 2 คะแนน

ดัชนี	ผลการประเมิน		
	ไม่มีการดำเนินการ	พอใช้	ดี
1) มีจำนวนบุคลากรด้านบริการที่เพียงพอต่อการให้บริการนักท่องเที่ยว			
2) มีอัตราส่วนระหว่างผู้ดูแลกิจกรรมที่เหมาะสมกับจำนวนนักท่องเที่ยว			
3) มีการพิจารณาแบ่งมอบงานให้ผู้ปฏิบัติแต่ละคนอย่างเหมาะสมกับความสามารถหรือความชำนาญทางทหาร			
4) เปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานได้เข้ารับการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาขีดความสามารถของตนตามตำแหน่งหน้าที่ สู่การเป็นมืออาชีพ			
5) มีมาตรการหมุนเวียนการปฏิบัติที่เหมาะสม เพื่อให้ผู้ปฏิบัติไม่ทำงานหนักจนเกินไป			
6) มีการสร้างขวัญและกำลังใจในการทำงานให้แก่เจ้าหน้าที่ เช่น จัดหาเครื่องแต่งกายในการปฏิบัติงานให้ ให้คะแนนพิเศษในการพิจารณาบำเหน็จประจำปี หรือให้โบนัสพิเศษ			
คะแนนรวม ข้อ 1.3			
คะแนนรวมข้อ 1.1 - 1.3 (เต็ม 34 คะแนน)			

2. คุณภาพแหล่งท่องเที่ยว

คะแนนเต็ม 50 คะแนน

2.1 การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว

คะแนนเต็ม 8 คะแนน

หมายเหตุ เป็นองค์ประกอบที่อำนวยความสะดวกในการนำนักท่องเที่ยวมายังแหล่งท่องเที่ยว พิจารณาจากคุณสมบัติต่างๆ ในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว การประเมิน : ถ้าไม่มีคุณสมบัติตามที่ระบุ ให้ 0 คะแนน ถ้ามีคุณสมบัติใกล้เคียงกับที่ระบุ ให้ 1 คะแนน ถ้ามีคุณสมบัติครบถ้วนตามที่ระบุ ให้ 2 คะแนน

ดัชนี	ผลการประเมิน		
	ไม่มี คุณสมบัติ	ใกล้เคียง	ครบ ถ้วน
1) ความสะดวกของการสัญจร หมายถึง เส้นทางที่นำนักท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวมีระดับความหนาแน่นหรือความแออัดต่ำ			
2) มีบริการขนส่งสาธารณะนำนักท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวอย่างสม่ำเสมอ			
3) มีป้ายบอกทางที่ชัดเจนทำให้นักท่องเที่ยวมาถึงแหล่งท่องเที่ยวได้โดยง่าย			
4) ความใกล้กับแหล่งท่องเที่ยวสำคัญในท้องถิ่น			
คะแนนรวม ข้อ 2.1			

2.2 สภาพภูมิทัศน์

คะแนนเต็ม 8 คะแนน

หมายเหตุ เป็นองค์ประกอบที่สนับสนุนให้เกิดความประทับใจในแหล่งท่องเที่ยว เพราะสร้างความเพลิดเพลิน เพลินใจให้นักท่องเที่ยว พิจารณาจากสภาพความสะอาด เรียบร้อย สวยงาม ของพื้นที่โดยรวม การประเมิน : ถ้าแหล่งท่องเที่ยวไม่มีคุณสมบัติตามที่ระบุ ให้ 0 คะแนน ถ้ามีคุณสมบัติใกล้เคียงกับที่ระบุ ให้ 1 คะแนน ถ้ามีคุณสมบัติครบถ้วนตามที่ระบุ ให้ 2 คะแนน

ดัชนี	ผลการประเมิน		
	ไม่มี คุณสมบัติ	ใกล้เคียง	ครบ ถ้วน
1) สภาพพื้นที่โดยรวมได้รับการดูแลให้เป็นระเบียบ เรียบร้อย			
2) สภาพพื้นที่ได้รับการตกแต่งให้สวยงาม เช่น จัดสวน ประดับตุ๊กตาหมีรูปคน/สัตว์ ตัดแต่งต้นไม้ ปลูกดอกไม้			
3) อาคาร สิ่งปลูกสร้างและเครื่องเล่นกิจกรรมได้รับการบำรุงรักษาให้อยู่ในสภาพใช้งานได้ดี สีสันสดใส สวยงาม			
4) สภาพแวดล้อมมีการดูแลให้มีทัศนียภาพที่สวยงาม กลมกลืน มีการจัดวางอาคาร สิ่งปลูกสร้างได้สอดคล้องกับสภาพธรรมชาติในพื้นที่			
คะแนนรวม ข้อ 2.2			

2.3 สิ่งอำนวยความสะดวกและบริการภายในพื้นที่

คะแนนเต็ม 22 คะแนน

หมายเหตุ พิจารณาจากความพร้อมของสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการภายในแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งต้องอยู่ในสภาพที่ใช้งานได้ดี มีจำนวนเพียงพอ และมีการบำรุงรักษาอย่างสม่ำเสมอ การประเมิน : ถ้าไม่มีคุณสมบัติตรงตามที่ระบุให้ 0 คะแนน ถ้ามีคุณสมบัติใกล้เคียงกับที่ระบุ ให้ 1 คะแนน ถ้ามีคุณสมบัติครบถ้วนตามที่ระบุ ให้ 2 คะแนน

ดัชนี	ผลการประเมิน		
	ไม่มี คุณสมบัติ	ใกล้เคียง	ครบ ถ้วน
1) มีพื้นที่จอดรถที่กว้างขวาง เพียงพอสำหรับจำนวนรถที่เข้ามา โดยเฉพาะช่วงที่มีนักท่องเที่ยวหนาแน่น			
2) มีห้องสุขาสภาพดี ที่เพียงพอต่อจำนวนนักท่องเที่ยว ถูกหลักสุขาภิบาล แยกชาย-หญิงชัดเจน			
3) มีที่นั่งพักผ่อน เช่น ม้านั่ง ศาลา ชุมนั่งพักผ่อน ชุดโต๊ะม้านั่ง ที่เพียงพอสำหรับนักท่องเที่ยว			
4) มีถึงขยะสภาพดี สะอาด เพียงพอ และไม่มีขยะตกค้าง			
5) มีการจัดชุมทางเข้า/ป้ายชื่อสถานที่/จุดถ่ายภาพ ที่สวยงาม มีความคิดสร้างสรรค์ บ่งบอกเอกลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยว			
6) มีศูนย์บริการข้อมูล/สำนักงานท่องเที่ยวที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวหรือกิจกรรมในรูปแบบของนิทรรศการ แจกใบปลิวแผ่นพับ คู่มือ หรือจัดฉายวีดิทัศน์ พร้อมเจ้าหน้าที่บรรยายให้แก่นักท่องเที่ยวก่อนเดินทางไปเยี่ยมชมพื้นที่จริง			
7) มีบริการร้านอาหาร/โรงอาหารที่เพียงพอต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว และสะอาดถูกหลักอนามัย			
8) มีบริการที่พักค้างแรม/โรงแรม/รีสอร์ท ที่สะอาด ปลอดภัย และเพียงพอสำหรับนักท่องเที่ยว			
9) มีบริการร้านขายสินค้าและของที่ระลึกที่เพียงพอต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว			
10) มีป้ายบอกทิศทาง เพื่อไปยังจุดท่องเที่ยวต่างๆ ภายในพื้นที่ รวมทั้งป้ายแสดงแผนผังเส้นทางภายในแหล่งท่องเที่ยว			
11) มีป้ายแนะนำเรื่องราว/ประวัติของจุดท่องเที่ยวแต่ละแห่งภายในพื้นที่ ที่ชัดเจน อ่านง่าย และให้ข้อมูลถูกต้อง			
คะแนนรวม ข้อ 2.3			

2.4 การบริการนักท่องเที่ยว

คะแนนเต็ม 12 คะแนน

หมายเหตุ พิจารณาจากความสามารถในการให้บริการของบุคลากรด้านบริการ (ไม่ใช่ผู้นำกิจกรรม) ที่สร้างความประทับใจให้แก่นักท่องเที่ยว สอดคล้องหลัก “ยินดีต้อนรับสู่ค่ายทหาร” การประเมิน : เลือกข้อที่ตรงกับการปฏิบัติที่สุดเพียง 1 ข้อ (พอใช้ = 1 คะแนน ดี = 2 คะแนน ดีมาก = 3 คะแนน)

ดัชนี	ผลการประเมิน		
	พอใช้	ดี	ดีมาก
1) มีอริยาไ้ยไมตรี สุภาพ ยิ้มแย้ม ให้บริการด้วยความเต็มใจ			
2) มีทักษะในการสื่อสารที่ดี ประสานงานได้ไม่บกพร่อง			
3) มีความรู้รอบ (หมายถึง สามารถให้คำแนะนำแก่นักท่องเที่ยวได้ หรือสามารถเพิ่มเกร็ดความรู้ให้เรื่องราวของแหล่งท่องเที่ยวมีความน่าสนใจมากขึ้น)			
4) สามารถอำนวยความสะดวก/ให้บริการแก่นักท่องเที่ยว ได้อย่างรวดเร็ว ทันใจ			
คะแนนรวม ข้อ 2.4			
คะแนนรวมข้อ 2.1 – 2.4 (เต็ม 50 คะแนน)			

3. คุณภาพกิจกรรม

คะแนนเต็ม 36 คะแนน

3.1 รูปแบบของกิจกรรม

คะแนนเต็ม 21 คะแนน

หมายเหตุ พิจารณาจากองค์ประกอบในการวางแผนจัดกิจกรรมนันทนาการทางทหาร เพื่อให้กิจกรรมมีความสนุกสนานต่อเนื่อง ไม่น่าเบื่อ สร้างความประทับใจ และความพึงพอใจแก่นักท่องเที่ยว อีกทั้งยังให้ผลทางด้านจิตวิทยามวลชน การประเมิน : เลือกข้อที่ตรงกับการปฏิบัติที่สุดเพียง 1 ข้อ (พอใช้ = 1 คะแนน ดี = 2 คะแนน ดีมาก = 3 คะแนน)

ดัชนี	ผลการประเมิน		
	พอใช้	ดี	ดีมาก
1) คำนึงถึงความเหมาะสมกับเพศ วัย และสมรรถภาพทางร่างกายของนักท่องเที่ยว			
2) จัดสรรเวลาในแต่ละกิจกรรมได้อย่างเหมาะสม			
3) มีการคัดเลือกกิจกรรมที่น่าสนใจหลากหลายรูปแบบ มาประกอบกันเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์หลักของกิจกรรมได้ดี			
4) มีการสร้างเส้นทางเชื่อมโยง (Loop) กิจกรรมต่างๆ ในพื้นที่อย่างเป็นระบบ สร้างบรรยากาศความสนุกสนาน และสราบรื่นต่อเนื่อง			
5) มีการสอดแทรกข้อคิดเรื่องความมีวินัย ความสามัคคี ความรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์			
6) ให้ความรู้เกี่ยวกับเกียรติประวัติและเกียรติภูมิของหน่วยตามความเหมาะสม			
7) นำกิจกรรมเชิงนิเวศและสิ่งแวดล้อมมาประกอบ เพื่อให้ความรู้ด้านการอนุรักษ์			
คะแนนรวม ข้อ 3.1			

3.2 ผู้นำกิจกรรม

คะแนนเต็ม 15 คะแนน

หมายเหตุ พิจารณาจากคุณสมบัติต่างๆ ของผู้นำกิจกรรมที่สามารถสร้างความประทับใจและความพึงพอใจให้กับ
นักท่องเที่ยว การประเมิน : เลือกข้อที่ตรงกับการปฏิบัติที่สุดเพียง 1 ข้อ
(พอใช้ = 1 คะแนน ดี = 2 คะแนน ดีมาก = 3 คะแนน)

ดัชนี	คะแนน		
	พอใช้	ดี	ดีมาก
1) มีความรู้ ความสามารถในการกิจกรรมที่รับผิดชอบ			
2) มีประสบการณ์ ความเชี่ยวชาญในกิจกรรม/อุปกรณ์ที่รับผิดชอบ สามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้			
3) มีมนุษยสัมพันธ์ ดูแลเอาใจใส่นักท่องเที่ยว			
4) มีจิตวิทยาในการเข้าถึงใจนักท่องเที่ยว			
5) มีความสามารถในการเชื่อมโยงกิจกรรม บรรยายภาคความสนุกสนาน และวัตถุประสงค์ของกิจกรรมได้อย่างราบรื่น			
คะแนนรวม ข้อ 3.2			
คะแนนรวม ข้อ 3.1 – 3.2 (เต็ม 36 คะแนน)			

ข้อมูลเพิ่มเติม / ข้อเสนอแนะ

[illegible]

ขั้นตอนที่ 4 การทดลองใช้เกณฑ์ประเมินในพื้นที่ที่เป็นตัวอย่าง

หลังจากที่ได้แบบประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบกฉบับที่ผ่านขั้นตอนต่างๆ แล้ว ผู้วิจัยได้นำแบบประเมินดังกล่าวไปทดลองใช้ โดยให้กลุ่มตัวอย่างที่ 3 เป็นผู้ประเมิน ด้วยเทคนิคเปรียบเทียบกลุ่มที่รู้จัก (Known-group technique) โดยเลือกพื้นที่ทำการศึกษา 2 แห่ง ได้แก่

1) แหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารพื้นที่โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า จังหวัดนครนายก เนื่องจากเป็นหน่วยนำร่องในการดำเนินการด้านการท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบก และมีการบริหารจัดการที่ทำให้หน่วยประสบความสำเร็จและมีจำนวนนักท่องเที่ยวมาเยือนมากที่สุดในการกองทัพบก

2) แหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารพื้นที่ค่ายฝึกนักศึกษาวิชาทหารเขาชนไก่ จังหวัดกาญจนบุรี เนื่องจากยังมิได้มีการวางแผนทางการบริหารจัดการที่เหมาะสม ทำให้มีจำนวนนักท่องเที่ยวไม่มาก

ในลำดับต่อไป ผู้วิจัยจะได้นำเสนอผลการประเมินแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบกทั้งสองแห่ง โดยใช้แบบประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบกที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น โดยมอบให้กลุ่มตัวอย่างที่ 3 ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ของสำนักงานส่งเสริมการท่องเที่ยวของกองทัพบก จำนวน 2 ท่าน เป็นผู้ประเมิน ทั้งนี้ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการประเมินในรูปของตารางเปรียบเทียบคะแนนของแหล่งท่องเที่ยวทั้งสองแห่ง รายละเอียดดังที่จะนำเสนอต่อไป

- หมายเหตุ
- คำย่อ “จปร. 1” หมายถึง ผลการประเมินแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารพื้นที่โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า จังหวัดนครนายก ของผู้ประเมินท่านที่ 1
 - คำย่อ “จปร. 2” หมายถึง ผลการประเมินแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารพื้นที่โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า จังหวัดนครนายก ของผู้ประเมินท่านที่ 2
 - คำย่อ “รด. 1” หมายถึง ผลการประเมินแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารพื้นที่ค่ายฝึกนักศึกษาวิชาทหาร เขาชนไก่ จังหวัดกาญจนบุรี ของผู้ประเมินท่านที่ 1
 - คำย่อ “รด. 2” หมายถึง ผลการประเมินแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารพื้นที่ค่ายฝึกนักศึกษาวิชาทหารเขาชนไก่ จังหวัดกาญจนบุรี ของผู้ประเมินท่านที่ 2
 - สัญลักษณ์ ★ หมายถึง ช่องคะแนนที่ผู้ประเมินได้ทำการประเมิน

ผลการประเมินด้วยแบบประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบก

ตาราง 21 ผลการประเมินแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบกพื้นที่โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า จังหวัดนครนายก และพื้นที่ค่ายฝึกนักศึกษาวิชาทหารเขาชนไก่ จังหวัดกาญจนบุรี แยกรายชื่อ ในมิติที่ 1 การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว ประเด็น 1.1 การปฏิบัติเบื้องต้นตามนโยบายกองทัพบก ในดัชนี 1.1.1 การจัดตั้งสำนักงานส่งเสริมการท่องเที่ยวของหน่วย

1.1.1 การจัดตั้งสำนักงานส่งเสริมการท่องเที่ยวของหน่วย				
ดัชนี	คะแนน			
	จปร. 1	จปร. 2	รต. 1	รต. 2
■ ยังไม่มีการจัดตั้งสำนักงานส่งเสริมการท่องเที่ยวของหน่วยที่เป็นรูปธรรม	0	0	0	0
■ มีสำนักงานส่งเสริมการท่องเที่ยวของหน่วย เป็นอาคารสำนักงานที่ชัดเจนหรือเป็นสำนักงานที่แฝงอยู่ในส่วนราชการของหน่วย มีการบริหารและดำเนินงานตามสายการบังคับบัญชา และมีเจ้าหน้าที่ประสานงานขั้นต่ำ	1	1	1★	1★
■ มีสำนักงานส่งเสริมการท่องเที่ยวของหน่วยที่เป็นรูปธรรม มีที่ตั้งที่ชัดเจน มีเอกภาพในการบริหารจัดการ มีหัวหน้าสำนักงาน เจ้าหน้าที่ประสานงาน และเจ้าหน้าที่ในตำแหน่งต่างๆ	2★	2★	2	2

จากตาราง 21 จะเห็นได้ว่า ผลการประเมินโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า จังหวัดนครนายก เกี่ยวกับการจัดตั้งสำนักงานส่งเสริมการท่องเที่ยวของหน่วย ผู้ประเมินทั้งสองได้ประเมินตรงกันในข้อ “มีสำนักงานส่งเสริมการท่องเที่ยวของหน่วยที่เป็นรูปธรรม มีที่ตั้งที่ชัดเจน มีเอกภาพในการบริหารจัดการ มีหัวหน้าสำนักงาน เจ้าหน้าที่ประสานงาน และเจ้าหน้าที่ในตำแหน่งต่างๆ”

ส่วน ค่ายฝึกนักศึกษาวิชาทหาร เขาชนไก่ จังหวัดกาญจนบุรี ผู้ประเมินทั้งสองก็ได้ประเมินตรงกันในข้อ “มีสำนักงานส่งเสริมการท่องเที่ยวของหน่วย เป็นอาคารสำนักงานที่ชัดเจนหรือเป็นสำนักงานที่แฝงอยู่ในส่วนราชการของหน่วย มีการบริหารและดำเนินงานตามสายการบังคับบัญชา และมีเจ้าหน้าที่ประสานงานขั้นต่ำ”

ตาราง 22 ผลการประเมินแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบกพื้นที่โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า จังหวัดนครนายก และพื้นที่ค่ายฝึกนักศึกษาวิชาทหารเขาชนไก่ จังหวัดกาญจนบุรี แยกรายชื่อ ในมิติที่ 1 การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว ประเด็น 1.1 การปฏิบัติเบื้องต้นตามนโยบายกองทัพบก ในดัชนี 1.1.2 การกำหนดพื้นที่ในการทำกิจกรรม

1.1.2 การกำหนดพื้นที่ในการทำกิจกรรม				
ดัชนี	คะแนน			
	จปร.1	จปร.2	รต. 1	รต. 2
■ ยังไม่มีมาตรการกำหนดพื้นที่ที่ชัดเจนสำหรับกิจกรรมการท่องเที่ยว	0	0	0	0
■ มีการแบ่งระดับการเข้าถึงพื้นที่ ที่สอดคล้องกับระเบียบการรักษาความปลอดภัยทางทหาร (เช่น พื้นที่สีเขียว = เข้าชมได้โดยลำพัง, พื้นที่สีเหลือง = เข้าชมได้ แต่ต้องมีเจ้าหน้าที่นำชม, พื้นที่สีแดง = หวงห้ามเด็ดขาด)	1	1	1★	1★
■ มีการแบ่งแยกพื้นที่สำหรับทำกิจกรรมท่องเที่ยวออกจากพื้นที่ใช้งานของหน่วยที่ชัดเจน อาจผสมผสานกับการแบ่งระดับการเข้าถึงพื้นที่ ตามระเบียบการรักษาความปลอดภัยทางทหาร	2★	2★	2	2

จากตาราง 22 จะเห็นว่า ผลการประเมินของโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า จังหวัดนครนายก เกี่ยวกับการกำหนดพื้นที่ในการทำกิจกรรมนั้น ผู้ประเมินทั้งสองได้ประเมินตรงกันในข้อ “มีการแบ่งแยกพื้นที่สำหรับทำกิจกรรมท่องเที่ยวออกจากพื้นที่ใช้งานของหน่วยที่ชัดเจน อาจผสมผสานกับการแบ่งระดับการเข้าถึงพื้นที่ ตามระเบียบการรักษาความปลอดภัยทางทหาร”

ส่วน ค่ายฝึกนักศึกษาวิชาทหาร เขาชนไก่ จังหวัดกาญจนบุรี ผู้ประเมินทั้งสองก็ได้ประเมินตรงกันในข้อ “มีการแบ่งระดับการเข้าถึงพื้นที่ ที่สอดคล้องกับระเบียบการรักษาความปลอดภัยทางทหาร (เช่น พื้นที่สีเขียว = เข้าชมได้โดยลำพัง, พื้นที่สีเหลือง = เข้าชมได้ แต่ต้องมีเจ้าหน้าที่นำชม, พื้นที่สีแดง = หวงห้ามเด็ดขาด)”

ตาราง 23 ผลการประเมินแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบกพื้นที่โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า จังหวัดนครนายก และพื้นที่ค่ายฝึกนักศึกษาวิชาทหารเขาชนไก่ จังหวัดกาญจนบุรี แยกรายชื่อ ในมิติที่ 1 การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว ประเด็น 1.1 การปฏิบัติเบื้องต้นตามนโยบายกองทัพบก ในดัชนี 1.1.3 การรวบรวมสถิติต่างๆ เกี่ยวกับผู้ใช้บริการ

1.1.3 การรวบรวมสถิติต่าง ๆ เกี่ยวกับผู้ใช้บริการ				
ดัชนี	คะแนน			
	จปร.1	จปร.2	รต. 1	รต. 2
■ ในรอบหกเดือนที่ผ่านมา หน่วยมิได้ส่งรายงานสถิติการใช้บริการถึง สง.ทท.ทบ.	0	0	0 ★	0 ★
■ ในรอบหกเดือนที่ผ่านมา หน่วยได้ส่งรายงานสถิติการใช้บริการตามแบบรายงานของ สง.ทท.ทบ.	1 ★	1 ★	1	1
■ ในรอบหกเดือนที่ผ่านมา หน่วยได้ส่งรายงานสถิติการใช้บริการตามแบบรายงานของ สง.ทท.ทบ. และเพิ่มการรายงานในส่วนของการปฏิบัติที่สำคัญ หรือ ผลการสำรวจทัศนคติ หรือการประเมินความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อแหล่งท่องเที่ยวและ/หรือการให้บริการของหน่วย	2	2	2	2

จากตาราง 23 จะเห็นได้ว่า ผลการประเมินของโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า จังหวัดนครนายก เกี่ยวกับการรวบรวมสถิติต่างๆ เกี่ยวกับผู้ใช้บริการนั้น ผู้ประเมินทั้งสองได้ประเมินตรงกันในข้อ “ในรอบหกเดือนที่ผ่านมา หน่วยได้ส่งรายงานสถิติการใช้บริการตามแบบรายงานของสำนักงานส่งเสริมการท่องเที่ยวกองทัพบก (สง.ทท.ทบ.)” ซึ่งตรงกับข้อเท็จจริงของหน่วย

ส่วน ค่ายฝึกนักศึกษาวิชาทหาร เขาชนไก่ จังหวัดกาญจนบุรี นั้น ผู้ประเมินทั้งสองก็ได้ประเมินตรงกันในข้อ “ในรอบหกเดือนที่ผ่านมา หน่วยมิได้ส่งรายงานสถิติการใช้บริการถึงสำนักงานส่งเสริมการท่องเที่ยวกองทัพบก (สง.ทท.ทบ.)”

ตาราง 24 ผลการประเมินแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบกพื้นที่โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า จังหวัดนครนายก และพื้นที่ค่ายฝึกนักศึกษาวิชาทหารเขาชนไก่ จังหวัดกาญจนบุรี แยกรายข้อ ในมิติที่ 1 การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว ประเด็น 1.1 การปฏิบัติเบื้องต้นตามนโยบายกองทัพบก ในดัชนี 1.1.4 มาตรการตรวจสอบสภาพการใช้งานอุปกรณ์

1.1.4 มาตรการตรวจสอบสภาพการใช้งานอุปกรณ์				
ดัชนี	คะแนน			
	จปร.1	จปร.2	รต. 1	รต. 2
■ ในรอบปีที่ผ่านมา หน่วยได้มีการตรวจสอบสภาพการใช้งานหรือบำรุงรักษาอุปกรณ์ที่ให้บริการในแหล่งท่องเที่ยว	0	0	0	0
■ ในรอบปีที่ผ่านมา หน่วยมีการตรวจสอบสภาพการใช้งานหรือบำรุงรักษาตามสภาพ เพื่อให้อุปกรณ์ต่างๆ ที่ให้บริการในแหล่งท่องเที่ยว เช่น เครื่องช่วยฝึกทางทหาร เครื่องเล่นกิจกรรมต่างๆ อยู่ในสภาพใช้งานได้ดี แข็งแรง ปลอดภัย	1	1	1★	1★
■ ในรอบปีที่ผ่านมา หน่วยมีการตรวจสอบสภาพการใช้งานหรือบำรุงรักษาอุปกรณ์ที่ให้บริการในแหล่งท่องเที่ยวให้มีสภาพใช้งานได้ดี แข็งแรง ปลอดภัย มากกว่า 2 ครั้ง	2★	2★	2	2

จากตาราง 24 จะเห็นได้ว่า ผลการประเมินของโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า จังหวัดนครนายก เกี่ยวกับการรวบรวมสถิติต่างๆ เกี่ยวกับผู้ให้บริการ นั้น ผู้ประเมินทั้งสองได้ประเมินตรงกันในเรื่อง “ในรอบปีที่ผ่านมา หน่วยมีการตรวจสอบสภาพการใช้งานหรือบำรุงรักษาอุปกรณ์ที่ให้บริการในแหล่งท่องเที่ยวให้มีสภาพใช้งานได้ดี แข็งแรง ปลอดภัย มากกว่า 2 ครั้ง”

ส่วน ค่ายฝึกนักศึกษาวิชาทหาร เขาชนไก่ จังหวัดกาญจนบุรี นั้น ผู้ประเมินทั้งสองก็ได้ประเมินตรงกันในเรื่อง “ในรอบปีที่ผ่านมา หน่วยมีการตรวจสอบสภาพการใช้งานหรือบำรุงรักษาตามสภาพ เพื่อให้อุปกรณ์ต่างๆ ที่ให้บริการในแหล่งท่องเที่ยว เช่น เครื่องช่วยฝึกทางทหาร เครื่องเล่นกิจกรรมต่างๆ อยู่ในสภาพใช้งานได้ดี แข็งแรง ปลอดภัย”

ตาราง 25 ผลการประเมินแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบกพื้นที่โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า จังหวัดนครนายก และพื้นที่ค่ายฝึกนักศึกษาวิชาทหารเขาชนไก่ จังหวัดกาญจนบุรี แยกรายชื่อ ในมิติที่ 1 การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว ประเด็น 1.1 การปฏิบัติเบื้องต้นตามนโยบายกองทัพบก ในดัชนี 1.1.5 มาตรการรักษาพยาบาลสำหรับนักท่องเที่ยว

1.1.5 มาตรการรักษาพยาบาลสำหรับนักท่องเที่ยว				
ดัชนี	คะแนน			
	จปร.1	จปร.2	รต. 1	รต. 2
■ หน่วยมิได้มีมาตรการพิเศษในการติดตามนักท่องเที่ยว หากเกิดอุบัติเหตุจะนำส่งฝ่ายการแพทย์ของหน่วย	0	0	0	0
■ มีการจัดชุดเสนารักษ์ติดตามกลุ่มนักท่องเที่ยว หากเกินความสามารถในการปฐมพยาบาลจะนำส่งฝ่ายการแพทย์ของหน่วยหรือโรงพยาบาลใกล้เคียง	1	1	1★	1★
■ มีการจัดห้องพยาบาลพร้อมเจ้าหน้าที่ ในจุดให้บริการกิจกรรมท่องเที่ยวที่สามารถปฐมพยาบาลได้เมื่อเกิดเหตุ และ/หรือมีชุดเสนารักษ์ติดตามกลุ่มนักท่องเที่ยว มีการเตรียมพร้อมเคลื่อนย้ายผู้ป่วยส่งฝ่ายการแพทย์หรือโรงพยาบาลใกล้เคียง	2★	2★	2	2

จากตาราง 25 จะเห็นได้ว่า ผลการประเมินของโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า จังหวัดนครนายก เกี่ยวกับมาตรการรักษาพยาบาลสำหรับนักท่องเที่ยว นั้น ผู้ประเมินทั้งสองได้ประเมินตรงกันในเรื่อง “มีการจัดห้องพยาบาลพร้อมเจ้าหน้าที่ ในจุดให้บริการกิจกรรมท่องเที่ยว ที่สามารถปฐมพยาบาลได้เมื่อเกิดเหตุ และ/หรือมีชุดเสนารักษ์ติดตามกลุ่มนักท่องเที่ยว มีการเตรียมพร้อมเคลื่อนย้ายผู้ป่วยส่งฝ่ายการแพทย์หรือโรงพยาบาลใกล้เคียง”

ส่วน ค่ายฝึกนักศึกษาวิชาทหาร เขาชนไก่ จังหวัดกาญจนบุรี นั้น ผู้ประเมินทั้งสองก็ได้ประเมินตรงกันในเรื่อง “มีการจัดชุดเสนารักษ์ติดตามกลุ่มนักท่องเที่ยว หากเกินความสามารถในการปฐมพยาบาลจะนำส่งฝ่ายการแพทย์ของหน่วยหรือโรงพยาบาลใกล้เคียง”

ตาราง 26 ผลการประเมินแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบกพื้นที่โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า จังหวัดนครนายก และพื้นที่ค่ายฝึกนักศึกษาวิชาทหารเขาชนไก่ จังหวัดกาญจนบุรี แยกรายข้อ ในมิติที่ 1 การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว ประเด็น 1.1 การปฏิบัติเบื้องต้นตามนโยบายกองทัพบก ในดัชนี 1.1.6 แผนปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยว

1.1.6 แผนปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยว				
ดัชนี	คะแนน			
	จปร.1	จปร.2	รต. 1	รต. 2
■ หน่วยยังมิได้มีแผนปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยว	0	0	0★	0★
■ หน่วยอยู่ในระหว่างรับนโยบายจากผู้บังคับบัญชามาปรับเป็นแนวทางปฏิบัติ หรืออยู่ในขั้นริเริ่มวางแผนเพื่อปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวให้มีความพร้อมรองรับนักท่องเที่ยวยิ่งขึ้น	1	1	1	1
■ หน่วยมีแผน/โครงการที่ชัดเจนแล้ว หรือได้รับอนุมัติให้ดำเนินการเพื่อปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยว หรือแหล่งท่องเที่ยวของหน่วยมีความสมบูรณ์ สามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้อย่างเพียงพอแล้ว	2★	2★	2	2

จากตาราง 26 จะเห็นได้ว่า ผลการประเมินของโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า จังหวัดนครนายก เกี่ยวกับแผนปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวนั้น ผู้ประเมินทั้งสองได้ประเมินตรงกันในข้อ “หน่วยมีแผน/โครงการที่ชัดเจนแล้ว หรือได้รับอนุมัติให้ดำเนินการเพื่อปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยว หรือแหล่งท่องเที่ยวของหน่วยมีความสมบูรณ์ สามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้อย่างเพียงพอแล้ว”

ส่วน ค่ายฝึกนักศึกษาวิชาทหาร เขาชนไก่ จังหวัดกาญจนบุรี นั้น ผู้ประเมินทั้งสองก็ได้ประเมินตรงกันในข้อ “หน่วยยังมิได้มีแผนปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยว”

ตาราง 27 ผลการประเมินแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบกพื้นที่โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า จังหวัดนครนายก และพื้นที่ค่ายฝึกนักศึกษาวิชาทหารเขาชนไก่ จังหวัดกาญจนบุรี แยกรายข้อ ในมิติที่ 1 การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว ประเด็น 1.1 การปฏิบัติเบื้องต้นตามนโยบายกองทัพบก ในดัชนี 1.1.7 การจัดทำบัญชีและงบการเงิน

1.1.7 การจัดทำบัญชีและงบการเงิน				
ดัชนี	คะแนน			
	จปร.1	จปร.2	รต. 1	รต. 2
■ หน่วยยังไม่ได้มีการศึกษา เตรียมการด้านบัญชี เพื่อเตรียมพร้อมรับการปฏิบัติตามระเบียบกระทรวงการคลัง	0	0	0 ★	0 ★
■ หน่วยเริ่มดำเนินการศึกษา หรือมีแผนเตรียมการด้านการจัดทำบัญชีและงบการเงินเพื่อรองรับการปฏิบัติในอนาคต	1 ★	1 ★	1	1
■ หน่วยได้ศึกษาทำความเข้าใจและพร้อมรับการปฏิบัติด้านการจัดทำบัญชีและงบการเงินตามระเบียบกระทรวงการคลัง	2	2	2	2

จากตาราง 27 จะเห็นว่า ผลการประเมินของโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า จังหวัดนครนายก เกี่ยวกับการจัดทำบัญชีและงบการเงินนั้น ผู้ประเมินทั้งสองได้ประเมินตรงกันในข้อ “หน่วยเริ่มดำเนินการศึกษา หรือมีแผนเตรียมการด้านการจัดทำบัญชีและงบการเงินเพื่อรองรับการปฏิบัติในอนาคต”

ส่วน ค่ายฝึกนักศึกษาวิชาทหาร เขาชนไก่ จังหวัดกาญจนบุรี นั้น ผู้ประเมินทั้งสองก็ได้ประเมินตรงกันในข้อ “หน่วยยังไม่ได้มีการศึกษา เตรียมการด้านบัญชี เพื่อเตรียมพร้อมรับการปฏิบัติตามระเบียบกระทรวงการคลัง”

ตาราง 28 ผลการประเมินแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบกพื้นที่โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า จังหวัดนครนายก และพื้นที่ค่ายฝึกนักศึกษาวิชาทหารเขาชนไก่ จังหวัดกาญจนบุรี แยกรายข้อ ในมิติที่ 1 การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว ประเด็น 1.2 การปฏิบัติเพิ่มเติม ในดัชนี 1.2.1 มาตรการรักษาความปลอดภัยของทรัพย์สิน

1.2.1 มาตรการรักษาความปลอดภัยของทรัพย์สิน				
ดัชนี	คะแนน			
	จปร.1	จปร.2	รต. 1	รต. 2
■ มีการจัดทหารยาม/กองรักษาการณ์ เพื่อดูแลความปลอดภัยของทรัพย์สิน	0	0	0 ★	0 ★
■ มีมาตรการขั้นต้น ได้แก่ จัดทำป้าย/สติ๊กเกอร์แสดงหมายเลขโทรศัพท์ของสำนักงานท่องเที่ยว กองรักษาการณ์ หรือ สถานีตำรวจ กรณีเหตุฉุกเฉิน ติดตั้งภายในพื้นที่ตามความเหมาะสม	1 ★	1 ★	1	1
■ มีมาตรการเพิ่มเติมจากป้ายแสดงหมายเลขโทรศัพท์ฉุกเฉิน เช่น มีห้องรับแจ้งของหาย (Lost & Found) หรือจัดชุดดูแลความปลอดภัย/ดูยาม ในพื้นที่สำหรับการท่องเที่ยว ตามความเหมาะสม	2	2	2	2

จากตาราง 28 จะเห็นว่า ผลการประเมินของโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า จังหวัดนครนายก เกี่ยวกับมาตรการรักษาความปลอดภัยของทรัพย์สินนั้น ผู้ประเมินทั้งสองได้ประเมินตรงกันในเรื่อง “มีมาตรการขั้นต้น ได้แก่ จัดทำป้าย/สติ๊กเกอร์แสดงหมายเลขโทรศัพท์ของสำนักงานท่องเที่ยว กองรักษาการณ์ หรือ สถานีตำรวจ กรณีเหตุฉุกเฉิน ติดตั้งภายในพื้นที่ตามความเหมาะสม”

ส่วน ค่ายฝึกนักศึกษาวิชาทหาร เขาชนไก่ จังหวัดกาญจนบุรี นั้น ผู้ประเมินทั้งสองก็ได้ประเมินตรงกันในเรื่อง “มีการจัดทหารยาม/กองรักษาการณ์ เพื่อดูแลความปลอดภัยของทรัพย์สิน”

ตาราง 29 ผลการประเมินแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบกพื้นที่โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า จังหวัดนครนายก และพื้นที่ค่ายฝึกนักศึกษาวิชาทหารเขาชนไก่ จังหวัดกาญจนบุรี แยกรายข้อ ในมิติที่ 1 การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว ประเด็น 1.2 การปฏิบัติเพิ่มเติม ในดัชนี 1.2.2 มาตรการป้องกันอันตรายให้กับนักท่องเที่ยว

1.2.2 มาตรการป้องกันอันตรายให้กับนักท่องเที่ยว				
ดัชนี	คะแนน			
	จปร.1	จปร.2	รต. 1	รต. 2
■ ดำเนินกิจกรรมโดยมิได้มีการใส่เครื่องป้องกันอันตรายให้นักท่องเที่ยว มีเพียงเจ้าหน้าที่ควบคุมกิจกรรมคอยดูแล	0	0	0	0
■ มีเจ้าหน้าที่คอยดูแล และมีเครื่องมือป้องกันอันตรายตามลักษณะของกิจกรรม แต่ไม่เพียงพอต่อความต้องการ หรือไม่อยู่ในสภาพที่แข็งแรงพอ/ไม่ค่อยได้รับการบำรุงรักษา ส่วนในพื้นที่มีป้ายเตือนจุดอันตราย ตามสภาพพื้นที่	1	1	1★	1★
■ มีมาตรการป้องกันอันตรายสำหรับนักท่องเที่ยวอย่างเต็มที่ตามลักษณะของกิจกรรม มีเครื่องป้องกันอันตราย เช่น เสื้อชูชีพ หมวกนิรภัย แวนกันลม ชุดป้องกันเสียงดัง ที่อยู่ในสภาพดี เพียงพอต่อความต้องการ มีป้ายบอกข้อควรทำ-ไม่ควรทำ ส่วนในพื้นที่ มีอุปกรณ์ดับเพลิง มีป้ายเตือนจุดอันตราย จัดทำรั้ว/ราว/ตาข่ายกันตามสภาพพื้นที่	2★	2★	2	2

จากตาราง 29 จะเห็นว่า ผลการประเมินของโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า จังหวัดนครนายก เกี่ยวกับมาตรการป้องกันอันตรายให้กับนักท่องเที่ยว นั้น ผู้ประเมินทั้งสองได้ประเมินตรงกันในข้อ “มีมาตรการป้องกันอันตรายสำหรับนักท่องเที่ยวอย่างเต็มที่ตามลักษณะของกิจกรรม มีเครื่องป้องกันอันตราย เช่น เสื้อชูชีพ หมวกนิรภัย แวนกันลม ชุดป้องกันเสียงดัง ที่อยู่ในสภาพดี เพียงพอต่อความต้องการ มีป้ายบอกข้อควรทำ-ไม่ควรทำ ส่วนในพื้นที่ มีอุปกรณ์ดับเพลิง มีป้ายเตือนจุดอันตราย จัดทำรั้ว/ราว/ตาข่ายกัน ตามสภาพพื้นที่”

ส่วน ค่ายฝึกนักศึกษาวิชาทหาร เขาชนไก่ จังหวัดกาญจนบุรี นั้น ผู้ประเมินทั้งสองก็ได้ประเมินตรงกันในข้อ “มีเจ้าหน้าที่คอยดูแล และมีเครื่องมือป้องกันอันตรายตามลักษณะของกิจกรรม แต่ไม่เพียงพอต่อความต้องการ หรือไม่อยู่ในสภาพที่แข็งแรงพอ/ไม่ค่อยได้รับการบำรุงรักษา ส่วนในพื้นที่มีป้ายเตือนจุดอันตราย ตามสภาพพื้นที่”

ตาราง 30 ผลการประเมินแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบกพื้นที่โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า จังหวัดนครนายก และพื้นที่ค่ายฝึกนักศึกษาวิชาทหารเขาชนไก่ จังหวัดกาญจนบุรี แยกรายข้อ ในมิติที่ 1 การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว ประเด็น 1.2 การปฏิบัติเพิ่มเติม ในดัชนี 1.2.3 สนับสนุนให้ครอบครัวกำลังพล/ชุมชนในพื้นที่มีส่วนร่วมและมีรายได้เพิ่มขึ้น

1.2.3 สนับสนุนให้ครอบครัวกำลังพล/ชุมชนในพื้นที่มีส่วนร่วมและมีรายได้เพิ่มขึ้น				
ดัชนี	คะแนน			
	จปร.1	จปร.2	รต. 1	รต. 2
■ กิจกรรมด้านการท่องเที่ยวของหน่วยทั้งหมด ดำเนินการโดยกำลังพลตามที่ได้รับมอบหมาย	0	0	0	0
■ หน่วยอนุญาตให้ครอบครัวกำลังพล/สมาชิกจากชุมชนใกล้เคียงมีส่วนร่วมในขั้นต้นด้วยการตั้งซุ้มขายอาหาร-เครื่องดื่ม ซุ้มขายของที่ระลึกในแหล่งท่องเที่ยวของหน่วย	1	1	1★	1★
■ หน่วยอนุญาตให้ครอบครัวกำลังพล/สมาชิกจากชุมชนใกล้เคียงมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวของหน่วย ด้วยการเป็นเจ้าหน้าที่ในสำนักงานท่องเที่ยว หรือเป็นผู้ดูแลแหล่งท่องเที่ยว หรือเป็นมัคคุเทศก์ หรือเป็นผู้ให้บริการในธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวตามความเหมาะสม	2★	2★	2	2

จากตาราง 30 จะเห็นได้ว่า ผลการประเมินของโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า จังหวัดนครนายก เกี่ยวกับการสนับสนุนให้ครอบครัวกำลังพลหรือชุมชนในพื้นที่มีส่วนร่วมและมีรายได้เพิ่มขึ้นนั้น ผู้ประเมินทั้งสองได้ประเมินตรงกันในเรื่อง “หน่วยอนุญาตให้ครอบครัวกำลังพล/สมาชิกจากชุมชนใกล้เคียงมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวของหน่วย ด้วยการเป็นเจ้าหน้าที่ในสำนักงานท่องเที่ยว หรือเป็นผู้ดูแลแหล่งท่องเที่ยว หรือเป็นมัคคุเทศก์ หรือเป็นผู้ให้บริการในธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวตามความเหมาะสม”

ส่วน ค่ายฝึกนักศึกษาวิชาทหาร เขาชนไก่ จังหวัดกาญจนบุรี นั้น ผู้ประเมินทั้งสองก็ได้ประเมินตรงกันในเรื่อง “หน่วยอนุญาตให้ครอบครัวกำลังพล/สมาชิกจากชุมชนใกล้เคียงมีส่วนร่วมในขั้นต้นด้วยการตั้งซุ้มขายอาหาร-เครื่องดื่ม ซุ้มขายของที่ระลึก ในแหล่งท่องเที่ยวของหน่วย”

ตาราง 31 ผลการประเมินแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบกพื้นที่โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า จังหวัดนครนายก และพื้นที่ค่ายฝึกนักศึกษาวิชาทหารเขาชนไก่ จังหวัดกาญจนบุรี แยกรายชื่อ ในมิติที่ 1 การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว ประเด็น 1.2 การปฏิบัติเพิ่มเติม ในดัชนี 1.2.4 การจัดการสิ่งแวดล้อมและรักษาทรัพยากรการท่องเที่ยวในพื้นที่

1.2.4 การจัดการสิ่งแวดล้อมและรักษาทรัพยากรการท่องเที่ยวในพื้นที่				
ดัชนี	คะแนน			
	จปร.1	จปร.2	รต. 1	รต. 2
หน่วยได้จัดทำทบทวนบริการ/เจ้าหน้าที่ ดูแลรักษาความสะอาดของสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก รวมทั้งดูแลไม่ให้แหล่งท่องเที่ยวเสื่อมโทรม ตามระเบียบของหน่วย	0	0	0★	0★
นอกจากการดูแลพื้นที่แล้ว หน่วยได้รณรงค์ให้ทุกคนในพื้นที่ (กำลังพล ครอบครัว และนักท่องเที่ยว) ช่วยกันดูแลรักษาความสะอาด ทั้งขยะลงในถังที่จัดไว้ มีมาตรการกำจัดสิ่งปฏิกูลที่เหมาะสม หรือมีมาตรการประหยัดน้ำประปาและไฟฟ้า	1★	1★	1	1
นอกเหนือจากการปฏิบัติข้างต้น หน่วยได้รณรงค์ให้ทุกคนในพื้นที่ (กำลังพล ครอบครัว และนักท่องเที่ยว) ร่วมใจกันดูแลรักษาทรัพยากรการท่องเที่ยวในพื้นที่ ไม่สร้างความเสียหายแก่สภาพธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระตุ้นให้ทุกคนเห็นความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวของหน่วย มีการจัดการขยะและสิ่งปฏิกูลที่ดี เช่น แยกประเภทขยะ นำเทคนิค reuse และ recycling มาใช้ในการจัดการขยะ หรือใช้วัสดุประหยัดพลังงาน เป็นต้น	2	2	2	2

จากตาราง 31 จะเห็นว่า ผลการประเมินของโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า จังหวัดนครนายก เกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมและรักษาทรัพยากรการท่องเที่ยวในพื้นที่นั้น ผู้ประเมินทั้งสองได้ประเมินตรงกันในข้อ “นอกจากการดูแลพื้นที่แล้ว หน่วยได้รณรงค์ให้ทุกคนในพื้นที่ (กำลังพล ครอบครัว และนักท่องเที่ยว) ช่วยกันดูแลรักษาความสะอาด ทั้งขยะลงในถังที่จัดไว้ มีมาตรการกำจัดสิ่งปฏิกูลที่เหมาะสม หรือมีมาตรการประหยัดน้ำประปาและไฟฟ้า”

ส่วน ค่ายฝึกนักศึกษาวิชาทหาร เขาชนไก่ จังหวัดกาญจนบุรี นั้น ผู้ประเมินทั้งสองก็ได้ประเมินตรงกันในข้อ “หน่วยได้จัดทำทบทวนบริการ/เจ้าหน้าที่ ดูแลรักษาความสะอาดของสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก รวมทั้งดูแลไม่ให้แหล่งท่องเที่ยวเสื่อมโทรม ตามระเบียบของหน่วย”

ตาราง 32 ผลการประเมินแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบกพื้นที่โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า จังหวัดนครนายก และพื้นที่ค่ายฝึกนักศึกษาวิชาทหารเขาชนไก่ จังหวัดกาญจนบุรี แยกรายข้อ ในมิติที่ 1 การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว ประเด็น 1.3 การจัดการบุคลากร

1.3 การจัดการบุคลากร

การประเมิน : ถ้าไม่มีการดำเนินการตามที่ระบุ ให้ 0 คะแนน ถ้ามีการดำเนินการ แต่ทำได้ในระดับพอใช้ ให้ 1 คะแนน ถ้ามีการดำเนินการตามที่ระบุ โดยทำได้ในระดับดี ให้ 2 คะแนน

ดัชนี	คะแนนที่ได้			
	จปร.1	จปร.2	รต. 1	รต. 2
1) มีจำนวนบุคลากรด้านบริการที่เพียงพอต่อการให้บริการนักท่องเที่ยว	2	2	1	1
2) มีอัตราส่วนระหว่างผู้ดูแลกิจกรรมที่เหมาะสมกับจำนวนนักท่องเที่ยว	2	2	1	1
3) มีการพิจารณาแบ่งมอบงานให้ผู้ปฏิบัติแต่ละคนอย่างเหมาะสมกับความสามารถ หรือความชำนาญทางทหาร	2	2	1	1
4) เปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานได้เข้ารับการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาขีดความสามารถของตนตามตำแหน่งหน้าที่ สู่การเป็นมืออาชีพ	1	1	0	0
5) มีมาตรการหมุนเวียนการปฏิบัติที่เหมาะสม เพื่อให้ผู้ปฏิบัติไม่ทำงานหนักจนเกินไป	2	2	1	1
6) มีการสร้างขวัญและกำลังใจในการทำงานให้แก่เจ้าหน้าที่ เช่น จัดหาเครื่องแต่งกายในการปฏิบัติงานให้ ให้คะแนนพิเศษในการพิจารณาบำเหน็จประจำปี หรือให้โบนัสพิเศษ	2	2	1	1
คะแนนรวม ข้อ 1.3	11	11	5	5

จากตาราง 32 จะเห็นได้ว่า ผลการประเมินของโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า จังหวัดนครนายก เกี่ยวกับการจัดการบุคลากรนั้น มีคะแนนทั้งรายข้อและคะแนนรวมมากกว่า ค่ายฝึกนักศึกษาวิชาทหาร เขาชนไก่ จังหวัดกาญจนบุรี โดยผู้ประเมินทั้งสองได้ประเมินตรงกันทุกข้อ

ผลการประเมินของโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าที่อยู่ในระดับ “ดี” (ได้ 2 คะแนน) มีจำนวน 5 ข้อ ได้แก่ จำนวนบุคลากร อัตราส่วนของผู้ดูแลกิจกรรมกับนักท่องเที่ยวที่เหมาะสม การแบ่งมอบงานที่เหมาะสม การหมุนเวียนงานที่เหมาะสม และการสร้างขวัญกำลังใจแก่ผู้ปฏิบัติงาน ส่วนของค่ายฝึกนักศึกษาวิชาทหาร เขาชนไก่ มีผลการประเมินทั้ง 5 ข้ออยู่ในระดับ “พอใช้” (ได้ 1 คะแนน)

อย่างไรก็ตาม ผลการประเมินของโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า ที่อยู่ในระดับ “พอใช้” คือ การเปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานได้เข้ารับการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาขีดความสามารถของตนตามตำแหน่งหน้าที่ สู่การเป็นมืออาชีพ ซึ่งหมายความว่า หน่วยได้มีการส่งผู้ปฏิบัติงานเข้ารับการฝึกอบรมหรืออนุญาตให้ไปเข้ารับการฝึกอบรมบ้าง ส่วนค่ายฝึกนักศึกษาวิชาทหาร เขาชนไก่ ไม่ได้

รับคะแนนในข้อดังกล่าว เนื่องจากไม่มีการปฏิบัติ คือ ไม่ได้ส่งผู้ปฏิบัติคนใดไปเข้ารับการฝึกอบรมพัฒนาความสามารถในการให้บริการเลย

ตาราง 33 ผลการประเมินแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบกพื้นที่โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า จังหวัดนครนายก และพื้นที่ค่ายฝึกนักศึกษาวิชาทหารเขาชนไก่ จังหวัดกาญจนบุรี แยกรายข้อ ในมิติที่ 2 คุณภาพแหล่งท่องเที่ยว ประเด็น 2.1 การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว

2.1 การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว

การประเมิน : ถ้าไม่มีคุณสมบัติตามที่ระบุ ให้ 0 คะแนน ถ้ามีคุณสมบัติใกล้เคียงกับที่ระบุ ให้ 1 คะแนน
ถ้ามีคุณสมบัติครบถ้วนตามที่ระบุ ให้ 2 คะแนน

ดัชนี	คะแนนที่ได้			
	จปร.1	จปร.2	รต. 1	รต. 2
1) ความสะดวกของการสัญจร หมายถึง เส้นทางที่นำนักท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวมีระดับความหนาแน่นหรือความแออัดต่ำ	1	1	1	1
2) มีบริการขนส่งสาธารณะนำนักท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวอย่างสม่ำเสมอ	1	1	1	1
3) มีป้ายบอกทางที่ชัดเจนทำให้นักท่องเที่ยวมาถึงแหล่งท่องเที่ยวได้โดยง่าย	2	2	0	0
4) ความใกล้กับแหล่งท่องเที่ยวสำคัญในท้องถิ่น	2	2	2	2
คะแนนรวม ข้อ 2.1	6	6	4	4

จากตาราง 33 จะเห็นได้ว่า ในประเด็นเรื่องการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวนั้น ผู้ประเมินทั้งสองท่านได้ประเมินตรงกันทุกข้อ โดยทั้งโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า จังหวัดนครนายก และ ค่ายฝึกนักศึกษาวิชาทหาร เขาชนไก่ จังหวัดกาญจนบุรี มีผลการประเมินเท่ากัน 3 ข้อ ได้แก่ ความสะดวกของการสัญจร คือ มีระดับความหนาแน่นหรือความแออัดต่ำ มีบริการขนส่งสาธารณะนำนักท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวอย่างสม่ำเสมอ ผลการประเมิน ได้ 1 คะแนน คือ มีคุณสมบัติใกล้เคียงกับที่ระบุ ซึ่งหมายความว่า ความสะดวกในการสัญจรทั้งบริเวณโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าและค่ายฝึกนักศึกษาวิชาทหาร เขาชนไก่นั้น มีความแออัดของการจราจรพอสมควร และแม้จะมีบริการขนส่งสาธารณะเพื่อมายังแหล่งท่องเที่ยวทั้งสอง แต่ให้บริการไม่สม่ำเสมอ และสุดท้าย ความใกล้กับแหล่งท่องเที่ยวสำคัญในท้องถิ่น ผลการประเมิน ได้ 2 คะแนน ซึ่งหมายความว่าแหล่งท่องเที่ยวทั้งสองอยู่ใกล้กับแหล่งท่องเที่ยวสำคัญในท้องถิ่น (เป็นทางผ่านไปยังแหล่งท่องเที่ยวสำคัญในพื้นที่)

ส่วนในข้อที่เหลือซึ่งกล่าวถึง การมีป้ายบอกทางที่ชัดเจนทำให้นักท่องเที่ยวมาถึงแหล่งท่องเที่ยวได้โดยง่ายนั้น ผู้ประเมินทั้งสองได้ประเมินตรงกัน แต่ให้ผลการประเมินระหว่างแหล่งท่องเที่ยวทั้งสองมีความแตกต่างกัน กล่าวคือ โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า มีผลการประเมินได้ 2 คะแนน กล่าวคือ มีป้ายบอกทางที่ชัดเจนทำให้นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางมาถึงได้โดยง่าย ส่วนค่ายฝึกนักศึกษาวิชาทหาร เขาชนไก่ ผู้ประเมินทั้งสองประเมินตรงกันว่านักท่องเที่ยวมีความลำบากในการหาป้ายบอกทางไปยังเขาชนไก่ เพราะมีป้ายน้อยมาก จึงได้คะแนน 0 คะแนน

ตาราง 34 ผลการประเมินแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบกพื้นที่โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า จังหวัดนครนายก และพื้นที่ค่ายฝึกนักศึกษาวิชาทหารเขาชนไก่ จังหวัดกาญจนบุรี แยกรายข้อ ในมิติที่ 2 คุณภาพแหล่งท่องเที่ยว ประเด็น 2.2 สภาพภูมิทัศน์

2.2 สภาพภูมิทัศน์

การประเมิน : ถ้าไม่มีคุณสมบัติตามที่ระบุ ให้ 0 คะแนน ถ้ามีคุณสมบัติใกล้เคียงกับที่ระบุ ให้ 1 คะแนน
ถ้ามีคุณสมบัติครบถ้วนตามที่ระบุ ให้ 2 คะแนน

ดัชนี	คะแนนที่ได้			
	จปร.1	จปร.2	รต. 1	รต. 2
1) สภาพพื้นที่โดยรวมได้รับการดูแลให้เป็นระเบียบ เรียบร้อย	2	2	2	2
2) สภาพพื้นที่ได้รับการตกแต่งให้สวยงาม เช่น จัดสวน ประดับตุ๊กตาหิน รูปคน/สัตว์ ตัดแต่งต้นไม้ ปลุกดอกไม้	2	2	1	1
3) อาคาร สิ่งปลูกสร้างและเครื่องเล่นกิจกรรมได้รับการบำรุงรักษาให้อยู่ในสภาพใช้งานได้ดี สีสันสดใส สวยงาม	2	2	1	1
4) สภาพแวดล้อมมีการดูแลให้มีทัศนียภาพที่สวยงาม กลมกลืน มีการจัดวางอาคาร สิ่งปลูกสร้างได้สอดคล้องกับสภาพธรรมชาติในพื้นที่	2	2	1	1
คะแนนรวม ข้อ 2.2	8	8	5	5

จากตาราง 34 จะเห็นได้ว่า ในประเด็นเรื่องสภาพภูมิทัศน์นั้น ผู้ประเมินทั้งสองท่านได้ประเมินตรงกันทุกข้อ โดยข้อที่ทั้งโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า จังหวัดนครนายก และ ค่ายฝึกนักศึกษาวิชาทหาร เขาชนไก่ จังหวัดกาญจนบุรี ได้ผลการประเมินเท่ากันมีเพียง 1 ข้อ คือ สภาพพื้นที่โดยรวมได้รับการดูแลให้เป็นระเบียบ เรียบร้อย ผลการประเมิน ได้ 2 คะแนน ซึ่งหมายความว่า แหล่งท่องเที่ยวทั้งสองแห่งมีการดูแลสภาพพื้นที่โดยรวมให้เป็นระเบียบเรียบร้อย

ส่วนข้อที่เหลือจำนวน 3 ข้อ ได้แก่ การตกแต่งสภาพพื้นที่ให้สวยงาม การบำรุงรักษาอาคาร สิ่งปลูกสร้างและเครื่องเล่นกิจกรรมให้อยู่ในสภาพใช้งานได้ดี สีสันสดใส สวยงาม และมีการดูแลสภาพแวดล้อมให้มีทัศนียภาพที่สวยงาม กลมกลืน สอดคล้องกับสภาพธรรมชาติในพื้นที่ นั้น โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า ได้คะแนนมากกว่า ค่ายฝึกนักศึกษาวิชาทหาร เขาชนไก่

ตาราง 35 ผลการประเมินแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบกพื้นที่โรงเรียนนายร้อย พระจุลจอมเกล้า จังหวัดนครนายก และพื้นที่ค่ายฝึกนักศึกษาวิชาทหารเขาชนไก่ จังหวัด กาญจนบุรี แยกรายข้อ ในมิติที่ 2 คุณภาพแหล่งท่องเที่ยว ประเด็น 2.3 สิ่งอำนวยความสะดวกและบริการภายในพื้นที่

2.3 สิ่งอำนวยความสะดวกและบริการภายในพื้นที่

การประเมิน : ถ้าไม่มีคุณสมบัติตามที่ระบุ ให้ 0 คะแนน ถ้ามีคุณสมบัติใกล้เคียงกับที่ระบุ ให้ 1 คะแนน
ถ้ามีคุณสมบัติครบถ้วนตามที่ระบุ ให้ 2 คะแนน

ดัชนี	คะแนนที่ได้			
	จปร.1	จปร.2	รต. 1	รต. 2
1) มีพื้นที่จอดรถที่กว้างขวาง เพียงพอสำหรับจำนวนรถที่เข้ามา โดยเฉพาะช่วงที่มีนักท่องเที่ยวหนาแน่น	2	2	2	2
2) มีห้องสุขาสาธารณะ ที่เพียงพอต่อจำนวนนักท่องเที่ยว ถูกหลักสุขาภิบาล แยกชาย-หญิงชัดเจน	2	2	1	1
3) มีที่นั่งพักผ่อน เช่น ม้านั่ง ศาลา ชุมนั่งพักผ่อน ชุดโต๊ะม้านั่ง ที่เพียงพอสำหรับนักท่องเที่ยว	2	2	0	0
4) มีถังขยะสภาพดี สะอาด เพียงพอ และไม่มีขยะตกค้าง	2	2	1	1
5) มีการจัดชุมทางเข้า/ป้ายชื่อสถานที่/จุดถ่ายภาพ ที่สวยงาม มีความคิดสร้างสรรค์ บ่งบอกเอกลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยว	2	2	1	1
6) มีศูนย์บริการข้อมูล/สำนักงานท่องเที่ยวที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวหรือกิจกรรม ในรูปแบบของนิทรรศการ แจกใบปลิวแผ่นพับ คู่มือ หรือจัดฉายวิดีโอ พร้อมเจ้าหน้าที่บรรยายให้แก่นักท่องเที่ยว ก่อนเดินทางไปเยี่ยมชมพื้นที่จริง	2	2	1	1
7) มีบริการร้านอาหาร/โรงอาหารที่เพียงพอต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว และสะอาดถูกหลักอนามัย	2	2	1	1
8) มีบริการที่พักค้างแรม/โรงแรม ที่สะอาด ปลอดภัย และเพียงพอสำหรับนักท่องเที่ยว	2	2	1	1
9) มีบริการร้านขายสินค้าและของที่ระลึกที่เพียงพอต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว	2	2	0	0
10) มีป้ายบอกทิศทาง เพื่อไปยังจุดท่องเที่ยวต่างๆ ภายในพื้นที่ รวมทั้งป้ายแสดงแผนผังเส้นทางภายในแหล่งท่องเที่ยว	2	2	0	0
11) มีป้ายแนะนำเรื่องราว/ประวัติของจุดท่องเที่ยวแต่ละแห่งภายในพื้นที่ที่ชัดเจน อ่านง่าย และให้ข้อมูลถูกต้อง	2	2	1	1
คะแนนรวม ข้อ 2.3	22	22	9	9

จากตาราง 35 จะเห็นได้ว่า ในเรื่องสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการภายในพื้นที่นั้น ผู้ประเมินทั้งสองท่านได้ประเมินแหล่งท่องเที่ยวทั้งสองแห่งตรงกันทุกข้อ โดยโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า จังหวัดนครนายก มีผลการประเมิน 2 คะแนนทุกข้อ ซึ่งหมายความว่าแหล่งท่องเที่ยวของโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า มีสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการภายในพื้นที่ตรงตามการประเมินครบทุกข้อ

ส่วนค่ายฝึกนักศึกษาวิชาทหารเขาชนไก่ จังหวัดกาญจนบุรี ผลการประเมินส่วนใหญ่ (จำนวน 7 ข้อ) ได้ 1 คะแนน คือ ใกล้เคียงกับคุณสมบัติที่ระบุ ซึ่งหมายความว่า แม้แหล่งท่องเที่ยวแห่งนี้จะมีสิ่งอำนวยความสะดวกประเภทห้องสุขา ถึงขยะ ชุมทางเข้า/ป้ายชื่อสถานที่/จุดถ่ายภาพ ศูนย์บริการข้อมูลพร้อมเจ้าหน้าที่บรรยายให้แก่นักท่องเที่ยวก่อนเดินทางไปเยี่ยมชมพื้นที่จริง มีร้านอาหาร ที่พักค้างแรม และป้ายแนะนำเรื่องราวหรือประวัติของจุดท่องเที่ยว แต่สิ่งอำนวยความสะดวกทั้ง 7 ชนิดนี้ กลับมีไม่เพียงพอต่อความต้องการ หรือไม่อยู่ในสภาพที่ดี สมบูรณ์ เป็นต้น

นอกจากนี้ยังมีข้อที่ไม่ได้คะแนน จำนวน 3 ข้อ ซึ่งหมายความว่า ไม่มีการดำเนินการตามที่ระบุ ได้แก่ ที่นั่งพักผ่อนไม่เพียงพอ ไม่มีร้านขายสินค้าและของที่ระลึก และไม่มีป้ายบอกทิศทางไปยังจุดท่องเที่ยวต่างๆ ในพื้นที่

ตาราง 36 ผลการประเมินแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบกพื้นที่โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า จังหวัดนครนายก และพื้นที่ค่ายฝึกนักศึกษาวิชาทหารเขาชนไก่ จังหวัดกาญจนบุรี แยกรายข้อ ในมิติที่ 2 คุณภาพแหล่งท่องเที่ยว ประเด็น 2.4 การบริการนักท่องเที่ยว

2.4 การบริการนักท่องเที่ยว

การประเมิน : พอใช้ = 1 คะแนน ดี = 2 คะแนน ดีมาก = 3 คะแนน

ดัชนี	คะแนนที่ได้			
	จปร.1	จปร.2	รต. 1	รต. 2
1) มีอรรถยาศัยไมตรี สุภาพ ยิ้มแย้ม ให้บริการด้วยความเต็มใจ	3	3	3	3
2) มีทักษะในการสื่อสารที่ดี ประสานงานได้ไม่บกพร่อง	3	3	2	2
3) มีความรู้รอบ (หมายถึง สามารถให้คำแนะนำแก่นักท่องเที่ยวได้ หรือสามารถเพิ่มเกร็ดความรู้ให้เรื่องราวของแหล่งท่องเที่ยว มีความน่าสนใจมากขึ้น)	3	3	3	2
4) สามารถอำนวยความสะดวก/ให้บริการแก่นักท่องเที่ยว ได้อย่างรวดเร็ว ทันใจ	2	3	2	1
คะแนนรวม ข้อ 2.4	11	12	10	8

จากตาราง 36 จะเห็นได้ว่า ในประเด็นการบริการนักท่องเที่ยวนั้น ผู้ประเมินทั้งสองคน ได้ประเมินตรงกันว่าบุคลากรด้านบริการของทั้งแหล่งท่องเที่ยวโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า และค่ายฝึกนักศึกษาวิชาทหาร เขาชนไก่ มีอรรถยาศัยไมตรี สุภาพ ยิ้มแย้ม ให้บริการด้วยความเต็มใจ ในระดับ “ดีมาก” แต่ในส่วนของทักษะการสื่อสารและประสานงานนั้น บุคลากรด้านบริการของโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า มีผลการประเมินในระดับ “ดีมาก” ส่วนค่ายฝึกนักศึกษาวิชาทหาร เขาชนไก่ มีผลการประเมินอยู่ในระดับ “ดี”

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าผู้ประเมินทั้งสองท่านจะมีผลการประเมินที่ตรงกันใน 2 ข้อแรก แต่ก็ยังมีข้อที่ผลการประเมินที่ไม่สอดคล้องกันบ้าง ในเรื่องความรู้รอบ และความสามารถในการอำนวยความสะดวก

ตาราง 37 ผลการประเมินแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบกพื้นที่โรงเรียนนายร้อย พระจุลจอมเกล้า จังหวัดนครนายก และพื้นที่ค่ายฝึกนักศึกษาวิชาทหารเขาชนไก่ จังหวัด กาญจนบุรี แยกรายชื่อ ในมิติที่ 3 คุณภาพกิจกรรม ประเด็น 3.1 รูปแบบของกิจกรรม

3.1 รูปแบบของกิจกรรม

การประเมิน : พอใช้ = 1 คะแนน ดี = 2 คะแนน ดีมาก = 3 คะแนน

ดัชนี	คะแนนที่ได้			
	จปร.1	จปร.2	รต. 1	รต. 2
1) คำนึงถึงความเหมาะสมกับเพศ วัย และสมรรถภาพทางร่างกายของนักท่องเที่ยว	2	2	2	2
2) จัดสรรเวลาในแต่ละกิจกรรมได้อย่างเหมาะสม	2	2	1	2
3) มีการคัดเลือกกิจกรรมที่น่าสนใจหลากหลายรูปแบบ มาประกอบกัน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์หลักของกิจกรรมได้ดี	3	3	2	2
4) มีการสร้างเส้นทางเชื่อมโยง (Loop) กิจกรรมต่างๆ ในพื้นที่อย่างเป็นระบบ สร้างบรรยากาศความสนุกสนาน และสราบรื่นที่ต่อเนื่อง	3	3	2	2
5) มีการสอดแทรกข้อคิดเรื่องความมีวินัย ความสามัคคี ความรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์	3	3	3	3
6) ให้ความรู้เกี่ยวกับเกียรติประวัติและเกียรติภูมิของหน่วยตามความเหมาะสม	2	2	2	2
7) นำกิจกรรมเชิงนิเวศและสิ่งแวดล้อมมาประกอบ เพื่อให้ความรู้ด้านการอนุรักษ์	2	2	1	1
คะแนนรวม ข้อ 3.1	17	17	13	14

จากตาราง 37 จะเห็นได้ว่า ในประเด็นรูปแบบของกิจกรรมนั้น ผู้ประเมินทั้งสองท่าน ได้ประเมินแหล่งท่องเที่ยวเดียวกันด้วยผลคะแนนที่เท่ากัน ยกเว้นการประเมินค่ายฝึกนักศึกษาวิชาทหาร เขาชนไก่ ในเรื่องการจัดสรรเวลาในแต่ละกิจกรรม ซึ่งผู้ประเมินทั้งสองท่านให้ผลคะแนนต่างกัน และเมื่อพิจารณาผลคะแนนรวมแล้ว พบว่า โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า มีผลการประเมินมากกว่า ค่ายฝึกนักศึกษาวิชาทหาร เขาชนไก่

ทั้งนี้รูปแบบกิจกรรมที่ทั้งสองหน่วยจัดขึ้น มีข้อหนึ่งที่แหล่งท่องเที่ยวทั้งสองแห่งมีผลการประเมินเท่ากัน โดยอยู่ในระดับ “ดีมาก” นั่นคือ มีการสอดแทรกข้อคิดเรื่องความมีวินัย ความสามัคคี ความรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์

นอกจากนี้ยังมีข้อที่ทั้งสองหน่วยมีผลการประเมินที่เท่ากัน โดยอยู่ในระดับ “ดี” จำนวน 2 ข้อ ได้แก่ รูปแบบของกิจกรรมคำนึงถึงความเหมาะสมกับเพศ วัย และสมรรถภาพทางร่างกายของนักท่องเที่ยว และรูปแบบของกิจกรรมมีการให้ความรู้เกี่ยวกับเกียรติประวัติและเกียรติภูมิของหน่วยตามความเหมาะสม

ตาราง 38 ผลการประเมินแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบกพื้นที่โรงเรียนนายร้อย พระจุลจอมเกล้า จังหวัดนครนายก และพื้นที่ค่ายฝึกนักศึกษาวิชาทหารเขาชนไก่ จังหวัด กาญจนบุรี แยกรายข้อ ในมิติที่ 3 คุณภาพกิจกรรม ในประเด็น 3.2 ผู้นำกิจกรรม

3.2 ผู้นำกิจกรรม

การประเมิน : พอใช้ = 1 คะแนน ดี = 2 คะแนน ดีมาก = 3 คะแนน				
ดัชนี	คะแนนที่ได้			
	จปร.1	จปร.2	รต. 1	รต. 2
1) มีความรู้ ความสามารถในการกิจกรรมที่รับผิดชอบ	2	2	2	2
2) มีประสบการณ์ ความเชี่ยวชาญในกิจกรรม/อุปกรณ์ที่รับผิดชอบ สามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้	2	3	2	2
3) มีมนุษยสัมพันธ์ ดูแลเอาใจใส่นักท่องเที่ยว	2	3	2	3
4) มีจิตวิทยาในการเข้าถึงใจนักท่องเที่ยว	2	3	2	2
5) มีความสามารถในการเชื่อมกิจกรรม บรรยากาศความสนุกสนาน และวัตถุประสงค์ของกิจกรรมได้อย่างราบรื่น	2	3	2	2
คะแนนรวม ข้อ 3.2	10	14	10	11

จากตาราง 38 จะเห็นได้ว่า ในประเด็นผู้นำกิจกรรมนั้น ผู้ประเมินทั้งสองท่าน ได้ประเมิน ผู้นำกิจกรรมของแหล่งท่องเที่ยวโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า และค่ายฝึกนักศึกษาวิชาทหาร เขาชนไก่ ด้วยผลคะแนนที่เท่ากันเพียงข้อเดียว คือ ในข้อ มีความรู้ ความสามารถในการกิจกรรมที่ รับผิดชอบ โดยผลการประเมินอยู่ในระดับ “ดี” และเมื่อพิจารณาผลคะแนนแต่ละข้อ รวมทั้งผล คะแนนรวมแล้วจะเห็นได้ว่า ผู้ประเมินท่านที่ 2 ประเมินผู้นำกิจกรรมของแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่ง ด้วยคะแนนที่สูงกว่าผู้ประเมินท่านที่ 1

ตาราง 39 สรุปผลการประเมินแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบกพื้นที่โรงเรียนนายร้อย พระจุลจอมเกล้า จังหวัดนครนายก และพื้นที่ค่ายฝึกนักศึกษาวิชาทหารเขาสวนไถ่ จังหวัด กาญจนบุรี ในแต่ละมิติ

มิติ	คะแนน เต็ม	จปร.1	จปร.2	รต. 1	รต. 2
1 การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว	34	29	29	11	11
2 คุณภาพแหล่งท่องเที่ยว	50	47	48	28	26
3 คุณภาพกิจกรรม	36	27	31	23	25
คะแนนรวม	120	103	108	62	62

จากตาราง 39 สรุปได้ว่า ผลการประเมินแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบกพื้นที่โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า จังหวัดนครนายก มีคะแนนรวมมากกว่าพื้นที่ค่ายฝึกนักศึกษาวิชาทหารเขาสวนไถ่ จังหวัดกาญจนบุรี โดยในมิติที่ 1 การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว และมิติที่ 2 คุณภาพแหล่งท่องเที่ยว พบว่า แหล่งท่องเที่ยวทั้งสองแห่งมีผลคะแนนรวมที่แตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด

เมื่อพิจารณาผลคะแนนของผู้ประเมินแต่ละท่าน พบว่า ทั้งสองท่านได้ประเมินแหล่งท่องเที่ยวแห่งเดียวกัน ในมิติที่ 1 การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว ด้วยผลคะแนนที่เท่ากัน กล่าวคือ โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า ทั้งสองท่านให้คะแนน 29 คะแนนเท่ากัน ส่วนค่ายฝึกนักศึกษาวิชาทหาร เขาสวนไถ่ ทั้งสองท่านให้ 11 คะแนนเท่ากัน

ส่วนในมิติที่ 2 คุณภาพแหล่งท่องเที่ยว พบว่า ทั้งสองท่านได้ประเมินแหล่งท่องเที่ยวแห่งเดียวกัน ด้วยผลคะแนนที่ต่างกันเพียงเล็กน้อย กล่าวคือ โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า ผู้ประเมินท่านที่ 1 ให้คะแนน 47 คะแนน ส่วนผู้ประเมินท่านที่ 2 ให้คะแนน 48 คะแนน ส่วนการประเมินค่ายฝึกนักศึกษาวิชาทหาร เขาสวนไถ่ ก็พบว่าผู้ประเมินทั้งสองให้คะแนนต่างกันเพียงเล็กน้อยเช่นกัน กล่าวคือ ผู้ประเมินท่านที่ 1 ให้คะแนน 28 คะแนน ส่วนผู้ประเมินท่านที่ 2 ให้คะแนน 26 คะแนน

และสุดท้าย ในมิติที่ 3 คุณภาพกิจกรรม พบว่า ทั้งสองท่านได้ประเมินแหล่งท่องเที่ยวแห่งเดียวกัน ด้วยผลคะแนนที่ต่างกันเพียงเล็กน้อย กล่าวคือ โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า ผู้ประเมินท่านที่ 1 ให้คะแนน 27 คะแนน ส่วนผู้ประเมินท่านที่ 2 ให้คะแนน 31 คะแนน ส่วนการประเมินค่ายฝึกนักศึกษาวิชาทหาร เขาสวนไถ่ พบว่า ผู้ประเมินท่านที่ 1 ให้คะแนน 23 คะแนน ส่วนผู้ประเมินท่านที่ 2 ให้คะแนน 25 คะแนน และสามารถสรุปได้ว่า ผลคะแนนของโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า มากกว่าค่ายฝึกนักศึกษาวิชาทหาร เขาสวนไถ่

ตาราง 40 ผลการประเมินแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบกพื้นที่โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า จังหวัดนครนายก และพื้นที่ค่ายฝึกนักศึกษาวิชาทหารเขาชนไก่ จังหวัดกาญจนบุรี แยกรายประเด็น

มิติ	ประเด็น	ผลการประเมิน			
		จปร.1	จปร.2	รต. 1	รต. 2
1. การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว	1.1 การปฏิบัติเบื้องต้นตามนโยบาย ทบ.	12	12	4	4
	1.2 การปฏิบัติเพิ่มเติม	6	6	2	2
	1.3 การจัดการบุคลากร	11	11	5	5
	คะแนนรวมข้อ 1.1 - 1.3	29	29	11	11
2. คุณภาพแหล่งท่องเที่ยว	2.1 การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว	6	6	4	4
	2.2 สภาพภูมิทัศน์	8	8	5	5
	2.3 สิ่งอำนวยความสะดวกและบริการในพื้นที่	22	22	9	9
	2.4 การบริการนักท่องเที่ยว	11	12	10	8
	คะแนนรวมข้อ 2.1 - 2.4	47	48	28	26
3. คุณภาพกิจกรรม	3.1 รูปแบบของกิจกรรม	17	17	13	14
	3.2 ผู้นำกิจกรรม	10	14	10	11
	คะแนนรวมข้อ 3.1 - 3.2	27	31	23	25
คะแนนรวม		103	108	62	62

จากตาราง 40 สรุปผลการประเมินแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบกพื้นที่โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า จังหวัดนครนายก และพื้นที่ค่ายฝึกนักศึกษาวิชาทหารเขาชนไก่ จังหวัดกาญจนบุรี แยกรายประเด็น พบว่า ผลการประเมินของผู้ประเมินทั้งสองท่านต่อแหล่งท่องเที่ยวแห่งเดียวกัน ในประเด็นที่ 1.1 – 2.3 มีคะแนนที่ได้จากการประเมินเท่ากันทั้งสองคน และเมื่อพิจารณาเปรียบเทียบระหว่างผลการประเมินของผู้ประเมินทั้งสองคนในแหล่งท่องเที่ยวทั้งสองแห่ง ก็พบว่า มีคะแนนที่เท่ากันทั้งสองคนเช่นเดียวกัน โดยผลคะแนนของโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า มากกว่าค่ายฝึกนักศึกษาวิชาทหาร เขาชนไก่

ส่วนในประเด็นที่ 2.4 – 3.2 ผลการประเมินของผู้ประเมินทั้งสองท่านต่อแหล่งท่องเที่ยวแห่งเดียวกัน มีคะแนนที่แตกต่างกันเพียงเล็กน้อย และเมื่อพิจารณาเปรียบเทียบระหว่างผลการประเมินของผู้ประเมินทั้งสองคนในแหล่งท่องเที่ยวทั้งสองแห่ง ก็พบว่า มีคะแนนที่แตกต่างกันเพียงเล็กน้อยเช่นเดียวกัน โดยผลคะแนนของโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า มากกว่าค่ายฝึกนักศึกษาวิชาทหาร เขาชนไก่

ในลำดับต่อไป ผู้วิจัยจะได้นำเสนอผลการเปรียบเทียบการประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหาร ด้วยสถิติ t-test ระหว่างแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารพื้นที่โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า จังหวัดนครนายก และแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารพื้นที่ค่ายฝึกนักศึกษาวิชาทหาร เขาชนไก่ จังหวัดกาญจนบุรี เพื่อวิเคราะห์และแปลความหมายผลการประเมิน รวมทั้งตรวจสอบความตรงของแบบประเมินฉบับที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรายมิติและประเด็น โดยในการวิเคราะห์ ผู้วิจัยได้นำค่าเฉลี่ยมาเทียบเกณฑ์การแปลความหมาย ดังนี้

มิติที่ 1 การบริหารการจัดแหล่งท่องเที่ยว

- ประเด็นการปฏิบัติเบื้องต้นตามนโยบาย ทบ.
- ประเด็นการปฏิบัติเพิ่มเติม
- ประเด็นการจัดการบุคลากร

มิติที่ 2 คุณภาพแหล่งท่องเที่ยว

- ประเด็นการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว
- ประเด็นสภาพภูมิทัศน์
- ประเด็นสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการภายในพื้นที่

มีเกณฑ์การแปลความหมาย ดังนี้

1.35 – 2.00	หมายถึง	ดี
0.68 – 1.34	หมายถึง	ปานกลาง
0.00 – 0.67	หมายถึง	ต่ำ

มิติที่ 2 คุณภาพแหล่งท่องเที่ยว

- ประเด็นการบริการนักท่องเที่ยว

มิติที่ 3 คุณภาพกิจกรรม

- ประเด็นรูปแบบกิจกรรม
- ประเด็นผู้นำกิจกรรม

มีเกณฑ์การแปลความหมาย ดังนี้

2.35 – 3.00	หมายถึง	ดี
1.68 – 2.34	หมายถึง	ปานกลาง
0.00 – 1.67	หมายถึง	ต่ำ

ตาราง 41 แสดงผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของแบบประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหาร จำแนกตามมิติการประเมินและโดยภาพรวม ของทั้งแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารพื้นที่โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า จังหวัดนครนายก และแหล่งท่องเที่ยว ในเขตทหารพื้นที่ค่ายฝึกนักศึกษาวิชาทหาร เขาชะโน่ จังหวัดกาญจนบุรี

ข้อความ / เกณฑ์ / ดัชนีในการประเมิน	โรงเรียนนายร้อย จปร.			เขาชะโน่		
	$\bar{X}$	SD	ความหมาย	$\bar{X}$	SD	ความหมาย
มิติที่ 1 การบริหารการจัดแหล่งท่องเที่ยว						
1. การปฏิบัติเบื้องต้นตามนโยบาย ทบ.	1.71	0.00	ดี	0.57	0.00	ต่ำ
2. การปฏิบัติเพิ่มเติม	1.50	0.00	ดี	0.50	0.00	ต่ำ
3. การจัดการบุคลากร	1.83	0.00	ดี	0.83	0.00	ปานกลาง
มิติที่ 2 คุณภาพแหล่งท่องเที่ยว						
1. การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว	1.50	0.00	ดี	1.00	0.00	ปานกลาง
2. สภาพภูมิทัศน์	2.00	0.00	ดี	1.25	0.00	ปานกลาง
3. สิ่งอำนวยความสะดวกและบริการภายในพื้นที่	2.00	0.00	ดี	0.82	0.00	ปานกลาง
4. การบริการนักท่องเที่ยว	2.88	0.18	ดี	2.25	0.35	ปานกลาง
มิติที่ 3 คุณภาพกิจกรรม						
1. ประเด็นรูปแบบกิจกรรม	2.43	0.00	ดี	1.93	0.10	ปานกลาง
2. ประเด็นผู้นำกิจกรรม	2.40	0.57	ดี	2.10	0.14	ปานกลาง
ภาพรวม	1.69	0.08	ดี	0.92	0.01	ปานกลาง

จากตาราง 41 การประเมินในส่วนของโรงเรียนนายร้อย จปร. พบว่า เมื่อนำไปใช้ในการประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวของโรงเรียนนายร้อย จปร. พบว่า ในภาพรวม มีการประเมินอยู่ในระดับ “ดี” คือมีค่าเฉลี่ย 1.69 เมื่อแยกพิจารณาเป็นมิติ พบว่า มิติที่ 1 การบริหารการจัดแหล่งท่องเที่ยว มีการประเมินอยู่ในระดับ “ดี” ทุกข้อ โดยมีผลการประเมิน ดังนี้ การจัดการบุคลากร มีค่าเฉลี่ย 1.83 การปฏิบัติเบื้องต้นตามนโยบาย ทบ. มีค่าเฉลี่ย 1.71 และการปฏิบัติเพิ่มเติม มีค่าเฉลี่ย 1.50 ตามลำดับ

ส่วนมิติที่ 2 คุณภาพแหล่งท่องเที่ยวข้อคำถาม/ดัชนีการประเมิน ที่อยู่ในระดับ “ดี” ทุกข้อ โดยมีผลการประเมิน ดังนี้ การบริการนักท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ย 2.88 การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ย 1.50 สภาพภูมิทัศน์ มีค่าเฉลี่ย 2.00 และสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการภายในพื้นที่ มีค่าเฉลี่ย 2.00

สุดท้ายมิติที่ 3 คุณภาพกิจกรรม มีผลการประเมินอยู่ในระดับ “ดี” ทุกข้อ คือ ประเด็นรูปแบบกิจกรรม มีค่าเฉลี่ย 2.43 และมีประเด็นผู้นำกิจกรรม ค่าเฉลี่ย 2.4 ตามลำดับ

การประเมินในส่วนของการฝึกนักศึกษาวิชาทหารเขาชนไก่ พบว่า เมื่อนำไปใช้ในการประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวของค่ายฝึกนักศึกษาวิชาทหารเขาชนไก่ พบว่า ในภาพรวม มีการประเมินอยู่ในระดับ “ปานกลาง” คือ มีค่าเฉลี่ย 0.92 เมื่อแยกพิจารณาเป็นมิติ พบว่า มิติที่ 1 การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว มีการประเมินอยู่ในระดับ “ปานกลาง” โดยมีผลการประเมินดังนี้ การจัดการบุคลากร มีค่าเฉลี่ย 0.83 ส่วนการปฏิบัติเบื้องต้นตามนโยบาย ทบ. และการปฏิบัติเพิ่มเติม มีผลการประเมินอยู่ในระดับ “ต่ำ” มีมีค่าเฉลี่ย 0.57 และ 0.50 ตามลำดับ

ส่วนมิติที่ 2 คุณภาพแหล่งท่องเที่ยว ข้อคำถาม/ดัชนีการประเมิน ที่อยู่ในระดับ “ปานกลาง” ทุกข้อ โดยมีผลการประเมิน ดังนี้ การบริการนักท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ย 2.25 สภาพภูมิทัศน์ มีค่าเฉลี่ย 1.25 การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ย 1.00 และสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการภายในพื้นที่ มีค่าเฉลี่ย 0.82 ตามลำดับ

สุดท้ายมิติที่ 3 คุณภาพกิจกรรม มีผลการประเมินอยู่ในระดับ “ปานกลาง” ทุกข้อ คือ ประเด็นผู้นำกิจกรรม มีค่าเฉลี่ย 2.1 และ ประเด็นรูปแบบกิจกรรมค่าเฉลี่ย 1.93 ตามลำดับ

ตาราง 42 ผลการเปรียบเทียบการประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหาร ระหว่างแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารพื้นที่โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า จังหวัดนครนายก และแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารพื้นที่ค่ายฝึกนักศึกษาวิชาทหาร เขาชนไก่ จังหวัดกาญจนบุรี

ประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว ในเขตทหาร ของกองทัพบก	$\bar{x}$	SD	df	t	P
โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า	1.69	0.08	2	13.19**	0.00
ค่ายฝึกนักศึกษาวิชาทหาร เขาชนไก่	0.92	0.01			

** $p \leq 0.01$

จากตาราง 42 จะเห็นได้ว่า เมื่อเปรียบเทียบผลการประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหาร ระหว่างแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารพื้นที่โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า จังหวัดนครนายก และแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารพื้นที่ค่ายฝึกนักศึกษาวิชาทหารเขาชนไก่ จังหวัดกาญจนบุรี ในภาพรวมทั้ง 3 มิติ พบว่า ผลการประเมินมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า มีผลการประเมินสูงกว่าค่ายฝึกนักศึกษาวิชาทหารเขาชนไก่ จึงหมายความว่าแบบประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบกที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นนี้มีความตรงสามารถนำไปใช้ได้จริง

ตอนที่ 2 ผลการสำรวจทรัพยากรท่องเที่ยวและการตรวจสอบสิ่งแวดล้อม สะดวก แหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารพื้นที่โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า จังหวัดนครนายก

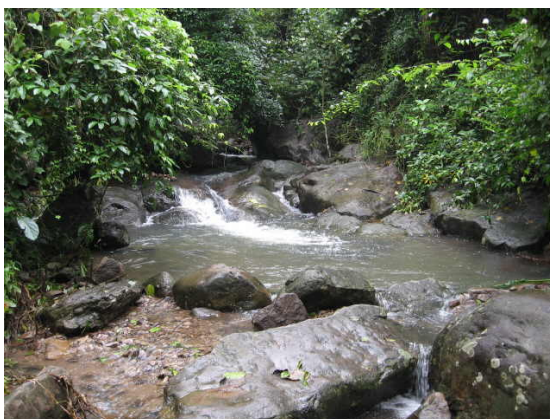
การสำรวจทรัพยากรท่องเที่ยวและการตรวจสอบสิ่งแวดล้อม มีขึ้นเพื่อเป็นการนำเสนอสภาพของพื้นที่ที่ใช้ในการวิจัย เพื่อประกอบผลการประเมินโดยใช้เกณฑ์ประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบกที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น และทำให้เห็นภาพของพื้นที่ได้อย่างชัดเจน ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาสภาพพื้นที่จากการสำรวจภาคสนามและสัมภาษณ์ โดยใช้แบบสังเกตการณ์ที่มีเค้าโครงกำหนดไว้ล่วงหน้า (Structure observation) ของสถาบันพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เป็นเครื่องมือ ได้ผลการวิเคราะห์ดังต่อไปนี้

2.1 ผลการสำรวจทรัพยากรท่องเที่ยว

ภาพประกอบ 3 อาคารกองบัญชาการโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า
(ถ่ายเมื่อ 3 เมษายน 2553)

2.1.1 ทรัพยากรทางธรรมชาติ

ภาพประกอบ 4 น้ำตกห้วยบุพรา้ว
(ถ่ายเมื่อ 3 เมษายน 2553)

น้ำตกห้วยบุพรา้ว เป็นน้ำตกเล็กๆ ไม่สูง ตั้งอยู่ในเส้นทางปั่นจักรยาน สภาพมีน้ำพอประมาณ สามารถเล่นน้ำได้ในฤดูฝน ส่วนหน้าแล้งน้ำจะแห้งเป็นแค่ลำธาร เด็กๆ สามารถเล่นได้โดยปลอดภัย

2.1.2 ทรัพยากรทางวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์

ภาพประกอบ 5 ศาลเจ้าพ่อขุนด่าน
(ถ่ายเมื่อ 3 เมษายน 2553)

ศาลเจ้าพ่อขุนด่าน ตั้งอยู่บนชะง่อนหินเขาชะงอก มีความศักดิ์สิทธิ์เป็นที่เคารพ นับถือของผู้คนในและแวกนั้นมาก เจ้าพ่อขุนด่านเป็นนายด่านเมืองนครนายกในสมัยกรุงศรีอยุธยา วรรณกรรมของท่านคือการต่อต้านเขมรที่แปรพักตร์ เมื่อปี พ.ศ.2130 ในรัชสมัยสมเด็จพระนเรศวรมหาราช ขณะที่ไทยติดพันศึกกับพม่า เขมรได้เข้ามารุกรานและกวาดต้อนผู้คนแถบปราจีนบุรีเพื่อนำกลับเขมร โดยได้ยึดเมืองปราจีนบุรีและเมืองนครนายก ขุนด่านได้รวบรวมคนที่เมืองนครนายกไปตั้งหลักที่เขาชะงอก แล้วยกกำลังเข้าขับไล่เขมรออกจากนครนายก จนเขมรแตกพ่ายไป เพื่อเป็นที่ระลึกถึงคุณงามความดีของท่าน ชาวเมืองนครนายกจึงได้ร่วมใจกันสร้างศาลนี้ขึ้น มีเรื่องเล่าถึงความศักดิ์สิทธิ์ของเจ้าพ่อขุนด่านว่า ในสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 กองทัพญี่ปุ่นนำกำลังพลไปตั้งหลักที่เขาชะงอกและได้รื้อศาลเจ้าพ่อขุนด่าน ท่านจึงได้แสดงอภินิหารทำให้ทหารญี่ปุ่นล้มตายเป็นจำนวนมาก ประวัติของการสร้างศาล เริ่มขึ้นเมื่อ 1 กุมภาพันธ์ 2493 ในสมัยที่หลวงวิจิตรวาทการเป็นอธิบดีกรมศิลปากร ท่านให้ประกอบพิธีอัญเชิญดวงวิญญาณของเจ้าพ่อขุนด่านมาสถิตย์ยังศาลซึ่งอยู่เบื้องล่างของศาลปัจจุบัน จากนั้นในปี พ.ศ.2500 พลตรีเฉลิม สุธาธิวัตร เมื่อครั้งเป็นรองเจ้ากรมการทหารสื่อสาร ได้บูรณะศาลและให้ช่างชาวประจันตคามแกะรูปด้วยหินสบู่ และเมื่อปี พ.ศ. 2529 บริษัท ช. การช่าง จำกัด ผู้ก่อสร้างโรงเรียนนายร้อยฯ ได้บูรณะสร้างศาลขึ้นใหม่

ภาพประกอบ 6 อาคารพิพิธภัณฑ์ โรงเรียนนายร้อย จปร. 100 ปี
(ถ่ายเมื่อ 3 เมษายน 2553)

อาคารพิพิธภัณฑ์ โรงเรียนนายร้อย จปร. 100 ปี เป็นอาคาร 3 ชั้น ด้านหน้าอาคารจำลองสะพานมฆวานรังสรรค์ซึ่งมีความผูกพันกับนักเรียนนายร้อยเป็นอย่างยิ่ง พิพิธภัณฑ์นี้จัดแสดงนิทรรศการเกี่ยวกับประวัติของโรงเรียนนายร้อย มีมุมจัดแสดงประวัติและผลงานของศิษย์เก่าที่ได้ทำคุณประโยชน์ให้แก่บ้านเมือง มุมประวัติศาสตร์สงครามสมัยต่างๆ รวมถึงจัดแสดงยุทธโศภณและเครื่องแบบนายทหารเหล่าต่างๆ ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ที่ชั้น 3 ประดิษฐานพระบรมรูปรัชกาลที่ 5 ขนาดเท่าองค์จริง บันจากรุ่นขึ้นสี่ฝั่ง กล่าวกันว่าเป็นหนึ่งในสามจุดที่ผู้เลื่อมใสศรัทธาในองค์พระปิยะมหาราชต้องมากราบไหว้ขอพร นอกจากนี้ยังมีโต๊ะทรงพระอักษร ชุดรับแขก และเครื่องใช้ในพระองค์ของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวและพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เปิดให้เข้าชมทุกวันจันทร์-ศุกร์ ตั้งแต่เวลา 08.30-16.30 น. ค่าเข้าชมคนละ 10 บาท

ภาพประกอบ 7 ศาลางกลม
(ถ่ายเมื่อ 3 เมษายน 2553)

ศาลางกลม หรือ ศาลาลม เป็นศาลาที่จอมพลสมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอเจ้าฟ้ากรมหลวงพิษณุโลกประชานารถ ทรงดำริให้จัดสร้างขึ้นเพื่อเป็นที่พักผ่อนหย่อนใจของนักเรียนนายร้อยภายในศาลางกลมประดิษฐานพระบรมรูปรัชกาลที่ 5 ซึ่งพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวได้มีพระราชดำริให้จัดสร้างขึ้นเพื่อเป็นที่ระลึกถึงองค์พระปิยะมหาราช โดยสั่งทำจากต่างประเทศและพระราชทานไปหลายที่ โรงเรียนนายร้อยได้รับพระราชทาน 1 องค์ จอมพลสมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอเจ้าฟ้ากรมหลวงพิษณุโลกประชานารถ จึงทรงให้อัญเชิญมาประดิษฐาน ณ ศาลางกลมเพื่อให้ นักเรียนนายร้อยทุกรุ่นทุกนายได้เคารพสักการะ เมื่อเวลาผ่านไปศาลางกลมและพระบรมรูปได้เสื่อมสภาพลง จึงได้มีการบูรณะขึ้นใหม่ โดยในวันที่ 5 สิงหาคม 2510 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

ภูมิพลอดุลยเดช ได้เสด็จพระราชดำเนินทรงเปิดศาลาใหม่พร้อมด้วยพระบรมรูปองค์ใหม่ที่สร้างครอบองค์เดิมไว้ และเมื่อโรงเรียนนายร้อยได้ย้ายที่ตั้งมาที่จังหวัดนครนายก จึงได้มีการอัญเชิญพระบรมรูปมาประดิษฐานด้วยและจำลองศาลาวงกลมให้เหมือนของเดิมทุกประการ เพื่อฉลองโอกาสครบรอบ 100 ปี โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า เมื่อ 5 สิงหาคม 2530

ภาพประกอบ 8 วัดพระฉาย (วัดเขาชะงอก)
(ถ่ายเมื่อ 3 เมษายน 2553)

วัดพระฉาย หรือ วัดเขาชะงอก เป็นวัดเก่าแก่ตั้งอยู่ในเขตท้องที่ตำบลพรหมณี ประดิษฐานภาพเขียนสี “พระพุทธรฉาย” ซึ่งติดอยู่กับชะงอกผาบนภูเขาเตี้ยๆ ถัดจากเขาชะงอก พระพุทธรฉายนี้ประวัติเดิมเป็นอย่างไรไม่ปรากฏ แต่เล่ากันว่าสภาพเดิมเป็นภาพพระพุทธรูปปางต่างๆ ต่อมาเมื่อ พ.ศ. 2485 กรมแผนที่ทหารบก ได้เข้าไปตั้งโรงงานหินอ่อนที่เชิงเขา และได้เขียนสีตามรอยพระพุทธรูปเดิมให้ชัดเจนขึ้น เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์แห่งหนึ่งของจังหวัดนครนายก นอกจากนี้นักท่องเที่ยวสามารถไปนมัสการรอยพระพุทธรูปบาทบนยอดเขาที่สูงขึ้นไปอีกชั้น และนมัสการสังฆารของหลวงปู่สี ฐานิโย อดีตเจ้าอาวาส ซึ่งมรณภาพขณะอายุ 100 ปีแต่สังฆารไม่เน่าเปื่อย ณ ภูมิของท่านที่ลานหน้าวัด

2.1.3 ทรัพยากรด้านกิจกรรม

ภาพประกอบ 9 กิจกรรมกระโดดหอสูง 34 ฟุต ณ หอฝึกโดดร่ม รร.จปร.
(ถ่ายเมื่อ 3 เมษายน 2553)

กิจกรรมกระโดดหอสูง 34 ฟุต เป็นกิจกรรมทดสอบความกล้าหาญของจิตใจ เหมาะสำหรับผู้ที่ต้องการความตื่นเต้นเร้าใจและประสบการณ์แปลกใหม่ที่ท้าทาย ในการฝึกทางทหารการกระโดดหอเป็นการฝึกเพื่อเตรียมความพร้อมก่อนทำการกระโดดร่มจากเครื่องบิน กล่าวกันว่าที่ความสูง 34 ฟุตนี้ เป็นจุดที่ผู้กระโดดจะรู้สึกกลัวและหวาดเสียวที่สุด เมื่อผ่านการกระโดดหอ นักท่องเที่ยวจะได้ประทับปีกร่มและรับประกาศนียบัตรจากนายทหารบกพิเศษที่ควบคุมการฝึก

กิจกรรมไต่หน้าผาจำลองและโรยตัวจากที่สูง ตั้งอยู่ทางฝั่งซ้ายและด้านหน้าของหอโถก ในทางทหารถือเป็นการฝึกเพื่อเตรียมพร้อมก่อนที่จะไปไต่หน้าผาจริง ซึ่งนักท่องเที่ยวยังได้ทดสอบความกล้าหาญ และยังเป็นการทดสอบความแข็งแรงของร่างกายด้วย โดยมีเจ้าหน้าที่ทหารบกพิเศษแนะนำขั้นตอนเพื่อความปลอดภัยก่อนปฏิบัติจริงและคอยดูแลอย่างใกล้ชิด ประสพการณ์และความรู้ที่ได้นี้จะช่วยเสริมความมั่นใจให้กับตนเองและผู้อื่นหากเกิดเหตุการณ์ฉุกเฉิน เช่น ติดอยู่บนอาคารสูงเมื่อเกิดเหตุไฟไหม้ เป็นต้น

กิจกรรมเดินป่าพิชิตเขาชะโงก เป็นกิจกรรมที่จำลองรูปแบบการฝึกทางทหารเพื่อการดำรงชีพในป่า ประกอบด้วยกิจกรรมย่อยได้แก่ ศึกษาการใช้แผนที่-เข็มทิศเบื้องต้น การฝึกไต่หน้าผาจำลอง เดินป่าเข้าที่หมาย (ยอดเขาชะโงก) ปักธงสัญลักษณ์ การฝึกไต่หน้าผาจริง (ในภูมิประเทศ) การพักแรม ฝึกกางเต็นท์ ประกอบอาหารด้วยหม้อข้าวสนาม เดินเข็มทิศค้นหาเสบียง ประกอบอาหาร ฝึกการสังเกต ฟังเสียง ดมกลิ่น ชิมรส สัมผัส พิสูจน์ทราบในสถานการณ์วิสัยทัศน์จำกัด ฝึกทดสอบการเป็นผู้นำ (การทำงานเป็นทีม)

กิจกรรมเดินป่าเชิงอนุรักษ์ เป็นการท่องเที่ยวเพื่อพักผ่อน สัมผัสธรรมชาติอย่างใกล้ชิด ตลอดเส้นทางเดินนักท่องเที่ยวยังได้พบกับลำธาร น้ำตก หน้าผาชัน และสิ่งกีดขวางตามธรรมชาติ ดอกไม้ และไม้ป่านานาพันธุ์ และยังสามารถส่องนก สัตว์ป่า แมลง และสัตว์อื่นๆ ก่อนกลับแวะปลูกต้นไม้เป็นที่ระลึก สร้างผืนป่าคืนความสมบูรณ์ให้ระบบนิเวศ ในเส้นทางเดินป่านักท่องเที่ยวยังได้ทำกิจกรรมทดสอบความเป็นผู้นำ 1 สถานี คือ การลำเลียงพลข้ามลำน้ำ ฝึกการช่วยเหลือตนเองและหมู่คณะ ในระยะทาง 3-5 กิโลเมตร ใช้เวลาประมาณ 3-4 ชั่วโมง

กิจกรรมเดินป่าผจญภัย เป็นกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์ โดยทำความรู้จักตนเองและผู้อื่น พัฒนาทัศนคติ ฝึกการสังเกต ฝึกการทำงานเป็นหมู่คณะ เสริมสร้างทักษะในการติดต่อประสานงาน สร้างลักษณะผู้นำและรู้จักการเป็นผู้ตาม ส่งเสริมการใช้ทักษะกำลังความสามารถ ความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงาน ส่งเสริมความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง ฝึกการตัดสินใจ ความอดทนและอดกลั้น ในกิจกรรมเดินป่าผจญภัยประกอบด้วยสถานีย่อยๆ เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ ได้แก่ สถานีการปฐมพยาบาลเบื้องต้น สถานีอุโมงค์มรณะ สถานีสะพานเชือกคู่และเดี่ยว สถานีค้นหาเสบียง สถานีสะพานแขวน สถานีเลื่อนช่วยชีวิต สถานีสนามวิบาก สถานีบ่อทรายดูด สถานีหุงหาอาหาร คี สถานีหีบสมบัติ (เฉพาะช่วงเวลากลางคืน) กิจกรรมนี้ใช้ระยะเวลาประมาณ 4-5 ชั่วโมง

กิจกรรมสถานีทดสอบกำลังใจ 10 สถานี เป็นการจำลองรูปแบบการฝึกบุคคลทำ การรบทางทหาร นักท่องเที่ยวจะได้ฝึกสมรรถภาพร่างกายและการทำงานเป็นทีม ประกอบไปด้วย สถานีต่างๆ พร้อมวิธีการปฏิบัติ ดังนี้

- สถานีที่ 1 กำแพง 6 ฟุตกว้างตัว : กระโดดจับเชือกแล้วเหวี่ยงตัวขึ้นไปเหนือกำแพง แล้วจึงวางขาหลังที่ละข้าง สปริงตัวออกมาลงเท้าคู่ที่กำแพงอีกข้าง

- สถานีที่ 2 ใต้เชือก : ใช้สองมือจับเชือกแล้วดึงตัวขึ้นไป เท้าข้างหนึ่งเกี่ยวเชือก โกงเข้าด้านใน ส่วนอีกข้าง(ที่ถนัด) เหยียบเชือกไว้ที่หลังเท้าแล้วดึงตัวขึ้นไป สามารถเหยียบเชือกไว้ได้เมื่อเหนื่อยแล้ว

- สถานีที่ 3 สะพานลอย : เดินข้ามไปตามปกติแล้วลงมามากข้างหนึ่ง

- สถานีที่ 4 หลังคาออกไถ่ : วิ่งมาด้วยความเร็วปานกลางขึ้นไป แล้วลงอีกทางหนึ่ง

- สถานีที่ 5 กำแพง 6 ฟุต : วิ่งมาด้วยความเร็วปกติ แล้วกระโดดใช้ท่อนแขนเกาะ ขอบกำแพง เหยียดตัวข้ามไป แล้วนอนราบ หย่อนขาลงมาทีละข้าง สปริงตัวลงมาเท้าคู่

- สถานีที่ 6 แทนกระโดด 6 ฟุต : วิ่งมาถึงขอบปูน กระโดดลงมาเบาๆ ลงเท้าคู่ สปริงตัวออกไป

- สถานีที่ 7 กำแพง 10 ฟุต : ต้องมีผู้ช่วยในการข้าม (มาเป็นกลุ่มหรือคู่บัดดี้) โดยช่วยกันส่งเพื่อนให้ขึ้นไปถึงบนกำแพง การลง ให้หย่อนขาลงมาทีละข้าง มือเกาะขอบเหยียดตัวให้ แขนตึง แล้วสปริงตัวออกจากกำแพงสูง ลงเท้าคู่

- สถานีที่ 8 สะพานต้นซุง : ข้ามไปตามปกติ โดยรักษาสสมดุลของน้ำหนักตัวไว้ให้ดี

- สถานีที่ 9 ลูกกระโดด : วิ่งมาด้วยความเร็วปานกลาง แล้วกระโดดข้ามทีละคู่

- สถานีที่ 10 ตาข่ายทหารราบ : ใต้ขึ้นไปช่องตาข่าย เมื่อถึงข้างบนแล้วกลับลงมาอีกทางหนึ่ง

ภาพประกอบ 10 กิจกรรมเล่นข้ามลำน้ำ จักรยานน้ำ และพายเรือคายัก
(ถ่ายเมื่อ 3 เมษายน 2553)

กิจกรรมเลื่อนข้ามลำน้ำ เป็นการโยธวาทิตที่สูงข้ามไปยังอีกฟากหนึ่งของสระน้ำโดยใช้อุปกรณ์รอกช่วยเหลือน้ำที่มีความปลอดภัย 100% เลื่อนสามารถใช้ประโยชน์ได้เมื่อเกิดเหตุฉุกเฉิน เช่น การติดบนอาคารสูงเมื่อเกิดเหตุเพลิงไหม้

กิจกรรมพายเรือเค้ายัก เนื่องจากพื้นที่จังหวัดนครนายกเป็นพื้นที่ต้นน้ำ จึงมักมีกิจกรรมล่องแก่ง ก่อนการล่องแก่งนักท่องเที่ยวควรฝึกการพายด้วยเรือเค้ายักก่อน เพื่อให้คุ้นชินกับการพายเรือและวิธีปฏิบัติที่ถูกต้อง โดยมีเจ้าหน้าที่ผู้ชำนาญ พร้อมอุปกรณ์ไว้บริการ

ภาพประกอบ 11 กิจกรรมยิงปืนบีบีกัน
(ถ่ายเมื่อ 3 เมษายน 2553)

กิจกรรมยิงปืนบีบีกัน เป็นการฝึกยิงปืนด้วยกระสุนซ้อม อาวุธที่ใช้จะมีลักษณะคล้ายอาวุธจริง ยิงเข้าหาเป้าที่ตั้งอยู่ไกลออกไปตามระยะที่กำหนด ที่สนามมีเจ้าหน้าที่คอยแนะนำการปฏิบัติ และเพื่อความปลอดภัยนักท่องเที่ยวทุกคนต้องปฏิบัติตามระเบียบของสนาม

ภาพประกอบ 12 กิจกรรมยิงปืนเพ้นต์บอล
(ถ่ายเมื่อ 3 เมษายน 2553)

กิจกรรมยิงปืนเพ้นต์บอล เป็นกิจกรรมที่มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความสามัคคีในหมู่คณะ การทำงานเป็นทีม การพัฒนาทักษะการวางแผนอย่างมีระบบ นอกจากจะได้รับความสนุกสนานแล้ว ยังทำให้เกิดภาวะผู้นำ และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพด้วย

2.1.4 ทรัพยากรด้านบริการ

ที่พักมีทั้งแบบโรงนอนทหาร เรือนพักรับรอง และเรือนรับรองสโมสรนายทหาร ในส่วนโรงนอนทหาร จะมีที่พักเพียงพอสำหรับการฝึกเยาวชนหรือการเข้าค่ายพักแรมรองรับจำนวนนักเรียนได้ 80 – 350 คน เป็นห้องพัสดม พร้อมเตียงนอนสองชั้น เหมือนที่นักเรียนเตรียมทหารใช้ ส่วนเรือนพักรับรอง อยู่ในความดูแลของกองพันทหารราบฯ เป็นบ้านพัก ห้องพัสดมจำนวน 20 หลัง ส่วนเรือนรับรองสโมสรนายทหาร ตั้งอยู่บนจุดสูงสุดของเขาสะโงก มีบริการห้องพักทั้งแบบห้องธรรมดา เตียงคู่และแบบ 3 เตียง จำนวน 45 ห้อง ห้องชุด 1 ห้อง และเรือนชมชะโงก 1 หลัง ราคาห้องพักอยู่ระหว่าง 900 – 2,400 บาทต่อคืน สำหรับข้าราชการทหารมีส่วนลดเพื่อเป็นสวัสดิการกำลังพลด้วย

ภาพประกอบ 13 เรือนรับรอง “สโมสรนายทหาร” และเรือนชมชะโงก
(ถ่ายเมื่อ 3 เมษายน 2553)

การคมนาคมขนส่ง มีถนนลาดยาง 2 เลน เหมาะสำหรับการขับรถมาด้วยตนเอง การจราจรค่อนข้างหนาแน่นในช่วงวันหยุด มีมอเตอร์ไซด์รับจ้างและรถสองแถวรับส่งถึงหน้าประตูโรงเรียนฯ สามารถปั่นจักรยานได้ด้วย

ร้านค้า ร้านอาหาร ตลอดสองข้างทางเข้าสู่โรงเรียนฯ มีร้านอาหารมากมาย เมื่อใกล้ถึงโรงเรียนจะพบปั๊มน้ำมัน (ราคาเท่ากรุงเทพฯ) และสธาระสโมสร ซึ่งเป็นอาคารเอนกประสงค์ ประกอบด้วย ศูนย์หนังสือจุฬา ซุปเปอร์มาเก็ต ธนาคาร และร้านค้า ร้านอาหาร เพื่อเป็นสวัสดิการกำลังพลและประชาชนในพื้นที่

ภาพประกอบ 14 สธาระสโมสรและปั๊มน้ำมัน
(ถ่ายเมื่อ 3 เมษายน 2553)

สนามกอล์ฟ มีสนามกอล์ฟ 18 หลุม บนเนื้อที่ 400 ไร่ ไว้คอยบริการนักท่องเที่ยวที่ชื่นชอบการดวลวงสวิง

ภาพประกอบ 15 สนามกอล์ฟ รร.จปร.
(ถ่ายเมื่อ 3 เมษายน 2553)

ตลาดสด อยู่ด้านในโรงเรียน มีร้านค้า ร้านอาหารราคาย่อมเยา สำหรับข้าราชการ โรงเรียนนายร้อย จปร.

โรงพยาบาล ภายในโรงเรียนมีโรงพยาบาลเพื่อให้การรักษาโดยนายทหารเหล่า การแพทย์ที่ชำนาญการโดยเฉพาะ เป็นอาคารขนาดใหญ่พร้อมห้องพักรักษา

2.2 ผลการตรวจสอบสิ่งอำนวยความสะดวก

ภาพประกอบ 16 ซุ้มทางเข้าหน้าโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า
(ถ่ายเมื่อ 3 เมษายน 2553)

ป้ายบอกทางเข้าถึง เมื่อนักท่องเที่ยวเดินทางมาถึงแยกบ้านนา เลี้ยวซ้ายข้ามสะพาน มัชฌิมรังสรรค์ จะพบป้ายบอกทางที่ชัดเจนเป็นระยะๆ เมื่อใกล้พื้นที่โรงเรียน บริเวณสี่แยก รร.จปร. จะมีป้ายบอกชื่อแยก และป้ายชื่อโรงเรียนทำด้วยหินขนาดใหญ่

ภาพประกอบ 17 สะพานมัฆวานรังสรรค์และป้ายโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า
(ถ่ายเมื่อ 3 เมษายน 2553)

สิ่งบ่งชี้ว่ามาถึงจุดท่องเที่ยว เมื่อมาถึงหน้าประตูโรงเรียนจะมีชุมทางเข้าพร้อมด้วยรั้วสีแดงกำแพงสีเหลืองซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของโรงเรียน (ตามภาพประกอบ 16) ติดต่อกองรักษาการณ์แล้วเจ้าหน้าที่จะชี้ทางไปยังสำนักงานการท่องเที่ยวโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า ซึ่งอยู่ภายในอาคารสมาคมแม่บ้านทหารบก สาขา รร.จปร. ฝั่งตรงข้าม

ภาพประกอบ 18 อาคารสมาคมแม่บ้านทหารบก สาขา รร.จปร.
(ถ่ายเมื่อ 3 เมษายน 2553)

ศูนย์ข้อมูลนักท่องเที่ยว โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า มีศูนย์บริการข้อมูลให้นักท่องเที่ยว ชื่อว่า “สำนักงานการท่องเที่ยว รร.จปร.” มีเจ้าหน้าที่ต้อนรับพร้อมป้ายแนะนำกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยว นอกจากนี้ในพื้นที่กิจกรรมซึ่งจัดไว้เพื่อการท่องเที่ยวโดยเฉพาะก็มีศูนย์ประชาสัมพันธ์กิจกรรมอีก 1 แห่ง และจุดขายคู่มือสำหรับเล่นกิจกรรมเป็นส่วนรวม

ภาพประกอบ 19 สำนักงานการท่องเที่ยว รร.จปร.
(ถ่ายเมื่อ 3 เมษายน 2553)

ภาพประกอบ 20 อาคารประชาสัมพันธ์กิจกรรมท่องเที่ยวทางน้ำและที่จำหน่ายคู่มือกิจกรรม
(ถ่ายเมื่อ 3 เมษายน 2553)

สุขา ทุกจุดท่องเที่ยวอยู่ภายในโรงเรียนนายร้อย จปร. จะมีห้องสุขาที่แยกชายหญิงชัดเจน เพียงพอสำหรับรองรับนักท่องเที่ยว และมีการดูแลรักษาความสะอาดพอสมควร

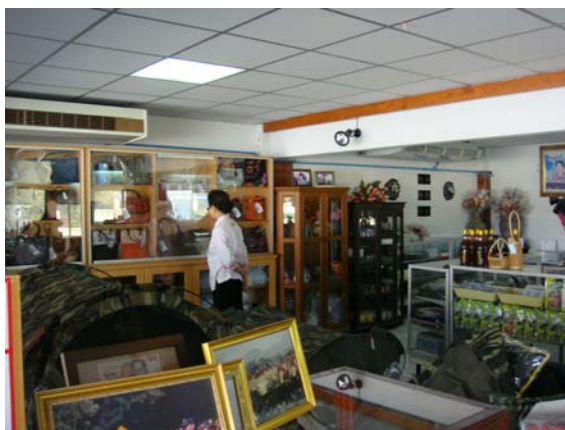
ภาพประกอบ 21 ห้องสุขา ณ จุดท่องเที่ยวต่างๆ
(ถ่ายเมื่อ 3 เมษายน 2553)

ภาพประกอบ 22 รถและซุ้มขายอาหาร-เครื่องดื่ม ณ จุดท่องเที่ยวต่างๆ
(ถ่ายเมื่อ 3 เมษายน 2553)

ร้านอาหารและเครื่องดื่ม ทุกจุดท่องเที่ยวย่อยภายในโรงเรียนนายร้อย จปร. จะมีซุ้มหรือรถขายเครื่องดื่ม ของที่ระลึก และของขบเคี้ยว ซึ่งส่วนใหญ่เป็นครอบครัวของกำลังพลในพื้นที่

ร้านขายของที่ระลึก ของที่ระลึกจากโรงเรียนนายร้อย จปร. มีวางจำหน่าย ณ ร้านค้าสมาคมแม่บ้านทหารบก สาขา รร.จปร. (ข้างสำนักงานการท่องเที่ยว รร.จปร.) ของที่ระลึกส่วนใหญ่ มักประทับตราประจำโรงเรียน (ตราอาร์มแผ่นดิน) เช่น เสื้อ หมวก ร่ม หมอน บางชิ้นเป็นเครื่องใช้ลายพราง และเครื่องสนาม เช่น เต็นท์ อุปกรณ์เดินป่า และมีของจุ๊กจิกหลายประเภท

ภาพประกอบ 23 ร้านขายของที่ระลึก
(ถ่ายเมื่อ 3 เมษายน 2553)

การให้ข้อมูลและการสื่อความหมายเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว บริเวณทางเข้าของจุดท่องเที่ยวย่อยภายในโรงเรียนนายร้อย จปร. จะมีป้ายบอกลักษณะของกิจกรรม ข้อปฏิบัติต่างๆ เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้เข้าใจว่าจะต้องไปเผชิญกับกิจกรรมลักษณะใด

การกำหนดเส้นทางเดินเที่ยวในบริเวณนั้นและการมีลูกศรชี้ทาง ทางโรงเรียนนายร้อย จปร. ได้กำหนดเส้นทางเที่ยวชมแหล่งท่องเที่ยวภายในโรงเรียนตามลำดับ โดยได้จัดทำใบปลิวแนะนำเส้นทางเที่ยวชม และตามรายทางก็จะมีป้ายชี้ทางไปยังแหล่งท่องเที่ยววนั้นๆ

การมีป้ายข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยว ด้านหน้าของแหล่งท่องเที่ยวย่อยแต่ละแห่งจะมีป้ายบอกประวัติความเป็นมาหรือเรื่องราวของแหล่งท่องเที่ยวนั้นๆ มีทั้งป้ายที่สนับสนุนโดยบริษัทห้างร้าน ป้ายที่สนับสนุนโดยการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และป้ายที่ทาง รร.จปร. ได้จัดทำขึ้นเอง

ภาพประกอบ 24 ป้ายแนะนำกิจกรรม
(ถ่ายเมื่อ 3 เมษายน 2553)

ภาพประกอบ 25 ป้ายแนะนำแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่จังหวัดนครนายก
(ถ่ายเมื่อ 3 เมษายน 2553)

ภาพประกอบ 26 แผนที่แสดงภาพรวมของแหล่งท่องเที่ยวใน รร.จปร.
(ถ่ายเมื่อ 3 เมษายน 2553)

การมีแผนผังแสดงภาพรวมของแหล่งท่องเที่ยว ทุกจุดท่องเที่ยวย่อยภายใน
โรงเรียนนายร้อย จปร. จะมีป้ายแสดงแผนที่ที่ตั้งแหล่งท่องเที่ยวในภาพรวม พร้อมทั้งแนะนำลำดับ
การเข้าชมด้วย

ภาพประกอบ 27 ป้ายบอกทิศทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ
(ถ่ายเมื่อ 3 เมษายน 2553)

ภาพประกอบ 28 ลานจอดรถ ณ จุดท่องเที่ยวย่อย
(ถ่ายเมื่อ 3 เมษายน 2553)

สภาพลานจอดรถ โรงเรียนนายร้อย จปร. ได้จัดพื้นที่จอดรถที่กว้างขวางไว้บริการ
เป็นลานปูนกว้าง ลาดยาง สามารถจอดรถโดยสารขนาดใหญ่ได้หลายคัน

ที่พักนักท่องเที่ยว บริเวณจุดท่องเที่ยวย่อยภายในโรงเรียน จปร. ทุกแห่งจะมีที่พักสำหรับนักท่องเที่ยว เช่น ศาลา แก้วอี ม้านั่ง โต๊ะหิน ที่มีจำนวนมากพอให้นักท่องเที่ยวได้นั่งพักผ่อนและทานอาหารว่าง

ภาพประกอบ 29 ที่พักสำหรับนักท่องเที่ยวตามจุดต่างๆ
(ถ่ายเมื่อ 3 เมษายน 2553)

การเล่าเรื่องราวและให้ข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว เจ้าหน้าที่ของโรงเรียนนายร้อย จปร. ส่วนใหญ่สามารถบอกเล่าเรื่องราวของแหล่งท่องเที่ยวและให้ข้อมูลในจุดที่ประจำอยู่ได้ นอกจากนี้ผู้นำกิจกรรมที่ดูแลกลุ่มนักท่องเที่ยวกลุ่มใหญ่ก็สามารถบรรยายให้ข้อมูลในภาพรวมได้

สิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสมสำหรับนักท่องเที่ยว ภายในโรงเรียนนายร้อย จปร. นักท่องเที่ยวสามารถพบชมหรือรถขายเครื่องดื่มและอาหารว่างได้แทบทุกจุดท่องเที่ยวย่อย รวมไปถึงบริการห้องสุขาสะอาด มีตู้โทรศัพท์และตู้เอทีเอ็ม ณ สำนักงานการท่องเที่ยว รร.จปร.

ส่วนการจัดการขยะ สามารถพบถึงขยะทั่วไปในพื้นที่ และมีระบบจัดการขยะที่เป็นสัดส่วน ถูกสุขลักษณะ นอกจากนี้หากต้องการบริการเพิ่มเติมเช่น ร้านหนังสือ ซุปเปอร์มาร์เก็ต ธนาคาร ก็สามารถขับรถไปด้านหน้าโรงเรียน ณ สาระสโมสร ได้

ภาพประกอบ 30 ระบบจัดการขยะที่เป็นสัดส่วน ถูกสุขลักษณะ
(ถ่ายเมื่อ 3 เมษายน 2553)

การบริการด้านข้อมูล นักท่องเที่ยวสามารถสอบถามและขอรายละเอียดเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมของ รร.จปร. ได้จากเจ้าหน้าที่ของสำนักงานการท่องเที่ยว รร.จปร. ณ จุดบริการนักท่องเที่ยว

การดูแลความสะอาด เนื่องจากเป็นหน่วยทหารจึงมีการจัดเจ้าหน้าที่กองร้อยบริการไว้ดูแลพื้นที่โดยรวมให้มีความสะอาด เรียบร้อย และตกแต่งพื้นที่ให้สวยงามอยู่เสมอ ส่วนการดูแลความสะอาดของแต่ละจุดท่องเที่ยวย่อย ได้มีการจัดเจ้าหน้าที่ประจำจุดไว้ดูแลความสะอาดเพิ่มเติมด้วย

นักท่องเที่ยวสามารถเดินดูสิ่งต่างๆ ได้มากเท่าที่ต้องการ แต่เนื่องจากพื้นที่ของโรงเรียนนายร้อย จปร. นั้นกว้างขวางมาก การเดินทางเที่ยวชมรอบโรงเรียนจึงต้องใช้รถยนต์ส่วนตัว หรือหากวันที่อากาศดี และนักท่องเที่ยวไม่กลัวแดดร้อน ก็สามารถเช่าจักรยานปั่นรอบโรงเรียนได้

ภาพลักษณ์แหล่งท่องเที่ยว โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้านับเป็นแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารที่มีชื่อเสียงมาก เมื่อนักท่องเที่ยวนึกถึงกิจกรรมผจญภัยทางทหารมักจะนึกถึง รร.จปร. เป็นอันดับแรก นอกจากนี้ยังอยู่ในเส้นทางท่องเที่ยวจึงมีผู้มาใช้บริการมากโดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงวันหยุด

**ตอนที่ 3 ผลการสำรวจทรัพยากรท่องเที่ยวและการตรวจสอบสิ่งอำนวยความสะดวก แหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารพื้นที่ค่ายฝึกนักศึกษาวิชาทหาร
เขาสวนไก่ จังหวัดกาญจนบุรี**

ภาพประกอบ 31 ภาพถ่ายทางอากาศทัศนียภาพบริเวณเขาสวนไก่
(ถ่ายเมื่อ มกราคม 2553)

3.1 การสำรวจทรัพยากรท่องเที่ยว

3.1.1 ทรัพยากรทางวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์

ภาพประกอบ 32 ศาลเจ้าพ่อเขาสวนไก่
(ถ่ายเมื่อ 10 เมษายน 2553)

ภาพประกอบ 33 ศาลเจ้าพ่อเขาชนไก่ และบรรยากาศในบริเวณศาล
(ถ่ายเมื่อ 10 เมษายน 2553)

ศาลเจ้าพ่อเขาชนไก่ อยู่ริมถนนกาญจนาบุรี-เขื่อนศรีนครินทร์ ประกอบด้วย ศาลาทรงไทย 1 หลัง และศาลาราย 8 หลัง ภายในศาลมีรูปสักการะของ พ่อปู่เขาชนไก่ ขุนแผนแสนสะท้าน และขุนไกรพลพ่าย (บิดาของขุนแผนสะท้าน) เดิมเป็นเพียงศาลไม้หลังเล็กๆ ริมทางสายลาดหญ้าศรีสวัสดิ์ สร้างโดยราษฎรบ้านท่าเสา เมืองกาญจนาบุรีเก่าเมื่อ พ.ศ.2486 จวบจน พ.ศ. 2537 กรมการรักษาดินแดนได้สร้างศาลขึ้นใหม่และย้ายขึ้นมาบนเนินห่างจากถนน เจ้าพ่อเขาชนไก่มีความศักดิ์สิทธิ์เป็นที่เคารพนับถือของประชาชนทั่วไป ผู้ที่มาสักการะนิยมนำตุ๊กตาไก่มาถวายบ้างก็นำไก่ป่าหรือไก่บ้านมาปล่อย จึงต้องมีการติดตั้งป้าย “ระวังไก่” ที่ริมถนน

ภาพประกอบ 34 พระพุทธรัชฌมงคลปัญญาภาณจนบดี
(ถ่ายเมื่อ 10 เมษายน 2553)

พระพุทธรัชฌมงคลปัญญาภาณจนบดี ประดิษฐานอยู่บนเนินเขาสูงขึ้นไปจากหลังศาลเจ้าพ่อเขาชนไก่ เป็นพระพุทธรูปปางลีลา ทองเหลืองเกรดเอ ความสูง 9 เมตร ได้รับพระราชทานนามจากสมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก ประดับตรา ญาณส. ที่ฐาน กระทำพิธีเปิดโดยนิมนต์พระราชอุดมมงคล (หลวงพ่ออุตตะมะ) เป็นประธานฝ่ายสงฆ์ เมื่อ 8 มีนาคม 2547 หน่วยบัญชาการกำลังสำรอง จัดสร้างเพื่อให้เป็นศูนย์รวมจิตใจของคนในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรี

ภาพประกอบ 35 ลานพระบรมราชานุสาวรีย์พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว
(ถ่ายเมื่อ 10 เมษายน 2553)

พระบรมราชานุสาวรีย์พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6
สร้างเพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ในวโรกาสพระชนมายุครบ 72 พรรษา และฉลองวโรกาสครบ 119 ปีวันคล้ายวันพระราชสมภพวันเกล้ารัชกาลที่ 6 องค์ผู้พระราชทานกำเนิดกิจการเสือป่า โดยกรมการรักษาดินแดนได้กราบบังคมทูลเชิญ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร เสด็จพระราชดำเนินทรงเปิดพระบรมราชานุสาวรีย์ รัชกาลที่ 6 เมื่อ 26 มกราคม 2543

กิจการเสือป่าถือกำเนิดเมื่อ 6 พฤษภาคม 2454 และได้มีการพัฒนาเรื่อยมาจนแปรสภาพเป็นกิจการยุวชนทหาร ในปี พ.ศ.2477 และพัฒนามาเป็นกิจการรักษาดินแดนและกรมการรักษาดินแดน เมื่อ พ.ศ.2491 สืบมาจนเป็นหน่วยบัญชาการรักษาดินแดนในปัจจุบัน ณ ลานพระบรมราชานุสาวรีย์แห่งนี้ เป็นจุดแรกที่นักศึกษาวิชาทหารทุกคนจะต้องมารวมพลเพื่อถวายบังคมและกล่าวคำถวายสัตย์ปฏิญาณ รวมทั้งรับฟังคำชี้แจงก่อนที่จะเข้ารับการฝึกภาคสนามประจำปี

พิพิธภัณฑ์ยุทธโศปกรณ์กลางแจ้ง ตั้งอยู่ในบริเวณลานพระบรมราชานุสาวรีย์พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว จัดแสดงปืนใหญ่ รถถัง เครื่องยิงลูกระเบิด พร้อมป้ายคำอธิบาย เพื่อให้ให้นักศึกษาวิชาทหารได้เห็นภาพของยุทธโศปกรณ์ที่ได้รับการศึกษาจากภาคทฤษฎี

ภาพประกอบ 36 พิพิธภัณฑ์ยุทธโศปกรณ์กลางแจ้ง
(ถ่ายเมื่อ 10 เมษายน 2553)

ภาพประกอบ 37 สถานสักการะบนยอดเขาชนไก่
(ถ่ายเมื่อ มกราคม 2553)

เจดีย์ชัยชนะสงครามทุ่งลาดหญ้า และพระบรมราชานุสาวรีย์พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช เป็นสถานสักการะที่มีเรื่องราวเล่าขานอยู่ในสมรภูมิสงครามเก้าทัพ สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น ยอดเขาชนไก่ความสูง 272 ฟุต ถือเป็นจุดยุทธศาสตร์สำคัญเพื่อเฝ้ามองการเคลื่อนทัพของข้าศึกผ่านทางทุ่งราบกาญจนบุรี แล้วจึงส่งกำลังไปปราบทัพที่เคลื่อนเข้ามา กล่าวกันว่าเหตุที่เรียกว่าเขาชนไก่ เพราะบรรดานายทหารที่มาประจำการที่จุดนี้นิยมตีไก่ในยามว่าง ส่วนซากเจดีย์ที่ปรากฏนั้นแต่เดิมเคยเป็นกองซากเจดีย์โบราณที่ปรักหักพัง แต่เนื่องจากมีนักแสวงโชคมาขุดค้นหาวัตถุโบราณทำให้เศษอิฐต่าง ๆ ทลายลง จนกรมศิลปากรได้มาทำการบูรณะใหม่ ปัจจุบันนักท่องเที่ยวสามารถเดินขึ้นมายังยอดเขาได้อย่างสะดวกสบายด้วยถนนลาดยาง

3.1.2 ทรัพยากรด้านกิจกรรม

กิจกรรมกระโดดหอสูง 34 ฟุต เป็นการทดสอบกำลังใจและความกล้าหาญด้วยการกระโดดหอ ที่มีความสูง 34 ฟุต ซึ่งเป็นมาตรฐานเดียวกับหน่วยทหารทั่วประเทศ เมื่อผ่านการกระโดดหอ นักท่องเที่ยวจะได้รับการประดับปีกกรมและรับประกาศนียบัตรจากนายทหารผู้ควบคุมการฝึก

กิจกรรมทดสอบกำลังใจ 10 สถานี มีรูปแบบกิจกรรมจำลองการฝึกบุคคลทำการรบเช่นเดียวกับหน่วยทหารทั่วประเทศ นักท่องเที่ยวจะได้รับการแนะนำวิธีปฏิบัติที่ถูกต้องก่อนที่จะได้ปฏิบัติจริงโดยมีครูฝึกทหารกำกับดูแลอย่างใกล้ชิด

ภาพประกอบ 38 กิจกรรมกระโดดหอสูง 34 ฟุต
(ถ่ายเมื่อ กุมภาพันธ์ 2553)

ภาพประกอบ 39 กิจกรรมทดสอบกำลังใจ 10 สถานี
(ถ่ายเมื่อ มีนาคม 2553)

ภาพประกอบ 40 กิจกรรมการดำรงชีพในป่า
(ถ่ายเมื่อ มีนาคม 2553)

กิจกรรมการดำรงชีพในป่า เป็นการเรียนรู้การเอาตัวรอดในป่า โดยใช้ความรู้จากวิชาสงครามพิเศษเป็นหลัก ไม่ว่าจะเป็นการดูพืชและสัตว์ที่มีพิษและไม่มีพิษ เพื่อนำมาเป็นอาหารและยา การพิสูจน์ทราบเมื่ออยู่ในทัศนวิสัยจำกัด เช่น การดมกลิ่น การสัมผัส ฝึกการดูแผนที่เข็มทิศ และดูตำแหน่งดาวเพื่อหาจุดที่อยู่ ฝึกการประกอบอาหารด้วยหม้อสนาม ฝึกการกางเต็นท์ กิจกรรมนี้เป็นกิจกรรมที่สามารถนำไปใช้ในชีวิตได้หากต้องเดินทางในป่า นอกจากนี้ยังมีการสาธิตการจับงู โดยครูฝึกผู้เชี่ยวชาญ

กิจกรรมกีฬาประลองยุทธ์ฟันดาบและการยิงปืนด้วยกระสุนจริง เป็นกิจกรรมเสริมที่นักท่องเที่ยวจะได้ฝึกทำการรบ (เข้าตี-ตั้งรับ-ร่นถอย) เพื่อเรียนรู้และรำลึกความหลังเมื่อครั้งการฝึกนักศึกษาวิชาทหาร ด้วยอาวุธปืนฟันดาบ ส่วนผู้ที่ต้องการทดสอบฝีมือการยิงปืนทั้งปืนพกหรือปืนยาว ค่ายฯ ก็มีไว้ให้บริการตามประเภทอาวุธและกระสุน พร้อมเจ้าหน้าที่กำกับดูแล ณ สนามฝึกกีฬายิงปืน ค่าบริการตามอัตราที่กำหนด

กิจกรรมวอล์คแรลลี่ขึ้นเขาชนไก่ เป็นกิจกรรมที่ผสมผสานทั้งนันทนาการ และกิจกรรมประวัติศาสตร์ เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้ขึ้นไปชมทัศนียภาพตัวเมืองกาญจนบุรีจากยอดเขาชนไก่ในยามเช้า สัมผัสบรรยากาศอันสดชื่นพร้อมรับฟังเรื่องราวและเกร็ดความรู้เกี่ยวกับสงครามเก้าทัพ อันเป็นประวัติศาสตร์ที่สำคัญของชาติและพื้นที่กาญจนบุรี เพื่อให้ซาบซึ้งถึงวีรกรรมของอดีตบุรพมหากษัตริย์และเหล่านักรบไทยที่ได้พลีชีพเพื่อชาติ

3.1.3 ทรัพยากรด้านบริการ

ที่พักมีทั้งแบบโรงนอนทหารและห้องพัก เนื่องจากในพื้นที่กาญจนบุรีมีสถานที่ท่องเที่ยวและมีที่พักมากมาย นักท่องเที่ยวที่มาทำกิจกรรม ณ ค่ายฝึกนักศึกษาวิชาทหารเขาชนไก่ มักจะทำกิจกรรมระยะสั้น 1 วัน ดังนั้นที่พักสำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มเล็กจึงมีจำนวนจำกัด โดยทางค่ายฯ ได้แสวงประโยชน์จากห้องพักของนายทหารผู้ใหญ่ที่มาตรวจการฝึกในช่วงภาคสนาม มาปรับเป็นห้องพักสำหรับนักท่องเที่ยว เรียกว่า “บ้านพักฝ้าย เสธ.” มีเครื่องปรับอากาศและห้องน้ำในตัว ส่วนนักท่องเที่ยวกลุ่มใหญ่ที่มาพักแรมมักเป็นนักเรียน นักศึกษาที่มีจำนวนหลายร้อยคน ทางค่ายฯ จึงได้จัดที่พักโดยแสวงประโยชน์จากโรงนอนของนักศึกษาวิชาทหารหญิง เรียกว่า “อาคาร 9 หลัง” เป็นเรือนนอนพัดลม มีที่เตียง ผ้าห่ม และมุ้งไว้บริการ ด้านหลังของแต่ละอาคารจะมีโรงอาบน้ำแบบตักอาบน้ำและแยกห้อง และมีอาคารห้องสุขาตั้งสลับกัน

ภาพประกอบ 41 ห้องพัก ณ บ้านพักฝ้าย เสธ.
(ถ่ายเมื่อ 10 เมษายน 2553)

ภาพประกอบ 42 โรงนอนอาคาร 9 หลัง
(ถ่ายเมื่อ 10 เมษายน 2553)

การคมนาคมขนส่ง มีถนนลาดยาง 2 เลน ผ่านด้านหน้าค่าย การจราจรไม่แออัด รถวิ่งได้สะดวก การเดินทางหากไม่มีรถส่วนตัว สามารถใช้บริการรถทัวร์ที่ขนส่งสายใต้ใหม่ หรือใช้บริการรถตู้ที่มีหลายจุด เช่น ท่ารถตู้ที่จอดรับย่านอนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิ หน้าโรงพยาบาลราชวิถี และท่ารถตู้ที่จอดรับย่านสนามหลวง หน้าโรงแรมรัตนโกสินทร์ โดยสามารถยังท่ารถตู้ที่แยกลาดหญ้าแล้วเพิ่มเงินอีกเล็กน้อยตามอัตราเพื่อให้คนขับรถมาส่งที่หน้าค่ายฯ

ภาพประกอบ 43 ท่ารถตู้แยกลาดหญ้า
(ถ่ายเมื่อ 10 เมษายน 2553)

ร้านอาหาร-ซุ้มเครื่องดื่ม นักท่องเที่ยวสามารถสั่งอาหารจากร้านค้าในกองร้อยซึ่งเป็นครอบครัวกำลังพลได้ ส่วนนักท่องเที่ยวที่มาเป็นกลุ่มใหญ่จะมีบุฟเฟต์ถาดหลุมไว้บริการตามที่ตกลง ซึ่งส่วนใหญ่จะรับประทาน ณ สโมสรนายทหาร หรือตามภูมิประเทศ ในรูปแบบเดียวกับการรับประทานอาหารของนักศึกษาวิชาทหาร มีซุ้มเครื่องดื่มของขบเคี้ยว ใกล้ที่พักและหลังกองร้อย

3.2 ผลการตรวจสอบสิ่งอำนวยความสะดวก

ภาพประกอบ 44 ประตูค่ายฝึกนักศึกษาวิชาทหาร
(ถ่ายเมื่อ 10 เมษายน 2553)

ป้ายบอกทางเข้าถึง เมื่อขับรถมาจากแยกลาดหญ้า ผ่านกองพลทหารราบที่ 9 ผ่านสถานีตำรวจ จะพบป้ายบอกทางไปเขาสวนไถ่

สิ่งบ่งชี้ว่ามาถึงจุดท่องเที่ยว ก่อนจะถึงค่ายฝึกฯ จะพบป้ายบอกทาง และป้ายชี้หน่วยทำด้วยปูนขนาดใหญ่ และป้ายชี้ทางเข้าค่ายฝึกฯ

ศูนย์ข้อมูลนักท่องเที่ยว เมื่อมาถึงค่ายฝึกฯ ติดต่อกองรักษาการณ์ และฝั่งซ้ายจะเป็นอาคารที่ตั้งสำนักงานท่องเที่ยวเขาสวนไถ่ ซึ่งแสวงประโยชน์ร่วมกับจุดเยี่ยมชมอุทยานทหารกองประจำการ ภายในอาคารมีแบบจำลองอาณาบริเวณของเขาสวนไถ่และป้ายนิทรรศการ

ภาพประกอบ 45 ป้ายชี้ทางไปเขาสวนไถ่
(ถ่ายเมื่อ 10 เมษายน 2553)

ภาพประกอบ 46 สำนักงานท่องเที่ยวเขาชนไก่
(ถ่ายเมื่อ 10 เมษายน 2553)

สุขา เป็นอาคารห้องน้ำ แบ่งแยกชายหญิงชัดเจน แต่สภาพไม่ค่อยดี ขาดการดูแลรักษา
ร้านอาหารและเครื่องดื่ม มีซุ้มขายเครื่องดื่มและของขบเคี้ยวใกล้อาคารที่พัก และที่
อาคารกองร้อย

การให้ข้อมูลและการสื่อความหมายเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว ด้านหน้าแหล่ง
ท่องเที่ยวย่อย จะมีป้ายเล่าเรื่องราวของสถานที่นั้นๆ

ภาพประกอบ 47 ป้ายบอกประวัติของศาลเจ้าพ่อเขาชนไก่ และป้ายแผนผังภาพรวมของค่ายฝึกฯ
(ถ่ายเมื่อ 10 เมษายน 2553)

สภาพลานจอดรถ หน้าสำนักงานท่องเที่ยวเขาชนไก่จะมีที่จอดรถแบ่งเป็นช่อง ๆ สำหรับการแวะติดต่อ ส่วนการนำรถเข้าไปในค่ายสามารถจอดได้ตามไหล่ทางและริมถนน สามารถจอดรถได้จำนวนมากได้

ภาพประกอบ 48 ที่จอดรถหน้าสำนักงานท่องเที่ยวเขาชนไก่
(ถ่ายเมื่อ 10 เมษายน 2553)

ที่พักนักท่องเที่ยว มีม้านั่งหินประปรายตามไต้ต้นไม้ และที่จุดท่องเที่ยว การเล่าเรื่องราวและให้ข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว ที่ค่ายฝึกเขาชนไก่มิมีตำนานเรื่องราวมากมาย เจ้าหน้าที่สามารถบอกเล่าให้นักท่องเที่ยวฟังได้ดีกว่าการตั้งป้าย

สิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสมสำหรับนักท่องเที่ยว มีซุ้มขายเครื่องดื่มและของขบเคี้ยวใกล้ที่พัก มีตู้โทรศัพท์ ส่วนประปา หน่วยสามารถพัฒนาคุณภาพน้ำจากแหล่งธรรมชาติมาผ่านกรรมวิธีเป็นน้ำประปาได้

การดูแลความสะดวก มีเจ้าหน้าที่บริการคอยดูแล แต่เนื่องจากสภาพพื้นที่ที่กว้างขวาง ทำให้เจ้าหน้าที่ที่มีจำนวนน้อยอยู่แล้ว ดูแลได้ไม่ทั่วถึง

นักท่องเที่ยวสามารถเดินดูสิ่งต่าง ๆ ได้มากเท่าที่ต้องการ แต่เนื่องจากพื้นที่กว้างขวางและอากาศร้อนอบอ้าว การเดินทางไปยังจุดต่างๆ ภายในค่ายจึงแนะนำให้ใช้รถส่วนตัว

ภาพลักษณ์แหล่งท่องเที่ยว ค่ายฝึกนักศึกษาวิชาทหารเขาชนไก่เป็นที่รู้จักดีในฐานะเป็นแหล่งเพาะบ่มลูกผู้ชาย เป็นสถานที่ที่ได้รับการกล่าวขวัญถึงมากในหมู่เยาวชนโดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงเดือนมกราคม – มีนาคมของทุกปี เพราะเป็นช่วงเวลาแห่งการฝึกภาคสนามนักศึกษาวิชาทหารประจำปี ถือว่าเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เหมาะสมสำหรับผู้ที่ยากู้อีกการฝึก รด. และเหมาะที่จะเป็นสถานที่ระลึกความหลังสมัยเรียนได้เป็นอย่างดี

ตอนที่ 4 การประมวลผลข้อมูลที่ได้จากเกณฑ์ประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยว ในเขตทหารของกองทัพพร้อมกับการสำรวจทรัพยากรการท่องเที่ยวและ การตรวจสอบสิ่งแวดล้อมความสะดวก

หลังจากที่ผู้วิจัยได้เกณฑ์ประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพและมอบให้เจ้าหน้าที่จากสำนักงานส่งเสริมการท่องเที่ยวกองทัพเป็นผู้ประเมินแหล่งท่องเที่ยวทั้งสองแห่งแล้ว ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการประเมินดังกล่าวประกอบกับผลการสำรวจทรัพยากรการท่องเที่ยวและการตรวจสอบสิ่งแวดล้อมความสะดวก ตามผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้นำเสนอไปในตอนที่ 1-3

ในตอนที่ 4 ผู้วิจัยได้ดำเนินการประมวลผลข้อมูลทั้งหมดเข้าด้วยกันเพื่อวิเคราะห์การดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวของแต่ละพื้นที่ ซึ่งจะช่วยให้เห็นจุดเด่นและจุดด้อยของแหล่งท่องเที่ยวแต่ละพื้นที่อย่างชัดเจน นำมาสู่แนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทั้งสองแห่งต่อไป โดยนำเสนอตามมิติที่ใช้ในการประเมิน

4.1 การประมวลผลข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพ พื้นที่ โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า จังหวัดนครนายก

4.1.1 มิติด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว

จากผลการประเมินด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว จะเห็นได้ว่าโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า มีการดำเนินงานที่สอดคล้องกับแนวทางและนโยบายที่สำนักงานส่งเสริมการท่องเที่ยวกองทัพได้วางไว้ โดยมีผลการดำเนินงานส่วนใหญ่เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดสามารถเป็นตัวอย่างให้กับแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารอื่นๆ ได้

ตัวอย่างการดำเนินงานที่เป็นไปตามเป้าหมายซึ่งสำนักงานส่งเสริมการท่องเที่ยวกองทัพกำหนด ได้แก่ การจัดตั้งสำนักงานส่งเสริมการท่องเที่ยวของหน่วยที่เป็นรูปธรรม มีที่ตั้งชัดเจน ในชื่อ “สำนักงานการท่องเที่ยวโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า” มีที่ตั้ง ณ อาคารสมาคมแม่ทหารบก สาขา รร.จปร. โดยมีผู้อำนวยการสำนักงานการท่องเที่ยวโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าเป็นผู้บริหาร มีอำนาจในการบริหารจัดการงานด้านการท่องเที่ยวอย่างเต็มที่ มีระบบการจัดการบุคลากรที่ดี ดังจะเห็นได้จากการจัดให้มีเจ้าหน้าที่ประจำสำนักงานทำงานในหน้าที่ต่างๆ อย่างชัดเจน มีจำนวนเจ้าหน้าที่บริการที่เพียงพอกับจำนวนนักท่องเที่ยว ไม่ก่อให้เกิดความล่าช้าในการให้บริการ มีจำนวนเจ้าหน้าที่ดูแลกิจกรรมในพื้นที่ที่เหมาะสม สามารถดูแลนักท่องเที่ยวได้อย่างทั่วถึง และได้รับการแบ่งมอบงานตามความชำนาญทางทหาร เช่น เจ้าหน้าที่ซึ่งมีความชำนาญในวิชาการสงครามพิเศษ ทำหน้าที่ดูแลกิจกรรมกระโดดหอสู่ 34 ฟุต และการไต่หน้าผา เป็นต้น มีการบำรุงขวัญและกำลังใจของเจ้าหน้าที่ด้วยการจัดหาเครื่องแต่งกายให้โดยไม่คิดมูลค่าและมีเบี้ยเลี้ยงพิเศษ อีกทั้งยังสนับสนุนให้ครอบครัวของกำลังพลมีรายได้เพิ่มขึ้นด้วยการอนุญาตให้จัดซุ้มหรือรถขายอาหาร - เครื่องดื่มและของที่ระลึกตามจุดท่องเที่ยวต่างๆ นอกจากนี้ยัง

มีการจัดตารางเวรหมุนเวียนการทำงาน เพื่อให้เจ้าหน้าที่ดูแลกิจกรรมในพื้นที่ได้มีโอกาสพักผ่อน ซึ่งจะไม่ส่งผลกระทบต่อการทำงานในหน้าที่ประจำ อีกทั้งในการจัดการพื้นที่ รร.จปร. ได้แบ่งพื้นที่ทำกิจกรรมออกจากพื้นที่ใช้งานของหน่วยอย่างชัดเจน เช่น “พื้นที่กิจกรรมทางน้ำ” ที่นักท่องเที่ยวสามารถเข้าชมได้ด้วยตนเอง เป็นไปตามระเบียบการรักษาความปลอดภัยทางทหาร

อย่างไรก็ตาม ในการทำกิจกรรมนั้นธนาคาร สิ่งสำคัญประการหนึ่งที่นักท่องเที่ยวให้ความสนใจ คือ ความปลอดภัย ดังนั้น รร.จปร. จึงได้มีมาตรการตรวจสอบสภาพการใช้งานของอุปกรณ์ที่ให้บริการอย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง เพื่อให้อุปกรณ์มีสภาพ แข็งแรง ปลอดภัย และพร้อมใช้ มีอุปกรณ์ป้องกันอันตรายตามลักษณะกิจกรรม เช่น เสื้อชูชีพ หมวกนิรภัย มีป้ายเตือนจุดอันตรายต่างๆ อีกทั้งยังมีมาตรการด้านบริการทางการแพทย์และความปลอดภัยของทรัพย์สินอีกด้วย

การดำเนินการดังที่ได้กล่าวไปข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่า รร.จปร. สามารถเป็นแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารต้นแบบให้กับหน่วยทหารอื่นๆ ได้

4.1.2 มิติด้านคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว

จากผลการประเมินด้านคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว จะเห็นว่าในประเด็นเรื่องการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า มีจุดเด่นอยู่ที่การมีที่ตั้งอยู่ใกล้กับแหล่งท่องเที่ยวสำคัญในจังหวัดนครนายก มีป้ายบอกทางที่ชัดเจนทำให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาถึงได้โดยง่าย ส่วนประเด็นเรื่องสภาพภูมิทัศน์ พบว่า รร.จปร. มีสภาพภูมิทัศน์โดยรวมที่ดี ตลอดจนบริเวณได้รับการดูแลให้สะอาดเป็นระเบียบ มีการจัดสวน แต่งต้นไม้ และประดับประดาพื้นที่ด้วยตุ๊กตาหิรรูปร่างต่างๆ มีการปรับปรุงอาคาร สิ่งปลูกสร้างและเครื่องเล่นกิจกรรมให้อยู่ในสภาพดี สีสันสดใส แต่ไม่ขัดกับสภาพธรรมชาติที่เป็นอยู่ ทำให้มีทัศนียภาพที่สวยงาม กลมกลืน สร้างความประทับใจให้นักท่องเที่ยว

นอกจากนี้ จากผลการประเมินด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการภายในพื้นที่จะเห็นได้ว่า รร.จปร. มีคุณสมบัติตรงตามเป้าหมายที่สำนักงานส่งเสริมการท่องเที่ยว กองทัพบกตั้งไว้ทุกประการ ซึ่งถือได้ว่าเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ได้มาตรฐานสามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี และยังสอดคล้องกับคุณลักษณะของแหล่งท่องเที่ยวที่ดี ตามที่การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยกำหนดอีกด้วย

สุดท้ายในประเด็นเรื่องการบริการนักท่องเที่ยว รร.จปร. มีคุณภาพของการให้บริการในระดับดีมาก คือ มีเจ้าหน้าที่บริการที่มีอัตราส่วนไม่ตรี ให้บริการด้วยความเต็มใจ สามารถให้บริการได้อย่างรวดเร็ว ทันใจ และสามารถให้คำแนะนำแก่นักท่องเที่ยวได้ รวมทั้งสามารถบรรยายให้ความรู้เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมแก่นักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี

4.1.3 มิติด้านคุณภาพกิจกรรม

จากผลการประเมินด้านคุณภาพกิจกรรม จะเห็นได้ว่าในประเด็นเรื่องรูปแบบของกิจกรรม รร.จปร. มีจุดเด่นอยู่ที่การคัดเลือกกิจกรรมที่น่าสนใจหลากหลายรูปแบบ มาประกอบกันได้อย่างดี สอดคล้องกับวัตถุประสงค์หลักของกิจกรรม มีการสร้างเส้นทางเชื่อมโยงกิจกรรม

ต่างๆ ในพื้นที่อย่างเป็นระบบ สร้างบรรยากาศความสนุกสนานและสาระบันเทิงที่ต่อเนื่อง รวมทั้งมีการสอดแทรกข้อคิดเรื่องความมีวินัย ความสามัคคี และอุดมการณ์รักชาติ ซึ่งทั้งหมดนี้เกิดจากการวางแผนการจัดกิจกรรมนันทนาการที่ดีและเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายนั่นเอง

ส่วนประเด็นเรื่องผู้นำกิจกรรม เจ้าหน้าที่ของ รร.จปร. สามารถทำได้ดีอยู่แล้ว ซึ่งหากทาง รร.จปร. ต้องการพัฒนาคุณภาพของผู้นำกิจกรรม ก็ควรส่งเจ้าหน้าที่เหล่านี้เข้ารับการอบรมพัฒนาทักษะความสามารถในการนำกิจกรรม หรือฝึกเพิ่มพูนประสบการณ์เพื่อให้มีความชำนาญในกิจกรรมและอุปกรณ์ที่รับผิดชอบ เพื่อพัฒนาสู่ความเป็นมืออาชีพต่อไป

4.2 การประมวลผลข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบก พื้นที่ค่ายฝึกนักศึกษาวิชาทหาร เขาชนไก่ จังหวัดกาญจนบุรี

4.2.1 มิติด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว

จากผลการประเมินด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว จะเห็นได้ว่าค่ายฝึกนักศึกษาวิชาทหาร เขาชนไก่ มีการดำเนินงานตามแนวทางและนโยบายที่สำนักงานส่งเสริมการท่องเที่ยวกองทัพบกได้วางไว้ แต่ยังไม่บรรลุผลตามเป้าหมาย เนื่องจากผลการดำเนินงานส่วนใหญ่ยังอยู่ในระดับพอใช้ และมีบางส่วนที่ต้องปรับปรุงและเพิ่มเติม ซึ่งหากได้รับการปรับปรุงแล้วจะสามารถเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีการบริหารจัดการที่มีคุณภาพสามารถเทียบเคียงได้กับแหล่งท่องเที่ยวของโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า

4.2.2 มิติด้านคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว

จากผลการประเมินด้านคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว จะเห็นว่าในประเด็นการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ค่ายฝึกนักศึกษาวิชาทหาร เขาชนไก่ มีจุดเด่นในด้านที่ตั้งเพราะอยู่ใกล้แหล่งท่องเที่ยวสำคัญและเป็นทางผ่านไปยังแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ ของจังหวัดกาญจนบุรี แต่ส่วนที่เป็นจุดด้อยที่ต้องปรับปรุง คือ ไม่มีป้ายบอกที่ชัดเจนซึ่งอาจทำให้นักท่องเที่ยวที่ไม่คุ้นทางประสบปัญหาในการเดินทางมายังค่ายฯ และการมีป้ายชี้ทางเพียงไม่กี่อัน ติดตั้งในระยะที่ใกล้ถึงค่ายฯ อาจทำให้เกิดอุบัติเหตุจากการหยุดรถกระทันหันได้ ดังนั้นจึงควรมีการตั้งป้ายบอกทางที่เห็นได้ชัดเจน เป็นระยะๆ ตั้งแต่เขตเมืองหรือจากแยกลาดหญ้ามายังค่ายฯ ส่วนประเด็นเรื่องสภาพภูมิทัศน์ พบว่าค่ายฝึกนักศึกษาวิชาทหาร เขาชนไก่ มีจุดเด่นในเรื่องการดูแลสภาพพื้นที่โดยรวมให้มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย และหากค่ายฯ ต้องการปรับปรุงให้แหล่งท่องเที่ยวสามารถสร้างความประทับใจให้กับนักท่องเที่ยวในด้านทัศนียภาพที่สวยงาม ควรบำรุงรักษาอาคาร สิ่งปลูกสร้างและเครื่องเล่นกิจกรรมให้มีสีสันสดใส และควรเน้นการปลูกต้นไม้เพิ่มเติมเพื่อสร้างความร่มรื่นให้พื้นที่และเพิ่มความสดชื่นด้วยไม้ดอกไม้ประดับตามจุดท่องเที่ยวย่อย หรืออาจตกแต่งสถานที่ด้วยตุ๊กตาหรือก้อนหินรูปทรงต่างๆ ซึ่งสามารถหาได้ง่ายในพื้นที่เพื่อให้สถานที่ที่มีความสวยงามเพิ่มขึ้น

นอกจากนี้ จากผลการประเมินด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการภายในพื้นที่จะเห็นว่าประเด็นนี้เป็นจุดด้อยที่เห็นได้ชัด และสมควรให้ความสนใจไม่น้อยไปกว่าจุดด้อย

ในมิติด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว โดยควรดำเนินการปรับปรุงและเพิ่มเติมการปฏิบัติ ได้แก่ ควรเพิ่มจำนวนที่นั่งพักผ่อนสำหรับนักท่องเที่ยว เช่น ม้านั่ง ศาลา ชุมนั่งพักผ่อน ให้สามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้มาก และควรจัดให้มีร้านขายสินค้าและของที่ระลึกสำหรับนักท่องเที่ยว รวมทั้งควรจัดให้มีป้ายบอกทางภายในแหล่งท่องเที่ยว และควรเพิ่มจำนวนแผนผังแสดงที่ตั้งของจุดท่องเที่ยวต่างๆ ภายในพื้นที่เพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางไปยังจุดท่องเที่ยวด้วยตนเอง แต่อย่างไรก็ตาม จุดเด่นประการเดียวในประเด็นเรื่องสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการในพื้นที่ของค่ายฝึกนักศึกษาวิชาทหาร เขาชนไก่ที่เห็นได้ชัดคือ การมีพื้นที่จอดรถที่สามารถรองรับปริมาณรถได้เป็นจำนวนมาก ตามสภาพความกว้างขวางของพื้นที่

สุดท้ายในประเด็นเรื่องการบริการนักท่องเที่ยว พบว่าจุดเด่นของการให้บริการอยู่เจ้าหน้าที่บริการซึ่งมีอัตราส่วนไม่ตรี มีความสุภาพ ยิ้มแย้ม ให้บริการด้วยความเต็มใจ ซึ่งมีผลการประเมินอยู่ในระดับดีมาก และความรู้รอบของเจ้าหน้าที่ก็เป็นจุดเด่นอีกประการหนึ่งที่ทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความประทับใจในการให้บริการของค่ายฯ อีกด้วย

4.2.3 มิติด้านคุณภาพกิจกรรม

จากผลการประเมินด้านคุณภาพกิจกรรม จะเห็นได้ว่าในประเด็นเรื่องรูปแบบของกิจกรรม ค่ายฝึกนักศึกษาวิชาทหารเขาชนไก่ มีจุดเด่นอยู่ที่การสอดแทรกข้อคิดเรื่องความมีวินัย ความสามัคคี และอุดมการณ์รักชาติ โดยมีผลการประเมินในระดับดีมาก ทั้งนี้หากค่ายฯ ต้องการพัฒนาให้กิจกรรมของค่ายฯ มีความดึงดูดใจควรปรับปรุงเรื่องการจัดสรรเวลาในแต่ละกิจกรรมให้มีความเหมาะสม ไม่นานจนเกินไป และควรเพิ่มกิจกรรมเชิงนิเวศและสิ่งแวดล้อมเพื่อให้ความรู้ด้านการอนุรักษ์ โดยจัดให้สอดคล้องกับสภาพธรรมชาติของพื้นที่

ส่วนประเด็นเรื่องผู้นำกิจกรรม เจ้าหน้าที่ของค่ายฯ สามารถทำได้ดีไม่น้อยไปกว่า รร.จปร. ซึ่งหากทางค่ายฯ ต้องการพัฒนาคุณภาพของผู้นำกิจกรรม ก็ควรส่งเจ้าหน้าที่เหล่านี้เข้ารับการอบรมพัฒนาทักษะความสามารถในการนำกิจกรรม หรือฝึกเพิ่มพูนประสบการณ์เพื่อให้มีความชำนาญในกิจกรรมและอุปกรณ์ที่รับผิดชอบ นอกจากนี้ ควรจัดการฝึกอบรมหรือส่งเจ้าหน้าที่ไปเข้ารับการศึกษาด้านการจัดการนันทนาการเพิ่มเติมด้วย เพื่อพัฒนาสู่ความเป็นมืออาชีพต่อไป

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “การสร้างเกณฑ์ประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบก” สามารถสรุปผลได้ดังนี้

ความมุ่งหมายของการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การสร้างเกณฑ์ประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบก” มีความมุ่งหมายดังต่อไปนี้

1. เพื่อสร้างเกณฑ์ประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหาร สำหรับใช้ในการตรวจสอบและกำหนดคุณสมบัติที่เหมาะสมของแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบก
2. เพื่อทดลองใช้เกณฑ์ประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารกับแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบกที่เป็นตัวอย่าง

ความสำคัญของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้จะทำให้ได้เกณฑ์ประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบก ซึ่งในขั้นต้นจะมุ่งไปที่แหล่งท่องเที่ยวประเภทนันทนาการทางทหารเป็นการนำร่อง เพื่อเสนอให้สำนักงานส่งเสริมการท่องเที่ยวกองทัพบกนำไปพัฒนาให้ครอบคลุมทุกประเภทของแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบก และใช้เป็นบรรทัดฐานในการตรวจสอบแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบกต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการในขอบเขตของนโยบายจากผู้บังคับบัญชาระดับสูง ระเบียบกองทัพบกกว่าด้วยการท่องเที่ยวในเขตทหาร กองทัพบก พ.ศ.2553 และร่างแผนแม่บทการบริหารและพัฒนาการท่องเที่ยวและส่งเสริมการท่องเที่ยวในเขตทหารกองทัพบก พ.ศ.2553-2556 โดยมุ่งเน้นศึกษาเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวประเภทนันทนาการทางทหาร

2. ขอบเขตด้านกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ได้มาโดยวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

- กลุ่มที่ 1 ได้แก่ กลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยวในเขตทหาร จำนวน 6 คน
- กลุ่มที่ 2 ได้แก่ นายทหารสัญญาบัตรผู้มีประสบการณ์ในงานด้านการท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบก จำนวน 16 คน
- กลุ่มที่ 3 ได้แก่ ผู้ทำหน้าที่ทดลองใช้เกณฑ์ประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบก จำนวน 2 คน

3. ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่ในการทดลองใช้เกณฑ์ประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบก จำนวน 2 พื้นที่ ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารพื้นที่โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า จังหวัดนครนายก และแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารพื้นที่ค่ายฝึกนักศึกษาวิชาทหารเขาชนไก่ จังหวัดกาญจนบุรี ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวประเภทนันทนาการทางทหาร

กระบวนการสร้างเกณฑ์ประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบก

ในการสร้างเกณฑ์ประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบก ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนต่างๆ ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การรวบรวมปัจจัยที่เกี่ยวข้อง โดยศึกษาจากเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง และการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญกลุ่มที่ 1 เกี่ยวกับประเด็นและปัจจัยอันเป็นคุณสมบัติที่เหมาะสมในการประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบก ตามแบบสัมภาษณ์

ขั้นตอนที่ 2 การพิจารณาปัจจัยเพื่อสรุปเป็นเกณฑ์ประเมินฉบับร่างโดยผู้เชี่ยวชาญกลุ่มที่ 2 โดยให้ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 16 ท่านพิจารณาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Validity) ของข้อความที่จะนำไปเป็นเกณฑ์/ดัชนีว่ามีความเหมาะสมหรือไม่ แล้วคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) โดยคัดเลือกข้อความที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป

ขั้นตอนที่ 3 การสนทนากลุ่มเพื่อพิจารณาปรับแก้เกณฑ์ประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญกลุ่มที่ 2

ขั้นตอนที่ 4 การทดลองใช้เกณฑ์ประเมินในพื้นที่ที่เป็นตัวอย่าง จากนั้นทำการเปรียบเทียบผลการประเมินของผู้ประเมินทั้งสองคนต่อแหล่งท่องเที่ยวทั้งสองแห่ง แล้วนำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบด้วยวิธีการทางสถิติ (t-test independent) เพื่อแสดงว่าเกณฑ์ประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบกฉบับนี้มีความตรงสามารถนำไปใช้ได้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. วางแผนการเก็บรวบรวมข้อมูลและศึกษาพื้นที่ในการวิจัย
2. ข้อมูลที่ได้จากขั้นตอนการสร้างแบบประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบก

2.1 ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ : ผู้วิจัยได้ประสานผู้ให้ข้อมูลเพื่อขอนัดวันสัมภาษณ์

2.2 ข้อมูลจากการตรวจสอบความถูกต้องของแบบประเมิน : ผู้วิจัยได้ทำการประสานผู้แทนจากสำนักงานส่งเสริมการท่องเที่ยวของแต่ละกองทัพบกเพื่อหานายทหารประจำสำนักงานส่งเสริมการท่องเที่ยวของแต่ละหน่วยที่ยินดีร่วมเป็นผู้ตรวจสอบแบบประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบก จากนั้นได้ส่งแบบประเมินฉบับร่างให้ทำการตรวจสอบทางอีเมลระยะเวลาการตอบกลับภายใน 1 สัปดาห์

2.3 ข้อมูลจากการสนทนากลุ่มเพื่อปรับแก้แบบประเมิน : ผู้วิจัยร่วมกับสำนักงานส่งเสริมการท่องเที่ยวของกองทัพบก เชิญผู้แทนจากสำนักงานส่งเสริมการท่องเที่ยวของแต่ละกองทัพบกมาร่วมการประชุมเพื่อพิจารณาแบบประเมินดังกล่าว

2.4 ข้อมูลจากการทดลองใช้แบบประเมินในพื้นที่ตัวอย่าง : ผู้วิจัยได้นำแบบประเมินดังกล่าวไปทำการประเมินแหล่งท่องเที่ยวที่ใช้ในการวิจัย โดยให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายติดตามและประเมินผล สำนักงานส่งเสริมการท่องเที่ยวของกองทัพบก เป็นผู้ประเมิน

3. ผู้วิจัยทำการรวบรวมข้อมูลที่ได้จากแบบประเมินเพื่อนำเสนอต่อไป

การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมมาจัดกระทำ วิเคราะห์ และประมวลผล ดังนี้

1. ข้อมูลที่ได้จากขั้นตอนการสร้างแบบประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบก

- ผู้วิจัยได้วิเคราะห์และสรุปประเด็น ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์
- ตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา
- วิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC = Index of Item Objective Congruence) ของแบบประเมินฉบับร่าง

- สรุปและวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดในเชิงพรรณนา

2. ข้อมูลที่ได้จากการประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบก ผู้วิจัยแบ่งการตรวจให้คะแนนเป็น 2 ลักษณะ ดังนี้

2.1 ค่าคะแนน 3 ระดับ : สำหรับพิจารณาว่าแหล่งท่องเที่ยวนั้นมีคุณสมบัติตรงกับดัชนีในข้อที่สุด โดยให้ค่าคะแนนตั้งแต่ 0 คะแนน ถึง 2 คะแนน

2.2 ค่าคะแนน 3 ระดับ : สำหรับพิจารณาว่าแหล่งท่องเที่ยวนั้นมีคุณสมบัติตรงกับดัชนีนั้นในระดับใด โดยให้ค่าคะแนนดังนี้

- ให้ 3 คะแนน เมื่อมีคุณสมบัติตามที่ระบุ ในระดับดีมาก
- ให้ 2 คะแนน เมื่อมีคุณสมบัติตามที่ระบุ ในระดับดี
- ให้ 1 คะแนน เมื่อมีคุณสมบัติตามที่ระบุ ในระดับพอใช้

จากนั้นทำการเปรียบเทียบผลการประเมินของผู้ประเมินทั้งสองคนต่อแหล่งท่องเที่ยวทั้งสองแห่ง แล้วนำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบด้วยวิธีการทางสถิติ (t-test independent) เพื่อแสดงว่าเกณฑ์ประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบกฉบับนี้มีความตรงสามารถนำไปใช้ได้

3. ข้อมูลที่ได้จากแบบตรวจสอบทรัพยากรและแบบตรวจสอบสิ่งอำนวยความสะดวก เป็นข้อมูลที่ได้จากการสังเกตการณ์ของผู้วิจัยโดยตรง นำข้อมูลมาสรุปประเด็นเนื้อหาในภาพรวม

4. การนำเสนอข้อมูล จากการวิเคราะห์และประเมินผล ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ในรูปแบบของตาราง ภาพและข้อความบรรยาย

สรุปผลการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อสร้างและทดลองใช้แบบประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบก ณ แหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารพื้นที่โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า จังหวัดนครนายก และแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารพื้นที่ค่ายฝึกนักศึกษาวิชาทหาร เขาชวนไก่ จังหวัดกาญจนบุรี สรุปผลการวิจัย ได้ดังนี้

ผลการสร้างแบบประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบก

จากการสร้างแบบประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบกฉบับร่าง พบว่า มีข้อความที่สามารถนำมาเป็นดัชนีในการประเมินจำนวน 59 ข้อความ จากนั้นเมื่อได้ทำการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) พบว่ามีข้อความที่มีค่า IOC เกิน 0.5 จำนวน 57 ข้อความ และเมื่อได้ทำการประชุมกลุ่มผู้เชี่ยวชาญอีกครั้ง จึงได้มีการปรับปรุงและยุบรวมข้อความอีกครั้ง จนเหลือเพียง 52 ข้อความ สามารถแยกเป็นมิติได้ 3 ด้าน รายละเอียดดังต่อไปนี้

มิติที่ 1 ด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว มีประเด็นที่ใช้ในการพิจารณา ดังนี้

1.การปฏิบัติเบื้องต้นตามนโยบายกองทัพบก ประกอบด้วยดัชนี จำนวน 7 ข้อ ดังนี้

- 1.1 การจัดตั้งสำนักงานส่งเสริมการท่องเที่ยวของหน่วย
- 1.2 การกำหนดพื้นที่ในการทำกิจกรรม
- 1.3 การรวบรวมสถิติต่างๆ เกี่ยวกับผู้ใช้บริการ
- 1.4 มาตรการตรวจสอบสภาพการใช้งานอุปกรณ์
- 1.5 มาตรการป้องกันอันตรายให้กับนักท่องเที่ยว

- 1.6 แผนปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยว
 - 1.7 การจัดทำบัญชีและงบการเงิน
 2. การปฏิบัติเพิ่มเติม ประกอบด้วยดัชนี จำนวน 4 ข้อ ดังนี้
 - 2.1 มาตรการรักษาความปลอดภัยของทรัพย์สิน
 - 2.2 มาตรการรักษาพยาบาลสำหรับนักท่องเที่ยว
 - 2.3 สนับสนุนให้ครอบครัวกำลังพลหรือชุมชนในพื้นที่มีส่วนร่วมและมีรายได้เพิ่มขึ้น
 - 2.4 การจัดการสิ่งแวดล้อมและรักษาทรัพยากรการท่องเที่ยวในพื้นที่
 3. การจัดการด้านบุคลากร ประกอบด้วยดัชนี จำนวน 6 ข้อ ดังนี้
 - 3.1 มีจำนวนบุคลากรด้านบริการที่เพียงพอต่อการให้บริการนักท่องเที่ยว
 - 3.2 มีอัตราส่วนระหว่างผู้ดูแลกิจกรรมที่เหมาะสมกับจำนวนนักท่องเที่ยว
 - 3.3 มีการพิจารณาแบ่งมอบงานให้ผู้ปฏิบัติแต่ละคนอย่างเหมาะสมกับความสามารถหรือความชำนาญทางทหาร
 - 3.4 เปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานได้เข้ารับการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาขีดความสามารถของตนตามตำแหน่งหน้าที่ สู่การเป็นมืออาชีพ
 - 3.5 มีมาตรการหมุนเวียนการปฏิบัติที่เหมาะสม เพื่อให้ผู้ปฏิบัติไม่ทำงานหนักจนเกินไป
 - 3.6 มีการสร้างขวัญและกำลังใจในการทำงานให้แก่เจ้าหน้าที่ เช่น จัดหาเครื่องแต่งกายในการปฏิบัติงานให้ ให้คำแนะนำพิเศษในการพิจารณาบำเหน็จประจำปี หรือให้โบนัสพิเศษ
- มิติที่ 2 ด้านคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว** มีประเด็นที่ใช้ในการพิจารณา ดังนี้
- 2.1 การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ประกอบด้วยดัชนี จำนวน 4 ข้อ ดังนี้
 - 2.1.1 ความสะดวกของการสัญจร หมายถึง เส้นทางที่นำนักท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวมีระดับความหนาแน่นหรือความแออัดต่ำ
 - 2.1.2 มีบริการขนส่งสาธารณะนำนักท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวอย่างสม่ำเสมอ
 - 2.1.3 มีป้ายบอกทางที่ชัดเจนทำให้นักท่องเที่ยวมาถึงแหล่งท่องเที่ยวได้โดยง่าย
 - 2.1.4 ความใกล้กับแหล่งท่องเที่ยวสำคัญในท้องถิ่น
 - 2.2 สภาพภูมิทัศน์ ประกอบด้วยดัชนี จำนวน 4 ข้อ ดังนี้
 - 2.2.1 สภาพพื้นที่โดยรวมได้รับการดูแลให้เป็นระเบียบ เรียบร้อย
 - 2.2.2 สภาพพื้นที่ได้รับการตกแต่งให้สวยงาม เช่น จัดสวน ประดับตุ๊กตาหินรูปคน/สัตว์ ตัดแต่งต้นไม้ ปลูกลูกดอกไม้
 - 2.2.3 อาคาร สิ่งปลูกสร้างและเครื่องเล่นกิจกรรมได้รับการบำรุงรักษาให้อยู่ในสภาพ ใช้งานได้ดี สีสนสดใส สวยงาม
 - 2.2.4 สภาพแวดล้อมมีการดูแลให้มีทัศนียภาพที่สวยงาม กลมกลืน มีการจัดวางอาคาร สิ่งปลูกสร้างได้สอดคล้องกับสภาพธรรมชาติในพื้นที่

2.3 สิ่งอำนวยความสะดวกและบริการภายในพื้นที่ ประกอบด้วยดัชนี จำนวน 11 ข้อ ดังนี้

- 2.3.1 มีพื้นที่จอดรถที่กว้างขวาง เพียงพอสำหรับจำนวนรถที่เข้ามา โดยเฉพาะช่วงที่มีนักท่องเที่ยวหนาแน่น
- 2.3.2 มีห้องสุขาสะอาด ที่เพียงพอต่อจำนวนนักท่องเที่ยว ถูกหลักสุขาภิบาล แยกชาย-หญิงชัดเจน
- 2.3.3 มีที่นั่งพักผ่อน เช่น ม้านั่ง ศาลา ชุมนั่งพักผ่อน ชุมนั่งพักผ่อน ที่เพียงพอสำหรับนักท่องเที่ยว
- 2.3.4 มีถังขยะสภาพดี สะอาด เพียงพอ และไม่มีขยะตกค้าง
- 2.3.5 มีการจัดชุมทางเข้า/ป้ายชื่อสถานที่/จุดถ่ายภาพ ที่สวยงาม มีความคิดสร้างสรรค์ ปกป้องเอกลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยว
- 2.3.6 มีศูนย์บริการข้อมูล/สำนักงานท่องเที่ยวที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวหรือกิจกรรม ในรูปแบบของนิทรรศการ แจกใบปลิวแผ่นพับ คู่มือ หรือจัดฉายวีดิทัศน์ พร้อมเจ้าหน้าที่บรรยายให้แก่นักท่องเที่ยวก่อนเดินทางไปเยี่ยมชมพื้นที่จริง
- 2.3.7 มีบริการร้านอาหาร/โรงอาหารที่เพียงพอต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว และสะอาดถูกหลักอนามัย
- 2.3.8 มีบริการที่พักค้างแรม/โรงแรม ที่สะอาด ปลอดภัย และเพียงพอสำหรับนักท่องเที่ยว
- 2.3.9 มีบริการร้านขายสินค้าและของที่ระลึกที่เพียงพอต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว
- 2.3.10 มีป้ายบอกทิศทาง เพื่อไปยังจุดท่องเที่ยวต่างๆ ภายในพื้นที่ รวมทั้งป้ายแสดงแผนผังเส้นทางภายในแหล่งท่องเที่ยว
- 2.3.11 ป้ายแนะนำเรื่องราว/ประวัติของจุดท่องเที่ยวแต่ละแห่งภายในพื้นที่ ที่ชัดเจน อ่านง่าย และให้ข้อมูลถูกต้อง

2.4 การบริการนักท่องเที่ยว ประกอบด้วยดัชนี จำนวน 4 ข้อ ดังนี้

- 2.4.1 มีอัยยาศัยไมตรี สุภาพ ยิ้มแย้ม ให้บริการด้วยความเต็มใจ
- 2.4.2 มีทักษะในการสื่อสารที่ดี ประสานงานได้ไม่บกพร่อง
- 2.4.3 มีความรู้รอบ (หมายถึง สามารถให้คำแนะนำแก่นักท่องเที่ยวได้ หรือสามารถเพิ่มเกร็ดความรู้ให้เรื่องราวของแหล่งท่องเที่ยวมีความน่าสนใจมากขึ้น)
- 2.4.4 สามารถอำนวยความสะดวกให้บริการแก่นักท่องเที่ยว ได้อย่างรวดเร็ว ทันใจ

มิติที่ 3 ด้านคุณภาพกิจกรรม

3.1 รูปแบบของกิจกรรม ประกอบด้วยดัชนี จำนวน 7 ข้อ ดังนี้

- 3.1.1 คำนึงถึงความเหมาะสมกับเพศ วัย และสมรรถภาพทางร่างกายของนักท่องเที่ยว

- 3.1.2 จัดสรรเวลาในแต่ละกิจกรรมได้อย่างเหมาะสม
- 3.1.3 มีการคัดเลือกกิจกรรมที่น่าสนใจหลากหลายรูปแบบ มาประกอบกัน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์หลักของกิจกรรมได้ดี
- 3.1.4 มีการสร้างเส้นทางเชื่อมโยง (Loop) กิจกรรมต่าง ๆ ในพื้นที่อย่างเป็นระบบ สร้างบรรยากาศความสนุกสนาน และสารบันเทิงที่ต่อเนื่อง
- 3.1.5 มีการสอดแทรกข้อคิดเรื่องความมีวินัย ความสามัคคี ความรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์
- 3.1.6 ให้ความรู้เกี่ยวกับเกียรติประวัติและเกียรติภูมิของหน่วยตามความเหมาะสม
- 3.1.7 นำกิจกรรมเชิงนิเวศและสิ่งแวดล้อมมาประกอบเพื่อให้ความรู้ด้านการอนุรักษ์
- 3.2 ผู้นำกิจกรรม ประกอบด้วยดัชนี จำนวน 5 ข้อ ดังนี้
 - 3.2.1 มีความรู้ ความสามารถในการกิจกรรมที่รับผิดชอบ
 - 3.2.2 มีประสบการณ์ ความเชี่ยวชาญในกิจกรรม/อุปกรณ์ที่รับผิดชอบ สามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้
 - 3.2.3 มีมนุษยสัมพันธ์ ดูแลเอาใจใส่นักท่องเที่ยว
 - 3.2.4 มีจิตวิทยาในการเข้าถึงใจนักท่องเที่ยว
 - 3.2.5 มีความสามารถในการเชื่อมกิจกรรม บรรยากาศความสนุกสนาน และวัตถุประสงค์ของกิจกรรมได้อย่างราบรื่น

ผลการประเมินด้วยแบบประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารของ กองทัพบกและผลการทดสอบความตรงของแบบประเมิน

จากการเปรียบเทียบผลการประเมินแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารระหว่างพื้นที่โรงเรียน นายร้อยพระจุลจอมเกล้า กับพื้นที่ค่ายฝึกนักศึกษาวิชาทหารเขาชนไก่ พบว่า ผลการประเมินของผู้ประเมินทั้งสองท่านต่อแหล่งท่องเที่ยวแห่งเดียวกัน ในประเด็นที่ 1.1 – 2.3 ซึ่งได้แก่ การปฏิบัติเบื้องต้นตามนโยบาย ทบ. การปฏิบัติเพิ่มเติม การจัดการบุคลากร การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว สภาพภูมิทัศน์ และสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการในพื้นที่ มีคะแนนเท่ากันทั้งสองคน และเมื่อพิจารณาเปรียบเทียบระหว่างผลการประเมินของผู้ประเมินทั้งสองคนในแหล่งท่องเที่ยวทั้งสองแห่ง ก็พบว่า มีคะแนนที่เท่ากันทั้งสองคนเช่นเดียวกัน โดยผลคะแนนของโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า มากกว่าค่ายฝึกนักศึกษาวิชาทหาร เขาชนไก่

ส่วนในประเด็นที่ 2.4 – 3.2 ผลการประเมินของผู้ประเมินทั้งสองท่านต่อแหล่งท่องเที่ยวแห่งเดียวกัน มีคะแนนที่แตกต่างกันเพียงเล็กน้อย และเมื่อพิจารณาเปรียบเทียบระหว่างผลการประเมินของผู้ประเมินทั้งสองคนในแหล่งท่องเที่ยวทั้งสองแห่ง ก็พบว่า มีคะแนนที่แตกต่าง

กันเพียงเล็กน้อยเช่นเดียวกัน โดยผลคะแนนของโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า มากกว่าค่ายฝึกนักศึกษาวิชาทหาร เขาชนไก่

อย่างไรก็ตาม เมื่อผู้วิจัยได้ทำการเปรียบเทียบผลการประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหาร ด้วยวิธีการทางสถิติ พบว่า การประเมินในส่วนของโรงเรียนนายร้อย จปร. ในภาพรวม มีการประเมินอยู่ในระดับ “ดี” คือมีค่าเฉลี่ย 1.69 ส่วนค่ายฝึกนักศึกษาวิชาทหารเขาชนไก่ พบว่า ในภาพรวม มีการประเมินอยู่ในระดับ “ปานกลาง” คือ มีค่าเฉลี่ย 0.92

สุดท้าย เมื่อทำการประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารทั้งสองในภาพรวม ด้วยสถิติ t-test ทั้ง 3 มิติ พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า มีผลการประเมินสูงกว่าค่ายฝึกนักศึกษาวิชาทหารเขาชนไก่ ซึ่งหมายความว่าแบบประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบกที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นนี้ มีความตรงสามารถนำไปใช้ได้จริง

ผลการสำรวจทรัพยากรท่องเที่ยวและการตรวจสอบสิ่งอำนวยความสะดวก แหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารพื้นที่โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า จังหวัดนครนายก

ผู้วิจัยพบว่าพื้นที่โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า จังหวัดนครนายก มีทรัพยากรการท่องเที่ยวและสิ่งอำนวยความสะดวกที่สำคัญ ดังต่อไปนี้

ทรัพยากรธรรมชาติ ได้แก่ น้ำตกห้วยบุบผารัว

ทรัพยากรทางวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ ได้แก่ ศาลเจ้าพ่อขุนด่าน อาคารพิพิธภัณฑสถาน โรงเรียนนายร้อย จปร. 100 ปี ศาลาวงกลม วัดพระฉาย

ทรัพยากรด้านกิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมกระโดดหอสูง 34 ฟุต กิจกรรมไต่หน้าผาจำลองและไรด์ตัวจากที่สูง กิจกรรมเดินป่าพิชิตเขาชะโงก กิจกรรมเดินป่าเชิงอนุรักษ์ กิจกรรมเดินป่าผจญภัย กิจกรรมสถานีทดสอบกำลังใจ 10 สถานี กิจกรรมเลื่อนข้ามลำน้ำ กิจกรรมพายเรือคายัก กิจกรรมยิงปืนบีบีกัน กิจกรรมยิงปืนเพนดัลบอล

ทรัพยากรด้านบริการ ประกอบด้วย ด้านที่พักซึ่งมีทั้งแบบโรงแรมทหาร เรือนพักรับรอง และเรือนรับรองสโมสรนายทหาร ด้านการคมนาคมขนส่ง มีมอเตอร์ไซด์รับจ้างและรถสองแถว ด้านร้านค้า ร้านอาหาร ซึ่งมีมากมาย หลากหลายประเภท มีตลาดสด สนามกอล์ฟ และโรงพยาบาล

สิ่งอำนวยความสะดวก ประกอบด้วย ป้ายบอกทางเข้าถึง สิ่งบ่งชี้ว่ามาถึงจุดท่องเที่ยว คือ ชุมทางเข้าพร้อมด้วยรั้วสีแดงกำแพงสีเหลืองซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของโรงเรียน มีศูนย์ข้อมูลนักท่องเที่ยว ชื่อว่า “สำนักงานการท่องเที่ยว รร.จปร.” มีเจ้าหน้าที่ต้อนรับพร้อมป้ายแนะนำกิจกรรม และมีศูนย์ประชาสัมพันธ์ 1 แห่งในพื้นที่กิจกรรมทางน้ำ ด้านหน้าของแหล่งท่องเที่ยวย่อยแต่ละแห่งจะมีป้ายบอกเรื่องราว มีห้องสุขาที่แยกชายหญิงชัดเจน เพียงพอมีร้านอาหารและเครื่องดื่มทุกจุดท่องเที่ยวย่อย ซึ่งส่วนใหญ่ดำเนินการโดยครอบครัวของกำลังพล มีร้านขายของที่

ระลึก ณ ร้านค้าสมาคมแม่บ้านทหารบก สาขา รร.จปร. มีลานจอดรถกว้างขวางสามารถจอดรถบัสได้หลายคัน

ผลการสำรวจทรัพยากรท่องเที่ยวและการตรวจสอบสิ่งอำนวยความสะดวก แหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารพื้นที่ค่ายฝึกนักศึกษาวิชาทหารเขาสวนไก่ จังหวัดกาญจนบุรี

ผู้วิจัยพบว่า แหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารพื้นที่ค่ายฝึกนักศึกษาวิชาทหารเขาสวนไก่ จังหวัดกาญจนบุรี มีทรัพยากรการท่องเที่ยวและสิ่งอำนวยความสะดวกที่สำคัญ ดังต่อไปนี้

ทรัพยากรทางวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ ได้แก่ ศาลเจ้าพ่อเขาสวนไก่ พระพุทธรูปมงคลปัญญากาญจนบดี พระบรมราชานุสาวรีย์พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 6 พิพิธภัณฑ์ยุทธโศภรณ์กลางแจ้ง เจติยชัยชนะสงครามทุ่งลาดหญ้า และพระบรมราชานุสาวรีย์พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช

ทรัพยากรด้านกิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมกระโดดหอสูง 34 ฟุต กิจกรรมทดสอบกำลังใจ 10 สถานี กิจกรรมกีฬาประลองยุทธ์ฟันต์บอลและการยิงปืนด้วยกระสุนจริง กิจกรรมการดำรงชีพในป่า กิจกรรมวอล์คแรลลี่ขึ้นเขาสวนไก่

ทรัพยากรด้านบริการ ประกอบด้วย ด้านที่พักซึ่งมีทั้งแบบโรงแรมทหารและห้องพักรับรอง ค่ายทหาร ค่ายพลเรือน นอกจากนี้ยังมีบริการรถทัวร์และรถตู้ ด้านร้านอาหาร-เครื่องดื่ม

สิ่งอำนวยความสะดวก ประกอบด้วย บ้ายบอกทางเข้าถึง สิ่งบ่งชี้ว่ามาถึงจุดท่องเที่ยว คือ ศาลเจ้าพ่อเขาสวนไก่ และกำแพงค่ายฝึก มีสำนักงานท่องเที่ยวเขาสวนไก่อตั้งอยู่ ณ อาคารด้านหน้าค่าย มีสำนักงานท่องเที่ยวเขาสวนไก่ ซึ่งแสวงประโยชน์ร่วมกับจุดเยี่ยมชมญาติทหารกองประจำการ ภายในอาคารมีแบบจำลองอาณาบริเวณของเขาสวนไก่และป้ายนิทรรศการ มีห้องสุขา ซึ่งแบ่งแยกชายหญิงชัดเจน แต่สภาพไม่ค่อยดี ขาดการดูแลรักษา มีซุ้มขายเครื่องดื่มและของขบเคี้ยวใกล้อาคารที่พัก มีตู้โทรศัพท์ ด้านหน้าแหล่งท่องเที่ยวย่อย จะมีป้ายเล่าเรื่องราวของสถานที่นั้นๆ ส่วนสภาพลานจอดรถ หน้าสำนักงานท่องเที่ยวเขาสวนไก่อจะมีที่จอดรถแบ่งเป็นช่องๆ สำหรับการแวะติดต่อ ส่วนการนำรถเข้าไปในค่ายสามารถจอดได้ตามไหล่ทางและริมถนน สามารถจอดรถบัสจำนวนมากได้ มีน้ำดื่มประปรายตามใต้ต้นไม้ และที่จุดท่องเที่ยว

การประมวลผลข้อมูลที่ได้จากเกณฑ์ประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบก ร่วมกับการสำรวจทรัพยากรการท่องเที่ยวและการตรวจสอบสิ่งอำนวยความสะดวก พื้นที่โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า จังหวัดนครนายก

มิติด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว รร.จปร. มีการดำเนินงานที่สอดคล้องกับแนวทางและนโยบายที่สำนักงานส่งเสริมการท่องเที่ยวกองทัพบกได้วางไว้ เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด สามารถเป็นตัวอย่างให้กับแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารอื่นๆ ได้

มิติด้านคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว ประเด็นการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว รร.จปร. มีที่ตั้งอยู่ใกล้กับแหล่งท่องเที่ยวสำคัญของจังหวัดนครนายก มีป้ายบอกทางชัดเจนทำให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาถึงได้โดยง่าย ส่วนประเด็นสภาพภูมิทัศน์ ได้รับการดูแลให้สะอาด เป็นระเบียบ มีการจัดสวน แต่งต้นไม้ และประดับพื้นที่ด้วยตุ๊กตาหิน มีการปรับปรุงอาคาร สิ่งปลูกสร้างและเครื่องเล่นกิจกรรมให้อยู่ในสภาพดี สีสันสดใส แต่ไม่ขัดกับสภาพธรรมชาติ ทำให้มีทัศนียภาพที่สวยงามกลมกลืน สร้างความประทับใจให้นักท่องเที่ยว ส่วนการประเมินด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการภายในพื้นที่ รร.จปร. มีคุณสมบัติตรงตามเป้าหมายที่สำนักงานส่งเสริมการท่องเที่ยว กองทัพบกตั้งไว้ทุกประการ ถือได้ว่าเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ได้มาตรฐานสามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวได้ สอดคล้องกับคุณลักษณะของแหล่งท่องเที่ยวตามที่การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยกำหนด สุดท้ายประเด็นการบริการนักท่องเที่ยว รร.จปร. มีคุณภาพการให้บริการในระดับดีมาก มีเจ้าหน้าที่บริการที่มีอัธยาศัยไมตรี ให้บริการด้วยความเต็มใจ สามารถให้คำแนะนำแก่นักท่องเที่ยวและบรรยายให้ความรู้เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมได้เป็นอย่างดี

มิติด้านคุณภาพกิจกรรม รร.จปร. มีการคัดเลือกกิจกรรมที่น่าสนใจหลายรูปแบบมาประกอบกันได้อย่างดีและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์หลักของกิจกรรม มีการสร้างเส้นทางเชื่อมโยงกิจกรรมในพื้นที่อย่างเป็นระบบ สร้างความสนุกสนานและสาระบันเทิงที่ต่อเนื่อง มีการสอดแทรกข้อคิดเรื่องความมีวินัย ความสามัคคี และอุดมการณ์รักชาติ ซึ่งเกิดจากการวางแผนการจัดกิจกรรมนั้นหนาแน่นที่ดีและเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย ส่วนประเด็นผู้นำกิจกรรม เจ้าหน้าที่ของ รร.จปร. สามารถทำได้ดีอยู่แล้ว หากต้องการพัฒนาคุณภาพของผู้นำกิจกรรม ควรส่งเจ้าหน้าที่เข้ารับการอบรมพัฒนาทักษะในการนำกิจกรรม หรือฝึกเพิ่มพูนประสบการณ์ให้มีความชำนาญในกิจกรรม เพื่อพัฒนาสู่ความเป็นมืออาชีพต่อไป

การประมวลผลข้อมูลที่ได้จากเกณฑ์ประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหาร
ของกองทัพบก ร่วมกับการสำรวจทรัพยากรการท่องเที่ยวและการตรวจสอบสิ่งอำนวยความสะดวก พื้นที่ค่ายฝึกนักศึกษาวิชาทหาร เขาชวนไก่ จังหวัดกาญจนบุรี

มิติด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว มีการดำเนินงานตามแนวทางและนโยบายที่สำนักงานส่งเสริมการท่องเที่ยว กองทัพบกได้วางไว้ แต่ยังไม่บรรลุผลตามเป้าหมาย เนื่องจากผลการดำเนินงานส่วนใหญ่ยังอยู่ในระดับพอใช้ มีบางส่วนที่ต้องปรับปรุงและเพิ่มเติม ซึ่งหากได้รับการปรับปรุงจะสามารถเทียบได้กับแหล่งท่องเที่ยวของโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า

มิติด้านคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว ประเด็นการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ค่ายฯ มีจุดเด่นด้านที่ตั้งเพราะอยู่ใกล้แหล่งท่องเที่ยวและเป็นทางผ่านไปยังแหล่งท่องเที่ยวอื่นของจังหวัดกาญจนบุรี จุดด้อยที่ต้องปรับปรุง คือ ไม่มีป้ายบอกที่ชัดเจน หรือถ้ามีป้ายก็มีจำนวนน้อยและติดตั้งในระยะที่ใกล้ถึงค่ายฯ อาจทำให้นักท่องเที่ยวที่ไม่คุ้นทางเกิดอุบัติเหตุจากการหยุดรถกะทันหันได้ ควรมีการตั้งป้ายบอกทางที่เห็นได้ชัดเจน เป็นระยะๆ ตั้งแต่เขตเมืองหรือจากแยกลาดหญ้ามายัง

ค่ายฯ ส่วนประเด็นสภาพภูมิทัศน์ ค่ายฯ มีการดูแลสภาพพื้นที่โดยรวมให้เป็นระเบียบเรียบร้อย หากต้องการปรับปรุงให้แหล่งท่องเที่ยวสามารถสร้างความประทับใจในด้านทัศนียภาพที่สวยงาม ควรบำรุงรักษาอาคาร สิ่งปลูกสร้างและเครื่องเล่นกิจกรรมให้มีสีสันสดใส และควรเน้นการปลูกต้นไม้เพิ่มเติมสร้างความร่มรื่นให้พื้นที่และเพิ่มความสดชื่นด้วยไม้ดอกไม้ประดับตามจุดท่องเที่ยวย่อย หรือตกแต่งสถานที่ด้วยตุ๊กตาหรือก้อนหินรูปทรงต่างๆ ซึ่งสามารถหาได้ง่ายในพื้นที่ การประเมินด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการภายในพื้นที่เป็นจุดด้อยที่เห็นได้ชัด ควรปรับปรุงและเพิ่มเติมการปฏิบัติ เช่น เพิ่มจำนวนที่นั่งพักผ่อนสำหรับนักท่องเที่ยว ให้สามารถรองรับนักท่องเที่ยวจำนวนมากได้ และควรจัดให้มีร้านขายสินค้าและของที่ระลึก รวมทั้งจัดให้มีป้ายบอกทางภายในแหล่งท่องเที่ยว และควรเพิ่มจำนวนแผนผังแสดงที่ตั้งของจุดท่องเที่ยวต่างๆ ภายในพื้นที่เพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางไปยังจุดท่องเที่ยวย่อยได้ด้วยตนเอง สุดท้ายประเด็นการบริการนักท่องเที่ยว เจ้าหน้าที่บริการมีอัตราสัปดาห์ไม่ตรี สุภาพ ยิ้มแย้ม ให้บริการด้วยความเต็มใจ และมีความรู้รอบที่ช่วยให้นักท่องเที่ยวเกิดความประทับใจในการให้บริการ

มิติด้านคุณภาพกิจกรรม มีการสอดแทรกข้อคิดเรื่องความมีวินัย ความสามัคคี และอุดมการณ์รักชาติ หากต้องการพัฒนาให้กิจกรรมมีความดึงดูดใจ ควรปรับปรุงการจัดสรรเวลาในแต่ละกิจกรรมให้มีความเหมาะสม และควรเพิ่มกิจกรรมเชิงนิเวศและสิ่งแวดล้อมเพื่อให้ความรู้ด้านการอนุรักษ์ โดยจัดให้สอดคล้องกับสภาพธรรมชาติของพื้นที่ ส่วนประเด็นผู้นำกิจกรรม เจ้าหน้าที่สามารถทำได้ดี หากต้องการพัฒนาคุณภาพของผู้นำกิจกรรม ควรส่งเจ้าหน้าที่เข้ารับการอบรมพัฒนาทักษะความสามารถในการนำกิจกรรมหรือฝึกเพิ่มพูนประสบการณ์ ควรจัดการฝึกอบรมหรือส่งเจ้าหน้าที่ไปเข้ารับการศึกษาด้านการจัดการนั้นทนาการเพิ่มเติม เพื่อพัฒนาสู่ความเป็นมืออาชีพ

อภิปรายผล

ผลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้มีประเด็นที่นำมาอภิปรายได้ ดังนี้

1. มาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบกที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ เป็นมาตรฐานสำหรับตรวจสอบคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารเฉพาะในส่วนของกองทัพบก ที่แม้ว่าจะได้มาจากแนวนโยบายของผู้บริหารสำนักงานส่งเสริมการท่องเที่ยวกองทัพบก ซึ่งมีหน้าที่ในการวางแผนนโยบายในภาพรวมระดับกองทัพบก แต่ก็ได้รับความเห็นชอบจากเจ้าหน้าที่ระดับผู้ปฏิบัติงานจากสำนักงานส่งเสริมการท่องเที่ยวของหน่วยต่างๆ ทั้ง 4 กองทัพภาคซึ่งเป็นหน่วยขึ้นตรงของกองทัพบก ถือได้ว่าเป็นการยอมรับเกณฑ์การประเมินร่วมกันของทั้งผู้บริหารและผู้ปฏิบัติ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมที่เกี่ยวข้องให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งเมื่อเทียบกับระดับของมาตรฐานที่กองส่งเสริมและพัฒนาด้านการมาตรฐาน สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (2552: ออนไลน์) ได้กล่าวไว้ว่า มาตรฐานที่กำหนดขึ้นนั้น เมื่อจำแนกโดยระดับแล้วอาจมีได้หลายระดับ (level) โดยพิจารณาจากการกำหนดขึ้นและการนำไปใช้ ซึ่งมีด้วยกัน 6 ระดับ จึงตรงกับมาตรฐานในระดับที่ 2 คือ มาตรฐานระดับบริษัท (Company

standard) ซึ่งเป็นมาตรฐานที่เกิดขึ้นโดยการตกลงร่วมกันของแผนกในบริษัท เพื่อใช้เป็นแนวทางในการออกแบบการผลิต การซื้อขาย ทั้งนี้เมื่อเปรียบเทียบกับมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบกที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ จึงถือว่าเป็นมาตรฐานระดับบริษัท (Company standard) คือ เป็นมาตรฐานที่เกิดขึ้นโดยการตกลงร่วมกันของสำนักงานส่งเสริมการท่องเที่ยวของแต่ละหน่วยซึ่งเป็นหน่วยปฏิบัติหรือเทียบได้กับสาขาของบริษัท เพื่อใช้เป็นแนวทางในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมที่เกี่ยวข้องให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

นอกจากนี้แล้ว การยอมรับและเห็นพ้องต้องกันของทั้งผู้บริหารและผู้ปฏิบัติเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบกที่ได้มาตรฐาน สอดคล้องกับหลักการมาตรฐานที่สำคัญ ของกองส่งเสริมและพัฒนาด้านการมาตรฐาน สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (2552: ออนไลน์) ในข้อที่ 2 หลักของการเห็นพ้องต้องกันที่กล่าวว่า การมาตรฐานเป็นกิจกรรมที่ต้องได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ดังนั้น ในการกำหนดมาตรฐานจึงต้องอาศัยความเห็นพ้องต้องกันของทุกฝ่ายและต้องเป็นการเห็นพ้องกันที่เป็นที่ยอมรับด้วย และในข้อที่ 5 มาตรฐานต้องมีข้อกำหนดที่จำเป็น ที่กล่าวว่า ข้อกำหนดมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมเรื่องใดเรื่องหนึ่งควรมีการระบุคุณลักษณะที่สำคัญของผลิตภัณฑ์ประสิทธิภาพของการนำไปใช้งาน คุณภาพของวัตถุดิบ ฯลฯ โดยการกำหนดคุณลักษณะแต่ละรายการต้องชัดเจน และต้องมีข้อกำหนดวิธีทดสอบผลิตภัณฑ์ไว้ด้วย เพื่อใช้เป็นเกณฑ์ตัดสินว่าคุณภาพของผลิตภัณฑ์นั้นๆ เป็นไปตามข้อกำหนดในมาตรฐานหรือไม่

2. จากการรวบรวมปัจจัยที่เกี่ยวข้องของผู้เชี่ยวชาญกลุ่มที่ 1 ในการสร้างมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบก พบว่า มีมิติที่ใช้ในการประเมิน จำนวน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านที่ 1 การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว ด้านที่ 2 คุณภาพแหล่งท่องเที่ยว และด้านที่ 3 คุณภาพกิจกรรม ทั้งนี้เมื่อพิจารณาสัดส่วนของแต่ละมิติจะเห็นได้ว่า จำนวนดัชนีของมิติด้านคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวมีมากถึง 23 ข้อ ที่เป็นเช่นนั้นเพราะ แหล่งท่องเที่ยวเป็นทรัพยากรที่สำคัญ เป็นอุปทานของการท่องเที่ยว เป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญสูงสุดของจุดหมายปลายทาง (Destination) เนื่องจากเป็นสิ่งดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยว (สถาบันพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม. 2549: 1-3) และจากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเดินทางมาท่องเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารต่างๆ (ศนิกาญจน์ เทพกาญจนา. 2542 และ พงนิย์ขวัญเมือง. 2547) ที่พบว่า ปัจจัยแรกที่นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญ คือ ปัจจัยด้านแหล่งท่องเที่ยว และยังสอดคล้องกับมาตรฐานการส่งเสริมการท่องเที่ยว ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย (2547) ใน ประเด็น เรื่องตัวชี้วัดมาตรฐานด้านแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งได้กำหนดไว้ว่า แหล่งท่องเที่ยวในระดับท้องถิ่นที่ได้มาตรฐานควรมีเส้นทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว มีสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว และมีระบบดูแลรักษาแหล่งท่องเที่ยวที่เหมาะสม

นอกจากนี้ประเด็นการประเมินในมิติที่ 1 และ 2 นั้น มีเนื้อหาสอดคล้องกับเกณฑ์มาตรฐานรางวัลอุตสาหกรรมท่องเที่ยว การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. 2545) กล่าวคือ ในมาตรฐานที่ 1 มาตรฐานการบริหารจัดการและ

คุณภาพของแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งได้แยกการประเมินเป็น 2 ส่วน ได้แก่ 1) การบริหารจัดการ โดยพิจารณากระบวนการจัดการที่เหมาะสม คำนึงถึงหลักเกณฑ์ในการจัดการ มีการกำหนดนโยบาย และแผนการดำเนินงานที่ชัดเจนในการปรับปรุงและพัฒนาระบบการให้บริการ และการรักษาความปลอดภัยสำหรับนักท่องเที่ยวและทรัพย์สิน ที่ได้มาตรฐานพร้อมรับกรณีฉุกเฉิน และ 2) คุณภาพของแหล่งท่องเที่ยว โดยพิจารณาจากสภาพการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวกบริเวณแหล่งท่องเที่ยว ส่วนบริการนักท่องเที่ยว และการบริการนักท่องเที่ยวที่มีมาตรฐาน

3. ในการสร้างแบบประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบกฉบับร่าง จากจำนวนข้อความที่ใช้ในการประเมิน จำนวน 59 ข้อ เมื่อมีการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) แล้วพบว่าข้อความที่ไม่ผ่านเกณฑ์ จำนวน 2 ข้อ กล่าวคือ มีค่า IOC ไม่ถึง 0.5 ทำให้จำเป็นต้องตัดทิ้ง ซึ่งอยู่ในมิติด้านการปฏิบัติตามนโยบายของกองทัพบก

ประเด็นสำคัญที่ควรอภิปรายคือ ตามข้อความ “การมีตำแหน่งเฉพาะสำหรับกำลังพลที่ปฏิบัติงานในสำนักงานส่งเสริมการท่องเที่ยวของหน่วย (หมายถึง การช่วยราชการ)” นั้น แม้ว่าจะเป็นแนวทางปฏิบัติที่สำนักงานส่งเสริมการท่องเที่ยวของกองทัพบกมีความเห็นว่าเหมาะสมและเป็นแนวทางในอนาคตสำหรับหน่วยรับปฏิบัติ เพื่อให้การท่องเที่ยวในเขตทหารพัฒนาเป็นกิจการหนึ่งของงานกิจการพลเรือน แต่เนื่องจากการกิจหลักของทหาร คือ การเตรียมกำลังและการใช้กำลังเพื่อปกป้องอธิปไตยของชาติ ดังนั้นในทัศนคติของกำลังพลส่วนใหญ่จึงมองว่า งานด้านการท่องเที่ยวในเขตทหารเป็นเพียงภารกิจรอง และเป็นเพียงเครื่องมือหนึ่งในการเสริมสร้างความรัก ความเชื่อมั่นศรัทธาในกองทัพให้เกิดขึ้นในใจของประชาชน ซึ่งประเด็นนี้อาจเรียกได้ว่าเป็นอุปสรรคสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้การท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบกยังมิได้รับการพัฒนาอย่างเต็มที่ทั้งๆ ที่หากพิจารณาทรัพยากรการท่องเที่ยวในพื้นที่แล้ว พื้นที่ของทหารมีศักยภาพในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้เป็นอย่างดี ไม่ว่าจะเป็นด้านแหล่งธรรมชาติ (Nature-based tourism) และแหล่งวัฒนธรรม (Culture-based tourism) ซึ่งสามารถนำไปสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Sustainable tourism) ได้ อีกทั้งในการปฏิบัติจริงนั้นกำลังพลที่ทำงานด้านการท่องเที่ยวส่วนใหญ่ต่างก็มีตำแหน่งและงานในหน้าที่ประจำอยู่แล้ว และการมอบหมายงานด้านการท่องเที่ยวนั้นเป็นภารกิจเสริมที่หน่วยมอบหมายให้ปฏิบัติเป็นครั้งคราว หรือตามแต่ที่ได้มีการหมุนเวียนการปฏิบัติ ทั้งนี้เพื่อมิให้กระทบต่องานในหน้าที่ประจำ ทำให้ข้อความดังกล่าวไม่สอดคล้องกับผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญกลุ่มที่ 2

4. จากการทดลองใช้แบบประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบกโดยให้กลุ่มตัวอย่างที่ 3 เป็นผู้ทำการประเมินแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบกพื้นที่โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า จังหวัดนครนายก และพื้นที่ค่ายฝึกนักศึกษาวิชาทหารเขาสวนไถ่ จังหวัดกาญจนบุรี พบประเด็นที่ควรนำมาอภิปรายดังนี้

4.1 การที่ผู้ประเมินทั้งสองท่านประเมินแหล่งท่องเที่ยวแห่งเดียวกันด้วยผลคะแนนที่เท่ากัน ในมิติที่ 1 การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว ทุกประเด็น ได้แก่ การปฏิบัติเบื้องต้นตามนโยบายกองทัพบก การปฏิบัติเพิ่มเติม และการจัดการบุคลากร และในมิติที่ 2 คุณภาพแหล่ง

ห้องเที่ยว จำนวน 3 ประเด็น ได้แก่ การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว สภาพภูมิทัศน์ และสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการในพื้นที่ เป็นผลมาจากประเด็น/ดัชนีที่นำมาประเมินนั้น เป็นข้อเท็จจริงที่ปรากฏอยู่ในระเบียบกองทัพบกกว่าด้วยการท่องเที่ยวในเขตทหารกองทัพบก พ.ศ.2553 และเป็นสภาพความเป็นจริงในพื้นที่ซึ่งผู้ประเมินทั้งสองท่านได้รับทราบข้อมูลของแต่ละหน่วยพร้อมกัน จากการสัมภาษณ์ ตรวจสอบ และสังเกตด้วยตนเองจากแหล่งข้อมูลเดียวกัน จึงทำให้ได้ผลการประเมินที่เท่ากัน

4.2 เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบผลการประเมินแหล่งท่องเที่ยวทั้งสองแห่ง พบว่า โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า มีคะแนนสูงกว่า ค่ายฝึกนักศึกษาวิชาทหาร เขาชนไก่ โดยมีความแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด ในมิติด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวทั้ง 3 ประเด็น ได้แก่ การปฏิบัติเบื้องต้นตามนโยบายกองทัพบก การปฏิบัติเพิ่มเติม และการจัดการบุคลากร และในมิติด้านคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวในประเด็นเรื่องสิ่งอำนวยความสะดวกและการบริการในพื้นที่ ซึ่งประเด็นเหล่านี้สมควรต้องได้รับการพัฒนาเพื่อให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณภาพทัดเทียมกับโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าต่อไป

ในมิติด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวซึ่งมีผลคะแนนอยู่ในระดับพอใช้ ส่วนใหญ่เป็นผลมาจากปัญหาด้านการบริหารจัดการของหน่วยเอง โดยจากการศึกษาข้อมูลพบว่า เนื่องจากค่ายฝึกนักศึกษาวิชาทหาร เขาชนไก่ จังหวัดกาญจนบุรี เป็นแหล่งท่องเที่ยวแห่งหนึ่งในจำนวน 4 พื้นที่ของหน่วยบัญชาการรักษาดินแดน ดังนั้น การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว การกำหนดนโยบาย และมาตรการต่าง ๆ เพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวตามแนวทางที่สำนักงานส่งเสริมการท่องเที่ยวกองทัพบกได้วางไว้ จึงต้องได้รับอนุมัติจากหน่วยเหนือ ทำให้เกิดความล่าช้าในการปฏิบัติ ขาดเอกภาพและความคล่องตัวในการดำเนินการ นอกจากนี้ปัญหาเรื่องที่ตั้งของค่ายฯ กับสำนักงานส่งเสริมการท่องเที่ยวของหน่วยที่อยู่ต่างพื้นที่กันก็เป็นอีกปัญหาหนึ่งที่ส่งผลกับการบริหารจัดการและการควบคุมคุณภาพการบริการให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน กล่าวคือ มีหน่วยงานที่ดูแลการปฏิบัติในภาพรวมตั้งอยู่ ณ กองบัญชาการที่กรุงเทพมหานคร โดยมอบให้แผนกประชาสัมพันธ์ กองกิจการพลเรือน หน่วยบัญชาการรักษาดินแดน เป็นหน่วยประสานงานนักท่องเที่ยวในขั้นต้น จากนั้นส่งต่องานให้กับหน่วยปฏิบัติ หากมีจำนวนนักท่องเที่ยวไม่เกิน 50 คน สำนักงานส่งเสริมท่องเที่ยว (ส่วนแยก) ที่ตั้งอยู่ ณ เขาชนไก่ สามารถดำเนินการรับนักท่องเที่ยวได้ด้วยตนเอง แต่หากมีจำนวนมากกว่า 50 คน ต้องขออนุมัตินำกำลังพลจากกรุงเทพฯ ไปช่วยในการดูแลนักท่องเที่ยว ทำให้เกิดค่าใช้จ่ายส่วนเกินจากการเดินทาง ส่งผลให้อัตราค่าบริการของเขาชนไก่อ่อนข้างสูง และเกิดผลกระทบต่อการกิจประจำของเจ้าหน้าที่ ปัญหาเหล่านี้ถือเป็นอุปสรรคด้านการบริหารจัดการของหน่วย ซึ่งหากได้รับการปรับปรุงและวางแนวทางการบริหารจัดการให้เหมาะสมกับแต่ละพื้นที่แล้วจะสามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีการบริหารจัดการที่มีคุณภาพเทียบเคียงกับแหล่งท่องเที่ยวของโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าได้ในอนาคต

นอกจากนี้ ในมิติด้านคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวในประเด็นเรื่องสิ่งอำนวยความสะดวกและการบริการในพื้นที่ ก็เป็นสิ่งที่ค่ายฝึกนักศึกษาวิชาทหาร เขาชนไก่ ควรให้ความสนใจใน

การพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพของสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ในพื้นที่ เพราะเป็นองค์ประกอบที่สร้างความสะดวกสบายให้กับนักท่องเที่ยว นำมาซึ่งความประทับใจในแหล่งท่องเที่ยวต่อไป

4.3 ส่วนการประเมินในประเด็นอื่นๆ ได้แก่ การบริการนักท่องเที่ยว รูปแบบของกิจกรรม และผู้นำกิจกรรม เป็นหัวข้อการประเมินที่มีเนื้อหาสอดคล้องกับมาตรฐานที่การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยและมาตรฐานที่หน่วยงานซึ่งเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวได้กำหนดขึ้น เป็นการประเมินโดยให้คะแนนตามระดับความเข้มของแต่ละดัชนี ดังนั้น ผลการประเมินของผู้ประเมินทั้งสองท่านต่อแหล่งท่องเที่ยวแห่งเดียวกันจึงมีความแตกต่างกันเพียงเล็กน้อย อีกทั้งผลการประเมินแหล่งท่องเที่ยวทั้งสองแห่งจึงมีคะแนนที่ใกล้เคียงกัน มิได้แตกต่างกันอย่างชัดเจนดังเช่นผลการประเมินในส่วนแรก ที่เป็นเช่นนั้นเพราะประเด็นเรื่องคุณภาพของการบริการ รูปแบบของกิจกรรม และคุณภาพของผู้นำกิจกรรม เป็นความสามารถในประยุกต์นโยบายสู่การปฏิบัติที่เจ้าหน้าที่ของทุกหน่วยสามารถดำเนินการได้โดยเสรี ตามศักยภาพที่มี เพื่อให้ได้ผลในการสร้างความพึงพอใจสูงสุดให้กับนักท่องเที่ยว ส่งผลให้เกิดการมาเที่ยวซ้ำและบอกต่อ อันเป็นการเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยวที่จะเดินทางมาเยี่ยมเยือนในอนาคต

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้

1.1 การวิจัยครั้งนี้เป็นเพียงขั้นต้นของศึกษาเพื่อหาแนวทางในการจัดทำแบบประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบก ที่จำกัดขอบเขตการวิจัยไว้เฉพาะ แหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบก ประเภทนันทนาการทางทหาร เพราะแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบกส่วนใหญ่ดำเนินกิจกรรมประเภทนี้อยู่แล้ว ดังนั้นเนื้อหาของการประเมินในส่วนของมิติด้านคุณภาพกิจกรรมจึงเน้นที่รูปแบบของกิจกรรมนันทนาการและตัวผู้นำกิจกรรม นอกจากนี้เนื้อหาในการประเมินของทั้ง 3 มิติ ก็ยังมีได้เจาะลึกในรายละเอียดเหมือนดังเช่นเกณฑ์มาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวประเภทต่างๆ ที่หน่วยงานด้านการท่องเที่ยว เช่น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และสำนักพัฒนาการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาได้จัดทำขึ้น เพราะขณะนี้การท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบกกำลังอยู่ในขั้นการปรับปรุงแบบการดำเนินการให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน และเป็นช่วงพลิกฟื้น ปรับปรุง และพัฒนาให้การท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบกทั่วประเทศกลับมาเป็นที่นิยมอีกครั้ง

1.2 ในการดำเนินการสร้างเกณฑ์มาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบกพบปัญหาในขั้นการสนทนากลุ่มเพื่อพิจารณาปรับปรุงเกณฑ์ในการประเมิน เนื่องจากผู้ปฏิบัติ (ผู้เชี่ยวชาญกลุ่มที่ 2) มีความเห็นว่าวิธีการให้คะแนนซึ่งเดิมเป็นเพียงการให้ค่าคะแนน 0 คะแนน สำหรับดัชนีที่ไม่มีการปฏิบัติ และค่าคะแนน 1 คะแนน สำหรับดัชนีที่มีการปฏิบัติ ทำให้เกิดข้อถกเถียงในเรื่องระดับความเข้มของการปฏิบัติของแต่ละหน่วย ดังนั้น ในการสร้างเกณฑ์ประเมินจึงควรใช้วิธีการประเมินโดยการให้คะแนนตามระดับความเข้มของการปฏิบัติ

1.3 แบบประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบก ที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ยังมิได้มีการจัดระดับของมาตรฐาน เนื่องจากมีการทดลองใช้เพียง 2 แห่ง ทำให้ทราบเพียงว่าแบบประเมินนี้สามารถใช้ประเมินได้หรือไม่ ดังนั้นจึงควรนำไปประเมินกับแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณสมบัติเดียวกันในหลายๆ พื้นที่ เพื่อให้มีข้อมูลที่มากพอในการพิจารณาจัดระดับมาตรฐาน

1.4 ในการประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยว ควรใช้ผู้ประเมินจำนวน 3 ท่าน เพื่อให้ผลที่ได้จากการประเมินมีความเที่ยงตรงมากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรขยายขอบข่ายการวิจัยให้ครอบคลุมครบทั้ง 4 ประเภทของแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหาร โดยเพิ่มเติมการประเมินแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวทางศิลปวัฒนธรรม และแหล่งท่องเที่ยวทางโบราณสถานด้วย

2.2 เนื่องจากแบบประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบก ที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ หากนำไปใช้ในการประเมินทั่วประเทศได้ในระยะเวลาหนึ่ง ประมาณ 3 – 4 ปี (สอดคล้องกับระยะเวลาตามแผนแม่บทการบริหารและพัฒนาการท่องเที่ยวและส่งเสริมการท่องเที่ยวในเขตทหารกองทัพบก พ.ศ.2553 – 2556) และเมื่อทุกหน่วยได้ปรับรูปแบบของการดำเนินการให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันได้แล้ว ทางสำนักงานส่งเสริมการท่องเที่ยวกองทัพบก ควรมีการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาเกณฑ์ที่ใช้ในการประเมินให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นและมีความทันสมัยเพื่อให้สามารถเทียบเคียงกับมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวด้านนันทนาการและการผจญภัยของเอกชนได้ต่อไป

2.3 หลังจากที่ได้มีการนำแบบประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบกไปใช้และมีการพัฒนาตามแนวทางที่ปรากฏในแบบประเมินแล้ว ควรมีการเก็บข้อมูลสอบถามความพึงพอใจจากนักท่องเที่ยวในประเด็นต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับแหล่งท่องเที่ยวด้วย

2.4 ในการพัฒนามาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบกครั้งต่อไป ควรมีการสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็น/ดัชนีที่ใช้ในการประเมินจากนักท่องเที่ยวทั่วไป เพื่อให้การกำหนดนโยบายและการปฏิบัติของหน่วยทหารสอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยว

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2544). *โครงการศึกษาเพื่อจัดทำดัชนีวัดคุณภาพมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยว* โดยมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ร่วมกับ สถาบันสิ่งแวดล้อมไทย. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- กองนโยบายและแผน กรมกิจการพลเรือนทหารบก. (2545). *เอกสารประกอบการประชุมเชิงปฏิบัติการด้านการท่องเที่ยวในหน่วยทหารสนับสนุนยุทธศาสตร์ด้านการท่องเที่ยวของรัฐบาล*. กรุงเทพฯ: กรมกิจการพลเรือนทหารบก.
- กองส่งเสริมและพัฒนาด้านการมาตรฐาน (มปป). *มาตรฐาน : ข้อมูลทั่วไป*. สืบค้นเมื่อ 30 สิงหาคม 2552. จาก <http://qqq/tisi.go.th/standardization/definition.html>.
- จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. สถาบันวิจัยสภาวะแวดล้อม. (2547). *รางวัลอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทย*. กรุงเทพฯ : ม.ป.พ.
- จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. สถาบันวิจัยสภาวะแวดล้อม. กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว. (2548). *โครงการศึกษาและกำหนดดัชนีวัดมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ*. กรุงเทพฯ : ม.ป.พ.
- ณรงค์ฤทธิ์ หวังพัฒนพาณิชย์. (2546). *พฤติกรรมและความพึงพอใจการท่องเที่ยวแบบผจญภัยของนักท่องเที่ยวไทย: กรณีศึกษาโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า จังหวัดนครนายก*. วิทยานิพนธ์ บธ.ม., กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ประภัสสร ศรีภักดี. (2548). *ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการบริการและกิจกรรมนันทนาการของค่ายฝึกนักศึกษาวิชาทหารเขาชนไก่ จังหวัดกาญจนบุรี*. วิทยานิพนธ์ วท.ม., กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ปรีชา แดงโรงจัน. (2544). *อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวสู่ศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: ไพร่ แอนด์ ไพร่ พรินติ้ง.
- ปวิศ แจ่มสว่าง, พันเอก. (2552). *เอกสารประกอบการสัมมนาเชิงปฏิบัติการ เรื่อง เปิดวิสัยทัศน์การท่องเที่ยวในเขตทหาร กองทัพบก*. กรุงเทพฯ: สำนักงานส่งเสริมการท่องเที่ยวกองทัพบก.
- ผดุงเกียรติ โปร่งจิตต์ และ เสกสรรค์ ยงวณิชย์. (2549). *แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวในหน่วยทหาร กรณี ค่ายเปรมติณสูลานนท์ อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น*. ศูนย์วิจัยท่องเที่ยวภูมิภาคลุ่มน้ำโขง. สืบค้นเมื่อ 2 มิถุนายน 2551, จาก <http://www.ttresearch.org>
- พจน์ย์ ขวัญเมือง. (2547). *ปัจจัยที่มีผลต่อการมาท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวในพื้นที่ทหารของโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า จังหวัดนครนายก*. การศึกษาค้นคว้าอิสระ ศ.ม. (เศรษฐศาสตร์ธุรกิจ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

- พัชริน ดำรงกิตติกุล. (2543, กันยายน). การวิจัยระบบการจัดการ *Ecotourism*: สร้างเอกลักษณ์ไทย ในมาตรฐานสากล. ประชาคมวิจัย. (ฉบับที่ 33): 17-19.
- ไพรัช เดชะรินทร์. (2516). *ทฤษฎีและแนวทางปฏิบัติงานพัฒนาชุมชน*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- ต๋อย ชุมสาย, มล. (2527). *ปฐมบทแห่งวิชาการท่องเที่ยว*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- นิโรธ ฉายะกุล, พันเอก. (2548). *การบริหารจัดการโครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวของหน่วยทหารรบพิเศษ พื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี*. ภาคนิพนธ์ ปร.ม., ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- นิตา ชัชกุล. (2547). *การจัดการการท่องเที่ยวผจญภัย*. ภูเก็ต: สถาบันราชภัฏภูเก็ต.
- นืออน ศรีสมยง (มกราคม-เมษายน 2548). ตรารับรองสิ่งแวดล้อมในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว การรับรองและส่งเสริมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน. *วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย*. ปีที่ 25(1): 30-31.
- มนัส สุวรรณ และคนอื่น ๆ. (2544). *โครงการศึกษาเพื่อจัดทำดัชนีวัดคุณภาพมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยว*. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- มนัส สุวรรณ และคนอื่น ๆ. (2545). *รายงานโครงการศึกษาและจัดทำคู่มือการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวประเภทผจญภัย (ล่องแก่ง พายเรือแคนู/คายัค และปีนหน้าผา)*. กรุงเทพฯ: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. บัณฑิตวิทยาลัย. *โครงการศึกษาวิจัยการจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม. และสถาบันสิ่งแวดล้อมไทย*. (2544) . *โครงการศึกษาเพื่อจัดทำดัชนีวัดคุณภาพมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยว*.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. (2544). *ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับอุตสาหกรรมท่องเที่ยว*. พิมพ์ครั้งที่ 1. นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. (2545). *เอกสารการสอนชุดการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยว หน่วยที่ 1-8*. พิมพ์ครั้งที่ 1. นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. (2545). *เอกสารการสอนชุดวิชาการจัดการนันทนาการและการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ หน่วยที่ 1-7*. พิมพ์ครั้งที่ 1. นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- วรา สวัสดิ์ผล; และคนอื่น ๆ. (2550). *แนวทางการบริหารจัดการและออกแบบพื้นที่ท่องเที่ยวเชิงผจญภัยในหน่วยทหารของกองทัพบก*. *วารสารมหาวิทยาลัยนเรศวร*. 15(3): 215-231
- วรรณ วังษ์วานิช. (2539). *ภูมิศาสตร์การท่องเที่ยว*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วรรณ วังษ์วานิช. (2546). *ภูมิศาสตร์การท่องเที่ยว*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ภาควิชาภูมิศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สำนักส่งเสริมการท่องเที่ยวของกองทัพบก. (2544). *แผนแม่บทการท่องเที่ยวภายในหน่วยทหาร พ.ศ.2544-พ.ศ. 2553*. กรุงเทพฯ: สำนักงานส่งเสริมการท่องเที่ยวกองทัพบก.

- สถาบันพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม. (2545). *เอกสารสรุปประกอบการเรียนการสอนรายวิชา ทอส 513 กลยุทธ์การประเมินผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยว*. กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สถาบันพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม. (2549). *เอกสารประกอบการสอนนิทานนโยบายและการปฏิบัติงานการท่องเที่ยว*. กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- อุดม เขวกุ้ง; และคณะ. (2548). *การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ*. กรุงเทพฯ: แสงดาว.
- Boo, E. (1991). *Making Ecotourism Sustainable: Recommendations for Planning, Development, and Management, In Nature Tourism; Managing for the Environment*. Washington D.C.: Island Press.
- Ceballos-Lascurain, H. (1988). *The Future of Ecotourism*. Mexico Journal. 17(1): 13-14.
- Godfrey, K.B.; & Clarke, J.R. (2000). *The Tourism Development Handbook: A Practical Approach to Planning and Marketing*. New York: Continuum.
- Johnson, Perry, L. (1993). *ISO 900 Meeting the New International Standard*. Singapore.
- McIntosh R.W.; Charles Goeldner. (1986). *Tourism Principles, Practices, Philosophers*. New York: John Willey & Son.
- McIntosh, Robert W.; Goeldner, Charles R; & Ritchie, J.R. Brent. (1995). *Tourism Principles, Practices, Philosophies*. USA

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

**แบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยวในเขตทหาร
เกี่ยวกับการแนวทางในการประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว
ในเขตทหารของกองทัพบก**

**แบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยวในเขตทหาร
เกี่ยวกับการแนวทางในการประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว
ในเขตทหารของกองทัพบก**

1. จากการตรวจการปฏิบัติในช่วง 1-2 ปีที่ผ่านมาพบปัญหาและอุปสรรคอะไรบ้าง
2. หน่วยรับผิดชอบได้หาหรือเรื่องปัญหาข้อขัดข้องของหน่วยหรือไม่ อย่างไร แล้วสำนักงานส่งเสริมการท่องเที่ยวกองทัพบก (สง.ทท.ทบ.) ได้นำมาพิจารณาอย่างไรบ้าง
3. ในฐานะของผู้บริหาร สง.ทท.ทบ. ท่านมีภาพในอนาคตเกี่ยวกับกิจการการท่องเที่ยวในเขตทหารไว้อย่างไร
4. ผู้บริหารระดับสูงของกองทัพบกได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับกิจการการท่องเที่ยวในเขตทหารกองทัพบกไว้อย่างไร
5. จากเป้าหมายที่ต้องการให้ประชาชนเกิดความรัก ศรัทธา และเชื่อมั่นในกองทัพ ท่านคิดว่าการจะทำให้การท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบกบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย ควรมีการกำหนดแนวทางปฏิบัติอย่างไร
6. ในส่วนของท่าน (นักวิชาการด้านการท่องเที่ยวและตัวแทนบริษัทนำเที่ยว) ท่านคิดว่าการท่องเที่ยวในเขตทหารมีจุดแข็งและจุดอ่อนอะไร
7. ท่าน(นักวิชาการด้านการท่องเที่ยวและตัวแทนบริษัทนำเที่ยว) คิดว่าการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารให้เป็นที่ยอมรับในหมู่นักท่องเที่ยว หน่วยทหารต้องมีการปรับตัวอย่างไรและควรต้องปรับปรุงและเพิ่มเติมอะไรบ้าง
8. หากจะต้องมีการประเมินคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหาร ท่านคิดว่ามีประเด็นอะไรที่ควรนำมาใช้เพื่อเป็นการตรวจสอบมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหาร โดยเฉพาะอย่างยิ่ง แหล่งท่องเที่ยวประเภทนันทนาการทางทหาร

.....

แบบสอบถามความคิดเห็นต่อเกณฑ์ประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบก

ประกอบการจัดทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การสร้างเกณฑ์ประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบก”

.....

คำชี้แจง ขอความกรุณาให้ท่านได้แสดงความคิดเห็นต่อเกณฑ์ประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบก
โดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

เห็นด้วย ว่าเกณฑ์นั้นมีความเหมาะสมในการนำไปประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวฯ

ไม่แน่ใจ ว่าเกณฑ์นั้นมีความเหมาะสมในการนำไปประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวฯ (กรุณาแสดงเหตุผลประกอบ)

ไม่เห็นด้วย ว่าเกณฑ์นั้นมีความเหมาะสมในการนำไปประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวฯ (กรุณาแสดงเหตุผลประกอบ)

*** ในช่องคำแนะนำ กรุณาเสนอความคิดเห็น ข้อแนะนำ หรือเสนอข้อความซึ่งท่านต้องการให้ผู้วิจัย แก้ไข/ปรับปรุง ***

มิติที่ 1 การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว

ประเด็น	เกณฑ์	ความเหมาะสมในการนำไปประเมิน			คำแนะนำ
		เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	
1.การปฏิบัติเบื้องต้นตามนโยบาย ทบ.	1. มีการจัดตั้งสำนักงานส่งเสริมการท่องเที่ยวของหน่วย				
	2. มีตำแหน่งเฉพาะสำหรับกำลังพลที่ปฏิบัติงานในสำนักงานส่งเสริมการท่องเที่ยวของหน่วย (หมายถึง การช่วยราชการ)				
	3. มีการกำหนดพื้นที่สำหรับการท่องเที่ยวอย่างชัดเจน ไม่ขัดต่อระเบียบการรักษาความปลอดภัยทางทหาร				
	4. มีการจัดทำบัญชีและงบการเงินหรือปฏิบัติตามผังบัญชีมาตรฐานที่กรมบัญชีกลางกำหนด				

ประเด็น	เกณฑ์	ความเหมาะสมในการนำไปประเมิน			คำแนะนำ
		เห็นด้วย	ไม่เห็นใจ	ไม่เห็นด้วย	
	5. มีการรายงานผลการปฏิบัติงานและสถิติของผู้ใช้บริการตามแบบรายงานที่สำนักงานส่งเสริมการท่องเที่ยวกองทัพบกกำหนด				
	6. มีการประเมินผลความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการให้บริการของหน่วย				
	7. มีการกำหนดแผนปฏิบัติในอนาคตเพื่อปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวของหน่วยให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น				
	8. มีการกำหนดแผนปฏิบัติเพื่อขยายหรือแสวงหาแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่เพิ่มเติม				
	9. มีการวางระบบการติดต่อสื่อสารทั้งภายในและภายนอกที่ใช้งานได้ดี เพื่อให้การประสานงานเป็นไปด้วยความเรียบร้อย				
	10. มีมาตรการตรวจสอบสภาพการใช้งานของอุปกรณ์ที่ให้บริการ				
	11. มีมาตรการรักษาพยาบาล เพื่อดูแลความปลอดภัยให้นักท่องเที่ยว				
2. การปฏิบัติเพิ่มเติม	1. มีการสนับสนุนให้ครอบครัวกำลังพลและสมาชิกจากชุมชนใกล้เคียงได้ทำงานในสำนักงานส่งเสริมการท่องเที่ยวของหน่วย ทั้งแบบชั่วคราวและประจำ				
	2. มีการสนับสนุนให้ครอบครัวกำลังพลและสมาชิกจากชุมชนใกล้เคียงเป็นผู้ให้บริการธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว เช่น ขายอาหาร เครื่องดื่ม เป็นมัคคุเทศก์ เป็นผู้ช่วยดูแลกิจกรรม/เครื่องเล่น ฯลฯ				
	3. มีมาตรการรักษาสวัสดิภาพ/ป้องกันอันตรายสำหรับนักท่องเที่ยวตามสภาพพื้นที่ เช่น ป้ายเตือนในจุดอันตราย ทำรั้วกันตกจากที่สูง กำแพงป้องกันดินถล่ม เสื่อชูชีพ น้ำยาดับเพลิง เป็นต้น				

ประเด็น	เกณฑ์	ความเหมาะสมในการนำไปประเมิน			คำแนะนำ
		เห็นด้วย	ไม่เห็นใจ	ไม่เห็นด้วย	
2. การปฏิบัติเพิ่มเติม (ต่อ)	4. มีมาตรการรักษาทรัพย์สินให้นักท่องเที่ยว				
	5. มีการดำเนินการเพื่อชักจูงหรือเสริมสร้างทัศนคติที่ดีต่อภารกิจด้านการท่องเที่ยวแก่กำลังพลทุกระดับชั้น ให้เห็นความสำคัญและให้ความร่วมมือในการดำเนินการ				
3. การจัดการด้านบุคลากร	1. มีการส่งเสริมให้เจ้าหน้าที่ของสำนักงานฯ ได้พัฒนาขีดความสามารถของตนตามตำแหน่งหน้าที่สู่การเป็นมืออาชีพ				
	2. มีการพิจารณามอบหมายงานให้ผู้ปฏิบัติแต่ละคนอย่างเหมาะสมกับความสามารถ				
	3. มีการกำหนดอัตราส่วนระหว่างผู้ดูแลกับจำนวนนักท่องเที่ยวที่เหมาะสม				
	4. มีการกำหนดตารางเวรหรือหมุนเวียนการปฏิบัติเพื่อให้มีวันพักผ่อน				
	5. มีมาตรการสร้างแรงจูงใจในการทำงาน เช่น ให้โบนัส หรือพิจารณาบำเหน็จเป็นกรณีพิเศษ				

มิติที่ 2 คุณภาพแหล่งท่องเที่ยว

ประเด็น	เกณฑ์	ความเหมาะสมในการนำไปประเมิน			คำแนะนำ
		เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	
1. การเข้าถึง	1. มีระดับความแออัด/หนาแน่นของการจราจรต่ำ				
	2. มีบริการขนส่งสาธารณะอำนวยความสะดวกสม่ำเสมอ				
	3. มีป้ายบอกทางที่ชัดเจนทำให้นักท่องเที่ยวมาถึงยังแหล่งท่องเที่ยวได้โดยง่าย				
	4. มีที่ตั้งอยู่ใกล้กับแหล่งท่องเที่ยวสำคัญในพื้นที่				
2. สภาพภูมิทัศน์	1. มีการดูแลให้สภาพพื้นที่โดยรวมมีความสะอาด เรียบร้อย				
	2. มีการตกแต่งสภาพพื้นที่ให้สวยงาม เช่น จัดสวน แต่งต้นไม้ ปลูกดอกไม้				
	3. มีการบำรุงรักษาสภาพอาคาร สิ่งปลูกสร้าง และเครื่องเล่นกิจกรรมให้มีสีสันสวยงาม น่ามองอยู่เสมอ				
	4. มีการจัดการทัศนียภาพ ให้อาคาร สิ่งปลูกสร้าง เครื่องเล่นกิจกรรม และสภาพธรรมชาติในพื้นที่ มีความกลมกลืน				
3. สิ่งอำนวยความสะดวกและบริการในพื้นที่	1. มีพื้นที่จอดรถที่กว้างขวาง ที่เพียงพอสำหรับจำนวนรถที่เข้ามาโดยเฉพาะในช่วงที่มีนักท่องเที่ยวหนาแน่น				
	2. มีห้องสุขาสภาพดี ถูกสุขลักษณะ แยกชายหญิง ที่เพียงพอต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว				
	3. มีที่พักผ่อนเพียงพอ เช่น ม้านั่งพักผ่อน ศาลา ชุมนุมพักผ่อน ชุดโต๊ะม้านั่งที่เพียงพอสำหรับนักท่องเที่ยว				
	4. มีถึงขยะสภาพดี สะอาด ไม่มีขยะตกค้าง ที่เพียงพอ				
	5. มีการจัดชุมทางเข้า/ป้ายชื่อสถานที่/จุดถ่ายภาพที่ระลึกที่สวยงาม สอดคล้องกับเอกลักษณ์ของพื้นที่				

ประเด็น	เกณฑ์	ความเหมาะสมในการนำไปประเมิน			คำแนะนำ
		เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	
3. สิ่งอำนวยความสะดวกและบริการในพื้นที่ (ต่อ)	6. มีส่วนบริการข้อมูลที่จัดแสดงนิทรรศการหรือฉายวิดีโอเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว พร้อมเจ้าหน้าที่บรรยายให้แก่นักท่องเที่ยว ก่อนเดินทางไปเยี่ยมชมพื้นที่จริง (อาจตั้งอยู่ภายในสำนักงานส่งเสริมการท่องเที่ยว)				
	7. มีสื่อในการให้ข้อมูล/ความรู้เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว เช่น แผ่นพับ แผนที่				
	8. มีบริการร้านอาหาร/โรงอาหารที่สะอาดถูกสุขอนามัยและเพียงพอ				
	9. มีบริการที่พักค้างแรม/โรงแรมที่สะอาด ปลอดภัย และเพียงพอ				
	10. มีบริการร้านขายสินค้า และของที่ระลึกที่เพียงพอ				
	11. มีป้ายบอกทิศทาง เพื่อไปยังจุดท่องเที่ยวภายในพื้นที่ พร้อมแผนผังเส้นทาง				
	12. มีป้ายแนะนำเรื่องราว/ประวัติของจุดท่องเที่ยวแต่ละแห่ง				
	13. มีป้ายคำแนะนำในการปฏิบัติตน/ข้อควรทำ-ไม่ควรทำ ณ พื้นที่ทำกิจกรรม				
4. การให้บริการนักท่องเที่ยว	1. เจ้าหน้าที่มีอัธยาศัยไมตรี ยิ้มแย้ม ให้บริการด้วยความเต็มใจ				
	2. เจ้าหน้าที่มีทักษะการสื่อสารที่ดี				
	3. เจ้าหน้าที่ให้ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างถูกต้อง				
	4. เจ้าหน้าที่มีความรู้รอบตัว สามารถเพิ่มเกร็ดความรู้เพื่อให้เรื่องราวของแหล่งท่องเที่ยวมีความน่าสนใจขึ้น				
	5. เจ้าหน้าที่สามารถอำนวยความสะดวกให้นักท่องเที่ยวได้อย่างรวดเร็ว ทันใจ				

มิติที่ 3 คุณภาพกิจกรรม

ประเด็น	เกณฑ์	ความเหมาะสมในการนำไปประเมิน			คำแนะนำ
		เห็นด้วย	ไม่เห็นใจ	ไม่เห็นด้วย	
1. รูปแบบของกิจกรรม	1. มีการคำนึงถึงความเหมาะสมของเพศ วัย และสมรรถภาพของนักท่องเที่ยว				
	2. มีการผสมผสานกิจกรรมหลายรูปแบบ (ฐาน/สถานี) ได้อย่างเหมาะสมเพื่อสร้างความน่าสนใจ น่าติดตาม ให้กับโปรแกรม				
	3. มีการสร้างเส้นทางเชื่อมโยงกิจกรรมต่างๆ ในพื้นที่อย่างเป็นระบบ เพื่อสร้างบรรยากาศความสนุกสนานหรือสาระที่ต่อเนื่อง				
	4. มีการกำหนดระยะเวลาในแต่ละกิจกรรมได้อย่างเหมาะสม				
	5. มีการสอดแทรกข้อคิดเรื่องวินัย สามัคคี และจิตสำนึกรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์				
	6. มีการผสมผสานความรู้เกี่ยวกับเกียรติประวัติและเกียรติภูมิของหน่วยในกิจกรรมที่จัด				
	7. มีการผสมผสานกิจกรรมเชิงนิเวศและสิ่งแวดล้อม ให้เสริมจิตสำนึกอนุรักษ์ธรรมชาติ				
2. ผู้นำกิจกรรม	1. มีความรู้ ความสามารถ ในกิจกรรมที่รับผิดชอบ				
	2. มีความชำนาญในอุปกรณ์ที่ใช้ สามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้				
	3. มีมนุษยสัมพันธ์ อธิบายไม่ตรี ดูแลเอาใจใส่นักท่องเที่ยว				
	4. มีจิตวิทยาในการเข้าถึง/เข้าใจนักท่องเที่ยวในแต่ละวัย				
	5. มีความสามารถในการเชื่อมโยงกิจกรรม บรรยากาศความสนุกสนาน และวัตถุประสงค์ของกิจกรรมได้อย่างราบรื่น				

ภาคผนวก ข

**แบบสอบถามสำหรับผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยวในเขตทหาร
เพื่อพิจารณาความเหมาะสมของข้อความที่ใช้เป็นเกณฑ์/ดัชนี
ประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบก**

ภาคผนวก ค
ตารางตรวจสอบทรัพยากรท่องเที่ยว

ตารางตรวจสอบทรัพยากรท่องเที่ยว

1. รายการทรัพยากรธรรมชาติ

1. ทรัพยากรธรรมชาติ	ลักษณะ และผู้จัดการ	ที่ตั้ง	การเข้าถึง	ผู้ใช้ประโยชน์	บริการ นักท่องเที่ยว	ข้อมูล นักท่องเที่ยว	ชื่อผู้ที่ติดต่อ สถานที่ โทรศัพท์
1.1 ภูมิทัศน์ และภูมิอากาศ : หาด ถ้ำ ที่ราบ หุบเขา ถ้ำคูหาภิมุข ฯลฯ							
1.2 พืช : ป่า ไร่ เขา สวน ผลไม้ สวน ฟาร์ม ต้นไม้ ป่าไม้ ป่าชายเลน สมุนไพร สวนครัว ความหลากหลาย ทางชีวภาพ ฯลฯ							
1.3 สัตว์ : นก สัตว์บก สัตว์ น้ำ สัตว์ใกล้สูญพันธุ์ แมง สัตว์ป่า สัตว์เลี้ยง ปศุสัตว์ ฯลฯ							
1.4 น้ำ : ลำธาร แม่น้ำ คลอง น้ำ น้ำตก ทะเลสาบ น้ำพุ ร้อน ทะเล อ่างเก็บน้ำ เขื่อน ฯลฯ							

2. รายการทรัพยากรวัฒนธรรม

2. ทรัพยากรวัฒนธรรม	ลักษณะ และผู้จัดการ	ที่ตั้ง	การเข้าถึง	ผู้ใช้ประโยชน์	บริการ นักท่องเที่ยว	ข้อมูล นักท่องเที่ยว	ชื่อผู้ที่จะติดต่อ สถานที่ โทรศัพท์
2.1 มรดกวัฒนธรรม : ปราสาท ป้อม โบราณวัตถุ โบราณสถาน หมู่บ้าน/เมือง วัฒนธรรมพื้นบ้าน ศูนย์ ข้อมูล ศูนย์วัฒนธรรม สถาปัตยกรรม ฯลฯ							
2.2 มรดกด้านศาสนา : โบสถ์ วิหาร สุเหร่า โบสถ์ คริสต์ วัด สุสาน ปราสาท ขอม พระพุทธรูปปางต่าง ๆ จิตรกรรมฝาผนัง ประติมากรรม ฯลฯ							
2.3 ศิลปะชาติพันธุ์ : ชน กลุ่มน้อย ชาวเขา คนตรี อาหาร หัตถกรรม การ แสดงขนบธรรมเนียม ประเพณี ฯลฯ							

3. รายการทรัพยากรมหกรรมปรากฏการณ์สำคัญ

3. ทรัพยากรมหกรรม	ลักษณะ และผู้จัดการ	ที่ตั้ง	การเข้าถึง	ผู้ใช้ประโยชน์	บริการ นักท่องเที่ยว	ข้อมูล นักท่องเที่ยว	ชื่อผู้ที่จะติดต่อ สถานที่ โทรศัพท์
3.1 มหกรรม : เฟสตี้วัล ดนตรีต่าง ๆ การแสดง ละคร งานเต้นรำ หนังใหญ่ ลิเก ฯลฯ							
3.2 การแข่งขันกีฬา : กอล์ฟ เทนนิส ฟุตบอล มวย แข่งรถ ฯลฯ							
3.3 งานแสดงสินค้าธุรกิจ การเกษตร รถยนต์ เรือ งานประชุม ฯลฯ							
3.4 งานแสดงอื่น ๆ วันชาติ งานฉลอง ขบวนแห่ งาน มหกรรมต่าง ๆ ฯลฯ							

4. รายการทรัพยากรกิจกรรม

4. ทรัพยากรกิจกรรม	ลักษณะ และผู้จัดการ	ที่ตั้ง	การเข้าถึง	ผู้ใช้ประโยชน์	บริการ นักท่องเที่ยว	ข้อมูล นักท่องเที่ยว	ชื่อผู้ที่จะติดต่อ สถานที่ โทรศัพท์
4.1 กิจกรรมนันทนาการ สนามเด็ก สนามกอล์ฟ สนามเทนนิส เส้นทาง ศึกษาธรรมชาติ การพาย เรือ ตกปลา งานแกะสลัก คลอง ฯลฯ							
4.2 กิจกรรมด้านบริการ ขายปลีก อุปกรณ์แคมป์ปิ้ง เซรามิก แก้ว ละคร การ นวด การรักษา ภาพยนต์ สินค้าโรงงาน ฯลฯ							

5. รายการทรัพยากรด้านบริการ

5. ทรัพยากรบริการ	ลักษณะ และผู้จัดการ	ที่ตั้ง	การเข้าถึง	ผู้ใช้ประโยชน์	บริการ นักท่องเที่ยว	ข้อมูล นักท่องเที่ยว	ชื่อผู้ที่จะติดต่อ สถานที่ โทรศัพท์
5.1 การขนส่ง การเข้าถึง ยานพาหนะ เรือ รถไฟ รถยนต์ เครื่องบิน ท่าเรือ สนามบิน ฯลฯ							
5.2 ที่พัก โรงแรม รีสอร์ท โฮมสเตย์ โมเต็ล หอพัก แค้มป์							
5.3 การต้อนรับ ศูนย์ข้อมูล แผนที่ โบรชัวร์ ของที่ระลึก ป้ายบอกทาง ไกด์ท้องถิ่น บริษัททัวร์							
5.4 บริการอื่น ๆ ปั้มน้ำมัน ธนาคาร ตำรวจ ท่องเที่ยว บริการสุขภาพ ไปรษณีย์ โทรศัพท์ ไฟฟ้า ประปา							

ภาคผนวก ง

แบบบันทึกการตรวจสอบสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว

แบบบันทึกการตรวจสอบสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว

สถานที่

ที่ตั้ง

สิ่งอำนวยความสะดวกและบริการ

ป้ายบอกทางเข้าถึง

.....

สิ่งชี้บ่งว่ามาถึงจุดท่องเที่ยว

.....

ศูนย์ข้อมูลนักท่องเที่ยว

.....

ห้องสุขา

.....

ร้านอาหารและเครื่องดื่ม

.....

ร้านขายของที่ระลึก

.....

การให้ข้อมูลและการสื่อความหมายเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว

.....

.....

.....

การกำหนดเส้นทางเดินท่องเที่ยวในบริเวณนั้นและมีลูกศรชี้ทาง

.....

.....

.....

มีมัลลเทศก์ท้องถิ่นอธิบาย

.....

.....

.....

การมีป้ายข้อมูลเกี่ยวกับโบราณสถานนั้น

.....

.....

.....

การมีผังแสดงภาพรวมของจุดท่องเที่ยว

.....

.....

.....

สภาพลานจอดรถ

.....

.....

.....

ที่พักนักท่องเที่ยว

.....

.....

.....

การเล่าเรื่องราวและให้ข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว

.....

.....

.....

สิ่งอำนวยความสะดวกเหมาะสมแก่นักท่องเที่ยว

.....

.....

.....

การปรับปรุงบริการข้อมูลให้ทันสมัยอยู่เสมอ

.....

.....

.....

การดูแลความสะอาดแหล่งท่องเที่ยว

.....

.....

.....

นักท่องเที่ยวสามารถเดินดูสิ่งต่าง ๆ ได้มากเท่าที่ต้องการ

.....

.....

.....

แหล่งท่องเที่ยวมีภาพลักษณ์ที่เป็นที่รู้จักกันดี

.....

.....

.....

ปริมาณนักท่องเที่ยว

.....

.....

.....

วันที่ประเมิน

...../...../.....

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	พันธุ์หญิง มาริกา ปาลกะวงศ์ ณ อยุธยา
วันเดือนปีเกิด	11 มิถุนายน 2521
สถานที่เกิด	กรุงเทพมหานคร
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	53/19 ซอย ศุภราช 1 ถนนพหลโยธิน แขวงสามเสนใน เขตพญาไท กรุงเทพฯ 10400
ตำแหน่งงานในปัจจุบัน	ประจำแผนกประชาสัมพันธ์ กองกิจการพลเรือน หน่วยบัญชาการรักษาดินแดน
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	หน่วยบัญชาการรักษาดินแดน
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ 2538	มัธยมศึกษาตอนปลาย จาก โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา
พ.ศ 2541	วารสารศาสตรบัณฑิต (วิชาเอกโฆษณา) จาก มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
พ.ศ 2545	นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต (นศ.ม.) จาก จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
พ.ศ 2553	วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต (วท.ม.) สาขาวิชาการวางแผนและ การจัดการการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ